

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 44 · 2. februar
Sesjonen 2020–2021

Møte tirsdag den 2. februar 2021 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 44):

1. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Marit Arnstad om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen (Innst. 188 S (2020–2021), jf. Dokument 8:15 S (2020–2021))
2. Innstilling frå næringskomiteen om Lov om endringar i deltakerloven og havressurslova (endringar i kvotesystemet) (Innst. 190 L (2020–2021), jf. Prop. 137 L (2019–2020))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Elise Bjørnebekk-Waagen, Terje Aasland og Åsunn Lyngedal om krav til samfunnshensyn i offentlige anskaffelser (Innst. 186 S (2020–2021), jf. Dokument 8:151 S (2019–2020))
4. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils Kristen Sandtrøen, Else-May Norderhus, Terje Aasland, Tone Merete Sønsterud, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om opprydding av gruveforurensing i Folldal (Innst. 187 S (2020–2021), jf. Dokument 8:152 S (2019–2020))
5. Innstilling fra næringskomiteen om Daglegvare og konkurranse - kampen om kundane (Innst. 185 S (2020–2021), jf. Meld. St. 27 (2019–2020))
6. Interpellasjon fra representanten Åsunn Lyngedal til næringsministeren:
«I Europa satses det på produksjon av battericeller. Etablering av slik produksjon anses som avgjørende for lavere utslipp og oppbygging av ny industri. Batteriproduksjon på egen jord er et strategisk spørsmål for Europa som i 2017 hadde under 1 pst. av verdens produksjon. Markedet for batterier i Europa har doblet seg siden 2018 og McKinsey har anslått at det vil tidoble seg fram til 2030. SINTEF mener battericelleproduksjon kan gi 10 000 nye arbeidsplasser i Norge. FREYR i Mo i Rana planlegger en battericellefabrikk som vil sysselsette 2 500 personer, og Gjelsten/Agder Energi har varslet en investering på 20 mrd. kroner i batteriproduksjon. Våre naboland bruker offentlige muskler for å bygge en batteriindustri.

Hvilke virkemidler mener regjeringen er de viktigste for å få etablert battericelleproduksjon i Norge, og hva er regjeringens politikk for å tiltrekke seg investeringer innen industrien?»

7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Stein Erik Lauvås, Sverre Myrli og Kirsti Leirtrø om at Statens vegvesens trafikkstasjon på Mysen i Indre Østfold opprettholdes (Innst. 189 S (2020–2021), jf. Dokument 8:41 S (2020–2021))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven m.m. (endringer om funksjonelt skille for nettforetak) (Innst. 183 L (2020–2021), jf. Prop. 25 L (2020–2021))
9. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representantene Jonny Finstad og Åslaug Sem-Jacobsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter denne uken, og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Svein Harberg. – Andre forslag foreligger ikke, og Svein Harberg anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møter.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad overbrakte 7 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Mona Fagerås vil fremsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:03:08]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Karin Andersen, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson og meg selv fremme et representantforslag om å avlyse sentralt gitt eksamen våren 2021.

Presidenten: Representanten Arne Nævra vil fremsette et representantforslag.

Arne Nævra (SV) [10:03:43]: Jeg har gleden av på vegne av representantene Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og meg sjøl å framsette forslag om å utarbeide en KVV for ny jernbane Oslo–Stockholm og utrede nye statlige finansieringsmodeller for jernbaneutbygginger i Norge.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum vil fremsette et representantforslag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:04:18]: På vegne av representantene Sandra Borch, Ole André Myhrvold, Willfred Nordlund, Åslaug Sem-Jacobsen og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om mindre bruk og kast.

Presidenten: Det var det etthundrede fremsatte representantforslag i denne sesjonen. Det foreligger fortsatt ingen premie!

Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:56]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Marit Arnstad om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen (Innst. 188 S (2020–2021), jf. Dokument 8:15 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver parti-gruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

André N. Skjelstad (V) [10:05:53] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg begynne med å takke komiteen for arbeidet med representantforslaget om å styrke lovverket for å sikre norsk eierskap til skogen.

Strengt konsesjonslover for landbrukseiendom, skogbrukseiendom, vannkraft osv. har lange og sterke tradisjoner i Norge. I Venstre er vi stolte over vår egen historie, der Gunnar Knudsen og Johan Castberg var blant de fremste forkjemperne for sterke konsesjonslover på begynnelsen av 1900-tallet. At naturressurser skal være et felles gode, at ikke for mye makt skal samles på få hender, og at norsk natur i hovedsak skal være eid av nordmenn, er prinsipper som fortsatt står sterkt i dag.

For Venstre er maktfordeling, fellesgodeprinsippet og norsk eierskap til norsk natur viktig for å sikre framtidige generasjoner den samme tilgangen til natur som tidligere generasjoner har hatt. Friheten til fri ferdsel i naturen og muligheter for individet er viktige prinsipper vi står last og brast ved, i dag som for 100 år siden.

Heldigvis er det fortsatt sånn at norsk og personlig eierskap til landbrukseiendommer er hovedregelen i Norge. Dette gjelder både jord- og skogbrukseiendommer. Av de bebygde landbrukseiendommene vi har i Norge, er kun 0,8 pst. eid av et aksjeforetak, som eiendommen i Namdalen som ble solgt til det tyske selskapet LAM. Resten er eid av stat, region, kommune og privatpersoner. Det bor folk på 80 pst. av alle eiendommene. Det viser at landbrukseiendommer er en viktig driver for sysselsetting og bosetting i distriktene over hele landet, og sånn bør det være.

Et samlet storting sluttet seg i 2003 til forslaget om at det var unødvendig med konsesjonsplikt ved erverv av aksjer eller aksjeselskap. Det ble opplyst om at enkelte eiendommer, sånn som eiendommen i Namdalen, var av betydelig størrelse, men Stortinget valgte å endre loven, også med den kunnskapen i bakhånd, fordi det fantes få selskap. Jeg skulle gjerne sett at eiendommen i Namdalen ikke kunne omsettes fritt til LAM, sånn som det er i dag, men et enstemmig storting åpnet for det i 2003. Bakgrunnen for endringen var bl.a. Norges tilknytning til EØS, der den frie bevegelse av kapital er et bærende prinsipp.

Det er viktig for meg å understreke at salget av skogseiendommen i Namdalen like gjerne kunne skjedd med en rød-grønn som en blå-grønn regjering, for reglene har vært like siden 2003, og også forslagsstillerne stemte for lovendringene. Det er også slik at forslagsstillerne fra Senterpartiet i åtte år hadde landbruksministeren i en flertallsregjering, uten at de tok noen grep for å endre på dette. Det er også viktig å få med og understreke at det heldigvis er få eiendommer av denne størrelsen som kan omsettes fritt. Det er strenge regler for at AS kan få konsesjoner, og det gis avslag i svært mange saker der det søkes konsesjoner for et AS.

Jeg har merket meg at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i sine merknader til denne saken hevder at Solberg-regjeringen flere ganger har kommet med forslag som angriper konsesjonsloven. Det er viktig for meg å understreke at det er forskjell på en regjering bestående av Fremskrittspartiet og Høyre, som står for en mer liberalistisk tilnærming til konsesjonsloven, og en som består av Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre. Venstre og Kristelig Folkeparti har bidratt til å stoppe flere av de foreslåtte endringene i Stortinget, og vi er tilhengere av et sterkt og godt konsesjonssystem – tradisjonen tro, for det har Venstre kjempet for helt siden konsesjonslovene fra begynnelsen av 1900-tallet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:09:11]: Vi har mye å være stolte over som demokratiet vårt har fått til på vegne av vanlige folk og familier. I Norge har vi spesielt mye å være stolte over når det gjelder hvordan vi har

forvaltet naturressursene våre til beste for befolkningen fra nord til sør, og til beste for å skape arbeidsplasser og framtidshåp. Det er noe av kjernen i det vi har klart å skape sammen demokratisk for å rigge en sterk velferdsstat.

Dessverre er det sånn at skogen vår er under press for privatisering. Det er interessant å høre på saksordføreren og talspersonen fra Venstre, som innrømmer at samarbeidspartnere Høyre og Fremskrittspartiet står for en liberalistisk økonomisk politikk på dette avgjørende saksområdet for landet vårt. Det er derfor vi har debatten i dag, fordi en stor del av landarealet i Trøndelag har blitt solgt til tyske oppkjøpere.

Det som er viktig å ha med seg når vi debatterer denne saken, er at man gjerne kan hevde at det er få eiendommer det gjelder, men en eiendom på 600 000 dekar er en så stor bit av landet vårt at det i seg selv får store konsekvenser, selv om det bare er såkalt én eiendom. Derfor må Stortinget ta denne saken på høyeste alvor, og vi trenger åpenbart forsterkninger av politikkene og lovverket.

Når vi hører på saksordføreren, høres det ut som om han er enig i at vi trenger forbedringer, men partiet hans er bastet og bundet av Høyre i regjering, så der er det ingenting å hente. Det som trengs, er et nytt stortingsflertall. Da skal vi sørge for at vi får demokratisk kontroll over prisene, som sikrer at eierskapet kan være fordelt på flere hender, og at ikke storkapital kommer inn og tar over en stadig større del av naturressursene våre.

I den økonomiske krisen som Norge nå står i, og den økonomiske usikkerheten som råder internasjonalt, vil vi kunne få se flere oppkjøp av den typen som tyske oppkjøpere har gjort i Trøndelag, for kronekursen er svak, og det å investere i fast eiendom i en usikker tid er meget lukrativt. Derfor haster det med å få til forbedringer på dette feltet, og det er oppsiktsvekkende at høyrepartiene samlet er i ferd med å stemme ned helt nødvendige og grasrotorienterte forslag fra en samlet rød-grønn side. Det er de forslagene, som Arbeiderpartiet er en del av, som jeg tar opp nå.

Presidenten:Representanten Nils Kristen Sandtrøen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [10:12:24] (leiar i komiteen): Noreg er eit godt land å bu i. Noreg er eit land med små forskjellar. Noreg er eit land der tilliten mellom folk er høg. Ein av grunnane til det er at me historisk sett har hatt eit spreitt eigarskap. Folk flest har eigd. Det gjeld òg eigarskapet til jord og til skog – det har vore spreitt på mange hender. Me har hatt avgrensingar i den private eigedomsretten, nettopp for å sikra samfunnsutviklinga og for å spreia eigarskapet. Det er òg i dag eit politisk

fleirtal for at eigedomar knytte til jord og skog av ein viss storleik ikkje skal vera fritt omsetjeleg, men krevja konsesjon.

Spørsmålet me behandlar i dag, gjeld eigentleg om me meiner det bør gjelda uansett korleis ein vel å organisera eigarskapet. Det kan finnast grunnar til å eiga skog via eit AS, men det finst ingen grunnar til å frita skog og sal av skog frå kontroll fordi det vert selt som ein del av eit aksjeselskap.

Når ein høyrer på saksordføraren, kan ein få litt inntrykk av at dette er eit spørsmål alle er einige om, men då er det viktig å trekkja fram kva Trond Helleland, parlamentarisk leiar i Høgre, sa i trontaledebatten 5. oktober. Han sa:

«Men når det gjelder forvaltningen av skog og skogseiendommer – som er der de er – er jeg ikke så veldig redd for eller synes det har så veldig mye å si om det er norske eller utenlandske eiere.»

Logikken til Høgre er altså at fordi ein ikkje kan flytta det ut av landet, er det ikkje så farleg – det har ikkje så mykje å seia om det er norske eller utanlandske eigarar. Ja, det prinsippet kan ein bruka på skogen, på vasskrafta vår, på fisken vår og på jorda vår. Det viser at det er politiske skiljelinjer her, og det er dei denne saka i dag handlar om.

Regjeringspartia og Framstegspartiet er veldig opptekne av tida då Bondevik var statsminister i Noreg, og det er dei òg i denne innstillinga. Til det er det å seia at når me i Senterpartiet vurderer konsesjonsloven, tek me ikkje utgangspunkt i korleis verda såg ut i 2003. Me tek utgangspunkt i dei politiske utfordringane som er i 2021, og det meiner eg at resten av Stortinget òg bør gjera. Då bør ein stilla seg spørsmålet: Har det noko å seia om det er norske eller utanlandske eigarar til skogen, og skal det vera fritt fram å selja skogen til utlandet fordi han ligg i eit aksjeselskap? Det er det saka i dag handlar om, og Senterpartiet er heilt klar i sin konklusjon og i sine forslag: Konsesjonsloven bør òg gjelda i desse tilfella.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:15:26]: Eg trur at dei norske biologiske ressursane kjem til å bli veldig avgjerande for framtida til Noreg, når ein skal erstatte det som er innsatsfaktorar i batteri, i industriprosessor osv. med fornybare, berekraftige ressursar. Då kjem bioressursane til å få enda større aktualitet. Vi veit at det er prosjekt med å utvikle biobaserte batteri med utgangspunkt i lignin frå norsk skog. Lignin har leieeigenskapar og kan i teorien brukast i batteri. Tenk kva som kan skje om ein i staden for å hente dette ut av gruver – som ikkje er fornybare ressursar, og som sjølv sagt vil ta slutt på eit eller anna tidspunkt – klarer å erstatte heile den industrialiseringa med innsats på bioressursar. Dermed

blir bioressursar fundamentalt for framtida – kanskje ikkje om 10 år, men om 20 år, 30 år, 40 år.

Det er det temaet vi tar opp i dag, gjeld: eigarskap. Vi veit at det er betydeleg interesse rundt omkring i verda for å erverve seg tilgang til jord og skog, nettopp av strategiske, langsiktige grunnar. Kinesarane har alltid hatt eit hundreårsperspektiv i det dei driv på med, og også her ser vi korleis dei organiserer sin politikk internasjonalt med å etablere eigarskap, anten det er i Canada eller i Afrika, osv. Det er i stor grad strategiske grunnar til det, men bioressursar er fundamentalt.

Vi må impregnere oss mot utanlandske raid av norske areal og viktige norske verdiar, for vi veit at det er der makta til sjuande og sist kjem til å ligge – det kjem til å ligge i eigarskap. Denne diskusjonen om skog er noko vi kjenner godt til. Vi hadde ein runde med grunnlovsforslag i fjor. Kvart fjerde år kjem det ein ny diskusjon om å fjerne odelsloven. Høgresida – med Venstre, som no er på motsett side enn det dei var tidleg på 1900-talet, då Venstre var ein annan type parti – peiker på at vi har strenge reglar i konsesjonsloven. Men det ein legg opp til her, er ei liberalisering av konsesjonslovgivinga, at dette skal vere meir omsetjeleg. Odelsoven var meint for å spreie makt og sikre eigarskap til arealressursane. Konsesjonsloven har mykje av den same innretninga, men når ein mjukar opp dette, opnar det for ei heilt anna tenking.

Dette er ein klassisk debatt vi no beveger oss inn i som storting, men eg trur debatten har større aktualitet no, for det handlar om noko så avgjerande som kva som skal vere innsatsfaktoren i den framtidige måten å organisere næring og industri på i Noreg. Det er ein stor tabbe å tru at liberalistiske modellar og kapitalisme berre skal organisere dette for oss. Sånn er ikkje verda. Sånn har ho aldri vore. Sånn kjem ho heller aldri til å bli.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:18:49]: Skogen og jorda vår er en viktig ressurs – for hver enkelt grunneier, for industrien og for oss som samfunn. Vi ønsker at skog og jord i størst mulig grad skal være i personlig eie og ikke eies av aksjeselskap.

For å få til dette er konsesjonsloven helt avgjørende. Derfor var det viktig for Kristelig Folkeparti da vi gikk inn i regjering å få stadfestet i Granavolden-plattformen at det ikke skulle gjøres ytterligere liberaliseringer i jord- og konsesjonslovgivningen. Lokalt personlig eierskap til jord, skog og grunn er hovedregelen i Norge, særlig for tradisjonelle landbrukseiendommer med jord og skog. Tallene viser tydelig at kommunene har vært restriktive med å gi konsesjon til aksjeselskaper. Det er bra, og sånn bør det også fortsette å være. Jeg har

tillit til at kommunene vil fortsette å bidra til en personlig eierstruktur.

Konsesjonsloven ble vedtatt, som flere har sagt her, i 2003 med et bredt flertall i denne salen, også fra de rød-grønne partiene. Da ble konsesjonsplikten fjernet ved kjøp av aksjer i selskaper som eier landbrukseiendom. Dette er altså ikke en regel som denne regjeringen har innført, det har vært sånn i mange år, også i de åtte årene før 2013 da Senterpartiet satt i landbruksministerstolen. Handlingsrommet for å innføre konsesjonsplikt ved kjøp av aksjer er, sånn jeg vurderer saken nå, begrenset. Virkemidler vi har i dagens lovverk, bidrar samtidig til at det er få aksjeselskaper som blir eiere av landbrukseiendommer.

Vi har regler i jordloven og skogbruksloven som handler som drift av eiendommene. Disse reglene er helt sentrale for å sikre produksjon, sysselsetting og råvarer til industrien, og de gjelder uavhengig av eierform. Det er kommunene som avgjør saker etter konsesjonsloven, jordloven og skogbruksloven. Jeg ønsker i løpet av våren å sende ut oppdaterte rundskriv til kommunene om praktisering av jordloven og konsesjonsloven. I disse oppdaterte rundskrivene har jeg tenkt å tydeliggjøre hvordan praksis bør legges opp for landbrukets egen nedbygging og jordvern hensyn, men også i spørsmål som gjelder konsesjon til aksjeselskaper.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:21:53]: Noen ganger må jeg si jeg blir litt forundret over debatten i denne salen, for det hevdes at man er enig i målet, men stritter allikevel imot å gjøre lovmessige forbedringer. Det vises til tider da Lars Sponheim var landbruksminister, men hvis vi skal styre et land, går det på en måte ikke an bare å ligge mange, mange år tilbake i tid, vi må tenke på hva som er behovet her og nå. Da ser vi åpenbart at her er det hull i lovverket, og noen av de hullene er bevisst skapt av Høyre og Fremskrittspartiet i regjering, bl.a. ved å ta bort konsesjon for rene skogeierendommer, det samme med priskontroll. Frister det ikke litt for landbruksministeren heller å være med i en progressiv og framtidsrettet forsamling her i Stortinget og vedta noen forbedringer, i stedet for å prate om tiden til tidligere landbruksminister Lars Sponheim?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:23:00]: For det første vil jeg minne representanten om at jeg ikke snakker om Lars Sponheims tid, jeg snakker faktisk også om den tiden da representantens eget parti satt i regjering. Senterpartiet, som var deres medspiller, satt også i regjeringen og hadde mulighet til å endre dette hvis de ville.

Så til spørsmålet om det som representanten egentlig mener er et smutthull for aksjeselskaper: Jeg merker

meg at det skapes en opplevelse av at det smutthullet er veldig, veldig stort. Jeg har lyst til å si at antallet aksjeselskaper som eier eiendommer i den størrelsen vi snakker om, f.eks. skogeiendommen i Namdal, er likt med det som var i 2010. Det er også sann at av antall skogeiendommer med produktivt skogareal over 1 000 dekar er det 0,2 pst. som eies som aksjeselskaper, de andre eies av private aktører og personlige eiere.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:24:03]: Dette er nok ikke noen opplevelse av et smutthull, det er et hull som tyske oppkjøpere har benyttet seg av. Det er et faktum, så det går det ikke an å bestride.

Hvis vi skulle styrt politikk på denne måten og bare henvist til hva som skjedde langt tilbake, hadde det sannsynligvis vært en veldig svak gjenoppbygging av landet etter krigen, vi hadde aldri hatt noen folketrygd, og vi kunne overhodet ikke sett for oss den progressive forvaltningen av eiendommene våre som vi i dag har i Nordsjøen, og på samme måte av vannkraften.

De framskrittene har skjedd fordi folk har turt å se på hva som er behovet fram i tid, og man gjør kloke valg etter det. Det må vi naturligvis også gjøre på vegne av en så viktig fellesskapsressurs som det skogen vår er. Som representanten Knag Fylkesnes var inne på, blir dette bare et stadig mer aktuelt tema på grunn av de verdiene som skogen kommer til å representere i årene som kommer.

Mener ikke landbruksministeren at det er behov for lovmessige forbedringer?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:25:09]: Hvis jeg hadde sett en stor utglidning av hvem som eier, og aksjeselskaper som finnes – men det gjør vi ikke i tallenes tale, de er så å si like siden 2010. Jeg har samtidig lyst til å si at der gjør kommunene også en vanvittig god jobb, for det er de som forvalter det å gi konsesjon.

Det som har bekymret meg aller mest når det gjelder arealer og skog, er at det har ligget mye bundet areal fordi det har gått årevis før en har gjort opp dødsbo. Det gjorde vi noe med i fjor nettopp fordi det også er areal som er viktig for næringsliv, for aktivitet og for produktivitet. Der har jeg gjort endringer, men i det som ligger nå, har vi også en forpliktelse til å gjøre denne jobben på en skikkelig måte. Hvis det hadde vært en enkel måte å gjøre dette på, tror jeg at regjeringen før oss hadde gjort jobben, men her er det mange kompliserte spørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:26:17]: Høyres parlamentariske leder mener på vegne av det største regjeringspartiet at det ikke spiller noen rolle hvem som eier skogen, for den blir liggende der den ligger – ifølge Helleland. Det er det som er historisk helt feil, for hvis vi skulle kjørt samme linjen, ville Høyre i sin tid, da de kjempet

for at franske og tyske oppkjøpere skulle ta over fossene våre, sagt at det spilte ingen rolle, for fossene ble uansett liggende der de lå. Oljefeltene våre ville også blitt liggende der de lå, selv om Carl I. Hagen hadde fått flertall i Stortinget for å la store amerikanske konserner overta dem.

Ser landbruksministeren at Høyre er på ville veier i disse spørsmålene om naturressursene våre – og i forslag til Høyres partiprogram, hvor man foreslår liberaliseringer nettopp i konsesjonslover?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:27:20]: Da vi gikk inn i samarbeid med denne regjeringen, med Høyre og Venstre, var ingen liberalisering av konsesjonslovene et viktig punkt i Granavolden-plattformen. Det i seg selv forteller noe om hvor jeg som landbruksminister står, og hvor Kristelig Folkeparti står. Når det er sagt: Selv om jeg er for mest mulig personlig eierskap i Norge, har jeg lyst til å løfte blikket bitte litt og si at det ikke er en ønsket situasjon at flest mulig utlendinger skal eie i Norge, men dette må vi også tenke motsatt vei om for våre innbyggere. Vil det da bety at vi ikke kan eie et torp med skogeiendom i Sverige – hvis andre skulle benytte den samme muligheten som Arbeiderpartiet nå legger for dagen?

Geir Pollestad (Sp) [10:28:22]: Eg vil fyrst takka statsråden for faktisk å halda innlegg i debatten, i motsetning til Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, som glimrar med sitt fråvær.

Eg vil stilla spørsmål for å høyra litt om kva som er statsråden sitt syn på den saka me diskuterer i dag. Er statsråden einig med Høgre i at det ikkje betyr så mykje om det er norske eller utanlandske eigarar av skogen, eller er statsråden einig med Senterpartiet i at det er eit mål å ha mest mogleg norsk eigarskap av den norske skogen?

I debatten har det vore vist til 2003 og 2013, og no er me i 2021. Viss statsråden er einig med Senterpartiet i at det behov for å gjera noko, så forstår eg at 2021 er for tidleg, men kva tid er det mogleg å gjera forbedringar av den politikken som gjaldt i 2003 og 2013?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:29:20]: Jeg svarte den forrige representanten i replikkordskiftet at jeg mener og står for at vi ønsker et størst mulig norsk eierskap. Det svarte jeg ham, og det svarer jeg representanten Pollestad. Samtidig mener jeg at det lovverket og det reglementet vi har, klarer å ivareta det i størst mulig grad. Når 0,2 pst. av det produktive skogarealet eies av aksjeselskaper – alt annet må konsesjonsbehandles – mener jeg at det ligger stabilt og har gjort det de siste årene. Derfor ser jeg ingen grunn til å endre det som fungerer nå.

Marit Arnstad (Sp) [10:30:24]: Den rød-grønne regjeringen gjorde jo noe. Da Borregaard-skogen ble solgt i 2010, sørget den rød-grønne regjeringen for at det ikke ble solgt til utlandet, men at det ble kjøpt av Statskog og til dels fordelt til private, små skogeiere i Norge. Det er den måten en kan gjøre det på hvis en ønsker å sikre norsk eierskap og norske interesser.

Nå har denne regjeringen latt 590 000 mål av skogen i Namdalen gå til tyske interesser. Så har en ny investor, fra Oslo, nettopp kjøpt opp nye 70 000 mål i Namdalen og fått det omgjort til aksjeselskap fordi det skal bli mer verdifullt og omsettbart. Hva vil statsråden gjøre hvis de 70 000 målene blir solgt til russiske, kinesiske eller tyske interesser?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:31:13]: Jeg har sagt noen ganger at jeg gjerne skulle sett at skogen i Namdalen hadde gått til norske eiere. Punkt 2: Statskog gjorde en grundig vurdering av både eiendommens verdi og bruk og fikk også, hvis Stortinget godkjente det, ryggdekning til å kjøpe, men da måtte en ta en vurdering ut fra verdien av det som skulle kjøpes. Det gjorde at en dessverre ikke kom til samme resultat som den rød-grønne regjeringen gjorde med Borregaard. Vi brukte akkurat det samme reglementet, vi brukte akkurat den samme advokaten, vi gjorde akkurat det samme, men resultatet ble annerledes. Statskog var inne, men så ikke den samme verdien som dem som budet gikk til til slutt.

Marit Arnstad (Sp) [10:32:08]: Men spørsmålet mitt var: Hva gjør statsråden neste gang det blir snakk om et salg til utenlandske interesser? Hva gjør statsråden hvis den Oslo-investoren som nå har kjøpt opp 70 000 mål i Namdalen – og har fått gjort det om til aksjeselskap nettopp fordi det skal være omsettbart – velger å selge til russiske, kinesiske eller tyske interesser, når statsråden så kategorisk avviser en mulighet til faktisk å innføre konsesjonsplikt for AS? Hva vil statsråden da gjøre?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:32:38]: For det første: En investor fra Oslo som investerer i en skog i Namdalen, vil jeg i første omgang ikke mistenke for å ha en tanke om at dette plent skal gå til eiere fra utlandet. Det må faktisk den investoren svare for, i tilfelle.

Når det gjelder det andre, ønsker jeg å forholde meg til det lovverket som ligger. Så vil vi også, så langt det er mulig, la Statskog være med i de budrundene som gjelder, men i utgangspunktet vil jeg forholde meg til det lovverket som ligger nå.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Arnstad (Sp) [10:33:38]: Dette er en uhyre interessant debatt. Det er interessant hvis Høyre og Fremskrittspartiets utgangspunkt her er at fordi skogen ligger der den ligger, har det ikke så veldig stor betydning om det er norske eller tyske eiere – eller kinesiske eiere, for den saks skyld. Det er interessant fordi, som representanten Pollestad sa, hvis en hadde lagt det til grunn for alle norske naturressurser, hadde vi hatt en utrolig stor utfordring. Da hadde vi ikke kunnet utvikle vannkraften på den måten vi har gjort i dette landet. Og det er det dette egentlig handler om: Hvordan skal vi utvikle naturressursene våre i årene framover hvis vi ikke klarer å sette et rammeverk rundt dem?

Så gjemmer en seg bak at dette ble vedtatt i 2003, og at vi var med på å vedta det, og derfor kan vi ikke gjøre noe, derfor er det faktisk nesten litt utidig av oss å ta opp spørsmålet igjen. Men det er klart at spørsmålet blir aktualisert, og det må være mulig å ta opp og vurdere på nytt spørsmålet om det skal være konsesjonsplikt også for et AS. Jeg er helt enig i at AS utgjør en svært liten del av norske skogeiendommer. Men de utgjør en viktig del, for de utgjør noen få veldig store skogeiendommer, som nettopp er av interesse for utenlandske eiere. Det er helt merkelig at stortingsflertallet ikke er villig til å være med og vurdere en endring av konsesjonsloven på det punktet.

Jeg vet ikke hva som har foregått internt i regjeringen nå, men jeg vet veldig godt hva som skjedde i 2010, da Borregaard-skogen ble solgt, og det var ikke slik at en bare lot Statskog være med på et løp – en var en drivende kraft for å sørge for at den skogen ikke ble solgt til utlandet. Men nå selges altså 590 000 mål rett ut av den landsdelen jeg kommer fra, og det har betydning om det er norske eller utenlandske eiere. Det gir også en mulighet for nye investorer til å tenke like ens, tenke i samme baner, og det var nok nettopp det som skjedde da en investor nå nettopp også kjøpte opp 70 000 nye mål i Namdalen og fikk truet seg til å få omgjort en del av de eiendommene og samlet dem slik at de ble et AS, slik at de skulle være lettere omsettbare i neste omgang.

Denne utviklingen stemmer ikke veldig godt med verken tekningen vår om forvaltning av naturressurser eller om eierskap på mange hender. Jeg må si at jeg synes det er sørgelig å se at det ikke reflekteres mer over det i partiene, også i Kristelig Folkeparti. Kristelig Folkeparti skifter også mellom å si at konsesjonsloven er viktig, og samtidig si at vi vil jo også ønske å kjøpe opp i utlandet. Hvilken logikk er det i den type tenkning? Hvis konsesjonsloven er viktig, er den viktig på grunn av norsk eierskap, og det er norsk eierskap som er utsatt

og truet på grunn av disse oppkjøpene. Jeg synes det er helt merkelig at flertallet av regjeringspartiene ikke engang deltar i dagens debatt, verken Høyre eller Kristelig Folkeparti – og heller ikke Fremskrittspartiet.

Terje Aasland (A) [10:37:02]: Egentlig burde denne saken være veldig enkel, for de tre forslagene som er fremmet av bl.a. Senterpartiet, burde det være lett å slutte seg til, hvis man i utgangspunktet mener at skogen bør eies lokalt og av norske aktører. Da burde man bare sluttet seg til det. Man burde komme tilbake igjen til Stortinget med endringer i konsesjonsloven som nettopp underbygde det som forslaget går ut på. Det er helt ufattelig å høre at høyrepartiene er imot det forslaget – helt uforståelig – spesielt så lenge landbruksministeren sier at hun gjerne skulle sett at denne skogen ble overtatt av norske eiere. Hun skulle gjerne sett at den ble overtatt av norske eiere, president! Da må man jo gjøre noe med det. Da må man jo sørge for at de åpningene som er i lovverket, blir tettet, og at man i utgangspunktet ivaretar det som også tilsynelatende skal være landbruksministerens syn gjennom det lovverket hun administrerer. Det ville hun ikke. Det er helt uforståelig. Det burde være forholdsvis enkelt å gjøre det.

Det er ikke noe stor – skal vi si – bruk av denne åpningen nå, men hva om fem år, hva om ti år? Hva med dagens regjering holdning til andre naturressurser når det gjelder å bevare mest mulig av dette på norske hender, til norsk verdiskaping, til å understøtte norske arbeidsplasser? Er viljen noen gang til stede? Hvor går grensene for dette? Vi aner det ikke med dagens regjering. Det at man selger store skogeiendommer til utenlandske store aktører med kanskje helt andre interesser enn de lokale skogeierne eller de lokale miljøene – med tanke på muligheter for verdiskaping – vitner om at det er parkert. Det interesserer ikke regjeringen. Regjeringen bare mener at hovedregelen er at det er underlagt konsesjonsreglene, og at de ikke har sett en stor utgliding. Men dette er starten på at store utenlandske selskaper ønsker å kjøpe store skogeiendommer i Norge. Fortsettelsen vet vi ingenting om, men hvis man ikke ønsker at det skal fortsette, må man tette lovverket. Og da kan det ikke være veldig vanskelig at regjeringen tar en gjennomgang av dette og legger fram et lovforslag for Stortinget, med mindre man da er prinsipielt tvunget til ikke å være for det. Og det er det landbruksministeren tilsynelatende gir uttrykk for. Hun er tvunget i kne og har én mening som går på tvers av det regjeringen pålegger henne å gjennomføre. Hadde man fulgt opp det landbruksministeren sier, hadde landbruksministeren kommet tilbake til Stortinget med en endring av konsesjonsloven som vil ivareta norske eierinteresser, norske arbeidsplasser og norsk

skogindustri. Men det skjer ikke, og det er litt flaut å se på hvordan et enkeltparti i denne saken er undertrykt av et annet flertall i regjering.

André N. Skjelstad (V) [10:40:24]: Det er for så vidt interessant å få med seg en del av det spesielt Arbeiderpartiet sier, for når det gjelder den nevnte Namdalseiendommen som er overført til Lukas Stiftung, såkalt LAM, var det jo Namsskogan som var konsesjonsgiver den gangen. Arbeiderpartiet satt tydelig med makten i Namsskogan. Det kan virke som om dette ikke er godt nok opplyst for representantene fra Arbeiderpartiet.

Tallene for hvor mange eiendommer som eies av AS fra 2010 til 2019, ligger stabilt – helt stabilt. Det er ikke den dramatikken som ikke minst representanten Aasland og representanten Sandtrøen prøver å male et bilde av, men som ikke stemmer med terrenget.

Jeg er enig med landbruksministeren: Ja, jeg ønsker i hovedtrekk norsk eierskap, men det er noen utfordringer som vi også må ta opp i denne salen når det gjelder det norske eierskapet rundt omkring. Det er tydeligvis helt uproblematisk for mange i opposisjonen. Vi er enig i at rammevilkår er viktig i dette, og vi ønsker også at naturressursene i hovedtrekk skal være på norske hender. Det kan det ikke være den minste tvil om, selv om noen prøver å så tvil om det landbruksministeren faktisk svarer i replikkvekslingen. Når representanten Sandtrøen peker på at odelsloven gir spredt eierskap, kan vel noen mene at det kanskje er tvert imot i en del sammenhenger.

Uansett, i denne saken må vi også huske historien: Konsesjonsgiveren til den eiendommen som vi har nevnt mange, mange ganger i dag, var en Arbeiderpartistyrte kommune, Namsskogan, og før det SV-styrte. Den har vært sosialistisk styrt så lenge jeg kan huske, med et lite unntak i nyere tid. Det er litt av historikken bak dette.

Så kan en jo ta med seg, som en tidligere taler var inne på, at man egentlig ønsker at dette skal eies lokalt. Ja, hvem gjør ikke det, men hvem er det da som skal komme opp med kapital for å kjøpe 600 000 dekar? Skal ikke det gi en forenkling også videre?

I tillegg er det ingen tvil om at de lokale ikke har stilt opp og gått i tog for at det ikke skulle være et nytt skifte av eierskap. De har vært fornøyd med det eierskapet – hvis en da orker å lese de lokale avisene.

Men det må ikke være den minste tvil om at jeg i hovedtrekk ønsker norsk eierskap til både skog- og vannkraftressursene, og det gjør også regjeringen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:43:48]: Dette er en meget viktig sak. Hvem er det som skal eie landbruks-eiendommene? Dypest sett betyr det hvem som skal eie landarealene i Norge.

Jeg er veldig for innstillingen. Hvorfor er jeg det? Jo, fordi det er en plattform, ved et eventuelt nytt regjeringskifte, fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, og jeg forventer at også Rødt og Miljøpartiet De Grønne støtter det. Det er et godt grunnlag å arbeide videre på.

Det er ikke uforståelig at Høyre er uenig. Høyre har holdt sin sti ren hele tiden; de har systematisk vært mot slike begrensninger i den private eiendomsretten. For dem er det akkurat det samme hvem som eier, om det er privatpersoner eller selskaper, i Norge eller utlandet, det har ingen betydning. Her har vi en av de store politiske skillelinjene mellom Høyre og Senterpartiet. Fremskrittspartiet har mer trøbbel med hvilket ben de skal stå på. De liker ikke konsesjonsloven, men de liker heller ikke at kinesere eller russere eller tyskere kjøper opp Norge, så de har da problemer. Men liberalismen står sterkest, og de fremmer da forslag i henhold til Høyre.

Forslagene er nødvendige og riktige: styrke lokalt norsk eierskap, få til krav om konsesjon ved salg av aksjer i aksjeselskaper og priskontroll på rene skogeiendommer. Dette er helt nødvendig. Det var feil at det ble fritak for konsesjon ved salg av aksjer i aksjeselskaper i 2003, og at Senterpartiet var med på det, det er i hvert fall min bestemte mening. Det skulle aldri vært gjort. Her må vi tette hullene, for vi er i en ny situasjon.

Og hvilken situasjon er vi i? Jo, i urolige økonomiske tider blir det mer interessant å investere i fast eiendom. Det blir ikke mer fast eiendom. Det er flere som har penger, som vil investere. Interessen vil bli større, og det vil da bli et investeringsobjekt, ikke et objekt for å drive skogbruk. Det er det som er kjernen her: Vi har ikke en investortankegang, en slik tradisjon og kultur i Norge. Det er en tradisjon som vi skal holde langt, langt unna. Vi skal ha en skogbrukskultur, en bruk av skogen som innebærer både god samfunnsøkonomi og god privatøkonomi. Det betyr sjølsagt at økonomien i skogbruket må bedres, og at vi kan greie å få utdanning, interesse, aktivitet i skogen. Her har vi veldig, veldig mye å gå på.

Så sier statsråden at EØS-avtalen med fri bevegelse av kapital setter begrensninger. Vi hørte ingenting om det før 1994. Men så kommer det også på dette området at EØS-avtalen skal blande seg inn i hvem som skal eie Norge. Det viser at EØS-avtalen er en tvangstrøye for Stortinget, en tvangstrøye mot at vi kan sikre de nødvendige lover og virkemidler i Norge. Statsråden sier det er vanskelig å skille. Ja vel, da tar vi bare samme regler: personlig eierskap, bo i Norge, og om en har en eller annen etnisitet, betyr ingenting. En bor i Norge, en driver eiendommen. Alle kan da eie det. Det er en veldig viktig plattform, det som her er anlagt, og jeg er

takknemlig for at Arbeiderpartiet og SV er sammen med Senterpartiet om dette.

Karin Andersen (SV) [10:47:02]: Jeg skulle gjerne sett at det var norske eiere, hører jeg flere si. Men hvis vi ønsker norsk eierskap og mener at det er viktig framover, må jo vi som storting og regjering sikre det på best mulig måte, og det er det dette forslaget forsøker å gjøre. Det er ikke fordi vi nå har sett et voldsomt ras i antall kjøp. Det blir brukt som et argument at det har vært stabilt nå. Ja, det har det vært. Men vi skal jo sikre framtida og hva som kan skje da. Det er flere representanter som har vært oppe og snakket bra om hva som kan komme framover.

Jeg kommer fra skogfylket Hedmark, som jeg velger å si fortsatt, men nå heter det vel Innlandet, etter at dette flertallet i Stortinget har tvunget fram et rart fylke. Men da blir vi jo enda større og har enda mer skog, og det er noe av det vi skal skape arbeidsplasser av i Norge framover. Det er fornybart karbon som kan bidra til å skape arbeidsplasser som vi kan tjene penger på, som vi kan leve av sammen, og som kan være en del av den sirkulære økonomien. Det vet vi er framtiden i hele verden nå. Derfor har SV lagt fram et prosjekt som vi kaller Grønn ny deal, der dette er en av de viktige tingene.

Da er det helt avgjørende at vi sikrer eierskapet til disse ressursene, både skogen og landet, på norske hender, for norske eiere vil selvfølgelig ha større interesse av å utvikle arbeidsplassene i Norge – håper jeg, da. Det er jo en del som synes det er greit å kjøre tømmeret sitt til Sverige nå også, bare de får godt nok betalt.

Det er mange ting som må på plass her, men dette handler jo om å se framover. Det vi kan se bakover på, er hvordan konsesjonslovene i Norge sikret eierskap til viktige ressurser. Det kan vi lære av. Så har alle partier sikkert tatt noen feil avgjørelser på vegen i denne saken også, og ikke sett så tydelig framover – at dette er ressurser som er helt avgjørende for vår framtid når vi både skal kutte klimagassutslipp, skape arbeidsplasser og tjene penger framover. Det er SVs mål at vi skal få til det, og da må vi sikre eierskapet til disse avgjørende ressursene.

Det kan hende vi da må se på Statskog også. Hvis de ikke finner dette lønnsomt, må vi se på hvordan det er rigget, slik at vi er sikre på at den typen begrensninger ikke gjør at viktige eiendommer havner på utenlandske hender. For det kan ikke være i noens interesse. Vi ser hva som skjer i andre land der noen strategisk kjøper opp viktige ressurser fordi de ser inn i framtida. Det virker ikke som om denne regjeringen gjør det.

Terje Aasland (A) [10:50:24]: Jeg skal ikke forlenge debatten. Saksordføreren sa vel egentlig mye av det dette handler om. Han spurte: Hvem skal komme opp med

kapitalen? Hvis det ikke er store utenlandske – tyske, kinesiske eller russiske – selskap, som andre har nevnt her – hvem skal komme opp med kapitalen?

Vi har i altfor stor grad sett at viktige lokale, store eiendommer er blitt underlagt eiere som overhodet ikke har interesse i nærområdet, verken for å utvikle dem som en fritidseiendom, for jakt og fiske eller innenfor mulighetene til å skape merverdi, som i dette tilfellet f.eks. å la skogen bli en viktig del av en industri-satsing.

Med dagens regjerings manglende vilje til å tette hull er det fremdeles kapitalen, de store kapitaleierne, som bestemmer utviklingen i hvordan vi posisjonerer oss og håndterer viktige norske landbrukseiendommer – dessverre.

Geir Pollestad (Sp) [10:51:43]: Eg skal vera litt meir ærleg enn førre talar, så eg skal seia at eg kjem til å forlengja debatten.

Eg beit meg merke i og oppfatta at statsråden sa at 0,2 pst. av skogarealet i Noreg var eigd av aksjeselskap. Det vert rista på hovudet, og då tek eg det som om eg har høyrte feil, for dette handlar om 4 millionar dekar som er eigd av private, som ikkje er privatpersonar, så det er eit betydeleg volum det er snakk om.

Eg registrerer at debatten no går mot slutten. Det er ingen frå partiet Høgre som har vore oppe og teke til motmæle mot Trond Helleland sine ord om at det ikkje synest å ha så veldig mykje å seia om det er norske eller utanlandske eigarar til skogen. Det tek eg som eit teikn på at det faktisk er den politikken og den haldninga Høgre har i dette spørsmålet. Det er ei særdeles viktig avklaring å få før me går inn i valkampen, for dette handlar ikkje berre om synet på skogen, det handlar om synet på jorda, det handlar om synet på vasskrafta, det handlar om synet på fisken – og det er viktig å få fram dei klare politiske skiljelinjene.

Sjølvsagt om me ikkje ser ut til å få fleirtal for eit viktig forslag i dag, meiner eg at denne debatten har bidrege til ei viktig prinsipiell avklaring av kvar dei politiske partia står. Og det meiner eg er viktig at folk i Noreg får moglegheit til å ta stilling til gjennom val.

André N. Skjelstad (V) [10:53:43]: Jeg tenkte egentlig ikke å forlenge dette, men de siste talerne gjør det helt nødvendig å si litt, for nå har representanten Pollestad og representanten Arnstad i flere runder påpekt at jeg er den eneste, i tillegg til statsråden, som deltar fra regjeringspartiene. Ja, det er korrekt, for vi har en holdning om at vi er i den situasjonen vi er, og har tenkt å ta hensyn til den, selv om det selvfølgelig er en særdeles interessant sak å debattere. Vi kunne selvfølgelig fortsett lenge om dette, med såkalt fri debatt, men det er ikke det.

Jeg må også få lov til å si at jeg blir ganske forundret, ikke minst over representanten Aasland, for den eiendommen som har vært oppe her, som på mange måter også har utløst representantforslaget fra Senterpartiet, ligger i en kommune som etter krigen stort sett har vært styrt av Arbeiderpartiet, med noen unntak med SV og en gang med en bygdaliste. Det har ikke vært noen motstand fra det området verken da dette en gang i tida ble solgt fra Norske Skog til Mæle og Ulvig Kiær, og nå da til Lukas Stiftung. De lokale har for så vidt heiet på det.

Jeg er kritisk, og det ga jeg også uttrykk for, til at det norske eierskapet forvitrer, men jeg er særdeles kritisk til det representanten Lundteigen kom med i stad, som etter min mening på mange måter er ren egoisme. Sånn bygger man ikke en nasjon. Man bygger en nasjon også på at når vi har muligheten til å handle i utlandet, må det være rom for det i dette landet – selv om det er gitt klart og utvetydig uttrykk for, både fra meg og statsråden, at vi i hovedtrekk ønsker norsk eierskap til norske eiendommer.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:56:19]: Jeg ønsker bare å gi en oppklaring til representanten Pollestad.

Først vil jeg si at vi ikke svekker norsk eierskap. For det første er det veldig få eiendommer med mer enn 1 000 dekar skog som eies av aksjeselskap i dag. Av det totale antall eiendommer med produktivt skogareal snakker vi om under 0,2 pst. De aller fleste eiendommene er i personlig eie og de krever konsesjon. Det mener jeg er bra. For det andre: Selskapet som kjøpte i Namdalen-skogen må følge noen andre lover og regler – de må følge jordloven, og de må følge skogbruksloven om drift uansett. Det betyr at de har det ansvaret å drive skogen som andre eiere på norske hender hadde hatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:57:59]: Som jeg sa, er dette en veldig viktig debatt – en utrolig viktig debatt. Det er ingenting som er viktigere i landbrukspolitikken og i bruken av Norge enn hvem som skal eie Norge, og hvilke forpliktelser som skal være med tanke på det.

At Høyre holder sin sti ren, er jeg den første til å si, for de har alltid vært mot sånne inngrep i den private eiendomsretten. Høyre er derfor i en egen kategori.

Det som er interessant, er Fremskrittspartiet. Jeg husker godt jeg var i møte i København i norsk-kinesisk handelskammer. Da fortalte kineserne hvordan de var interessert i norske naturressurser. Jeg vet ikke om Fremskrittsparti-representanten som satt ved siden av meg, var sjarmert av at en ikke skulle ha konsesjonslov, men etter innlegget dunket han borti meg og sa: Lundteigen, konsesjonsloven har sine klare fordeler. Det er dét vi diskuterer her.

Det mest interessante jeg har hørt nå i denne diskusjonen, er representanten Skjelstads innlegg. Represen-

tantan Skjelstad sier at det jeg sa var egoisme – det var egoisme at vi skulle ha et lovverk i Norge som sikret at landarealene ble på norske hender, ble på norske private hender, for det er det vi i all hovedsak diskuterer, og at det skulle være plikter til det.

Så lang ferd har partiet Venstre nå hatt. Partiet Venstre, som virkelig er en hedersbetegnelse, et hedersnavn, i min historie, som tilhengere av konsepsjonslovene og med Johan Castberg, har nå altså en talsperson her i salen som sier at det er egoisme å stå for et sånt standpunkt. Det viser den glideflukt som partiet Venstre har hatt over i den økonomiske liberalismen, og hvor det ikke er noe snev av argumentasjon som er forskjellig fra partiet Høyre.

Jeg må si at jeg ikke har fått noe sterkere bevis for at partiet Venstre er et helt unødvendig parti i tida framover. Jeg pleier ikke å si det så ofte, men det må sies når det gjelder partiet Venstre, for her er vi inne på helt grunnleggende forhold som går på samfunnsorganiseringen, og jeg kan gjenta det nok en gang: Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti er i regjering, for det er Kristelig Folkeparti som har sikret at dette ikke går helt galt. At en nå er i dårlig selskap, får så være som det er, men statsråden gjør så godt hun kan, og jeg vil være den første til å takke statsråden for det: Tusen takk!

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:00:54]: Jeg tok ordet nå på grunn av en viktig sak for debatten og Stortinget nå, både i denne saken og generelt i den tida vi er inne i. Det ble hevdet av representanten Skjelstad at grunnen til at Høyre ikke deltok i debatten, var at man skulle være få i salen, og det ble dermed framstilt som om det var av smittevern hensyn det største regjeringspartiet ikke deltar. Men Høyre er jo representert i salen av to representanter som fint kunne ha framført innlegg i den aktuelle saken, så dette kan vi slett ikke ha som en regel for debattene i Stortinget i saker framover. Det er alvorlige saker som vi behandler, for lang, lang tid framover, og når det er debatt, må selvfølgelig alle partier ha full anledning til å delta og si det de mener. Det ligger nok mer i det som representanten Pollestad påpekte, at det rett og slett er sånn at parlamentarisk leder Trond Helleland har sagt det som er å si fra Høyre. Det var jo for så vidt et veldig klart standpunkt, selv om vi i Arbeiderpartiet er helt uenig i holdningen til Høyre, at det ikke spiller noen rolle om det er tyske eiere eller lokale eiere av skogområder i Trøndelag og ellers i landet vårt.

Så en kommentar til til representanten Skjelstad, som nærmest påstår at det skal være noe galt i å sørge for at det er lokalt eierskap. Vi må selvfølgelig også respektere det demokratiet faller ned på, enten det er i Sverige eller i Brasil eller andre land, når det gjelder hvordan de har ønsket å forvalte sine landområder – det er jo et vik-

tig prinsipp. Og det er mange som ser til Norge for å lære av de progressive og sosiale lovene vi har for hvordan naturressurser og landområder er fordelt. Mange land ønsker seg nettopp bedre fordeling og ser hvor galt det har gått, f.eks. i Skottland, hvor store gods er samlet på noen få hender. Derfor bør vi heller være stolte og si at dette er en sosial modell som andre land selvfølgelig er i sin fulle rett til å innføre i sine demokratier.

André N. Skjelstad (V) [11:03:23]: Jeg tror ikke at representanten Lundteigen er tunghørt. Men han bryter det ut av en kontekst. Konteksten er: Skal ikke vår solidaritet også gjelde andre veien? Det blir litt sånn når en drar opp historikken – og det synes jeg er litt interessant: Jeg husker det ikke, men fikk fortalt av min farmor da Landmandsforbundet ville gå over til å bli Bondepartiet rundt 1920, at de gikk rundt på gårdene for å få engasjert dem som var Venstre-medlemmer. Min farmor var tydelig den gangen. Hun sa: Vi er nødt til å ha et syn som er litt utenfor både landbruket og dette – vi er nødt til å se en helhet. Vi melder oss ikke inn i et parti av ren egoisme.

Jeg har vært – og er fortsatt – en tydelig nei til EU-kar. Det har jeg vært lenge, og det kommer jeg også til å være – antakelig – så lenge jeg har mulighet til å mene noe om det. Men jeg er for EØS. Jeg skjønner helt tydelig – og det har jeg aldri vært i tvil om – at representanten Lundteigen også har vært motstander av det, selv om ting indikerer i denne verden at Norge har store fordeler av det, selv om representanten Lundteigen selvfølgelig også er uenig i det, og det respekterer jeg. Men jeg må også få lov å si når vi bryter ut deler av en kontekst, også likeens som det representanten Sandtrøen kom inn på her, at jeg er svært for et lokalt eierskap, jeg er svært for at vi har et mangfoldig eierskap, men det er ikke sikkert at vi i Namdalen ser så stor forskjell på om det eierskapet er Lukas Stiftung eller om det er i Holmenkollen. Jeg er litt usikker på det. Jeg er uansett for et norsk eierskap som gir et mangfold rundt våre eiendommer i hele landet.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Terje Aasland (A) [11:06:08]: Er en for norsk eierskap og norsk mangfold, må en stemme for forslagene. Da kan en ikke dekke seg bak at det er dekkende det som ligger nå. Det går ikke engang an å argumentere på den måten, for det er åpnet opp. Vi ser hvordan lovverket faktisk fungerer. Vi ser at det legger til rette for utenlandske eiere – i stort monn. Det er fullt mulig, det er bare å organisere skogen og eiendommen sånn at det faktisk legger opp til den typen virksomhet. Hvis en

mener at en er for lokalt mangfold og norsk eierskap, må en stemme for forslagene. Hvis ikke er en i utgangspunktet imot.

Men det som er det kanskje mest vanskelige akkurat nå, er at regjeringspartiene dekker seg bak smittevernloven, og så får vi verken deltakelse fra Kristelig Folkeparti eller fra Høyre. Landbruksministeren har vi hørt, men hun forsvaret regjeringens klare standpunkt. Jeg er interessert i å vite om representanten Steinar Reiten står inne for den reguleringen og den argumentasjonen som regjeringen anfører i denne saken. Er det Kristelig Folkepartis syn? Det kunne vært greit å få vite. Og så kunne det vært greit å vite også hva Høyre faktisk mente i denne saken, for det er vel de som er toneangivende og fører an.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:07:24]: Eg vil reflektere litt over standpunktet at ein ikkje skal delta i viktige debattar fordi det går føre seg ein pandemi. Eg reknar med at verken presidentskapet eller nokon av dei ansvarlege her på huset meiner det, at no skal vi leggje lokk på alle viktige saker i landet og vere stille i salen, så mykje som mogleg – berre la det tute gjennom, skrive nokre merknader og så ferdig med det. Eg kan ikkje tenkje meg at det har gått føre seg ein bakromsprat der ein har konkludert med det. No var ikkje eg der, i den bakromspraten, men det kan jo ikkje skje. Når all merksemd i samfunnet er retta mot pandemien, er det spesielt avgjerande at vi konsentrerer oss om dei viktige sakene, i alle fall i denne salen, og at vi anstrenger oss for å gjere det.

No har vi debattert i litt over ein time. Høgre har enno ikkje tatt ordet. Eg vil tru at samarbeidsklimaet ikkje er spesielt gunstig når ein skubbar Kristeleg Folkeparti og Venstre framfor seg, mens det store partiet som antakeleg har betydeleg innverknad på standpunktet til regjeringa i denne saka, ikkje er villig til å ta ordet. Dei skubbar dei framfor seg, i alt som er upopulært.

Dette er ei sak som har mange dimensjonar og historiske parallellar. Det er klart at dersom ein beveger seg altfor langt bort frå tradisjonen i sitt eige parti, har ein forlate den tradisjonen. Da kan ein ikkje lenger påstå at ein er ein del av den tradisjonen, og påkalle gamle verdiar, gamle heltar i norsk historie og hastelovgiving frå tidleg 1900-tal osv. Beveger ein seg for langt unna det, kan ein ikkje lenger ta det til eiga inntekt. Sånn er det berre. Det er mange parti som driv på i glideflukt bort frå eigen tradisjon – klart det – men da kan ein ikkje opportunt påkalle han i ei sak som denne, der ein så ettertrykkeleg tar ein heilt annan type standpunkt enn det Castberg ville ha gjort, for å seie det slik.

Dette er Noreg dømt til å eige. Det er klart at når det gjelder pølser, pizza, bildekk og den typen ting, der kan

marknaden rå. Men det er nokre botnplankar der ein må sikre lokalt, nasjonalt eigarskap, og det har vore ein lang tradisjon i dette storting, i 100 år minst, for å sikre nasjonalt eigarskap til naturressursane. Seinare kom det viktige bedrifter som skulle sikrast, viktige industriprosessar. Høgresida var sterkt kritisk til den lovgivinga som førte til at vi bygde opp ein norsk offshoreindustri i Noreg, men no er ein sikkert veldig glad for at ein tapte dei slaga.

Det er på same måten no: Kven skal eige avgjerande ressursar for Noreg i framtida? Vi registrerer at Høgre ikkje tar ordet i saka, antakeleg fordi det er ei upopulær sak og ein ønskjer å skubbe andre parti under bussen.

Steinar Reiten (KrF) [11:10:43]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet i saken, men på direkte oppfordring fra representanten Aasland gjør jeg det gjerne.

I Kristelig Folkeparti stiller vi oss selvsagt bak det som er regjeringens politikk i denne saken. Vi registrerer, som statsråden har vært inne på, at de rød-grønne gjennom åtte år i regjering ikke fant noen som helst grunn til å endre lovverket på dette punktet. Jeg registrerer også at de rød-grønne later som om det er en rørende enighet på sin side av streken om hvordan en skal forvalte skogen i Norge, og det stemmer jo ikke.

Like før sommeren behandlet Stortinget et representantforslag om å stoppe salget av våre felles norske skoger, som var fremmet av representanter fra Arbeiderpartiet, der det viste seg at det var en betydelig forskjell på tilnærmingen hos Arbeiderpartiet og SV på den ene siden og Senterpartiet på den andre. Mens partiene til venstre for Senterpartiet – jo lenger ut en kommer, jo tydeligere blir det – ønsker å gjennomføre massive oppkjøp av skog som staten skal forvalte, har Senterpartiet aldri vært for det. Senterpartiet hadde veldig lave skuldre da forhenværende landbruks- og matminister Jon Georg Dale ønsket å gjennomføre en andre runde med arronderingssalg, som Senterpartiet ikke lot til å ha noe imot. Det kom i hvert fall ikke noen protester fra den kanten da.

Det hadde vært interessant, hvis de rød-grønne partiene har igjen noe taletid, om de kunne fortelle det norske folk hvordan en skal drive skogpolitikk ved et regjeringsskifte. Skal det da gjennomføres store statlige oppkjøp der det er staten som skal være skogeier, eller skal en i etterkant av sånne statlige oppkjøp selge det videre til private skogeiere?

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:12:48]: Det er riktig som representanten Skjelstad sier, at i de forskjellige

delene av landet er det forskjellige tradisjoner når det gjelder hvordan man skal forholde seg, og at det i Namdalen er en annen kultur enn ellers. Jeg er rimelig sikker på at folk i Namdalen ønsker det personlige private eierskapet, men folk som er bosatt i Namdalen, har måttet akseptere Holmenkollen, og de protesterer mot Tyskland.

Senterpartiet ser helheten. Som representant for arbeidslivspolitikken i dag viser det – vil jeg replisere til Venstre – at vi representerer en helhet i det vi står for. EØS er blitt en tvangstrøye, Brussel overkjører Stortinget. Senterpartiet vil gjøre Stortinget mye viktigere for å fange opp folkeviljen.

Og for å avslutte: Senterpartiet står fjellstøtt på et privat personlig eierskap med rettigheter og plikter, og det er bred, bred støtte i Arbeiderpartiet, i SV og til og med i Rødt. Rødt er i dag mer patent på disse spørsmålene enn partiet Høyre.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, avgrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [11:13:59]: Eg er glad for at det er kome fram at det ikkje er avgrensingar i debatten, at det er moglegheit for å ta ordet for alle parti.

Eg har lyst til å takka for at Kristeleg Folkeparti tok ordet i debatten, og eg har lyst til å svara på det dei tok opp. I eit samarbeid mellom Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV er det heilt sikkert at ein vil skapa tryggleik rundt konsesjonsloven, og ein vil styrkja konsesjonsloven og vareta den norske og den lokale eigarskapen.

Det andre som er heilt sikkert, er at ein vil vera vilig til å bruka Statskog som ein reiskap for å sikra norsk eigarskap. Det er jo det saka om Borregaard-skogane handlar om. Så har me litt ulik tilnærming til arronderingssalet, men dei store og viktige spørsmåla er det einigheit om, og der vil det verta forandring viss veljarane vil.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:15:05]

Innstilling frå næringskomiteen om Lov om endringer i deltakerloven og havressurslova (endringer i kvotesystemet) (Innst. 190 L (2020–2021), jf. Prop. 137 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tom-Christer Nilsen (H) [11:15:58] (ordfører for saken): Vi har i dag foran oss lovendringer basert på Stortingets vedtak i forbindelse med kvotemeldingen, og jeg vil takke komiteen for samarbeidet i saken.

Endringen i forhold til det forslaget som opprinnelig ble sendt på høring, er at noen forslag er tatt ut som følge av stortingsbehandlingen av meldingen, og de gjenstående forslagene er kvalitetssikret og konsekvensutredet gjennom NOU i 2015 og Meld. St. 32 for 2018–2019, videre i høringer og tekniske høringer. Sett fra flertallets side gjenstår det ingen prosess knyttet til å kunne vedta disse forslagene. Slik flertallet vurderer det, gir heller ikke fjerning av i hovedsak regelforslagene knyttet til forslag om statlig kvotebeholdning med omkringliggende herligheter, for å si det sånn, noen grunn til å endre de foreliggende forslagene.

Innledningsvis vil jeg si at de lovregler vi debatterer i dag, er viktige spilleregler for fiskeriforvaltningen, men det er ikke disse som avgjør den konkrete kvotefordelingen mellom fartøy og fartøygrupper eller landsdeler. Ei heller avgjør de hvor store kvoter skal være, eller hvordan tilbakefall skal skje. Derfor vil det uansett være rom for både debatt og politikk om dette nå blir vedtatt eller ikke.

Jeg skal gå kort gjennom noen av de viktigste sidene av forslaget som flertallet fremmer her. Når fullmakten til å fastsette forskrift blir lagt til departementet, er det i tråd med dagens praksis. Det er i seg selv fornuftig å sørge for at kart og terreng passer best mulig overens. Overgangen fra konsesjon og årlige deltageradganger til felles fiskeriløype betyr at store og små behandles likt, og at en slipper å teknisk fornye deltageradganger hvert år. Dette er i tråd med hvordan systemet i dag i praksis fungerer. Selv om deltageradganger fornyes rutinemessig hvert år, er det ikke noe kontroversielt i det. Det er heller uvanlig, svært uvanlig, at disse ikke fornyes, og det er vanskelig å finne eksempler på det.

Kvotefaktorer i en eller annen form eller overskrift eller et eller annet navn er i praksis i dag den måten kvoter fordeles på mellom fartøy, innenfor fartøygrupper – om det nå heter trålerandel, eller om det heter kvotefaktor i kystflåten. Denne praksisen skrives nå inn i loven. Det er i seg selv ingen endring fra i dag. Her behandles også erstatningstildelinger uten at endringene der heller innebærer noen egentlige endringer i dagens praksis av regelverket.

Bruken av kvotefaktorer knyttet til hjemmelslengde delvis kombinert med faktisk lengde har gitt et relativt stort antall kombinasjoner for beregning av det enkelte fartøys kvote, spesielt i den mindre kystflåten. I noen tilfeller vil lengdeendringer på ca. én meter på det fysiske fartøyet innenfor lengdegruppens rammer, altså f.eks. i ellevemetersgruppen, i praksis kunne påvirke kvotetildelingen til det aktuelle fartøyet permanent. Overgangen til faste kvotefaktorer endrer ikke på dagens ressursfordeling eller muligheten til å endre på den i framtiden av reelle eller politiske hensyn, men forenkler systemet betydelig og gjør det lettere for det enkelte fartøy å kunne beregne sin kvote, og den kommer tydeligere fram.

Det området i dagens lovforslag som kanskje er den største praktiske endringen, er den nye kvoteutvekslingsordningen. Dette er en forenkling som erstatter flere slike ordninger i dag. Jeg legger til grunn at ordningen avgrenses i tråd med kvotemeldingens forslag. Det vil sette en grense for utleie og innleie samt en begrensning i form av et kvotetak, noe som gjør dette til en fleksibel ordning for å tilpasse fiske til stedlig ressursgrunnlag og fiskerimønster uten at det vil utfordre andre fiskeripolitiske hensyn. Utleie og innleie kan kun skje mellom aktive fiskere innenfor kvotetaket.

I sum og i enkeltforslag er dette i tråd med vedtaket i kvotemeldingen og kvalitetssikret gjennom en lang prosess. Det innebærer både en forenkling av praksis og en kodifisering av praksis slik praksis er i dag, og slik at det framgår tydeligere av det overordnede regelverket at det er slik. Dermed vil det være viktig for å forenkle og gjøre det noe enklere å navigere og drive i denne bransjen.

Cecilie Myrseth (A) [11:20:07]: Først må jeg si velkommen til salen og talerstolen til Høyre. Det er fint å se dem her.

Det som er viktig for Arbeiderpartiet når det kommer til fiskeripolitikk, er å utvikle kystsamfunnene. Det er å sikre at man har ressurser til å kunne bo og leve langs hele kysten, og at man har stabile rammebetingelser, slik at man kan satse i denne næringen. Men det har blitt et problem, et problem for hele næringen, for forutsigbarheten er ikke der. Det er ikke stabile rammebetingelser. Kysten fortjener bedre enn det de nå får.

Denne saken er ikke bare en teknikalitet, som man kanskje prøver å framstille det som, for dette er et resultat av det vi gjorde i mai, da vi behandlet kvotemeldingen. Nå skal vi endre lovene på bakgrunn av noe vi ennå ikke vet konsekvensene av. Det er ganske krevende. Én ting er at det er krevende for oss som sitter her i salen, men for dem som skal forholde seg til dette, er det meget krevende.

Riksrevisjonen, som vi har snakket om mange ganger, har også kommet med veldig tydelig kritikk. Noe av det mest alvorlige gjelder hvordan vi driver saksbehandling, og hvordan vi får fram konsekvensene av de vedtakene som fattes i denne salen. Det har vi fått kritikk for. Det burde ha betydning når vi behandler kvotemeldingen, og da burde det åpenbart ha betydning nå. Det er en grunn til at opposisjonen stemmer imot denne saken.

Det er også en sannhet at opposisjonen var veldig kritisk da denne saken kom. Jeg tror tidligere fiskeriminister Harald Tom Nesvik trodde at det å behandle kvotemeldingen i Stortinget var plankekjøring. Derfor kunne han sende ut denne saken på høring før vi visste konsekvensene av kvotemeldingen. Vi vet alle hva resultatet av det ble.

De store organisasjonene og næringen kritiserte dette også veldig tydelig i høring. Fiskarlaget, Kystfiskarlaget, Sjømat Norge, Pelagisk forening, LO og Sametinget, for å nevne noen, har vært kritiske. De har vært kritiske fordi vi ikke kjenner konsekvensene. Hva vil konsekvensene være i denne saken? Hvilken myndighet overfører vi? Hvilke videre fullmakter får departementet nå?

Det burde være på tide med en fot i bakken. Det har Arbeiderpartiet sagt flere ganger. Stortinget burde nå visst hva som er konsekvensene av kvotemeldingen. Kysten burde visst det, næringen burde visst det, men man gjør ikke det – og vi behandler her en lovsak.

Frustrasjonen er stor. La meg lese opp hva Fiskeribladet skrev rett før jul:

Fiskeripolitikken har blitt en arena der det er alles kamp mot alle. Motsetningene mellom gruppene er forsterket.

Det skjer fordi en av de store konfliktene nå handler om at regjeringen ikke forholder seg til intensjonene, det som lå til grunn i kvotemeldingen – åpen gruppe og fordeling av ressurser. Dette er veldig viktig, dette er stor politikk. Det handler om rettferdighet.

To av de tingene som regjeringen selv la inn i kvotemeldingen, handler om nettopp det. Det ene handler om at man fjerner den dynamiske trålstigen, som Arbeiderpartiet var sterkt kritisk til. I tillegg satte man en prosentvis fordeling som var til fordel for de største. Da kom man med et annet tiltak: Det var at åpen gruppe skulle tas fra toppen. Det betyr at trålerne skulle være med og betale ressurser til åpen gruppe også. Det har fiskeriministeren valgt å se bort fra. Men det er ingen god grunn til det, for skulle man åpnet det ballet, burde man ha lagt fram en større og mer helhetlig sak enn det man har gjort.

La meg fortelle hva landsstyret i Fiskarlaget vedtok for få dager siden. De er svært kritiske og omtaler nå

behandlingen av kvotemeldingen som problemet framfor løsningsen. De er særleg kritiske. Det burde fiskeriministeren ta til seg. Man ber også om at partiene på Stortinget nå setter seg sammen, tar en fot i bakken og ser om man kan bli enige. Det er noe Arbeiderpartiet ønsker veldig velkomment – det kan vi gjerne gjøre – men da er det ganske mange erkjennelser som må komme på bordet først.

Geir Pollestad (Sp) [11:25:11] (leiar i komiteen): Utforminga av kvotemeldinga og arbeidet med ho er ei mønsteroppskrift på korleis politikk ikkje skal utformast. Ein ante jo tidleg, når ein såg det tette skiftet av fiskeriministrar, kvar dette skulle gå. Eg hadde sjølv avtalt eit møte om denne saka med fiskeriminister Per Sandberg – han sende ein statssekretær som sat på kontoret mitt og tog tyggegummi. Eg ante at dette ikkje kom til å verta nokon lykkeleg prosess. Det har det heller ikkje vorte, for det som skulle rydda opp i situasjonen i fiskerinæringa, har skapt meir kaos enn på lenge. Det som skulle skapa føreseielegheit, har skapt utryggleik, og det om ei av våre viktigaste næringar. For ei viktig distriktsnæring – med store investeringar – som treng føreseielegheit og tryggleik, har regjeringspartia og Framstegspartiet skapt utryggleik.

Ein gjorde mange grep undervegs i denne prosessen. For det fyrste var ein ute og selde at kystflåten skulle få meir. Men så var ein òg ute og sa: Fordelinga mellom dei store og dei små båtane ligg fast. Dei to tinga går jo ikkje i hop.

Ein skulle fjerna den historiske fordelinga mellom dei ulike kvotane og erstatta dette med nokre gjennomsnittstal, og ein nekta for at ein gjorde ei endring. Ein sa: Dette betyr ingenting, me går berre over til eit nytt system. Men ein har jo kasta på båten det systemet som har lege til grunn for næringa i lang tid, og som har sikra at den minste flåten har fått ein forholdsvis større del av kvotane i dårlege år. På punkt etter punkt har ein altså svikta, og ein har laga ein fiskeripolitikk som ikkje heng saman.

Midt oppi dette kom det ein riksrevisjonsrapport som sa at fiskeripolitikken er prega av dårlege utgreiningar og dårlege førebuingar. Det slutta fleirtalet på Stortinget seg til. Men kva valde Stortinget og stortingsfleirtalet å gjera? Jo, dei gjorde eit vedtak der dei bad regjeringa greia ut dei forslaga dei hadde vedteke som ikkje var greidde ut. Det er å driva lovgjeving og næringspolitikk i revers, og det er jo heilt feil.

Så kjem denne lovsaka som me har no, som på ein måte kronar det kaoset som ligg. Det er ganske sterk kost når landsstyret i Fiskarlaget seier at «kvotemeldingen og Stortingets behandling av denne, har satt hele fiskerinæringen i en nærmest umulig situasjon hvor

viktige rammebetingelser for framtida framstår som svært uavklarte».

Det er det ein har greidd å levera etter å ha brukt så mange år på å jobba med dette. No meiner eg det er på tide å ta ein fot i bakken og seia: Dette meistra me ikkje, dette fekk me ikkje til, her må me ikkje berre tura på vidare, me må ta ein stopp før dette går alvorleg gale. For kursen er feil, og då må ein retta opp i dette. Eg meiner at dei fire fiskeripolitiske talsmennene som var ansvarlege for dette, Bengt Rune Strifeldt, Steinar Reiten, Tom-Christer Nilsen og André N. Skjelstad, i hop med fiskeriminister Odd Emil Ingebrigtsen, bør bruka debatten i dag til å gje ei unnskyldning til fiskerinæringa for den situasjonen som ein har sett næringa i, for fiskerinæringa fortener så mykje, mykje betre enn det dei har fått. Dei fortener saker som er godt greidde ut, der me veit konsekvensane, ikkje der dei må sitja og tippa: Kva var det Stortinget meinte med dette? Meinte dei det eine vedtaket, eller meinte dei det andre? Kva skal skje med desse strukturkvotane? Er det me eller er det dei som skal få dei?

Her sit det folk og skal gjera investeringar. Ein har hatt ein mangeårig politisk prosess som skulle enda med at ein fekk klarleik, og det einaste ein har fått, er uklarleik. Då meiner eg at ei unnskyldning er på sin plass. Og kanskje ei utstrekt hand til dei andre partia òg – om me skal prøva på ny og sjå om me kan få til ei breiare einigheit om fiskeripolitikken, der ein legg vekk ideologien, og der ikkje regjeringa startar prosessen med å leggja fram nokre politiske forslag som ingen har bedt om, og som løyser problem som ingen har. Det var jo der òg det skjedde noko gale, for ein kom med nye skattar, ein kom med nye avgifter, ein kom med kvotebankar hit og kvotebankar dit. Alt fokuset vart på å stoppa det, så glei alt ut, og ein fekk det som no berre kan beskrivast som kaos. Det meiner eg at ei viktig næring som fiskerinæringa fortener ei unnskyldning for.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:30:22]: Det er litt trist å sjå den situasjonen vi nå står i i norsk fiskerinæring, der vi har ein politikk som blir ført av regjeringa, men som ikkje har støtte. Næringa er sterkt kritisk til hovudlinja. Ein klarer ikkje eingong å sjå for seg korleis dette skal bli framover i tid. Vi kjenner til at konfliktnivået i fiskerinæringa i seg sjølv er ganske stort, og så kjem politikken på toppen, som skaper eit hav av usikkerheit og dermed bidrar sterkt til konflikten. Så vi står i ei krise, der regjeringa bidrar ganske aktivt. Landstyrevedtaket til Fiskarlaget bør jo gjere litt inntrykk. Ein kan kanskje ta av seg det kloke ansiktet og innrømme at det faktisk gjer eit sterkt inntrykk. Ein får total slakt av korleis ein handterer politikken.

Vi står overfor ei regulatorisk krise for den loven vi nå har føre oss. Det er ingen som veit kva som vil skje. Det som er gjennomgangstonen, er at heile loven i praksis gir fullmakt til departementet om å fastsetje ei forskrift. Det normale med sånne lovar, og lovar generelt, er at Stortinget gir nokre overordna føringar, og så kjem regjeringa tilbake og gir nærmare føresegner gjennom forskrift. Men det ein legg opp til her, på punkt etter punkt etter punkt, er at regjeringa kan fastsetje forskrift frå byrjinga av. Loven har omtrent blitt flytta ut av stortingssalen og over i hendene til departementet. Kompetansefordelinga mellom storting og regjering er heilt merkeleg. Eg trur ikkje det finst eit felt som er så stort og betydingsfullt og med enorme verdier i hundremilliardarklassen, der ein berre overlet dette med å fastsetje lovverket heilt og halde til regjeringa.

La oss ta nokre av dei heite sakene frå kvotemeldinga, f.eks. konvertering. Det står ingenting i lovverket om konvertering. Det skal fastsetjast av departementet. Dette med fiskeløyve, og overgangen til fiskeløyve, skal også fastsetjast av departementet. Om eit fiskeri skal vere lukka eller ikkje, noko som er fundamentalt, skal ikkje avgjerast av Stortinget, det skal departementet fastsetje gjennom forskrift. Kvotefaktorar – som jo er ein kjempesentral del av kritikken frå Fiskarlaget: Heller ikkje det skal få lov til å stå i loven. Det skal fastsetjast av departementet. Igjen og igjen ser ein her at ein eigentleg har flytta ansvaret frå Stortinget og over i regjeringa.

Det betyr at om ein får eit nytt fleirtal, kan ein omtrent berre ved å sende nokre merknader i budsjett-tildelinga gjere enorme endringar i fiskeripolitikken. Ein treng ikkje lovendring, for handlingsrommet til departementet er uendeleg. Eg vil utfordre Stortinget til å tenkje litt over konsekvensen av dette og kva slags situasjon vi kan kome i.

For mitt vedkomande er dette moglegheiter, men for næringa, om ein tenkjer næringas ve og vel, om ein tenkjer at loven skal vere det som byggjer landet, som skal fastsetje nokre reglar, og at det skal vere omfattande lovprosessar forut for store endringar – når ein flyttar heile dette rommet ut av loven og inn i forskrifta, har ein skapt seg eit stort problem.

Alle veit jo kvar SV innhaldsmessig står i desse spørsmåla, men det er faktisk veldig vanskeleg å finne kvar vi skal kunne vere uenige i fakta, for det er ikkje noko departementet føreslår å knesetje i lov. Det er veldig lite.

Og så har vi det prosessuelle i dette, som er veldig, veldig rart, der ein la fram høyring på ny lov før behandlinga av kvotemeldinga. Så kom kvotemeldinga med sine konklusjonar, der veldig mykje, vesentlege endringar, blei gjorde frå stortingsfleirtalet av det som låg i forslaget til lov frå regjeringa. Men det førte ikkje til

at departementet trekte lovforslaget tilbake, ein opna ikkje for nye konsultasjonsrundar med Sametinget da lovforslaget kom.

Her etablerer regjeringa rett og slett eit minefelt for konflikt og blir hovudaktør for å skape konflikt i norsk fiskeripolitikk, og det har antakeleg aldri skjedd før.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Steinar Reiten (KrF) [11:36:00]: Lovproposisjonen vi behandler i dag, er en naturlig videreføring av arbeidet med å implementere en framtidssrettet kvoteordning for fiskerierne i tråd med vedtakene som ble gjort da Stortinget behandlet kvotemeldingen i juni i fjor.

Den viktigste endringen er at det nå blir slutt på de årlige godkjenningene av deltakeradganger for kystfiskefartøy i lukket gruppe. Isteden blir det etablert et felles system for alle fartøy i lukket fiskeri, der både havgående flåte og kystfiskeflåten blir tildelt fiskeritillatelser med tilhørende kvotefaktorer for hvert enkelt fiskeslag.

Da lovproposisjonen ble sendt ut på høring, ble det fra flere av høringsinstansene uttrykt bekymring over at det i ny § 12 i deltakerloven er tatt inn en formulering om at fiskeritillatelser for hvert enkelt fartøy kan gis for et bestemt tidsrom. Bekymringen gjaldt forutsigbarhet for aktørene i næringen ved at en slik klausul om tidsbegrensning blir tatt inn i loven. Kristelig Folkeparti mener at det ikke er grunn til bekymring angående denne formuleringen i lovteksten. Fram til i dag har det vært gjeldende lov hjemlet praksis i lukket gruppe i kystflåten gjennom årlig fornying av deltakeradganger, så det er ikke noe nytt prinsipp i fiskeriforvaltningen. Det er dessuten grunn til å minne om § 2 i havressursloven, som slår fast at de villlevende marine ressursene ligger til fellesskapet i Norge. Å lovfeste at fiskeritillatelse kan gis ved et bestemt tidsrom, vil være i tråd med det grunnleggende prinsippet for norsk fiskeriforvaltning.

For oss er det likevel viktig å understreke at årlig tildeling og deltakeradgang til fartøy i lukket gruppe i kystflåten har fulgt en praksis der deltakeradgangen er blitt fornyet så lenge fartøyet og fartøyeieren til enhver tid oppfyller kravene som blir stilt ved deltakelse i ervervsmessig fiske i lov og forskrift.

På samme måte er det regelen at konsesjoner i havfiskeflåten er blitt tildelt uten klausuler om tidsbegrensning. Forutsigbarhet er særlig viktig for aktørene i ervervsmessig fiske. Vi vil derfor understreke at flertallet i sine fellesmerknader legger til grunn at forvaltningen viderefører en praksis der fiskeriløyve blir tildelt etter samme forvaltningsmessige prinsipp som har vært gjeldende ved tildeling av konsesjoner i havfiske-

flåten, altså uten nærmere definert tidsbegrensning når tildeling skjer.

I forbindelse med behandlingen av kvotemeldingen ga Stortinget sin tilslutning til at det ble etablert en ordning for kvoteutveksling for ut- og innleie av kvoter innenfor ett kvoteår. Ordningen ble hjemlet i ny § 14 i havressursloven, og den vil bli innrettet slik at det blir en begrensning på henholdsvis 20 og 50 pst. av verdiene av kvotene som fartøyet er tildelt.

Her vil vi understreke at flertallet ved Stortingets behandling av kvotemeldingen slo fast i en fellesmerknad at maksimal netto innleie som hovedregel skal avgrenses av kvotetaket i de fiskeriene som er omfattet av strukturkvoteordningen, og for fartøygruppen der det enkelte fiskeri inngår. Leieordningen er altså ikke ment som en ekstra strukturordning. Her viser vi for øvrig til Granavolden-plattformen, som slår fast at det ikke skal gjøres endringer når det gjelder tak for strukturordningen i de ulike flåtegruppene. En praksis med innleie av 50 pst. av kvoteverdiene i en kvoteutvekslingsordning uten hensyn til strukturkvotetaket i flåtegruppen ville ikke ha vært i samsvar med intensjonen som ligger til grunn for dette punktet i Granavolden-plattformen.

Vi har også noen korte bemerkninger til følgende formulering i forslag til ny § 15 i deltakerloven:

«Når det er stilt vilkår om at kvotefaktorer på et gitt framtidig tidspunkt ikke lenger skal være tildelt fartøyet (tidsbegrensning), kan departementet gi forskrift om anvendelsen av kvotefaktorene etter dette framtidige tidspunktet.»

Departementet må nødvendigvis utarbeide en forskrift om anvendelse av tidsbegrensede kvotefaktorer ved utløpet av tidsbegrensningen. Det vil likevel alltid være slik at det til enhver tid er Stortinget som gir de overordnede føringene i så prinsipielt viktige spørsmål. Det skjedde sist ved behandlingen av kvotemeldingen, da et enstemmig storting ba regjeringen om ikke å opprette en statlig kvotebeholdning basert på avkorting ved utløpet av tidsbegrensningen for strukturkvoter.

Så registrerer vi at opposisjonen i sine merknader i komitéinnstillingen og her i salen i dag kritiserer regjeringen for at det blir ført en fiskeripolitikk som skaper usikkerhet og manglende forutsigbarhet. Det er en påstand som vi i Kristelig Folkeparti finner både underlig og uforståelig. Det er nettopp opposisjonspartiene som bidrar til usikkerhet og manglende forutsigbarhet, ikke minst i behandlingen av denne saken. Ikke bare nekter man å gi tilslutning til lovendringer som er en naturlig konsekvens av tydelige stortingsvedtak – hadde opposisjonen fått flertall for en slik tilnærming, ville det tatt betydelig lengre tid før fiskerinæringen

fikk de nødvendige avklaringene rundt rammevilkår som er avgjørende for forutsigbarheten.

Til alt overmål finner opposisjonen det formålstjenlig å kritisere regjeringen for at det nå blir gjennomført en grundig høringsprosess rundt viktige spørsmål som skal avklares i forbindelse med utarbeidelse av regelverk, bl.a. for tilbakefall av strukturkvoter. Når opposisjonspartiene i fullt alvor skriver i sine merknader at det blir skapt usikkerhet rundt konsekvenser av vedtak fordi de skal konsekvensutredes, har iallfall jeg problemer med å følge resonnementet.

André N. Skjelstad (V) [11:41:11]: Saksordføreren sa tydelig at vi får oppfølging når det gjelder viktige spilleregler framover. Representanten Reiten ga på mange måter, i det som for øvrig var et veldig godt innlegg, en forklarende bit på hva dette er. Det er en naturlig oppfølging av den kvotemeldingen vi hadde oppe. Det gjør også at man får en mer fleksibel ordning. Man får en forutsigbarhet for de årlige deltakeradgangene.

Så er det å bemerke til dette, som vi også hadde noen runder på i forbindelse med kvotemeldingen – jeg blir litt i stuss når det eneste representanten Pollestad tar fram når han blir invitert av en tidligere statsråd, er at han var så opptatt av tyggegummitygg, og ikke nevner at saksordføreren med oss fiskeripolitiske talsmenn inviterte representanten Pollestad med flere til mange runder for å prøve å få til et bredere flertall bak kvotemeldingen.

Det jeg satt igjen med etter de møtene, selv om avstanden var stor den gangen, var at representanten Knag Fylkesnes faktisk anstrengte seg og så om det var noe mulighetsrom her, selv om politikken for så vidt spriker. Det har jeg respekt for. Representanten Knag Fylkesnes var på det tidspunktet tydelig på hva som ikke var mulig for hans parti, men han så altså mulighetsrommet – kunne det være noen mulighet for nettopp å få den forutsigbarheten? Forutsigbarhet ligger der, men når det skal utformes politikk, handler det om å gi og ta.

Da blir jeg litt i stuss når jeg kommer i denne salen i dag, over at dette er en oppfølging av det vi vedtok i vår. Hvis opposisjonen hadde fått flertall, hadde det, som representanten Reiten treffende sa, virkelig blitt uforutsigbart for en hel næring. Det hadde virkelig skapt bølger og høy vannstand.

Logikken i argumentasjonsrekkene har jeg litt vanskelig for å følge. Den samme representant Pollestad sier i innlegget sitt at nå er det dags for å legge vekk ideologien. Ja, det er interessant om Senterpartiet noen gang har hatt en ideologi – det er jeg litt usikker på. Jeg har mye mer respekt for eksempelvis representanten Knag Fylkesnes, som sier helt tydelig hvor de vil hen,

hans tydelighet på det. Det gjorde han også på de møtene vi hadde da vi holdt på med kvotemeldingen.

Jeg tror at det vi gjør i dag, nettopp er med og skaper den nødvendige forutsigbarheten, den nødvendige fleksibiliteten, som igjen gjør at dette er en næring som går rimelig godt. Jeg fikk til og med noen rapporter i går fra seifisket i Ytre Namdalen, men også nordfra: Fiskeriene går godt. Men det er klart at det overordnede her er at vi ønsker en politikk som virker, sånn at vi har en utvikling på kysten hele tiden. Per i dag ser det lyst ut, men man kan aldri spå i krystallkulen fullt ut.

Bjørnar Moxnes (R) [11:45:13]: Da Riksrevisjonen endevendte norsk fiskeriforvaltning, konkluderte de med det som er den nest kraftigste kategorien av kritikk. De sa at «etablerte fiskeripolitiske prinsipper er blitt utfordret». På godt norsk betyr dette at Riksrevisjonen slår fast at fiskeripolitikken har gått i feil retning. Og det store spørsmålet politisk er om fisken i havet på ny skal tilhøre folket, eller om et titall søkkrike kvotebaroner skal stikke av med fortjenesten.

Kvotemeldingen, som ble banket igjennom i Stortinget av regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i fjor vår, tar oss videre på en kurs som tjener kvotebaronene, ikke kystbefolkningen. De lovendringene vi stemmer over i dag, ble sendt ut på høring av regjeringen før det nye forslaget til kvotemelding var behandlet i Stortinget. Regjeringspartiene ville heller ikke vente på Riksrevisjonens gjennomgang av fiskeripolitikken før lovendringene skulle behandles. Men der måtte de bøye av for presset. Med Fremskrittspartiets velsignelse fikk altså regjeringen presset fram en ny politikk som hele kysten og store deler av næringen er imot.

For ett år siden var jeg i Vardø, som er arnestedet for Kystopprøret, der folk langs kysten har reist seg i protest fordi fiskeriressursene privatiseres og havner på stadig færre hender, kystsamfunnene fratas ressursene og et tjuetall familier i dag eier halvparten av landets kvoter. Norge råder over enorme havområder med noen av verdens aller rikeste fiskerier, men Vardø, som mange andre lokalsamfunn langs Finnmarkskysten som ligger nærmest de mest fiskerike områdene i verden, får altså ikke mulighet til å leve av fisken. Når et tradisjonsrikt fiskerisamfunn som Vardø ikke får til det, er det noe grunnleggende galt med landets fiskeriforvaltning og landets fiskeripolitikk. Det som har skjedd, med Stortingets vitende og vilje, med åpne øyne og ører, er et ran av fellesskapets ressurser.

Og det skal sies: Det har beriket milliardærer som Kjell Inge Røkke og Helge Møgster. Det har de fått til, de borgerlige – det skal de ha. Men det har altså fratatt kystsamfunnene grunnlaget for mye av sysselsettingen og bosettingen i framtiden, og det er dette vi ønsker å

snu. Fisken må tilbake til fellesskapet, og den må på land, så den sikrer og skaper aktivitet langs hele kysten og kommer det norske folk til gode.

Etter sterkt press fra Rødt vedtok Stortinget i vår at regjeringen skulle konsekvensutrede de delene av fiskeripolitikken som ikke var utredet før vedtakene fra kvotemeldingen ble iverksatt. Vi mener at de endringene vi nå foretar i deltakerloven og havressursloven, burde vært utsatt til alle delene av fiskeripolitikken var konsekvensutredet, for den må ses i sammenheng, og den må ses i en helhet.

Under koronapandemien ser vi også hvor sårbart Norge er når arbeidsinnvandringen stopper opp. Vi trenger en fiskeripolitikk som sikrer flere helårsarbeidsplasser langs kysten, og som gjør oss mindre avhengige av importert arbeidskraft. På den måten sikrer vi også sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Nylig kom det et brev til departementet fra Fiskarlaget, der de i skarpe ordelag sa at

«kvotemeldingen og Stortingets behandling av denne, har satt hele fiskerinæringen i en nærmest umulig situasjon hvor viktige rammebetingelser for framtida fremstår som svært uavklarte».

Dette er et sterkt signal. Det er også en kraftig dom over de borgerlige partienes useriøse behandling av fiskeripolitikken i Stortinget.

Rødt ønsker både et rikt kystfiske og levering av fisken til bedrifter i kystsamfunnene våre. Verdiskapingen i Norge øker når kystsamfunnene får bearbeidet fisken til kvalitetsprodukter. Det skaffer levebrød for kystfiskerne og for folk langs hele kysten, mens det som regjeringen og Fremskrittspartiet går inn for og gjør, er en snikprivatisering av retten til framtidens fiske, og det er et svik mot kystens folk.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [11:50:32]: Regjeringen har lagt fram en proposisjon om endringer i deltakerloven og havressursloven. Formålet er å legge til rette for at fiskeriforvaltningen kan følge opp de delene av kvotemeldingen som Stortinget allerede har sluttet seg til.

Lovforslaget er således en teknisk oppfølging av vedtak som Stortinget allerede har fattet i forbindelse med behandlingen av kvotemeldingen. Tiltakene er allerede drøftet og vurdert i kvotemeldingen og av Stortinget, og de har vært gjenstand for offentlige høringer. Det er gjort grundige vurderinger av administrative og økonomiske konsekvenser.

Departementet har også gjennomført en egen teknisk høring om selve lovforslagene. Hovedsaken her var å belyse lovtekniske problemstillinger.

Lovforslaget vil bidra til et mer moderne og oppdatert regelverk. Jeg vil i denne forbindelse særlig trekke

fram tre tiltak i kvotemeldingen som får nye og gode lovhjemler. Tiltakene er viktige for å kunne framtidsrette norske fiskerier:

Det første tiltaket er den nye felles fisketillatelsen, som erstatter dagens konsesjoner og deltakeradganger. De får en egen lovhjemmel i deltakerloven § 12. Disse felles fiskeritillatelsene vil bidra til en betydelig forenkling av regelverket ved at alle adgangsregulerte fiskerier reguleres med samme type tillatelse og etter harmoniserte regler.

En annen viktig fordel er at de nye fisketillatelsene ikke har noen forhåndsfastsatt tidsbegrensning, slik at en ikke trenger å fornye dem årlig, slik en gjør i dag. Dette vil innebære ressursbesparelser og gi aktørene større forutsigbarhet og tillatelsene en mer realistisk tidshorison.

Det andre tiltaket jeg vil nevne, er de nye faste kvotefaktorene, som reguleres i ny § 15 i deltakerloven. Kvotefaktorer har i svært lang tid inngått som et viktig element i den årlige kvotefordelingen mellom fartøy. De er med andre ord av stor betydning for fartøyets driftsgrunnlag. Likevel har kvotefaktorer aldri vært omtalt direkte i lovverket og i liten grad i forskrifter, noe som dessverre gir mulighet for usikkerhet om rettstilstanden.

Lovproposisjonen bøter på dette ved å omtale kvotefaktorene og deres rettslige status direkte i loven. Dette bidrar til rettsavklaring og et mer allment tilgjengelig regelverk og til større forutsigbarhet for aktørene.

Det tredje tiltaket er kvoteutvekslingsordningen. Kvoteutvekslingsordningen er helt ny og vil bidra til betydelig større fleksibilitet for mange fartøyeiere: Innenfor gitte rammer vil rederiene kunne utveksle kvoter for ett år om gangen, for å tilpasse driften på kort sikt. Ordningen vil kunne utformes uten kompliserte søknadsprosedyrer og spare forvaltning og næring for unødvendige utgifter.

Jeg er glad for at vi nå får på plass nødvendige lovhjemler for å følge opp de mange gode tiltakene i kvotemeldingen som Stortinget allerede har sluttet seg til. Så langt har forvaltningen bare kunnet følge opp de relativt få tiltakene i kvotemeldingen som ikke forutsetter lovendringer. Med de nye lovhjemlene på plass vil prosessen endelig kunne bli mer omfattende.

Det neste steget for fiskeriforvaltningen vil være å gjennomføre nødvendige høringer om forskriftsendringer. Slik vil den endelige implementeringen av Stortingets vedtak kunne finne sted, noe jeg ser fram til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Cecilie Myrseth (A) [11:54:35]: Fiskeriministeren har sikkert også fått med seg vedtaket i landsstyret til Fiskarlaget. De sier bl.a. at kvotemeldingen og Stortingets behandling av denne har satt hele fiskerinæringen

i en nærmest umulig situasjon, der viktige rammebetingelser for framtiden framstår som svært uavklarte. Det er ganske harde, men tydelige ord. Er fiskeriministeren enig i beskrivelsen til Fiskarlaget?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [11:55:06]: Man må bare ha forståelse for at Fiskarlaget hele tiden ønsket å utsette behandlingen av kvotemeldingen – det er i den konteksten. Realiteten er jo at det å fordele en begrenset ressurs alltid har vært konfliktfylt og alltid har skapt usikkerhet. Sånn har det vært i generasjoner innenfor Fiskeri-Norge. Det korte svaret på dette er at det nok ikke er kvotemeldingen som er problemet, men at Fiskarlaget ikke klarer å bli enige internt.

Cecilie Myrseth (A) [11:55:40]: Det er en ganske spesiell påstand, vil jeg si. Jeg er usikker på om fiskeriministeren egentlig mener det.

Selv om Fiskarlaget er uenig, er jeg ganske sikker på at Fiskarlaget og kysten kan forholde seg til det meste så lenge det er klare vedtak å forholde seg til. Problemet her er at det ikke er klare vedtak å forholde seg til – fiskerinæringen vet jo ikke hva de skal forholde seg til. Kritikken er gjennomgående på nettopp det.

Det som Fiskarlaget faktisk ber om, er et samlet fiskarlag. Det er en timeout, en fot i bakken, som fiskeriministeren sikkert vet at Arbeiderpartiet også har bedt om for å se på hvordan man skal forholde seg til det som er vedtatt. Hva er konsekvensene? Hva kan man gjøre for å sikre forutsigbarhet? Vil fiskeriministeren være med på å gjøre en sånn jobb?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [11:56:38]: Jeg må si at fiskeripolitikk i Norge er veldig mye pragmatisme og det å finne gode løsninger. Sånn sett opplever jeg nok at opposisjonen i stor grad har søkt etter konflikter og lett etter problemer for å kunne blåse dem mest mulig opp. Men jeg synes det er veldig bra at man strekker ut en hånd og er interessert i kompromisser. Jeg tror det ville vært mer usikkerhet om man ikke hadde behandlet kvotemeldingen. Fiskeripolitikken til Arbeiderpartiet ser ut som om den, litt flåsete sagt, har tilført noe nytt, men den har egentlig gått ut på å utrede mest mulig, utsette de vanskelige problemstillingene – og nå «en fot i bakken».

Det er en utfordring å klare å fordele ressurser. Nå har jeg som statsråd fulgt opp Stortingets vedtak. Vi har styrket den konvensjonelle flåten, den lille fartøygruppen, med ca. 4 000 tonn i år og tatt det fra den havgående flåten, i tråd med vedtaket i Stortinget.

Cecilie Myrseth (A) [11:57:44]: Jeg tror det er bra at det er jeg og ikke fiskeriministeren som skal presentere

Arbeiderpartiets politikk, for det forsøket fikk han dårlig til.

Men beskrivelsen av opposisjonen i denne saken er litt som med strutsen – det er som å stikke hodet i sanden og la det forbli der. Det er jo ikke opposisjonen som kommer med denne kritikken, det er faktisk en samlet næring. Det er Fiskeribladet, det er Fiskarlaget. Det er bare å reise langs kysten, så hører man den samme kritikken. Når man står her og sier at man har styrket den minste delen av flåten, samtidig som man har gjort det man har gjort på åpen gruppe – som er i motstrid til det Stortinget har sagt, til det forslaget regjeringen faktisk la fram – er det veldig spesielt.

Mener fiskeriministeren at det vedtaket man gjorde etter at Stortinget var gått fra hverandre i desember, om at trål skulle slippe å bidra i åpen gruppe, er i tråd med de intensjonene som ble lagt i Stortinget?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [11:58:41]: Regjeringen har fulgt opp Stortingets flertallsvedtak til punkt og prikke. Vi har også fulgt opp anmodningsvedtaket om ikke vesentlig omfordeling mellom fartøygrupper, noe som også er regjeringens politikk, fordi stabilitet og forutsigbarhet er viktig for alle aktørene i fiskerinæringen uansett hva slags type fartøy de har.

Vi styrker åpen gruppe, vi styrker den spesielt med tanke på de unge fiskerne som nå får 4 tonn ekstra hvis de er under 30 år. Det som skjer nå, er at den lille flåten styrkes i tråd med vedtaket fra Stortingets flertall.

Det er store muligheter for å videreutvikle norsk fiskerinæring, som er lønnsom. Det er et godt utgangspunkt. Vi har lyktes mye med bærekraft. Vi har fortsatt utfordringer med å få enda flere helårige arbeidsplasser langs kysten vår, men det er noe det jobbes med. Vi trenger også folk som er villige til å ta i et tak, og som har lyst til å investere i og få til flere arbeidsplasser.

Geir Pollestad (Sp) [11:59:51]: Eg registrerer at kritikken mot den situasjonen og det uføreseielege som regjeringa har skapt, er ganske unison frå både fiskebåtar, Kystfiskarlaget og Fiskarlaget. Og så høyrer me altså her at statsråden legg skulda på Fiskarlaget for det som har skjedd i dette.

Det er ingen tvil om at det har vore mykje uklarleik og usikkerheit i denne saka, og eg trur mange av dei som har vore med på å stemma for det regjeringa har gjort, har hatt store problem med å forklara kva ein eigentleg har meint. Spørsmålet mitt er: Er statsråden fornøgd med den prosessen som har vore rundt kvotemeldinga, eller ser ein at ting kunne ha vore gjorde i ei anna rekkjefølgje, med klarare vedtak? Kunne prosessen ha vore betre, og har ein gjort ein for dårleg jobb?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:00:46]: Akkurat det er det vanskelig for meg å uttale meg om, for jeg ble jo statsråd omtrent da kvotemeldingen skulle behandles, så jeg har ikke deltatt i prosessen i forkant. Det var helt sikkert rom for forbedringer også i den prosessen.

Jeg synes det er viktig i politikken generelt – når det uttales i Stortinget at det er viktig med forutsigbarhet og stabilitet – at alle parter bidrar til nettopp å søke sammen og finne bredest mulig løsninger. Vi vet godt at det går godt i fiskeriene, selv om det også er utfordringer der. Det er et godt utgangspunkt for faktisk å få til å skape mer aktivitet og flere arbeidsplasser langs kysten vår, noe jeg opplever at et bredt storting egentlig er veldig opptatt av, bare vi klarer å få vekke litt av det politiske spillet som foregår i forkant av en valgkamp. Der får selvfølgelig alle partier ta sitt ansvar, men jeg synes vi bør prøve å komme sammen og finne felles løsninger, om det er mulig.

Det har da vist seg ikke å være mulig i kvotemeldingen, men noen ganger må man også ta beslutninger og ikke utsette noe som har vært en vanskelig sak i generasjoner.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [12:02:06]: Fiskeritillatelse skal nå gis for flere år. Det som har vært litt av problemet her, er at noen har kjøpt seg fiskeritillatelse, og man har ikke gjort noe med det. Å gjøre disse fiskeritillatelsene lengre vil vanskeliggjøre kjøp og salg av fiskeritillatelser. Vil statsråden sørge for at kjøp og salg av fiskeritillatelser stopper opp?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:02:45]: Lovproposisjonen legger jo opp til å videreføre og lovfeste en praksis som alltid har vært, og det har vi tenkt å fortsette å gjøre. Jeg har bare lyst til å si at det med fiskeritillatelse er en betydelig forenkling. Man slipper den årlige fornyelsen av deltageradgang, og det vil også innebære mer forutsigbarhet for aktørene i næringen.

Det har alltid vært usikkerhet i fiskeriene. Man vet jo f.eks. ikke hvor mye fisk man får lov til å fiske til neste år basert på de vitenskapelige rådene. Det som har skapt mye usikkerhet nå, er f.eks. tilbakefall av strukturkvoter og overgang fra hjemmelslengde til faktisk lengde. De problemstillingene må håndteres gjennom gode utredninger og det å finne gode løsninger i nær dialog med næringen. Den problemstillingen ville ikke ha blitt borte uansett.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:03:47]: Som eg var inne på i innlegget mitt, er denne loven i veldig stor grad ei fullmaktslovgiving. Eg meiner ein har gått nye steg i retning av å gi fullmakter frå storting til regjering.

Statsråden var jo sjølv inne på dette med fiskeriløype. Fleire har påpeikt at der definisjonane av den

paragrafen tidlegare låg hos Stortinget, har ein flytta defineringa av kva som er innhaldet i eit fiskeriløyve, til departementet. Det gjer det ganske uoversiktleg for både næringa og Stortinget å følgje med på korleis lovverket og vedtaka og merknadene som er gjorde i Stortinget, blir følgde. Hadde ein hatt ein lov der dette var beskrive, lagt føringar, og så kom forskriftene etterpå, hadde det vore lettare.

Kan statsråden her og no erklære overfor Stortinget at når nye forskrifter blir skrivne og sende ut på høyring, vil han eksplisitt vise til merknader som er gitt frå Stortinget om dei felte ein lagar forskrifter om?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:04:57]: Det var et veldig vidt spørsmål, men jeg tror svaret på det bør bli ja, ut fra sånn det stilles. Hele hensikten med loven er jo å forenkle en del ting og lovfeste det som har vært tidligere praksis, så det høres ut som det korrekte svaret på spørsmålet blir ja.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [12:05:35]: Regjeringen legger til grunn i Prop. 137 L for 2020–2021 at Stortinget kan lovbehandle forslag som var fremmet som melding for Stortinget, uten å bry seg om Riksrevisjonens alvorlige og sterke kritikk – som f.eks. mangel på konsekvensutredning i forkant av endringsforslag, og at de ikke i større grad har vurdert hvordan endringene i kvotesystemet påvirker fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene etter at de har blitt gjennomført.

Riksrevisjonen ser det som alvorlig at summen av endringene i kvotesystemet har fått til dels utilsiktede negative konsekvenser for fiskeriaktiviteten i mange kystsamfunn. Dette ser vi når vi ser på utviklingen i en rekke kystkommuner. Ta f.eks. min nabokommune, Loppa, en kommune i Finnmark: De har mistet over 70 pst. av kvotene de hadde i 2004, og som følge av dette er befolkningstallet mer enn halvert. Loppa, som bestandig har hatt god kontroll på kommunens drift, sliter nå med å beholde bra bosetting på de mange småstedene i kommunen. Det er rart å tenke på at Loppa ikke lenger har helårige industriarbeidsplasser innenfor tradisjonelt fiskeri. Da er det kanskje ikke så rart at folketallet går ned.

Regjeringen lytter ikke til de mange som ønsker å utsette lovarbeidet til etter at Riksrevisjonen har lagt fram konklusjonen fra sin undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket, en konsekvensanalyse som ville ha hjulpet oss i beslutningen, og som lett hadde vist hva som er uheldige valg. Riksrevisjonen kritiserer at regjeringen dropper lovpålagte samfunnsøko-

nomiske analyser. Stortinget, med sitt forventede vedtak, godkjenner at regjeringen fortsatt kan droppe slike analyser ved de lovendringer som nå foreslås for Stortinget. Det Stortinget nå legitimerer, er at regjeringen fortsetter en praksis som river bort livsgrunnlaget for fiskevær etter fiskevær. Det skulle være unødvendig å si at dette er alvorlig, meget alvorlig.

Jeg var inne på det i stad: Et annet moment som jeg hadde håpet at en ville ha sett på, er det faktum at det nå kjøpes og selges kvoter uten at Stortinget har åpnet for dette. Selv om dette er en praksis som flere har vært med på, er det like fullt ikke slik loven sier at det skal være. Dette må stoppe.

Steinar Reiten (KrF) [12:08:55]: Vi har med interesse merket oss at representanter fra opposisjonspartiene i det siste har brukt mye tid og energi på å kritisere regjeringens fiskeripolitikk. Det lever vi godt og vel med, all den tid fiskeriministeren gjør et forbilledlig arbeid med å invitere til dialog med fiskeriorganisasjonene og gjennomføre gode og grundige høringsprosesser når overordnede stortingsvedtak skal implementeres og nedfelles i nytt regelverk. Det som imidlertid er totalt fraværende i retorikken fra opposisjonspartiene, er å gi felles signal om hva fiskerinæringen og den enkelte fisker vil ha å forholde seg til ved et eventuelt regjeringsskifte i høst. Hva er egentlig fiskeripolitikken, innholdet i fiskeripolitikken, som opposisjonspartiene i så fall vil føre?

At opposisjonspartiene behendig unngår å si noe om det, er for så vidt forståelig, for her spriker det godt i staurbøra. SV vil inndra hele kvotegrunnlaget fra plikttrålerne og overføre det til kystflåten, for øvrig uten å kunne gi noe godt svar på hvordan en slik massiv kvoteoverføring vil slå ut med tanke på overfiske på kysttorsken og jevn råstofftilgang gjennom året. Partiet Rødt, som håper på en vippeposisjon overfor en rødgrønn mindretallsregjering, går enda lenger. Da Stortinget behandlet kvotemeldingen i juni i fjor, sa representanten Moxnes at det er på tide å sende frysetrålerne til opphogging og overføre hele kvotegrunnlaget til kystflåten. I Senterpartiet kan det virke som om fiskeripolitikken endres internt hver gang representantene Pollestad og Adelsten Iversen tar ordet for å kommentere kvotefordeling mellom flåtegruppene.

Under behandlingen av kvotemeldingen foreslo Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet å utrede en gjennomføring av 28-metersgrensen for kystflåten, for øvrig en begrensning som de samme partiene selv fikk fjernet i 2010, da de satt i regjering. På spørsmål fra magasinet Norsk Fiskerinæring om hvilket kvotegrunnlag en ny kystflåtegruppe over 28 meter i så fall skal fiske på, blir de samme partiene svar skyldig. Arbeiderpartiet og

Senterpartiet er rørende enige om at det er et spørsmål som må utredes grundig, mens SV mener at fartøy over 28 meter skal reguleres som havgående fartøy. Det kan ikke forstås annerledes enn at SV mener at disse fartøyene da skal komme i tillegg til de havgående fartøyene som allerede fisker på kvotegrunnlaget til den flåtegruppen.

Under Stortingets behandling av kvotemeldingen foreslo SV, sammen med Senterpartiet, også å be regjeringen om å utrede en ordning der dagens system med kjøp og salg av fartøy med kvoter blir erstattet av et konsesjonssystem der nærhet til ressurs og kompetanse avgjør tilgang på rettigheter – hva nå det måtte bety. Det var et forslag som innebar at de to partiene er villige til å vurdere en omlegging av adgangen til lukket fiskeri som er langt mer vidtgående enn noen av forslagene som ble presentert i kvotemeldingen. Forslaget fikk ikke støtte fra Arbeiderpartiet, og det ble heldigvis ikke vedtatt. Og mens SV, Rødt og Senterpartiet vil sette EØS-avtalen på spill og dermed forrykke hele grunnlaget for norsk fiskeeksport til EU, tviholder Arbeiderpartiet på at det ikke er aktuelt å gå i regjering med reforhandling av EØS-avtalen som en del av regjeringsplattformen.

En felles rød-grønn fiskeripolitikk eksisterer ikke. Den består av fragmenterte og til dels populistiske utspill som spriker i alle retninger. Det lover ikke godt for en av Norges viktigste distriktsnæringer ved et eventuelt regjeringsskifte til høsten.

Terje Aasland (A) [12:12:16]: La meg starte med å si at når en diskuterer næringspolitikk i Stortinget, burde en i utgangspunktet hatt som mål at en ble enig, laget gode, brede løsninger for rammebetingelsene, sånn at en fikk framtidsoptimismen opp og la grunnlaget for forutsigbarhet og stabilitet. Det er det stikk motsatte som har skjedd gjennom behandlingen av kvotemeldingen, og gjennom oppfølgingen nå av de vedtakene som er gjort i Stortinget. Det er tilnærmet en katastrofe å registrere hvordan stortingsflertallet i utgangspunktet har bidratt til rot og rør overfor en næring som har hatt lyse framtidsutsikter. Det er det som er resultatet.

Så hører vi nå at noen liksom prøver å legge skylden på opposisjonen. Jeg vil advare mot å blande opposisjonen inn i en rolle de selv må ta ansvar for. Det er ingen stabilitet og forutsigbarhet, det flertallet nå vedtar. Tvert om er det å skape usikkerhet, og det startet med kvotemeldingen. Det var ikke noe grunnlag for å lage enighet rundt den og de forslagene som kom der. Det viste jo diskusjonen i Stortinget. Det var en feilslått kvotemelding – en kvotemelding der vi fikk vedtak der en ikke helt visste hvor hen en skulle. Det var resultatet, og det har vært massiv motstand hele tiden.

Hele kysten er i utgangspunktet i opprør på grunn av den behandlingen som flertallet legger i kvotemeldingen, og i oppfølgingen av denne. Det er resultatet i en næring hvor det nå burde være investeringer, omsattinger, kontrahering av nye fartøy, osv. Det er der vi burde vært, for det er grunnlag for optimisme. Men på grunn av regjeringen, regjeringspartiene og Fremskrittspartiet er det skapt mye usikkerhet og rot og rør. Jeg bruker det uttrykket i all enkelhet, for det forstår alle hva betyr. Nå ser vi at kontraheringene går ned, usikkerheten sprer seg. Det meldes om mindre interesse for nybygg og større oppgraderinger av fiskebåter i en tid da vi egentlig burde sørget for at fiskeriflåten ble fornyet, i en tid da maritim sektor virkelig trenger nye oppdrag.

Så prøver de her i stortingssalen å skyve ansvaret for at det ikke fungerer, over på en opposisjon som fra dag én har påpekt svakhetene i kvotemeldingen, og som nå påpeker svakheter i det som er oppfølgingen – stabiliteten og tryggheten i det. Nei, hadde det vært tak i både fiskeriministeren og flertallet nå, hadde en gjort som representanten Myrseth sa, tatt en timeout og fått ro, stabilitet og igjen en framtidstro langs kysten og i norske fiskerier, for vi trenger det.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:15:20]: Nå har jeg forsøkt å lytte nøye til de innleggene som har vært, for å forsøke å finne ut om det faktisk er sagt noe om det lovforslaget som ligger fremme her. Da vil jeg gi honnør til representanten fra SV, som faktisk har sagt noe om grensedragningen mellom storting og regjering, mellom forvaltningsnivåene, når det gjelder lovforslaget. Det som er litt synd, er at hvis det skulle holdt her i dag, burde det ha kommet fram i forbindelse med kvotemeldingen at man ønsket en annen myndighetsfordeling enn den som ligger der i dag. Det gjorde det ikke, og dermed er det kanskje slik at det er litt vanskelig å ta hensyn til det i den prosessen som har vært her. Men det lovforslaget som ligger her i dag, endrer ikke i hovedsak den fordelingen mellom forvaltningsnivåene, eller myndighetsnivået.

For de andre er denne debatten her i salen i dag noe av rettsgrunnlaget for hvordan man skal kunne forstå det regelverket som, mest sannsynlig, blir vedtatt i dag. Da hadde det vært greit å vite hvorvidt man var mot eller for det som ligger her som forslag i salen i dag. Det har man ikke sagt noe om, man har bare sagt at man ønsker å utsette det. Så det er på en måte utfordringen her.

Kvotefaktor er måten man fordeler det på i dag. Hva er galt med det? Er det galt, eller er det rett å få det kodifisert i loven, slik at man har sammenheng mellom kart og terreng? Når man bruker faste kvotefaktorer,

blir det enklere og lettere for de enkelte fartøyeierne og fiskerne å håndtere dette? Og er det bedre med disse faste kvotefaktorene enn med det finmaskede systemet på 90 cm som vi hadde fram til i dag? Og når det gjelder kvoteutveksling, er det greit å vite om man mener det er riktig at man skal fortsette med den behovsprøvde løsningen vi har i dag, eller om vi skal tillate en kvoteutveksling slik som det er foreslått her, i svært begrensede former, men som vil gi et mer effektivt og tilpasset fiske.

Jeg vil oppfordre til at man sier hva man mener om lovforslagene her, for man kan se det som en helhet, at det er en sky, og at det bare kan forstås i lys av en helhetlig kvotemelding, men man kan også se på de enkelte bestemmelsene og se om de er fornuftige i seg selv, enten man er for eller imot kvotemeldingen. Slik jeg kan se det, ville disse forslagene i hovedsak vært foreslått uavhengig av kvotemeldingen, fordi de er praktisk fornuftige i forhold til den praksisen som er i forvaltningen i dag, og som er ønsket av Stortinget. I tillegg tar de hensyn til det Riksrevisjonen påpekte angående dette. Det er ingenting her som avskjærer samfunnsøkonomiske beregninger på noen måte.

Cecilie Myrseth (A) [12:18:21]: Representanten Nilsen sier han har stått her og lyttet, og så bruker han tid på talerstolen på å etterlyse hva opposisjonen mener. Det ble jo sagt i første innlegg. Vi stemmer imot. Jeg vet ikke om man kan si det så mye tydeligere enn det.

Det er ganske spesielt å være vitne til den totale ansvarsfraskrivelsen fra flertallet i denne salen. Nå har det vært opposisjonens skyld hele denne perioden at det er usikkerhet i fiskeriene. Det er opposisjonens skyld at det er uro. Nå er dette politisk spill fordi det er valgkamp. Jeg vet ikke hva som var begrunnelsen for to år siden, men argumentasjonen har i hvert fall vært den samme. Det skal de ha, de har holdt seg til den samme argumentasjonen: Det er opposisjonens skyld når det blir usikkerhet og uroligheter politisk.

Kan man ta litt ansvar selv for at det blir sånn? Kanskje det er fordi man gjør dårlige vedtak, kanskje det er fordi man gjør dårlige vurderinger, kanskje det er fordi man ikke lytter godt nok?

I dag kom det noe nytt, i dag var det ikke bare opposisjonens skyld. Nei, det er Fiskarlagets skyld. Det er Fiskarlagets skyld fordi det er så mye uro i Fiskarlaget – de klarer ikke å bli enige. Derfor kom det klare vedtaket for noen dager siden. Jeg har ikke hørt at det var stor uenighet i Fiskarlaget om det vedtaket som nå kom. Jeg tror det er ganske stor enighet langs kysten om det som kom, fra Kystfiskarlaget og helt til fiskebåtene. Så jeg forstår ikke det, men jeg skjønner at det er ubehagelig å måtte ta ansvar for at det er uro. Men den politikken som føres, er den til enhver tid sittende regjeringens

ansvar. Når det blir uro på grunn av politikken, må man også ta ansvar for det.

Så fikk vi nok en gang høre fra representanten Steinar Reiten hvor ille det blir for fiskeripolitikken med en rød-grønn regjering. Det er det ingen som tror på, for det er én ting de rød-grønne partiene har vist, også i løpet av de siste årene: I denne salen er man i veldig stor grad enige om fiskeripolitikken. Man har en felles retning. Man vil styrke kystsamfunnene, man vil få på plass en mer rettferdig fordeling.

Så må disse tre partiene få være tre partier. Vi har ingen regjeringserklæring ennå, men den skal komme, og den kommer til å bli veldig bra for kysten. Jeg er sikker på at det er ganske mange som nå ser fram til at den kommer, det kan man se på opprøret som er. Men jeg er enig med Fiskarlaget, man burde satt seg ned og tatt en timeout og faktisk fått til vedtak som ville skape forutsigbarhet og en mer rettferdig fordeling for kysten. Det er vi beredt til å gjøre, og det var vi også i forrige runde.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:21:33]: Takk til statsråden, som klargjør at det vil vere mogleg å forfølge Stortingets merknadar og vedtak, også når forskrifta no blir fastsett, på så mange ulike område, sånn at ein kan sjå korleis politikken blir ført frå Stortinget. Sjølv om SV er ueinig i store delar av den politikken som blir ført, er det eit veldig viktig demokratisk prinsipp at ein skal kunne forfølge det. Aller helst, som representanten Nilsen er inne på, burde det vere mykje klarare i loven kva loven faktisk seier, med tanke på å leggje dei overordna føringane.

Dette har også SV problematisert i ei årrekke. Vi meiner det er eit stort problem i fiskeripolitikken at fullmaktene er så vide. Vi har hatt fleire saker med departement, og også direktorat, fordi ein har flytta desse fullmaktene vidare nedover i systemet, som Riksrevisjonen har påpeikt det problematiske i. Vi trur det er regjeringa som gjer dette, så gir regjeringa vidare fullmakter til underliggjande organ, osv., osv., og så har ein ingen kontroll over det, som Riksrevisjonen har påpeikt. Instruksaker var f.eks. eit stort tema i førre stortingsperiode og eit eksempel på kor gale det kan gå. Ein skapar heilt unødvendig konflikt. Kystkvotesaka hadde same problemstilling. Sånn kan ein gå frå område til område, noko som har sitt problem i at Stortinget i altfor liten grad gjer det Stortinget skal gjere, å fastsetje lov, men flyttar det.

Så til Reiten: Alternativa er kaos, dagens kaos, eller ein annan type kurs. Når ein ser at det som kan kripe og gå av fiskerisamfunn og fiskeriorganisasjonar er kritiske til den linja regjeringa legg seg på, kan ein spørje seg: Kva problem er det ein eigentleg forsøker å løyse

her – kven sine problem? Kven sine interesser er det ein eigentleg prøver å møte? Det verkar som at det er noko ein berre prøver å finne på heilt på eiga hand. Hadde det vore i industrien, at heile Industri-Noreg, NHO og alle industrikommunar det vedkom, var ueinige i industripolitikken, hadde han ikkje blitt gjennomført. Men i fiskeripolitikken gjer ein det. Der er det heilt greitt.

Det er heilt feil at SV ønskjer å fjerne heile kvotegrunnlaget frå plikttrålarane. Det vi har sagt, er at aktivitetsplikta skal bestå. Det er rundt ein tredjedel av dei som er knytte til aktivitetsplikten, som i dag er ein del av pliktordninga. Rett skal vere rett.

Vi byggjer vår politikk på to offentlege utgreiningar som viser at heile systemet med plikttrålarar ikkje fungerer etter Stortingets vedtak. Det fungerer ikkje. Det gjorde også at Per Sandberg, da han var fiskeriminister, foreslo å avvike heile greia. Det var vi i SV heilt einig i. Vi ønskjer å flytte kvantumet til kyst, der ein får mykje meir verdi.

Til slutt vil eg berre seie at det er eit teikn i tida at regjeringspartia brukar meir tid på å skildre opposisjonens politikk og kva som kan skje etter valet, enn på å forsvare dagens politikk med dagens regjering. Vi får håpe dette fortset.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Steinar Reiten (KrF) [12:25:00]: Vi som har vært med i politikken en stund, vet at en viktig del av politikkenes vesen nettopp er å påpeke det en mener er feil i motpartens politikk. Men det skal også være en del av politikkenes vesen at en i så fall kan presentere et alternativ. Det kan ikke opposisjonen. Representanten Myrseth kan si hva hun vil, men per i dag spriker det i alle retninger. Vi kan jo gi opposisjonen en mulighet nå til f.eks. å fortelle hvordan den disponible kvoten av torsk skal fordeles mellom den havgående fiskeflåten – hovedsakelig bestående av trålere – og kystflåten. Jeg har ikke registrert at det er noe felles svar på det så langt. Så får partiene sette seg sammen og se om de klarer å bli enige om det de så langt har vært uenige om. Det blir et langt lerret å bleke, og det er mange sigarer som da må jekkes ned en del hakk, med tanke på tidligere uttalelser.

Geir Pollestad (Sp) [12:26:08]: I det første innlegget mitt tok eg til orde for at dei fiskeripolitiske talspersonane til regjeringspartia og Framstegspartiet burde beklaga overfor næringa for det kaoset dei har skapt. Me har følgd debatten, og me har registrert at dei er veldig godt fornøgde med eigen innsats, med unntak av Fram-

stegspartiet, som no openbert har vorte så mykje støt-teparti til regjeringa at dei òg overlèt snakkinga til regjeringspartia.

Når det gjeld behandlinga av kvotemeldinga, fekk me frå representanten frå Venstre eit innblikk i kva som skjedde i forhandlingsrommet. Eg skal ikkje gå inn i det, eg betraktar det som fortruleg. Men eg registrerer at han var fornøgd med Knag Fylkesnes, han var kanskje mindre fornøgd med andre. Det er sikkert ein ros representanten Knag Fylkesnes set stor pris på.

Eitt av punkta som gjorde at Senterpartiet ikkje kunne sitja i det forhandlingsrommet, var dette behovet for å ha ei ny fiskal avgift på fisk. Det meinte me var heilt feil, og det ønskte me ikkje å vera med på.

Så vart det òg sagt at ein i liten grad ser alternativ. Det første alternativet me har kome med, er at me ønskjer å veta konsekvensen av politikken. Me har sagt: Lat oss greia ut ting først, og så vedtek me. Mens det ein har gjort her, er at ein har vedteke mange ting, og så har ein lagt med eit PS til regjeringa: Hugs å greia ut dette. Det er jo ikkje sånn me driv politikk i Noreg, like lite som det er ein del av det demokratiske prinsippet i Noreg at ein kjem frå eit regjeringsparti og ber opposisjonen slutta å spreia usikkerheit. Det går jo ikkje an. Det er regjeringa og fleirtalspartia som har ansvaret for dette.

Det vart òg sagt at me er lite synlege når det gjeld kva me meiner om desse endringane. Me synest det er dårlege endringar, me stemmer mot alle i hop. Me ønskjer ikkje å vera med på den retninga på fiskeripolitikken som dette legg opp til. Me ønskjer ein annan kurs, og me ønskjer òg å ha ei meir faktabasert og dialogbasert utforming av fiskeripolitikken enn det som er tilfellet i dag. Ein greier ikkje å ta inn over seg lite grann den ganske massive kritikken som kjem frå Fiskarlaget, og på toppen av det heile har me ein fiskeriminister som seier at det ikkje er han som er problemet, det er Fiskarlaget som er problemet. Det er nytt, eg synest det er oppsiktsvekkjande, og det er eit teikn på ei regjering som er mett og fornøgd med seg sjølv, og som ikkje evnar å sjå at dei har gjort ein dårleg jobb i denne saka.

Eg håpar at saksordføraren i det siste innlegget sitt kan vera noko meir audmjuk og seia at kanskje me skal greia ut dette først, kanskje me kunne gjort ting betre, men lat oss no ta ein fot i bakken og sjå korleis me kan berga stumpane av det me har sett i gang.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:29:24]: Jeg vet ikke om jeg vil skuffe eller glede med det jeg vil si. Uansett er det i hvert fall sånn at jeg og mitt parti opplever at de endringene som ligger her, ikke er knyttet til det som har vært kritisert i hoveddelen av meldingen. Dette er fornuftige forslag som burde vært gjennomført uansett

om man hadde fortsatt med dagens system, om man hadde endret det, eller om man hadde gjort akkurat det som står i kvotemeldingen.

Jeg vil i alle fall si én ting, nemlig at de som har fulgt prosessen med kvotemeldingen, vet at disse forslagene er kvalitetssikret og gjennomført på samme måte som alle andre lovforslag i denne sal, både gjennom en NOU, gjennom en stortingsmelding, gjennom høringer og gjennom vanlig kvalitetssikring. Det er ikke noe som står igjen i disse sakene. De er fornuftige, og de bør gjennomføres, rett og slett for å forenkle og for å bringe kartet bedre i tråd med terrenget. Der er jeg enig med representanten Fylkesnes, at det er viktig, og det tror jeg noen av disse forslagene gjør selv om man vil være uenig i enkelte av dem.

Jeg registrerer at vi har fått en litt spesiell debatt mot slutten her, der man forsøker å si at man skal avskjære noen fra å mene noe om hva andre mener. Jeg tenker at det viktige i denne salen er at vi faktisk mener noe om alle tingene vi mener noe om, og det andre mener noe om. Det er det som kalles en debatt. Med det vil jeg si at for meg har denne saken dreid seg om de lovendringene som faktisk skal gjøres her.

Avslutningsvis, slik som debatten er blitt nå, føler jeg et behov for å si at det er greit å kritisere for usikkerhet i en prosess, men samtidig skal man ta inn over seg at det kanskje lå elementer i det som var systemet, som skapte usikkerhet, og som ble synlige når prosessen ble satt i gang. Samtidig synes jeg det er vanskelig å håndtere en debatt der man på den ene siden har en rekke forslag som skaper større usikkerhet for den enkelte utøveren, med tanke på både stabiliteten i kvotefordelingen og andre elementer, og samtidig kritiserer den usikkerheten som skapes. Det kan vi ta en lengre debatt om en annen gang.

I dag gjaldt det disse lovendringene. Dem anbefaler jeg sterkt, for de er fornuftige, uavhengig av politisk ståsted og mening om fordeling av ressurser eller om gjennomføringen av fiske på hvilken art det nå skulle være. Dette vil være fornuftig å gjøre uansett. Det vil bidra til forenkling og kan gjøre hverdagen litt enklere for dem som er involvert, og til at kartet stemmer noe bedre overens med terrenget.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:32:12]: Det ligg jo ei ibuande usikkerheit i at desse tinga ikkje står i loven, at det plutsleg kjem ei forskrift som blir sendt ut på høyring. Det kjem til å kome veldig mange forskrifter som skal sendast ut på høyring. Da får ein plutsleg sjå om dette er gjennomføring av den politikken. Det som

tidlegare har vist seg, er jo at gjennomføringa av politikken gjerne ikkje er heilt i tråd med det føringane frå Stortinget har vore. Ein får diskusjon på diskusjon på diskusjon, og det blir usikkert og uføreseieleg for næringsga. Eg meiner at det er uklokt, og det er også det prinsipielle med Stortingets rolle, men det har eg sagt.

Viss eg skal bevege meg inn på det som er representanten Reitens forsøk på å beskrive ei eller anna uklareheit rundt kva som er regjeringas ønske her, vil eg gi ei trepunktliste over det eg kan lese som opposisjonens felles politikk no:

1. meir til den delen av flåten som bidrar mest til verdiskaping langs kysten og til samfunnet
2. mindre konsentrasjon og mindre kjøp og sal
3. meir til ungdom og kvinner

På alle desse punkta har regjeringa ein motsett politikk, så det er ein ganske klar forskjell som eg ikkje klarer å sjå korleis Reiten klarer ikkje å sjå, med mindre ein vel ikkje å sjå.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:33:42]: Først må jeg si at jeg registrerer at Arbeiderpartiets, SVs og Senterpartiets kritikk mot lovproposisjonen ikke dreier seg om innholdet, men egentlig mest om prosessen. Det er på en måte greit, og det henger nok sammen med at lovforslaget er en fullt ut lojal oppfølging av Stortingets vedtak.

Jeg har også lyst til å si at jeg selvfølgelig er positiv til det som er blitt sagt som en invitasjon fra opposisjonen til å lete etter felles løsninger. Da må vi finne mest mulig brede løsninger i Stortinget for ting som kommer, og det kommer det til å bli rikelig med anledninger til å gjøre innenfor fiskeripolitikken. Vi har to isfjell som kommer sigende – det ene heter tilbakefall og revurdering av strukturkvoter, og det andre er overgangen fra hjemmelslengde til faktisk lengde, noe som skal være en forenkling av fiskerinæringen.

Jeg må også si til Stortinget, i og med at det er blitt stilt spørsmål ved det, at jeg bruker veldig mye av min tid som statsråd til dialog med næringsorganisasjoner og også med enkelte fiskere. Det er særdeles viktig med en sånn dialog for bl.a. å finne gode løsninger. Spesielt i det året som er gått, og i det året vi er inne i, når det gjelder korona, er det behov for en tett dialog. Jeg opplever at næringen synes det er veldig positivt.

Det er også viktig å si at Fiskarlaget hele tiden har sagt at de ønsker å utsette kvotemeldingen. Litt av årsaken til min uttalelse er at Fiskarlaget har en intern uenighet om hvordan fiskeressursene skal fordeles, og det er jo godt kjent.

Så er det fra regjeringens side kjempeviktig å legge til rette for og å jobbe for at vi skal få flere arbeidsplasser og mer verdiskaping langs kysten. Derfor ønsker vi

stabilitet og forutsigbarhet i ressursfordelingen. Det er viktig for næringsaktørene, og vi skal jobbe for at de gode tidene innenfor fiskeri skal fortsette.

Her om dagen så jeg i media at ifølge Statistisk sentralbyrå – og jeg får ta alle mulige forbehold om at jeg har lest feil, men jeg leste det da vitterlig – var gjennomsnittslønnen for en norsk fisker 900 000 kr i 2020. Det gir i hvert fall et uttrykk for at det har gått meget godt i fiskerinæringen.

Det å omsette den lønnsomheten i videre utvikling av arbeidsplasser og verdiskaping er kjempeviktig. Så er det å få til flere helårige arbeidsplasser basert på de mulig potensielt evigvarende fiskeressursene vi har, hvis vi behandler dem rett og bærekraftig. Så er det å være en garantist for EØS-avtalen og markedsadgang – alle de titusener av arbeidsplasser. 15 000 i Nord-Norge alene jobber i en ekstremt eksportrettet næring. Det er kjempeviktig ikke å skape usikkerhet rundt markedsadgang og EØS-avtalen. Og mer til ungdom: Jo, det gjennomføres nå gjennom ekstra kvoter for alle under 30 år i åpen gruppe – fire tonn i år.

Presidenten: Representanten Cecilie Myrseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Cecilie Myrseth (A) [12:37:00]: Man sier gjentatte ganger at Fiskarlaget hele tiden har ment at man skulle utsette saken. Det stemmer ikke. Det er faktisk feil. Vi har hatt høring om denne saken, og da fikk Fiskarlaget direkte spørsmål fra meg om man burde utsette saken etter at Riksrevisjonens rapport var kommet. Svaret var da nei. Det er bare slik det er. Grunnen til at man mener det man mener nå, handler om at man har sett resultatet av behandlingen.

Så kan man jo tenke at man ikke burde lytte til et splittet Fiskarlag, eller at man ikke burde lytte til opposisjonen denne gangen heller, men kritikken er reell, frustrasjonene er reelle, og problemene er reelle, enten man vil anerkjenne det eller ikke.

Jeg setter pris på at fiskeriministeren ønsker dialog, men fram til nå har han ikke akkurat vist det. Jeg kan bare vise til kontrollsaker eller en varslet havbrukssak eller denne saken, der vi har sagt flere ganger at vi burde ta en fot i bakken. Svaret har også vært nei der.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:38:14]: Ved slutten av debatten vil jeg også gjerne gripe tak i noe som kanskje ikke nødvendigvis står direkte i lovforslaget, og det var representanten Knag Fylkesnes som inspirerte meg til det. Men først vil jeg gi representanten Cecilie Myrseth rett. Det er helt rett det hun sier, det er ikke slik at Fiskarlaget hele tiden har villet utsette saken, og det er riktig at det var det som var svaret på spørsmålet. Så da

har jeg i hvert fall fra dette partiets side fått rettet opp det.

Det jeg vil bruke to ord på, er likestilling i fiskeriene. Når en ser en bransje der en så stor del av dem som er involvert i bransjen, faktisk eier sitt eget firma og eget fartøy, har likestilling også noe å gjøre med langsiktig formuesfordeling og maktforhold mellom kvinner og menn i dette samfunnet. Det betyr at en av de tingene jeg har lagt vekt på å ta med i kvotemeldingsbehandlingen, er at vi skal ha en strategi for økt likestilling i fiskeriene, og det håper jeg hele salen kan bidra til å følge opp. Det var vi som fremmet det forslaget i forbindelse med kvotemeldingen. Derfor føler jeg det er litt urettferdig når jeg blir beskyldt for at vi ikke tenker på kvinner i fiskeriene og likestilling i fiskeriene fra vår side. Det gjør jeg faktisk. En av de tingene som viser dette konkret, var at fram til denne regjeringen tiltrådte, var det slik i praksis at hvis man fikk barn og tok ut full permisjon og ammet, ville man miste sin status som aktiv fisker og dermed også miste store deler av rettighetene man hadde i fiskeriene. Det er endret på i løpet av denne perioden – en veldig viktig, lite omtalt avgjørelse, som gjør det enklere for begge kjønn å ta aktivt del i fisket, skape seg de samme formuene som beskrives, og ha de samme rettighetene også i forbindelse med f.eks. et samlivsbrudd, der begge kan ha samme rettigheter opp mot den formuen som de begge har bygget opp.

I mange tilfeller er det slik at det er to som bygger opp dette, men rettighetene tilhører kun én, og det er viktig å arbeide videre mot å sørge for at det ikke i framtiden, når min sønn vokser opp, er slik at det er 97 pst. menn som er aktive i denne næringen, og som er eiere. Vi bør ha som målsetting i Stortinget å sørge for en bedre kjønnsfordeling. Selvfølgelig vil vi nok ha forskjellige meninger om hva slags virkemidler som er aktuelle for det, men vi må i hvert fall sørge for at vi kommer nærmere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:40:55]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Elise Bjørnebekk-Waagen, Terje Aasland og Åsunn Lyngedal om krav til samfunnshensyn i offentlige anskaffelser (Innst. 186 S (2020–2021), jf. Dokument 8:151 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:41:49] (ordfører for saken): Jeg lover at jeg ikke skal bruke like mye av min saksordførertaletid i denne saken.

Innledningsvis vil jeg takke komiteen for samarbeidet i saken. Representantforslaget dreier seg om å ta inn i § 4 i lov om offentlige anskaffelser en henvisning til prinsippet om ivaretagelse av miljø-, sosial- og arbeidsrettslige forhold, og at dette likestilles med gjeldende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvnbarhet og forholdsmessighet i offentlige anskaffelser. Dette forslaget løftes fram av et mindretall i komiteen.

På bakgrunn av eksisterende regelverk i lov og forskrift og tilbakemelding fra næringsministeren har komiteens flertall kommet til at dagens regelverk er dekkende på området. Det er bl.a. gjennom forskrifter slått fast at disse hensynene ligger til grunn og er avvisningsgrunn ved offentlige anbud. Dommen det henvises til i forslaget, gjelder også det – hvorvidt et brudd på arbeidsmiljøforpliktelser kan være avvisningsgrunn. Det ble slått fast at det er det innenfor eksisterende rett, og siden dette i hovedsak er et felles europeisk regelverk, vil dommen også ha virkning for norske forhold. Men dette er, som tidligere sagt, dekket i norsk regelverk allerede.

§ 4 ivaretar egentlig plikter oppdragsgiver har overfor tilbydere, og sikrer at de behandles rimelig, rettferdig og i tråd med god forretningsskikk – med andre ord spillereglene for konkurransen for å beskytte tilbyder mot vilkårlighet. Bestemmelsen som her foreslås, gjelder noe annet, nemlig hva tilbudene skal inneholde, altså plikter eller hensyn leverandørene må overholde for å ha et gyldig tilbud eller for ikke å risikere at tilbudet blir avvist før det blir reelt vurdert. Med andre ord endrer forslaget denne paragrafen fra å være en beskyttelse fra leverandørene til å være et krav til leverandørene, og skaper dermed en innbyrdes spenning i bestemmelsen. Slik sett kan vi komme til å se konflikter der en ønsker å sette til side spillereglene for å oppnå hensynene eller motsatt, så lenge disse blandes sammen her, eller det aktivt sies at de skal likestilles.

Det er derfor viktig for meg å si at spillereglene må ligge fast og være like for alle uansett hvilke hensyn man vektlegger i anbudsspesifikasjonen. Forslagsstillerne vil nok mene at disse er komplementære, men siden de er så forskjellige og lett kan trekke i forskjellig retning, er det hensiktsmessig å skille spilleregler og

hensyn fra innhold og krav til leverandør. Med andre ord kan det hende at § 4 ikke er stedet dette hører hjemme, hvis det skulle høre hjemme noe sted, men det kan en sikkert komme seg rundt. Mer utfordrende er det derimot at en da vil være i en situasjon hvor dette regelverket ville være delt mellom forskrift og lov, ikke bare på nivå, men også når det gjelder alvorlighetsgrad og betydning. Mange ville f.eks. hevde at alvorlig kriminalitet vil være et like alvorlig hinder for kontrakt, eller at fraværet av det kan være en viktig forutsetning.

I dag er disse bestemmelsene samlet på forskriftsnivå. Det gir en enklere oversikt, større fleksibilitet og kortere responstid når det gjelder utvikling av et trefende regelverk. Det kan også være et hensyn i dette. Men det viktigste er at disse forholdene, hensynene og avvisningsgrunnene allerede er ivare tatt, og det er ikke tvil om det i norsk innkjøpsrett, og da er det heller ikke noe behov for å lage en ny lovbestemmelse.

Åsunn Lyngedal (A) [12:44:58]: Lovreguleringen av et marked på 600 mrd. kr, og det bare i Norge, er viktig. Derfor ber forslagsstillerne her – og jeg er en av dem – om at regjeringen skal vurdere å endre § 4 i lov om offentlige anskaffelser slik at miljø-, sosial- og arbeidsrettslige hensyn likestilles med grunnleggende prinsipper i loven om konkurranse, likebehandling og forutberegnelighet, fordi det er viktig å være tydelig overfor alle offentlige anbydere om at det å ta hensyn til vårt felles miljø og legge til rette for at bedrifter som ivaretar arbeidsfolks rettigheter og forholdene de jobber under, er viktig for at bedriftene skal få sjanse til å konkurrere om kontrakter for det offentlige.

Jeg hører at det ikke er noen grunn til å lovfeste at anbydere skal ta hensyn til dette når de skal legge ut sine anbud. Da tror jeg det er grunn til å minne om det mangfoldet av offentlige innkjøpere som er i Norge. En ting er staten og alle statens selskaper. En annen ting er fylkeskommunene. Så har vi alle landets kommuner og de kommunale foretakene, havner og eiendomsselskaper, som alle skal vite at de skal tilrettelegge for at vi ivaretar det felles miljøet og arbeidsrettslige problemstillinger når de legger ut sine anbud.

Jeg vil også hevde at lovfesting av et slikt krav vil kunne styrke konkurransekraften til norske bedrifter der de konkurrerer med utenlandske bedrifter, fordi norske bedrifter er gode på miljøhensyn og gode til å ivareta sine ansatte. Det gjelder om det er et sykehus som skal kjøpe inn noe, eller om det er konkurransekraften til norske verft, norsk bygge- og anleggsnæring og norsk industri. Jeg tenker at norske bedrifter, særlig kanskje i en situasjon der vi har 200 000 arbeidsledige, har rett til å forvente at det offentlige i sine anskaffelser gjør det de kan for å styrke norske bedrifters konkurransekraft.

Så til det samfunnsøkonomiske. Hvis lovfesting av kravene vil kunne tilrettelegge bedre for at norske bedrifter vinner konkurransen, er det sann at hvis man bruker en offentlig milliard på en norsk bedrift, blir veldig mye mer av de pengene igjen i Norge etterpå, enn hvis man gir den samme milliard til en utenlandsk bedrift for å levere til det offentlige. Da tenker jeg det er viktig at vi som storting gjør det vi kan, og bruker det handlingsrommet som er, til å lovfeste noe som styrker konkurransekraften til norske bedrifter.

Jeg tar opp det forslaget som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Da har representanten Åsunn Lyngedal tatt opp det forslaget hun refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [12:48:27] (leiar i komiteen): For Senterpartiet er det eit mål at når ein bruker 600 mrd. kr til offentlege innkjøp, ønskjer ein å bruka det til å styra samfunnet, ein ønskjer å bruka det politisk for å nå nokre mål.

Det er jo sann at når ein kjøper noko, vert det veldig fort fokus på pris. Ein har knappe budsjett å halda seg til, og då er pris viktig. Det ein gjer i dette forslaget, er at ein ønskjer tyngre å lovfesta omsynet til miljø-, sosial- og arbeidsrettslege forhold og få ei lovmessig forenkling av det. Det som forundrar meg litt i kritikken av forslaget, er at ein på den eine sida seier at dette vil ha negative konsekvensar, og på den andre sida at dette er det ikkje nokon vits i, for det gjeld allereie – så det er litt sann kva bein ein skal stå på i kritikken.

Det har òg kome ein dom frå EU-domstolen som går på desse tinga. Me er opptekne av at det vert vurdert om den gjev norske myndigheiter auka handlingsrom til å leggja vekt på eit breiare spekter av omsyn ved offentlege anskaffingar. Sann sett er eg fornøgd med at Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV står saman om eit klart og tydeleg forslag. Eg ser at det ikkje får fleirtal i dag, men det er definitivt ting ein vil jobba vidare med.

Statsråd Iselin Nybø [12:50:24]: Det er ingen tvil om at det er viktig at offentlige anskaffelser gjennomføres på en bærekraftig måte. Det grønne skiftet er vår tids største utfordring, og regjeringen vil bruke offentlige anskaffelser aktivt for å stimulere til utslippsreduksjon og grønne løsninger. Anskaffelsesregelverket legger godt til rette for at det kan tas viktige samfunnshensyn som klima- og miljøhensyn, sosiale hensyn og bekjempelse av arbeidslivskriminalitet når det offentlige kjøper inn varer og tjenester.

Regelverket ble endret for relativt kort tid siden. I stortingsmeldingen Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser viste regjeringen til at det på flere områder er stilt krav til samfunnshensyn

i regelverket. La meg bruke klima- og miljøkrav i offentlige innkjøp som et eksempel. Regjeringen vil at offentlige anskaffelser skal være et effektivt miljøpolitisk virkemiddel. Rammeverket for klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser er på plass. Vi har både lov- og forskriftsbestemmelser i regelverket som stiller krav til at det skal tas klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser.

OECD har gjennomført en evaluering av arbeidet med bærekraftige offentlige anskaffelser i Norge, og deres evaluering viser at Norge har et sterkt grunnlag for bærekraftige anskaffelser, særlig med tanke på det juridiske rammeverket.

Med det regelverket vi har i dag, mener regjeringen derfor at offentlige oppdragsgivere har et godt utgangspunkt for å gjøre gode anskaffelser som bidrar til reduserte klimautslipp, og som fremmer klimavennlige løsninger. Så er det opp til oppdragsgiverne å bruke det handlingsrommet som regelverket gir. Dette krever at alle offentlige oppdragsgivere, over 3 000 i tallet, har den nødvendige kompetansen og kapasiteten til å gjennomføre gode og bærekraftige anskaffelser. Her er det mer å gå på, som også stortingsmeldingen fra 2019 viser.

Det pågår et kontinuerlig arbeid, bl.a. i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, for å legge til rette for at innkjøpere har tilgang til nødvendig kompetanse.

Ivaretagelse av miljøhensyn, sosiale hensyn og arbeidsmarkedshensyn er godt ivare tatt i anskaffelsesregelverket. Jeg mener derfor at de forhold som tas opp i forslaget, er godt dekket i dagens regelverk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [12:53:19]: Den aktuelle saken i EU-domstolen som er bakgrunnen for forslaget, viser et handlingsrom innenfor lov om offentlige anskaffelser til å kunne kreve at offentlige anskaffere skal ivareta miljø-, sosial- og arbeidsrettslige forhold på samme måte som andre grunnleggende prinsipper om likebehandling.

På Innlandet produserer Totenprodukter rullatorer, men i veldig mange år valgte Nav å kjøpe inn rullatorer fra Kina istedenfor fra TOPRO, som de også kalles, fordi de rullatorene var litt billigere.

Mener statsråden at det er sannsynlig at norske bedrifter vil være mer eller mindre konkurransedyktige i forhold til andre lands bedrifter, hvis oppdragsgivere pålegges å vektlegge miljøavtrykk, arbeidsforhold og sosiale forhold i sine anskaffelser?

Statsråd Iselin Nybø [12:54:13]: Jeg mener det er helt grunnleggende at vi er en del av det indre markedet i EU, og at vi konkurrerer på lik linje med bedrifter i

resten av det markedet. Det betyr at vi må strekke oss for å være gode både på pris, på miljø og på sosiale forhold. Det er totalen her som oppdragsgiverne kan velge å stille krav om i sine oppdrag.

Jeg er opptatt av at norske produsenter må konkurrere med europeiske bedrifter, og for så vidt også bedrifter i resten av verden. Det jeg mener at vi har et potensial på, er kompetansen til oppdragsgiver. Her mener vi det er mye å gå på. Jeg er helt enig i at for ofte blir pris satt opp som det viktigste kriteriet, og det mener jeg bestemt ikke skyldes regelverket, men at man ikke har kompetanse til å utnytte det handlingsrommet som er innenfor regelverket.

Åsunn Lyngedal (A) [12:55:18]: Jeg takker for svaret, men jeg vil understreke at ministeren i sitt innlegg på talerstolen sier at innkjøpere kan velge å stille krav til miljø- og arbeidsrettslige forhold. Er det virkelig ønskelig å være i en situasjon der vi er avhengig av at alle de hundrevis av innkjøperne velger det? Jeg er klar over at norske bedrifter må være konkurransedyktige, men jeg gjentar spørsmålet, for jeg synes ikke jeg fikk svar på det: Er statsråden av den oppfatning at norske bedrifter vil være mer eller mindre konkurransedyktige i forhold til andre lands bedrifter hvis oppdragsgivere pålegges å vektlegge miljøavtrykk, arbeidsforhold og sosiale forhold?

Statsråd Iselin Nybø [12:56:01]: Jeg mener fortsatt at norske bedrifter er best tjent med å være konkurransedyktige i et europeisk marked. De må hevde seg sammen med konkurrenter i resten av verden. Men jeg har også tillit til at våre kommunestyrerepresentanter, enten de er fra Venstre eller fra Arbeiderpartiet, er opptatt av klima, miljø og sosiale forhold. Som stat er vi også opptatt av det, vi stiller krav i anbud. Her er mulighetene store, handlingsrommet er stort. Derfor mener jeg den jobben som bl.a. DFØ gjør nå med å sette oppdragsgivere i stand til å utnytte det handlingsrommet som er der, er så viktig. Jeg er helt enig i at det er viktig å stille krav om f.eks. klima og miljø i anskaffelser, for det er med på å dra oss framover. Når norske og utenlandske bedrifter må konkurrere om oppdrag som også stiller krav om klima og miljø, er det ikke bare bra for den norske bedriften, det er bra for verden og Europa at vi blir bedre på klima og miljø.

Åsunn Lyngedal (A) [12:57:06]: Jeg merker meg at ministeren ikke er villig til å bruke sitt handlingsrom, nemlig å bruke lovverket til å pålegge å vektlegge miljø, arbeidsrettslige forhold og sosiale forhold. Det har i flere år vært adgang til å legge vekt på vårt felles miljø i henhold til lov om offentlige anskaffelser, men det gjøres ikke bestandig. Mange kommuner og fylkeskommuner har valgt å legge vekt på skikkelige arbeidsfor-

hold ved anskaffelser, noen ganger kalt Telemarksmo-
dellen, men ikke alle innkjøpere gjør det samme.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Antar statsråden at en lovfesting av krav ville ført til at alle landets kommuner, fylkeskommuner, havneforetak og andre anskaffere kanskje i større grad ville lagt vekt på miljøhensyn og hensyn til hvordan de som utfører anskaffelsen, blir ivaretatt, når de skal legge ut sine anbud?

Statsråd Iselin Nybø [12:58:02]: Jeg har nok et litt annet utgangspunkt enn representanten har på dette, for det framgår tydelig av vårt regelverk at dette er hensyn som er mulig å ta inn i et oppdrag når oppdragets natur tilsier at det er naturlig. Så er jeg opptatt av å bruke det handlingsrommet vi har, der jeg mener det vil få størst effekt. Jeg mener at det viktigste vi gjør nå, er å øke kompetansen til dem som faktisk skal bestille.

Jeg er selv jurist. Jeg har selv jobbet med dette regelverket. Jeg vet hvor komplisert det er, og der ute har vi tusenvis av offentlige oppdragsgivere. Det er klart at noen har mer erfaring, og noen har en større kompetansebase å trekke på når det gjelder å lage gode anbud innenfor lov om offentlige anskaffelser. Jeg mener at der vi kan få mest effekt ut av de ressursene vi har, er ved å sette flere i stand til å se hva handlingsrommet er, både når det gjelder innovasjon, når det gjelder klima, og når det gjelder sosiale forhold.

Åsunn Lyngedal (A) [12:59:10]: Jeg takker for svaret, som jeg vel opplever at jeg egentlig ikke får. I likhet med statsråden er jeg jurist. Jeg har vært kommuneadvokat i Narvik kommune i mange år og jobbet ut fra dette lovverket, og jeg synes det er trist å se, når også partene i arbeidslivet, Virke og LO, gav skriftlig innspill til dette og sa at det er viktig at vi får en lovfesting fordi det er så vanskelig å få lagt vekt på miljøet i tilstrekkelig grad – arbeidsrettslige forhold. Da lurar jeg på om ministeren faktisk mener at en lovfesting av disse grunnleggende viktige hensynene kan skade.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Iselin Nybø [12:59:45]: Jeg mener at det som gjør det vanskelig for dem å legge vekt på det, er ikke om dette er nevnt i § 4 eller § 5 i loven, for regelverket vårt åpner opp for å ta disse hensynene, og regelverket vårt legger til rette for at oppdragsgivere kan ta disse hensynene. Så når de ikke gjør det, er det ikke fordi regelverket ikke legger til rette for det, det er fordi en velger ikke å gjøre det – og det er kanskje det representanten ønsker å komme til livs. Det kan også være fordi det ikke passer inn i det aktuelle oppdraget som de skal ha ut – det vil selvfølgelig skje fra tid til annen – eller fordi

de ikke vet hvordan de kan gjøre det innenfor regelverket uten å risikere å komme skjevt ut. Jeg tror vi har mange oppdragsgivere der ute som kan nyte godt av økt kompetanse og mer veiledning, og det er det også DFØ bruker tiden sin på, for å sette dem bedre i stand til å utnytte det handlingsrommet som regelverket faktisk legger til rette for.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Arild Grande (A) [13:01:05]: Denne saken avslører en politisk latskap på høyresiden – politisk latskap. For hadde det vært sånn som høyresiden påstår at det er, at dette er ivaretatt i loven, at alt er i sin skjønneste orden, hadde det jo ikke vært sånn at mange nå ber oss om å stramme inn loven.

Statsråden tar feil når hun sier at dette er godt ivaretatt, for altfor ofte ser vi at pris blir det som avgjør når det offentlige bestiller. Det forteller lokale entreprenører oss, det forteller håndverkerbedriftene oss, og det forteller fagbevegelsen oss.

Mye av problemet er at spørsmålet om miljø og arbeidsliv ikke er sidestilt med vanlige konkurranse-regler. § 4 beskriver de grunnleggende prinsippene for loven, og der er det understreket konkurransevilkår, men vi mener at sosiale vilkår skal sidestilles med disse. Det er de seriøse bedriftene, arbeidstakerne i disse bedriftene, som ber om at Stortinget og politikerne tar affære.

Det er mange folkevalgte rundt omkring som ønsker å ta ansvar, og mange plasser er det vedtatt seriøsitetskrav som bidrar godt, men det er for mye sprik, og en del går ikke langt nok. Derfor vil Arbeiderpartiet, om vi kommer i regjering, jobbe fram en nasjonal seriøsitetsmodell – ikke sveklungen Difi-modellen, men en sterk modell der vi tar det beste fra det beste i de ulike modellene rundt omkring.

Jeg tror likevel at det mange steder ikke eksisterer seriøsitetskrav under terskelverdiene. Der er det mye useriøsitet. Oppdrag som kunne og burde gått til de lokale håndverkerbedriftene, går i dag i altfor stor grad til useriøse. Arbeiderpartiet har derfor tatt til orde for at det også må være seriøsitetskrav under terskelverdiene, og at man kan konkurrere på kvalitet framfor pris.

Både LO og Virke støtter forslaget som i dag diskuteres. Høyresiden gjør det ikke. Vi mener det kunne ha bidratt til en ytterligere opprydning. Det får vi ikke gjennomslag for, men nå har vi skrevet forslaget. Det ligger klart og venter på den dagen en rød-grønn arbeidsminister kommer på kontoret og kan iverksette ny politikk fra dag én. Da skal det bli arbeidsfolks tur.

Lise Christoffersen (A) [13:04:24]: I denne saken er jeg skuffet, men dessverre ikke overrasket, verken over Høyres, Fremskrittspartiets, Venstres eller Kristelig Folkepartis avvisning av Arbeiderpartiets forslag om at miljø-, sosial- og arbeidsrettslige forhold skal likestilles med de øvrige grunnleggende prinsippene gjennom en endring i anskaffelsesloven § 4. Høyrepartiene fornekter seg ikke.

Ifølge statsråden er tingenes tilstand såre vel – alt er bra med regelverket for offentlige anskaffelser. Det er mulig, det, men som forslagsstillere mener vi at regelverket i så fall bør gjøres enda tydeligere og brukes bedre. For hvis alt er i orden, hvorfor kan vi da på Anbud 365 lese følgende uttalelse fra NITO, datert 1. februar 2021:

«Det må gjøres en uavhengig juridisk gjennomgang med sikte på mulighet for å plassere offentlige oppdrag ved norske verft, altså en gjennomgang av handlingsrommet i offentlige anskaffelser. Dette er ett av kravene fra NITO for å komme den maritime næringen til unnsetning i en kritisk pandemi-tid.»

Eller hvorfor finner regiondirektør for NHO Viken Oslo samme sted grunn til å uttale at «[p]ris trumfer kvalitet når det offentlige skal gjøre anskaffelser»?

Eller hvorfor framhever Økokrim på sine hjemmesider rapporten fra Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningssenter om arbeidslivskriminalitet fra 2020, der underbetaling av utenlandske arbeidstakere i offentlige prosjekter og offentlige anskaffelser er to av fire områder det er sett nærmere på? Vi kan bl.a. lese at underbetaling av utenlandske arbeidstakere er avdekket i flere offentlige anleggsprosjekter de siste årene.

Førstelinjeforsvaret mot a-krim er et organisert arbeidsliv, understøttet av et godt kontrollapparat og etterforskning av de ulovlige forholdene som avdekkes. Dessverre er regjeringa lunken til begge deler. Antall ansatte i Arbeidstilsynet ligger under nivået for 2016. Anmeldelser henlegges altfor ofte. Andrelinja bør være en bevisst holdning hos offentlige innkjøpere, der det bør legges mye større vekt på arbeidsmarkedslovgivningen enn i dag.

Det offentlige kjøper for 600 mrd. kr i året, og en stor del av dette skjer i fylker og kommuner. Min egen kommune, Drammen, handler f.eks. alene for 3–3,5 mrd. kr i året. I rapporten om a-krim fra 2020 finner vi at 820 virksomheter som har hatt leveranser til kommunene på over 30 mrd. kr over fire år, kan knyttes til lovbrudd. Hva så med det som ikke er avdekket?

Tilbake til NITO: Det trengs en uavhengig vurdering av muligheten for å plassere offentlige oppdrag hos norske seriøse bedrifter. En endring i anskaffelsesloven § 4 kunne være et godt sted å begynne.

Tom-Christer Nilsen (H) [13:07:36]: Jeg stusser litt over deler av debatten. Jeg opplevde at det ble framstilt som at det bare er mulig å stille slike krav som her er skissert, i anbud, og at det ikke er pålagt. Men det er faktisk pålagt, bl.a. gjennom § 5 i samme lov, altså paragrafen rett under den vi diskuterer nå, der alle statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter, offentlige organer osv. er pålagt å ta hensyn til klima og fremme klimavennlige løsninger. I henhold til § 6 i samme lov er det anledning til å gi forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, bl.a. i bygge- og anleggskontrakter. Dette er gjort, den forskriften er der, og man er pålagt et visst nivå og en standard knyttet til dette.

De eksemplene som er tatt fram her, er i mange tilfeller eksempler på brudd på det eksisterende regelverket. Det har formodningen mot seg at de som er villige til å bryte dagens regelverk, ikke skulle være like villige til å bryte framtidens regelverk. Det er tross alt det det innebærer å bryte regelverket.

Undertegnede har bakgrunn som innkjøper, og jeg må si at jeg har store problemer med å kjenne meg igjen i deler av beskrivelsen som gis av offentlige innkjøp og offentlige innkjøpere her i salen. Offentlige innkjøpere er i all hovedsak mennesker, akkurat som oss, og legger like stor vekt på andres arbeidsvilkår, klima og miljø som vi gjør. De er også flinke til å legge disse kravene inn i kravspesifikasjonene til anbudene.

Der det av og til blir litt vanskelig i debatten, synes jeg, er når man tar feil av at et anbud bare skal vurderes etter vekting av kriteriene etter at alle kravspesifikasjonene er oppfylt. Vi så det f.eks. i forbindelse med debatten om anbud på tog her i denne salen. Den viktigste delen av det å sikre at en buss går på miljøvennlig eller nullutslippsdrivstoff, er å kreve at bussen som skal leveres, går på null- eller lavutslippsdrivstoff. Hvis man bestiller en dieselbuss, vil vektingen etterpå uansett gi en dieselbuss. Derfor er det viktig å se på helheten i dette, og min opplevelse av dette er at det ikke er regelverket det står på her.

Det var også det som ble sagt av organisasjonene i forbindelse med arbeidet med selve stortingsmeldingen: Det er i selve kontrollen av gjennomføringen av kontraktene og om de betingelsene som ligger i kravspesifikasjonene, faktisk blir oppfylt, det har sviktet i de fleste tilfellene, også i de eksemplene som har blitt nevnt her fra talerstolen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:10:42]: Det er heilt riktig at det er i kravspesifikasjonane veldig mykje blir avgjort. Står det ikkje miljø eller arbeidsliv i kravspesifikasjonane, er det ikkje noko å vekte det på, det er heilt riktig. Men ein kan heller ikkje sjå heilt bort frå vektinga.

I tilfelle der ein står i valet mellom miljø, arbeidsliv, seriøsitet og den typen ting, og det står klart korleis det skal vektast, og det er nedfelt i kravspesifikasjonane, vil det få stor betydning. Så ein må på ein måte inn på begge sidene, både i vektinga etterpå og i beskrivinga før.

På sitt beste er offentlege anskaffingar ein maskin for innovasjon, for miljø og dei store forpliktingane vi står overfor, og for å skape eit betre og meir seriøst arbeidsliv, mot sosial dumping, osv. På sitt verste undergrev det akkurat desse tinga.

Eg vil seie at vi i dag har ei blanding. Det er vel ingen her som med handa på hjartet kan seie at vi har eit system som er ein motor for positiv endring, ei så pass stor endring som vi faktisk ønskjer. Det trur eg ingen kan seie. Eg trur alle er einige om at vi har eit system som i stor grad legg opp til meir eller mindre status quo.

Hyllevaremetaforen er eitt eksempel. Offentlege innkjøparar vegrar seg veldig for å gå til innkjøp av veldig innovative ting, noko som ikkje er hylleware, som ikkje er ei etablert løysing eller produkt frå før. Viss ein, som f.eks. eit busselskap her i Oslo gjorde, går til innkjøp av ei svært innovativ løysing for billettar, og så viser det seg å gå i vasken, sit ein i gapestokken. Og ein har ikkje noko system for å kompensere for å satse på innovative løysingar. Det er berre mørkt på den sida. Dermed endar ein veldig ofte opp med hylleware, og dei hyllewarene finst i liten grad i Noreg.

Det som NHO og aktørane i arbeidslivet generelt er heilt einige om, er at jo meir ein infiltrerer systemet med vekting av miljø, seriøsitet og samfunnsomsyn, jo meir av oppdraga vil kome til norske aktørar. Men det vil koste mykje meir. Så da må ein lage ulike former for mekanismar som gjer at ein tar ein større kostnad i det offentlege. Antakeleg vil ein få ei bølge av veldig mykje høgare utgifter i byrjinga, før ein omsider får eit meir og meir konkurransedyktig norsk næringsliv. Det er det vi i SV føreslår at vi skal gjere, at vi bruker offentlege innkjøp som ein motor til å omstille norsk økonomi, vel vitande om at det faktisk vil koste meir. For sjølv om ein til stadigheit vel pris, at det er bra for offentlege finansar, er det berre på kort sikt. På lengre sikt vil alle vere tente med, òg næringslivet, at fornying av offentlig sektor gjennom offentlege innkjøp blir generert meir målretta, og da må ein vere villig til å betale prisen for det.

Eg tek opp forslaget frå SV.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Åsunn Lyngedal (A) [13:14:07]: Jeg må si meg enig med representanten Knag Fylkesnes når han sier at dette handler om å styre samfunnet i den retningen vi ønsker. Det handler om å bruke offentlige anskaffelser

som en motor for å skape det framtidssamfunnet vi skal ha. Jeg tror at jeg og representanten Nilsen leser § 5 i lov om offentlige anskaffelser forskjellig, for det står vitterlig i andre ledd der at man kan stille miljøkrav. I maritim melding fra regjeringen, som vi har til behandling i komiteen nå, står det at regjeringen vil vurdere å stille klimakrav fra 2023. Det er jo en skam at det ikke er blitt gjort i statlige anskaffelser for lenge siden – selv om det gjøres i noen.

Det kan tas miljøhensyn. Vi mener at vårt felles miljø er så viktig at det skal gjøres. Derfor ønsker vi å lovfeste det. Vi mener også at arbeidsfolks kår, de som faktisk skal produsere denne anskaffelsen, er så viktig at man skal pålegges å legge vekt på det. Jeg tror ministeren undervurderer dem som gjør offentlige innkjøp, når hun sier at med bare litt mer opplæring vil de skjønne sitt handlingsrom. Veldig mange offentlige organer står i en situasjon med dårlig økonomi, men hvis vi sier at de faktisk skal legge vekt på disse hensynene, er det klart at de er i stand til å gjøre det.

Denne saken viser en stor forskjell mellom dagens regjeringspartier og opposisjonen i viljen til å bruke politikk til å styre samfunnet. Jeg beklager at man ikke er villig til å lovfeste disse viktige hensynene, også fordi det vil styrke norske bedrifters konkurransekraft. For vi er gode på miljø, vi er gode på arbeidsrettslige forhold, og det er bedre samfunnsøkonomi at vi bruker pengene på å kjøpe noe fra norske bedrifter enn fra utenlandske bedrifter.

Det må være merkelig å være en næringsminister som mener at det at norske bedrifter skal være konkurransedyktige, ikke er et hensyn man kan prøve å legge til rette for innenfor et lovverk. Høyrepolitikk er på sitt aller dårligste når den ikke engang vil ta inn over seg samfunnsøkonomiske betraktninger. Jeg tror norske små og mellomstore bedrifter bør legge merke til denne saken og den manglende viljen hos regjeringspartiene til å bruke politikk når de skal gjøre sitt valg til høsten.

Tom-Christer Nilsen (H) [13:16:47]: Nå ble jeg oppriktig talt litt skuffet – det minner om en reklame en gang i tiden. Men altså: Vi har vedtatt denne loven i denne salen, og det er vi som faktisk både har bestilt grunnlaget for den og gjort det vedtaket som ligger der. Det går ikke an å ta ut andre ledd i en lov og si at det derfor ikke står det som står i loven. Det går ikke an. Det er vi som har vedtatt denne loven, og da regner jeg med at vi mener at vi ikke kan etterlate et inntrykk av til dem der ute at vi ikke mener det vi har lovfestet. Det første som står i denne lovparagrafen som det ble henviset til, er:

«Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal inn-

rette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger.»

Det står altså «skal». I tillegg er det åpnet for å ha forskrifter til dette, og der står det også «skal». Jeg synes, ærlig talt, at når vi framstiller lovverk som vi selv har vedtatt, bør vi i det minste forsøke å framstille det på den måten vi har vedtatt det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:18:07]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils Kristen Sandtrøen, Else-May Norderhus, Terje Aasland, Tone Merete Sønsterud, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om opprydding av gruveforurensning i Folldal (Innst. 187 S (2020–2021), jf. Dokument 8:152 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

André N. Skjelstad (V) [13:19:02] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg først takke komiteen for arbeidet i saken om opprydding etter Folldal gruver. Selv om vi har våre uenigheter, har vi til felles at vi er utålmodige etter å få løst situasjonen knyttet til forurensning fra gruvedriften. Alle vil stoppe forurensning av tonnevis av metaller til elva Folla raskest mulig. At et samlet storting ønsker en raskest mulig løsning i denne saken, er både viktig og riktig og et signal til regjeringen om å prioritere denne saken.

I 245 år brakte gruvedriften i Folldal liv i bygda. Den ga mange muligheter til lønnet arbeid og den friheten det gir. Gruvedriften førte ikke bare med seg arbeidsplasser, det ble også bygd opp et samfunn rundt gruvedriften. Fra 1700-tallet og til driften ble lagt ned, var store deler av befolkningen engasjert i arbeidet med gruvedriften i kortere eller lengre perioder. Gruvedriften var med på å utvikle bygda og bygdene rundt. Bedriften ble lagt ned 1993. I dag er Folldal gruver en turistdestinasjon og et viktig kulturminne som vitner om den tiden da gruvene sysselsatte så mange som 550 personer på det meste.

Dessverre er Folldals stolte industrihistorie nå også en verkebyll for folk som bor i områdene rundt, og for naturen, som er sterkt preget av årevis med avrenning av kobber, sink, jern og sulfat. Metallutslippene er godt synlige langs den fisketomme elva Folla, og gruveområdene har det største gjenværende utslippet av tungmetaller i ferskvann i Norge.

Jeg mener det haster med å rydde opp. Det har tatt lang tid, og jeg bemerker at forslagsstillerne fra Arbeiderpartiet og SV samt Senterpartiet mener at regjeringen har vært for passiv i denne saken. Da er det greit å minne dem om at de satt med regjeringsmakt fra 2005, da det endelige vedtaket fra Miljøverndepartementet kom om at staten måtte rydde opp i forurensningsproblemet i Folldal. De satt i flertallsregjering i åtte år, til 2013, men løste altså heller ikke saken.

Direktoratet for mineralforvaltning har drevet kartlegging, prøvetaking og gjennomføring av utredninger siden 2006. Arbeidet er komplisert, og flere metoder for å rydde opp er blitt utelukket på veien. Resultatet av det omfattende arbeidet som er gjort i området over mange år, skulle leveres næringsministeren i løpet av 2020. Det gir håp om at vi snart får en løsning på forurensningen i Folldal. Det er også godt å vite at viktig kulturhistorie i Folldal, representert ved Folldal Verk og områdene rundt, skal fredes, og at arbeidet fra Riksantikvarens side er i gang. Disse prosessene må selvsagt også ses i sammenheng, og vi ser fram til en oppdatering av oppryddingsarbeidet som skal gjøres i revidert budsjett for 2021.

Folldal og de omliggende områdene fortjener en endelig løsning på denne saken, og vi skylder framtidige generasjoner å ta vare på naturen og kulturen i Folldal.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:21:59]: Takk til saksordføreren for en god redegjørelse.

Dette er en av de store miljøsakene på fastlandet i Norge, med det største gjenværende utslippet av tungmetaller til ferskvann. Vi har jo en god historikk i landet vårt når det gjelder å løse opp i konkrete miljøproblemer. Enten det er sure vassdrag eller industriutslipp i flere fjorder, er det faktisk mange miljøproblemer som i dag er løst. Det skal vi gjøre med dette problemet også – løse det sammen.

Forurensningen i Folldal har to særdeles viktige prinsipielle sider for Stortinget å være bevisst på. Den første er at i dette tilfellet er det ett departement, Klima- og miljødepartementet, som har pålagt Næringsdepartementet å rydde opp. En årsak til at folk i Folldal og lokalsamfunnet er så utålmodige og krever handling, er at når privatpersoner blir pålagt samme type oppgaver fra myndighetene, eller for så vidt lokale myndigheter,

forventes det handling innen rimelig tid. Staten må selvfølgelig også ha samme retningslinjer for seg selv som man pålegger andre, både privatpersoner og lokalsamfunn.

Den andre prinsipielle siden som er viktig for Stortinget å tenke på i en større sammenheng og i tiden framover, er at vi på Stortinget også ønsker å bidra til å utnytte mineralressursene vi har i Norge, til ny næringsvirksomhet og verdiskaping. Men for at lokalsamfunnene skal være trygge på at de ikke tar på seg en stor framtidig risiko med forurensning, må staten være en pålitelig opprydder etter seg selv. Derfor handler dette konkret både om folldølenes syn på myndighetenes troverdighet og om myndighetenes troverdighet i framtidige gruvesaker.

Så er det, som saksordføreren sa, absolutt grunn til å erkjenne at her har både Stortinget over flere år og skiftende regjeringer hatt mulighet til å sette i gang arbeid tidligere. Derfor er det så bra at vi nå får løftet opp saken sammen. Her sitter næringsministeren med en veldig god mulighet, og på toppen av det hele er det jo en kollega fra samme parti som sitter i Klima- og miljødepartementet, så jeg håper at regjeringen prioriterer denne saken. Jeg forventer at vi får opp en sak enten før revidert nasjonalbudsjett eller som en del av revidert nasjonalbudsjett, med en plan for hvordan det skal løses, og hvordan arbeidet skal finansieres. Dette er forslaget fra rød-grønn side i dag, som Arbeiderpartiet er en del av, og som jeg herved tar opp.

Presidenten: Da har representanten Nils Kristen Sandtrøen tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [13:25:11] (leiar i komiteen): Dette er ei viktig sak lokalt, regionalt og nasjonalt, og det har teke for lang tid å rydda opp. Eg er òg litt uroleg for kva denne verneprosessen som er sett i gang, vil bety for framdrifta i oppryddinga. Her meiner eg det er viktig at ein klarer å køyra dei to prosessane sånn at dei jobbar saman, og utan at det fordyrar oppryddingsarbeidet.

Eg sa at det har teke for lang tid, og det er på grensa til litt søtt, denne nye vanen som no Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre har lagt seg til, at dei beklagar alle ting dei ikkje har gjort dei siste åtte åra, med å meina at regjeringa før burde ha gjort det. Det kan minna litt om den regla som er i visse eventyr: Ikkje peik på meg, peik på bror min, han er større. Peik på Stoltenberg II, dei var før meg i dette.

Samtidig går det fram av saka at ein har kartlagt forureiningskjeldene sidan 2006, så det har vore eit arbeid på gang. Eg trur det viktigaste no er at ein får ei erkjening av at dette har teke for lang tid, og at no må ein koma vidare – at ein er meir oppteken av det enn av å

skulda på andre, som ein meiner burde ha gjort jobben for 10 eller 15 år sidan.

Karin Andersen (SV) [13:27:06]: Denne saken har jeg vært engasjert i i mange år. Det er en av de alvorligste forurensningene vi har hatt. Det er altså en steindød elv, og den har vært det lenge. Det er store utslipp. Dette har vært prioritert ned over lang tid, og jeg har lurt veldig på hva det er som egentlig har skjedd i denne saken i den lange tida dette har pågått. Det er mange som har hatt ansvar opp gjennom tidene, og hvorfor dette har fått lov til å fortsette, har jeg lurt på veldig mange ganger.

Jeg tror kanskje at for en del av de andre elvene, eller de andre stedene som har opplevd forurensning, har man på en måte husket at det var liv i elva, at det var frisk natur. Men her er det så lenge siden at jeg tror også de som har jobbet med f.eks. jeger- og fiskerorganisasjoner eller naturvernorganisasjoner, nesten har gitt opp. Jeg er veldig glad for at lokalsamfunnet oppe i Folldalen ikke gir opp, for det er viktig å få orden på dette, og staten har ansvaret. Denne årelange pekeleken om hvem det er som skal gjøre det, har pågått ikke bare mellom storting og regjering, men også tydeligvis mellom departement, i regjeringen. Så det hadde vært veldig fint om næringsministeren nå kunne si noe om Næringsdepartementets ansvar i denne saken, for det er det som er ansvarlig departement for å rydde opp i denne forurensningen framover nå.

Så leser jeg av innstillingen at alle på en måte erkjenner alvoret i saken, alle erkjenner behovet for å få ryddet opp. Men det er også litt viktig at statsråden nå kan orientere Stortinget om framdriften på det arbeidet som pågår i regi av Direktoratet for mineralforvaltning og Riksantikvaren. For erfaringen opp gjennom alle disse rundene som har vært nå i så lang tid, er at man peker på en utredning her, og så peker man på en utredning der, og så ser man fram til det arbeidet, og når det arbeidet kommer, er det andre saker som på en måte har mer oppmerksomhet.

Jeg håper at statsråden nå kan gi oss en klar forsikring om at hun følger med på dette arbeidet, forhåpentligvis gi oss en status på hvor det arbeidet ligger, og et klart løfte om en prioritering av denne saken. For gruvedforensningen i Folldalen og i Folla har pågått så lenge nå, og det er et så fantastisk område, at det vil være en stor fordel ikke bare lokalt eller regionalt, men også nasjonalt at dette blir ryddet opp i.

Bjørnar Moxnes (R) [13:30:33]: Helt tilbake til 1988 la Statens forurensningstilsyn fram en handlingsplan for å redusere kobberavrenning fra de ti mest forurensede gruvedområdene i landet vårt. Folldal Gruver var sammen med flere andre gamle sulfidmalmgruver blant disse gruvene. De dominerte norsk gruvedrift

gjennom ca. 350 år, fra oppstarten av Kvikne kobberverk i 1630 til nedleggelsen av Folldal Gruver i 1993.

Området vi snakker om her, i Folldal sentrum, har Norges største gjenværende utslipp av tungmetaller i ferskvann. Årlig renner det rundt 15 tonn med kobber, 10 tonn med sink, 200 tonn med jern og 1 000 tonn med sulfat ut i elva Folla, som er Glommas tredje største bielv. Tilførselene fra Folla påvirker også Glomma i betydelig grad.

Den delen av området som bidrar med den største forurensningen, er altså hjemfallsområder til staten. Derfor ble pålegget om forurensningsbegrensende tiltak i 2003 gitt til staten, og fristen for gjennomføring av pålegget var i 2010, dvs. for over ti år siden.

I 2015 kom en rapport som foreslo tildekking av områdene som skaper mest avrenning. I 2018 varslet Riksantikvaren oppstart av en fredningsprosess for gruvedområdet. Det har betydning for hvilke miljøtiltak som kan gjennomføres. Problemet er her at fjerning av masser og tildekking og vannfylling av gruver er lite aktuelt for gruva i Folldal sentrum. Det skyldes ikke bare kulturminneverdiene i det gamle gruveanlegget, men at store deler av Folldal sentrum er bygd på gruemasser. Direktoratet for mineralforvaltnings siste alternativ med fjerning av masser i det mest forurensede området, tildekking og tilbakeføring av kulturlandskapet gir ikke noen endelig løsning på forurensningen.

I løpet av de 15 årene som er gått siden pålegget etter forurensningsloven ble gitt, har ikke arbeidet munnet ut i noen helhetlig plan for gjennomføring. Dagens tilstand i elva Folla er i strid med pålegget gitt etter forurensningsloven i 2005. Når private bedrifter gis lignende pålegg, forventes det at det gjennomføres opprydding, men her er det altså staten selv som er ansvarlig for opprydding, og da trengs det en langt sterkere både prioritering og også oppfølging av pålegget.

Det Rødt krever, er at staten tar ansvar for og nå får fortgang i oppryddingen både i Folldal og i andre gruvesamfunn der avrenning utgjør et miljøproblem.

Statsråd Iselin Nybø [13:33:41]: Helt innledningsvis vil jeg understreke at det er behov for å gjennomføre tiltak i Folldal. Samtidig er det viktig å ta hensyn til andre relevante interesser og benytte seg av erfaringer fra andre, lignende prosesser. Det har vist seg å ta tid, men forhåpentligvis kommer det godt med i prosessen videre.

Den tidligere gruvevirksomheten i Folldal dekker store områder, og tiltak for å redusere forurensningen vil være komplekse. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard – DMF, som vi ofte kaller dem – har siden 2006 gjennomført kartlegging av forurensningskilder, utredninger og prøveprosjekter for å teste ut aktuelle miljøtiltak.

Opprydningsarbeidet har tatt tid, bl.a. som følge av at det har vist seg å være naturfaglig komplisert å løse forurensningsproblemet. Før det eventuelt iverksettes omfattende tiltak, har det vært viktig for DMF å høste erfaringer fra de omfattende miljøtiltakene som er gjennomført på Løkken Verk.

Riksantikvaren sendte, som flere har nevnt i debatten så langt, høsten 2018 et varsel om fredning av Folldal Verk. I Folldal pågår det derfor nå to parallelle prosesser, en fredningsprosess etter kulturminneloven og arbeidet med å følge opp pålegg om forurensningsbegrensende tiltak.

Miljøundersøkelser viser at det særlig er bergveltene i det øvre gruveområdet som er kjernen til forurensningen. Dette området er imidlertid også omfattet av Riksantikvarens varsel om fredning. Både kommunen og Riksantikvaren har signalisert behov for mer informasjon om hvilke konsekvenser en eventuell tildekning vil ha. DMF initierte derfor en mulighetsstudie i samarbeid med kommunale og statlige aktører, og generelt sett ser vi at de alternativene som gir best miljøeffekt, kan gå på bekostning av kulturminnene.

Gruveforurensning er generelt komplekse problemstillinger som krever skreddersydde løsninger med lokale tilpasninger. DMF vil nå i vår starte arbeidet med å lage en helhetlig tiltaksplan. Det er imidlertid ulike hensyn som må avveies mot hverandre i denne saken, og kostnadene ved gjennomføring av aktuelle tiltak er usikre. Det er med andre ord for tidlig å komme med en konklusjon i revidert nasjonalbudsjett 2021. På vegne av regjeringen stiller jeg meg slik sett bak det som er næringskomiteens tilråding.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:36:49]: Jeg synes det var litt ulik inngang i saksordførers innlegg og i statsrådens. I innlegget til saksordføreren hørte jeg mer en lyst til å få gjennomført jobben, mens i statsrådets innlegg må jeg si at det var mer problematisering av at det kan bli vondt og vanskelig, så her må vi ha en liten oppklaring. Statsråden er nå negativ til at det kommer noe i RNB. Da må vi for det første få klart svar på, hvis det ikke skal komme i RNB: Når skal det komme da? Dette er som nevnt den største kilden til forurensning av tungmetaller på fastlandet i Norge, så det kunne jeg ønske å vite. Når er det statsråden ser for seg å gjøre noe konkret i saken?

Statsråd Iselin Nybø [13:37:41]: Jeg opplever ikke at det er noen ulikheter i den forstand at vi begge to ønsker å rydde opp i dette, men jeg er opptatt av å gi Stortinget et realistisk bilde av hva vi snakker om her. Som representanten selv var inne på i sitt innlegg, har dette

tatt veldig lang tid. Det er ikke på grunn av manglende vilje. Det er på grunn av at det er en kompleks sak, og så er det to hensyn som til dels er motstridende. De miljøfaglig beste tiltakene, som så vidt jeg forstår er å dekke til disse bergveltene, er det som også kan gå på tvers av de kulturminnefaglige rådene. Derfor er dette noe vi må jobbe videre med, og de setter nå i gang arbeidet med denne tiltaksplanen. Men jeg kan ikke nå stå her på Stortingets talerstol og si når den blir ferdig, og da vil jeg heller ikke kaste blår i øynene på Stortinget.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:38:44]: Her har næringsministeren etter vårt skjønn en gylden mulighet, for jeg kan jo få lyst til å stille spørsmål om næringsministeren kan peke på et forurensningsproblem på fastlandet som per dags dato er større enn gruveforurensingen i Folldal. Ettersom statsråden representerer et parti som liker å framheve at man er opptatt av miljøet, mener jeg næringsministeren rett og slett har en meget god sak hvis hun hadde gått inn for handling. Mitt første spørsmål blir da om næringsministeren vet om noen større forurensningssaker på fastlandet i Norge, og for det andre om næringsministeren nå ser på sin rolle som å handle i løpet av den tiden som er til sommeren, eller å problematisere.

Statsråd Iselin Nybø [13:39:40]: Representanten tilpasser spørsmålet sitt på en veldig god måte, for som representanten vet, er den største oppryddingen etter gruvevirksomhet nå i gang i Svea – altså ikke på fastlandet, men på Svalbard. Det gjøres ulike ting også på fastlandet, men det er Svea som er den største oppryddingen vi har på gang akkurat nå. Det som er viktig å vite i denne saken, er at det er kompleksiteten som gjør at det tar tid. Det er ikke mangel på vilje eller penger som sådan som gjør at det tar tid. Det er to motstridende hensyn som står mot hverandre. Det er flere aktører som sann sett må involveres. Der er progresjon i arbeidet, men jeg kan ikke stå her og si når det vil være ferdig, for det er noe jeg per nå ikke vet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:40:45]: Jeg har den klare oppfatningen at Riksantikvaren er positiv til at det vil være helt mulig og realistisk å gjennomføre opprydding som vil få kontroll over utslippene. Det er nok riktig som statsråden sier, at det har vært oppfattet som en motsetning, men Riksantikvaren er tydelig på at det er gjennomførbart. Da er vi tilbake til pengespørsmålet, for her har statsråden, gjennom det som er skrevet i innstillingen, egentlig både en marsjordre og en kjempemulighet med Stortinget i ryggen. Da stusser jeg litt over at ikke statsråd Nybø vil være den ministeren som for ettertiden faktisk kan si at dette bidro jeg til å gjennomføre da jeg hadde ansvaret – det gikk riktignok over 30 år fra pålegget

ble gitt i 1990, men statsråd Nybø fikk ordnet opp. Ville ikke det vært en bedre inngang enn å problematisere?

Statsråd Iselin Nybø [13:41:47]: Ja, jeg går ikke av veien for å framstille meg selv som bedre enn f.eks. andre næringsministere som Arbeiderpartiet har hatt, men jeg er mer opptatt av å få gjort noe enn hvordan jeg selv framstår. Jeg er glad for å høre at representanten har så god dialog med Riksantikvaren, at dette skal gå helt greit for seg. Jeg vet også at DMF har god dialog med Riksantikvaren og med kommunen som er planmyndighet, så her er det flere aktører som må finne løsninger sammen. Min opplevelse er i likhet med representantens at det er vilje til å prøve å få til dette, men det er komplekse problemstillinger – både å avgrense miljøproblemet samtidig som man ivaretar kulturminnene. Det jobbes godt, men jeg kan ikke nå si når de er ferdig med den jobben.

Karin Andersen (SV) [13:42:52]: I denne saken tror jeg det er helt nødvendig at statsråden engasjerer seg sjøl, har kontakt både med Riksantikvaren og med direktoratet, for hun sier det er ikke manglende vilje, men et eller annet sted må det jo sitte en propp i denne saken. Det er klart det er motstridende interesser, men det er ikke noen tvil om at denne forurensingen har vært nedprioritert, og at det må sitte et eller annet sted, også i de forvaltningssystemene som skal håndtere denne saken, kanskje fordi det er vanskelig, kanskje fordi det er dyrt. Men det er helt nødvendig.

Mitt første spørsmål er: Vil statsråden personlig engasjere seg i denne saken for å få løst den og få en framdrift som tilsier at man faktisk har satt i gang oppryddingen?

Statsråd Iselin Nybø [13:43:49]: Som flere har vært inne på, også representanten Andersen i sitt innlegg, har dette tatt tid. Det har skjedd mye i disse årene, men det føles som det har skjedd lite, fordi det har gått så lang tid. Jeg kan ikke svare nøyaktig på hva som har skjedd under alle andre statsråder før meg, men jeg kan si at i 2020, da jeg var næringsminister, kom den mulighetsstudien på plass som er jobbet fram sammen med Riksantikvaren og lokale myndigheter. Jeg kan si at DMF nå starter opp arbeidet med tiltaksplan, så at det er en progresjon, at det skjer noe i denne saken, det er jeg sikker på, men det er komplekse problemstillinger. Det å skulle stå på Stortingets talerstol og på en måte garantere at nå starter tildekkingen – det er det flere aktører som må være med på. Men at det skjer noe, at det er progresjon i saken, det er viktig for meg.

Karin Andersen (SV) [13:44:52]: Ja, det er mange som er involvert, og det er derfor jeg ber statsråden en-

gasjere seg personlig i saken. Det andre er at når regjeringen nå sier at de ikke vil komme med en løsning i revidert, burde de i hvert fall melde tilbake til Stortinget i revidert om stoda i det faktiske arbeidet i saken. Det er viktig nå at hele Stortinget også føler seg forpliktet på å gjøre noe med den, og da er det viktig at vi får den informasjonen direkte.

Så har jeg et konkret spørsmål til slutt. Etter det jeg har fått opplyst fra Folldal, arbeider direktoratet nå kun med én metode, altså tildekking som eneste metode, for å stoppe forurensingen, sjøl om 50 pst. av avrenningen kommer fra gruvegangene. Medfører dette riktighet?

Statsråd Iselin Nybø [13:45:43]: Så vidt jeg har forstått, er det å tildekke disse veltene det som er det mest effektive tiltaket for å hindre miljøforurensingen, men det står jo litt i motstrid til verneinteressene, så hva som kommer til å stå i denne tiltaksplanen, vet jeg ikke ennå, for det arbeidet skal de starte opp med nå. Stortinget kan stille meg spørsmål om hvilke som helst saker til enhver tid, men Stortinget vedtar i dag ikke dette forslaget fra bl.a. representanten, og sånn sett vil jeg selvfølgelig selv vurdere når jeg finner det egnet å informere et helt storting. Men enhver representant er velkommen til å stille spørsmål hvis de ønsker jevnlig oppdateringer om hvordan arbeidet står.

Karin Andersen (SV) [13:46:34]: Ja, jeg er klar over at forslaget ikke blir vedtatt, men det er derfor jeg spør statsråden om det kan være aktuelt å vurdere å komme tilbake til Stortinget med en slik avmelding, nettopp for å vise at det er framdrift i saken, og som jeg sier, rett og slett for også å bidra til at saken er såpass aktuell for hele Stortinget at man er villig til å følge opp. Jeg er også ganske sikker på at dette kommer til å koste litt penger, som regjeringen vil trenge støtte for å få gjennomført. Men det er helt nødvendig, for dette er jo en forurensingssak som nesten har gått i glemmeboka, i hvert fall nasjonalt, sjøl om det er en kjempestor nasjonal sak.

Jeg har et spørsmål til det siste jeg spurte om – dette med at man nå sier at tildekking er den beste metoden. Hvis det er slik at 50 pst. av avrenningen kommer fra gruvegangene, kan jo ikke det være tilstrekkelig. Vil statsråden undersøke om det jobbes videre med flere tiltak?

Statsråd Iselin Nybø [13:47:39]: Jeg synes spørsmålet til representanten egentlig viser hvor kompleks denne saken er. Det er liksom ikke bare én ting, og så er vi ferdig med dette. Det er ulike utfordringer på den miljømessige siden, og det er ulike utfordringer knyttet til vern, så dette er en kompleks problemstilling, og det er det som gjør at det har tatt lang tid. Men jeg er ikke helt

enig med representanten, som sier at denne saken har gått i glemmeboken. I hvert fall opplever ikke jeg det, som ansvarlig for Næringsdepartementet og med det også Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Jeg opplever at dette er en sak som ligger der framme, som det jobbes med, som man er bevisst på, og det mener jeg er viktig, for det er en stor utfordring. Jeg er enig med dem som har sagt at her må det flere på banen, dette tar såpass lang tid, her må det kanskje komme penger på plass på et tidspunkt. Det er riktignok opp til meg å vurdere når jeg synes det er naturlig å informere, men jeg skal vurdere når jeg synes det er naturlig å informere.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:48:56]

Innstilling fra næringskomiteen om Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane (Innst. 185 S (2020–2021), jf. Meld. St. 27 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil den fordelte taletid i debatten bli begrenset til 1 time og 10 minutter, og presidenten vil ordne debatten slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter partienes hovedtalere og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, få en taletid på inntil 3 minutter.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:50:09] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen. Vi har jobbet godt og lenge med denne saken, og det er en sak som har fått stor oppmerksomhet. Det er ikke så rart. Dagligvarebransjen er innenfor veldig mange områder vår aller viktigste bransje – fra fiskeren, bonden og råvareimportøren via næringsmiddelindustrien, distributører og til utallige handlere og kjøpmenn. Det er altså tusenvis av mennesker som har sitt virke og skaffer seg sitt daglige brød i denne verdikjeden. Noen skaffer seg gjerne litt mer brød i konkurransen enn andre, men så lenge en konkurranse er god, sunn og rettferdig, har vi ingen problemer med det.

Utfordringen er at i denne bransjen er ikke alltid konkurransen god nok. Over tid har makt blitt mer og

mer konsentrert, det har blitt færre aktører, og det har også vært glidninger i bransjen som gjør at gårsdagens modeller ikke nødvendigvis passer til dagens virkelighet. Det er også en av de viktigste bransjene, fordi det handler om at din og min overlevelse er direkte knyttet til at det er mat på bordet, og at din og min helse er avhengig av at det er kvalitetsprodukter vi kan sette frem på matbordet.

De aller fleste bransjer må forholde seg til et sett av reguleringer – så også dagligvarebransjen. Det kan være kvalitetskontroll, konkurranseettersyn, standarder, importregler, norsk landbrukspolitikk, handelslekkasje – det er mye å holde oversikt over. Det skal også være robuste varekjeder, noe vi ikke minst har sett betydningen av snart hele det siste året. Forsyningskjeden av dagligvarer er avgjørende for innbyggernes sikkerhet. Heldigvis har vi sett at denne delen av beredskapen er god, robust og velfungerende, også i en akutt krise.

Det har, naturlig nok, vært ulik virkelighetsbeskrivelse når vi nå har møtt ulike aktører i bransjen gjennom arbeidet med denne meldingen. Historiene har spriket, men én ting har de felles. Det er noe nær konsensus om at konkurransen ikke er god nok. Det er ikke bra verken for forbrukerne eller for dem av aktørene som ikke konkurrerer på like vilkår. Vi har en konkurranselov i Norge, og vi har også nå en lov om god handelsskikk. Disse to, sammen med klok og fast håndheving, er blant de viktigste verktøyene samfunnet har for å bedre konkurransen. Det er røster som hevder at det har vært gjort for lite eller vært for lite fokus på bransjen over tid, men det er iallfall et faktum at både politisk oppmerksomhet og tilsyn fra myndighetene har økt betraktelig i den senere tid, og det er bra. I dag kan vi si at du og jeg ikke får det utvalget vi bør, og vi betaler ikke den prisen vi skal.

Stortingsmeldingen om dagligvarebransjen inneholder gode beskrivelser og en rekke tiltak, og jeg er glad for at alle tiltakene får enstemmig oppslutning i komiteen. Videre har komiteen ytterligere skjerpet tonen på en del områder, og før vi går fra hverandre i dag, har vi vedtatt tiltak som vil bedre konkurransen til beste for forbrukeren, altså deg og meg. Jeg skal senere i debatten komme tilbake til noen av forslagene, og det er – litt avhengig av dagens debatt – mulig at flere av forslagene vil få enda bredere flertall enn innstillingen viser. Uansett tar jeg nå opp regjeringspartiernes forslag, og så kommer vi tilbake til eventuelle stemmeforklaringer senere. Men det er et poeng for regjeringspartiene at dagens forslag som vedtas, tar utgangspunkt i at vi har en god lovgivning allerede, og at innskjerpinger og tiltak som nå gjøres, foretas innenfor gjeldende lovverk.

Dagligvarebransjen er kompleks. I merknadene beskriver komiteen godt både kulturen og kompleksite-

ten. Flere av tiltakene er bestillinger av eller varslede saker og utredninger, og nå når dette området har fått skjerpet oppmerksomhet, tror jeg også det er viktig å erkjenne at denne bransjen er i en så rask utvikling at makt forskyves fort, og at bransjeglikning, grensehandel, landbrukspolitikk, trender og uforutsette hendelser gjør at det trengs kontinuerlig politisk oppmerksomhet og godt tilsyn i årene fremover. Det som er åpenbart i dag, kan være utdatert i morgen. På dette feltet må vi fortsette å vie bransjen den oppmerksomheten den nå har fått, og som bransjen trenger og kommer til å trenge.

Vi trenger mangfoldet – i butikkhyllene, men også i bransjen. I dag er makten konsentrert, og vi kan ikke tillate den å bli mye mer konsentrert uten å måtte se på enda mer inngripende tiltak. Vi betaler for mye, og vi har for lite å velge i. Vi gjør handelen i for stor grad i utlandet, iallfall når grensene er åpne, og en av grunnene til det er at konkurransen ikke er god nok.

Dette er et langsiktig og møysommelig arbeid, men dagens melding gjør situasjonen bedre. Men som flere av dagens forslag til vedtak viser: Dette er et arbeid som kommer til å måtte fortsette.

Presidenten: Representanten Kårstein Eidem Løvaas har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [13:55:17]: Jeg er enig i mye av det som saksordføreren sa, og jeg vil også takke saksordføreren for at vi gjennom komitébehandlingen er blitt forholdsvis samstemte på en del viktige punkter. Men det er også noen punkter vi ikke er enige om ennå. Det kan jo hende at regjeringspartiene kommer etter i løpet av debatten. Etter det jeg forsto på saksordføreren, skulle han redegjøre litt for kanskje noen flere flertallsforslag etter hvert.

Ett forslag som har mindretall i innstillingen, men som vi får flertall for i Stortinget, hvis stemmegivningen går som antatt, er et forslag fra Arbeiderpartiet, Framskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, som tar tak i hovedproblemstillingen som egentlig har ligget der fra 2011, dette med dominerende aktører eller leverandører. Der er Framskrittspartiet, Arbeiderpartiet og SV veldig tydelige på at det må inn en saklig begrunnelse, osv., og at det må komme fram som en tydelig – skal vi si – beskjed til Konkurransetilsynet om oppfølging av det. Det vil ikke Høyre være med på. Jeg lurar på hvorfor.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:56:15]: Jeg er glad for at representanten Aasland stiller det spørsmålet. Regjeringspartiene har et eget forslag i innstillingen, forslag nr. 11, som dekker en del av forslaget som han viser til, nemlig forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Framskrittspartiet og SV.

Det er viktig for regjeringspartiene, som jeg sa i innlegget mitt, at de forslagene som vedtas i dag, forholder seg til gjeldende regelverk og gjeldende lover, og ikke utløser eventuelle lovendringer. Så jeg har lyst til å svare representanten med et slags spørsmål, hvis han får anledning til å svare på det, enten her nede, eller fra den andre talerstolen: Hvis forutsetningen for forslagsstillerne er at dette forslaget er en innskjerpelse og en marsjordre – vi kan vel kalle det det – til Konkurransetilsynet, men innenfor dagens regelverk, så er det definitivt et forslag som regjeringspartiene i løpet av dagens debatt kan vurdere om man kan stille seg bak.

Terje Aasland (A) [13:57:09]: Jeg kan understreke at vi ikke har foreslått noen lovendringer, men vi har en presisering av hvordan vi oppfatter at allerede eksisterende lov er å forstå, og hvordan vi mener at den skal følges opp. Da ser det ut som man også kan få en veldig bred løsning for det forslaget. Det er greit å kvittere det ut underveis i debatten.

Vi har også tatt opp flere ting som det hadde vært greit å være enige om. En ting som har vært krevende, og som vi vet er med på å hindre konkurranse, er tilgang på lokaler. Der har mindretallet, Arbeiderpartiet sammen med SV og Senterpartiet, en beskjed til regjeringen om å se på dette. Høyre er ikke med. Jeg lurar på hvorfor Høyre ikke vil være med på et slikt forslag, som egentlig gjelder å utrede tilgang på lokaler, som er en viktig del når det gjelder å få fram konkurranse.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:58:07]: Jeg har lyst til å vise til meldingen, som beskriver utfordringen når det gjelder både lokaler og hvordan enkelte aktører dominerer innenfor eiendomsbransjen også. Slik regjeringspartiene ser det, er beskrivelsen, hvordan meldingen løfter den problemstillingen, nok per i dag.

Som jeg sa i hovedinnlegget mitt, er dette en bransje hvor ting flytter seg hele tiden, hvor makt forskyver seg hele tiden, hvor utfordringene flytter på seg hele tiden, så det kan godt hende dette er noe man må komme tilbake til senere. Men det er en ganske omfattende liste med bestillinger til regjeringen i tillegg til de tiltakene som allerede ligger i meldingen. Vi mener at nå er det viktigere å få igangsatt de prosessene og komme i mål med dem, så får man heller komme tilbake til det hvis det ytterligere trengs en skarpere klov også på det området senere.

Geir Pollestad (Sp) [13:59:12]: Eg vil fyrst takka saksordføreren for den jobben som har vorte gjort med meldinga. Så vil eg retta merksemda mot tilrådinga frå komiteen II, som Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, Senterpartiet og SV står bak, om eit rekneskapsmessig og funksjonsmessig skilje mellom ledda i verdikjeda i

daglegvarebransjen. Dette er eit forslag Høgre ikkje er med på.

Seinare i dag skal me debattera ei sak i Stortinget der Høgre er veldig oppteken av eit funksjonsmessig skilje, nemleg innan nettselskapa. Då er spørsmålet mitt: Kvifor synest representanten ikkje det er ein god idé at ein har eit rekneskapsmessig og funksjonsmessig skilje mellom ledda i verdikjeda i daglegvarebransjen, når han openbert meiner at det er det innanfor andre bransjar?

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:00:04]: Det er det ganske enkelt å svare på. Vi mener at dette forslaget for det første vil være veldig byråkratiserende, og for det andre har man innenfor de store foretakene i bransjen allerede dette skillet. Jeg tror at hvis representanten Pollestad går tilbake igjen til sitt grunnfjell innenfor landbruket og spør bonden som driver et gårdsutsalg, om han skal ha to regnskap, to foretak for å skille verdikjeden på gården sin, vil svaret være ganske tydelig nei.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Terje Aasland (A) [14:00:50]: Jeg får håpe stemmen holder og at tårene ikke spruter ut. Det er jo noen som kan tro i ettertid at jeg ble så rørt av saksordførers innlegg at jeg tok til tårene, men det stemmer ikke helt.

Dette er en utrolig viktig sak. Det er den saken som kanskje berører de fleste av oss mest gjennom året. Vi har et handlemønster i Norge som betyr at vi er innom dagligvarebutikken omtrent én gang per dag. Det betyr at nærkontakten til den konkurransen som dagligvaremarkedet skal være for oss som forbrukere, er ganske vesentlig. Nå er det heldigvis på mange områder en bred løsning og bred enighet i Stortinget om at vi må sette inn tiltak.

Går en tilbake til 2011 og Steensnæs-utvalget om matkjedeutredningen, var det veldig tydelige avdekninger av ganske grove forhold knyttet til makt og maktmisbruk i dagligvarekjeden. Den gang var det ingen brede løsninger å oppnå i Stortinget. Det var tvert om egentlig ganske polarisert. Så har vi fram til nå, ti år etterpå, kunnet samle oss mer eller mindre på tvers av politiske skillelinjer. Det er jeg glad for, for det er viktig for forbrukerne, det er viktig for dagligvarekundene, at det er brede løsninger som lages i Stortinget – nettopp i forståelsen av at en ønsker mer konkurranse, en sunnere konkurranse og en konkurranse som medfører at verdiene i verdikjeden fordeles på en riktig og god måte.

Vi skulle selvfølgelig ønske at vi fikk flertall for enda flere av de løsningene vi har foreslått, men jeg er likevel glad for at vi har fått flertall for mange viktige temaer gjennom denne behandlingen. I utgangspunktet som regjeringen har foreslått, er det mange bra tiltak, men vi

mente det var behov for å gå lenger og komme enda lenger gjennom denne behandlingen.

Jeg har lyst til å peke på noen av de områdene jeg er glad for at vi har fått enighet om, og som det er viktig at en følger opp i fortsettelsen.

Det ene er større åpenhet og transparens om vertikal integrasjon og sterkere tilsyn fra Konkurransetilsynet – også hvor dette inkluderer egne merkevarer. Det er jo betydningen av at kjedene eier mer og mer, en kontrollerer mer og mer fra jord til bord. Det er viktig at vi har kontroll og en god oppfølging av det, og at Konkurransetilsynet er på plass. Konkurransetilsynet har helt fram til for noen få år siden vært skremmende fraværende i dagligvaresektoren. Jeg mener det også var den beste begrunnelsen for at vi i vår tid opprettet Dagligvaretilsynet.

Vi har et forslag og en komitémerknad om tiltak for å sikre tilgang til grossist- og distribusjonstjenester, og at det må komme raskt – en utredning om det. Det er det viktig at vi får på plass og klarer å følge opp.

Vi sier også tydelig at Stortinget ber regjeringen stille krav om et regnskapsmessig og funksjonsmessig skille mellom leddene i verdikjeden for å sikre mer åpenhet rundt prisdannelsen i verdikjeden. I likhet med det som ble sagt i replikkordskiftet, er jeg forundret over at høyrepartiene ikke er med på det, når de går ned på detaljreguleringer for energiverkene og nettselskapene, hvor en til og med blir pålagt å bytte navn for å ha skiller. Det å sette dette kravet nettopp for å sikre åpenhet om prisbildet, synes jeg på en måte er rett og rimelig. Det er godt at det er flertall for den typen forslag gjennom denne behandlingen.

Så sier vi at regjeringen må komme til Stortinget med en sak om hvordan rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder, skal komme forbrukerne til gode. I dag vet vi ikke hvor de rabattene og fortjenesten havner, men det er jo en selvfølge for konkurransen at de skal havne hos forbrukerne. Det er stortingsflertallet tydelig på, og det er jeg glad for.

Vi er tydeligere på det vi var innom i replikkordskiftet, dette med prisdiskriminering. Dominerende aktører skal ikke misbruke sin posisjon. Jeg er også glad for at Høyre, og da helt sikkert regjeringspartiene, vil være med på forslaget fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og SV, sånn at det blir en bred løsning også for dette. For det er et ganske vesentlig forslag at dominerende aktører ikke får lov til å misbruke sin posisjon, og at de må begrunne og forklare hvorfor det er prisforskjeller. Det er rett og rimelig i konkurransen.

Så er det dette med egne merkevarer. Egne merkevarer kan være til gunst for forbrukerne, men vi ønsker vel ikke en utvikling hvor egne merkevarer skal overta

og dominere bildet totalt. Vi har mange kvaliteter, gode merkevarer rundt omkring fra gode produsenter i dag. At disse vannes ut og ødelegges, med tanke på innovasjon osv., gjennom egne merkevarer, og at de dominerer, er vi ikke opptatt av. Derfor vil vi fokusere på det i tiden framover.

Til slutt grensehandelen: Vi har fått mye ny kunnskap i det siste, og nå er det viktig at vi bruker den og prøver å få bukt med grensehandelsproblematikken som ligger der, og som jeg tror alle i utgangspunktet er enige om at vi må redusere.

Jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet er med og fremmer.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Steinar Reiten (KrF) [14:06:21]: I dag vil Stortinget enstemmig be regjeringen om snarest mulig å legge fram for Stortinget en egen sak om grensehandel, der det blir drøftet og foreslått tiltak for å redusere grensehandelen og sikre konkurransekraften til norsk næringsliv. Men så registrerer vi med undring en fellesmerknad knyttet til forslag til vedtak VIII, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Fremskrittspartiet, om at det må ses hen til de tiltak og erfaringer som Danmark har gjort med grensehandelen og harmonisering av avgifter, særlig når vi vet at en av de tingene Danmark har gjort, er å senke alkoholavgiftene til tysk nivå. Det får en til å undre seg: Står ikke de rød-grønne opposisjonspartiene lenger fast på alkohollovens klare formål?

Arbeiderpartiet uttrykker selv i sitt program at de vil ha en sterk og kunnskapsbasert ruspolitikk som forebygger rusproblem, og derfor vil føre en restriktiv alkoholpolitikk. Senterpartiet og SV har lignende formuleringer i sine program. Hvordan harmoniserer dette med å senke alkoholavgiftene, og dermed prisen på øl, vin og sprit ut til forbrukerne?

Terje Aasland (A) [14:07:18]: Jeg er glad for å få det spørsmålet, for da kan jeg konkretisere hva i hvert fall Arbeiderpartiet vektlegger i både forslaget og merkna-den, som er opphavet til det. Det er at vi for det første har fått mye ny kunnskap gjennom koronatiden og nedstengte grenser. Nå ser vi at norsk varehandel, norsk næringsmiddelindustri taper store penger, og det gjør også noen av de instrumentene som omhandler salg av alkohol, f.eks. har Vinmonopolet tapt mye, og fellesskapet har tapt mye gjennom tapte avgifter. Den erfaringen må vi ta med oss. Så må vi få en ordentlig og grundig utredning av hva dette innbefatter, og det er det vi ber om i forslaget.

Så har vi sagt at vi også må se hen til Danmark og hvilke erfaringer de har gjort, på godt og vondt, for å si det sånn, og at det også blir belyst i denne saken, men det betyr ikke at vi fraviker alkohollovens formål og en veldig tydelig restriktiv linje fra Arbeiderpartiets side. Tvert om, vi ønsker fortsatt å være restriktive. Hvis ikke hadde vi hatt andre innganger også til andre spørsmål i tilknytning til denne behandlingen.

Vi står på det, men vi mener det er fornuftig og klokt å hente inn også kunnskap og erfaringer fra andre land om hva de har gjort i tilknytning til de samme problemstillingene.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:08:38]: Tilrådingen til vedtak VI, som representanten viste til i innlegget sitt, lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med egen sak med forslag om hvordan man i dagligvarebransjen kan tilrettelegge for at rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder, i større grad følger varen.»

Spørsmålet er egentlig hvordan representanten ser for seg at dette skal gjøres, for det som er utfordringen her, er at det ikke står at man ber regjeringen utrede eller komme tilbake på egnet måte, men det står altså at man ber regjeringen komme tilbake med en sak om hvordan man kan tilrettelegge for at rabatter følger varen.

Det betyr forhåpentligvis at forslagsstiller har en idé om hvordan man skal gjøre det. Dette er grunnen til at regjeringens partiene står utenfor, for vi mener det er svært, svært problematisk, i alle fall uten utredninger, og trolig ikke mulig. Så det hadde vært interessant å høre hva Arbeiderpartiet ser for seg er løsningen.

Terje Aasland (A) [14:09:31]: Jeg tror ikke regjeringen vil legge fram en sak for Stortinget uten at de har utredet hvordan de skal gjøre det. Jeg mener det må være regjeringens ansvar å utrede en mulig innretning på det.

Temaet er velkjent, temaet har vært godt diskutert over lang tid. Mange hevder, og vi mener, at det er riktig at de rabatter som oppnås for en vare gjennom forhandlinger, i utgangspunktet bør føres tilbake til kunden. Det er det vi har presisert i forslaget.

Så er det selvfølgelig sånn at regjeringen da må utrede ulike sider av det, og legge fram konsekvensene av det for Stortinget. Vi har ikke gått inn og sagt konkret hvordan vi mener at det skal gjennomføres, for da hadde det egentlig ikke vært nødvendig å be regjeringen om å komme tilbake med en sak, men vi har bedt regjeringen komme med en egen sak, og i det legger vi også at regjeringen må utrede de ulike sidene av en sånn type forslag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:10:31]: Spørsmålet mitt er for så vidt i slekt med spørsmålet frå Kårstein Eidem Løvaas. Det gjeld eigne merkevarer, der vi har sett ein enorm vekst i Noreg, som har skjedd samtidig som Noreg har hatt den største prisveksten av alle land i heile Norden. Forskarar meiner det er ein sterk samanheng mellom utviklinga av eigne merkevarer hos kjedene og at prisane har auka.

SV har kome med eit forslag, som Senterpartiet stiller seg bak, om at ein skal greie ut eit forbod og kome tilbake til Stortinget med gjennomføring av det. Det, som av veldig mange er peikt på som ein av dei viktigaste drivarane til at prisane aukar, som går utover forbrukarane, og som til sjuande og sist også går utover fiskarar og bønder – produsentane – ønskjer ikkje Arbeidarpartiet å støtte.

Kan representanten gi meg ein god grunn til at Arbeiderpartiet etter debatten, når vi kjem til vote-ringa, ikkje rekkjer opp handa og seier at dei støttar ei utgreiing av forbod mot EMV, eigne merkevarer?

Terje Aasland (A) [14:11:34]: Hvis en utreder et forbud mot egne merkevarer, har en til hensikt å gjennomføre et forbud mot egne merkevarer – det er Arbeiderpartiets inngang til det. Vi mener at egne merkevarer også har en form for kvalitet for vareutvalget, med tanke på både prisdiskusjon, kvalitetsdiskusjon og mangfolddiskusjon.

Så ser vi helt klart at det er utfordringer knyttet til egne merkevarer. Heller ikke vi ønsker at det skal ta dominerende posisjoner, eller at vi kommer i en situasjon hvor det er det som i hovedsak blir det varemerket som kjedene står for og har i sine hyller. Derfor har vi vår inngang til dette forslaget, og vi kommer ikke til å stemme imot et forbud i denne sammenheng, fordi vi mener det vil være galt. Men jeg går ut fra at så lenge både SV og Senterpartiet foreslår en utredning, har de til hensikt å stemme for et forbud hvis de hadde fått anledning til det.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:12:55]: I 1905 sendte Knut Hamsun et brev til Ole Johan Larsen der han bl.a. sier: Jeg kom inn i en slik virvel av pjolter og politikk da jeg kom hjem.

Hvorvidt det har vært mye pjolter i behandlingen av denne meldingen, skal jeg ikke si noe om, jeg tviler på det. Men politikk har det i hvert fall vært i fullt monn. Det har vært diskusjoner og samarbeid i komiteen, som har gitt det som ser ut til å bli et veldig godt resultat og vedtak som faktisk vil ha virkning på konkurransen i dagligvarekjedene. Det er ingen tvil om at det er store utfordringer i saken og i næringen. Det er en

sammensatt næring, og det er mange aktører som har mange ulike interesser.

Jeg har forståelse for at regjeringen har vært litt forsiktig når de har tatt tak i dette, for det er lett å ta grep som en ikke aner rekkevidden av, eller som rett og slett kan ha motsatt virkning av det en så for seg.

Målet er at vi skal få lavere priser og et større utvalg til forbrukerne. Midlet er å bedre konkurransen mellom aktørene i alle ledd. Vi har lyttet til alle. Jeg regner med at komiteens medlemmer ellers også har lyttet til alle og hatt møter med mange. Vi har satt pris på det samarbeidet vi har hatt med de forskjellige aktørene, og vi har hørt om deres utfordringer.

Det er én sak som har vært mye debattert i det siste, og det er forskjellene på innkjøpspriser, altså prisdiskriminering. Konkurransetilsynets undersøkelser viser at det er opp til 15 pst. forskjell i innkjøpspris på enkelte varer. Det er mye. Det som er forunderlig, er at disse gode rabattene og forskjellene ikke gir seg utslag på prisen i butikkhyllen.

Hvis det stemmer at det er så store prisforskjeller, er det uten tvil et enormt konkurransehinder. Det er vanskelig, om ikke umulig, for en ny aktør å overleve når det er så store prisforskjeller. Faktisk er det en utfordring for etablerte aktører også å klare seg gjennom dette med de små marginene som er i denne bransjen, der volum er den store faktoren.

Resultatet er i hvert fall at maktkonsentrasjonen vil øke, og dessuten er dette et brudd på § 11 i konkurranse-loven. Det er forbudt å utnytte sin dominerende stilling gjennom

«å anvende overfor handelspartnerne ulike vilkår for likeverdige ytelser og derved stille dem ugunstigere i konkurransen.»

Vi er glad for at vi sammen med Arbeiderpartiet og SV sikrer flertall for at vi styrker konkurranse-loven. Jeg håper også at regjeringspartiene blir med på dette etter hvert, som vi hørte antydninger til både under replikkordskiftet og fra innlegget til saksordføreren.

Konkurransetilsynet og aktørene skal være obs på forskjeller i innkjøpspriser, og det skal være saklig begrunnet – det skal ikke skade konkurransen. Maktrabbatt er forbudt. De store skal ikke bruke markedsmakten sin slik at de mindre blir skviset ut. Jeg registrerer at noen mener dette vil føre til høyere priser ut til forbruker, men jeg er helt overbevist om at dette vil gi lavere priser, fordi det vil bedre konkurransen.

En annen ting som har vært mye diskutert, er veiledningen i forbindelse med Konkurransetilsynets varsel om overtredelsesgebyr, der aktørene, de tre kjedene, blir beskyldt for brudd på loven, altså loven om pris-samarbeid. Hvis dette stemmer, at det har vært et pris-samarbeid, er det alvorlig, og det skal slås ned på. Det

som forundrer meg, er: Hvorfor har ikke Konkurransetilsynet tidlig, for ti år siden ca., da dette samarbeidet ble etablert gjennom prisjegerne, gått inn og gitt sin veiledning? De har en plikt til å veilede. Konkurransetilsynet har plikt til å veilede aktørene, og det står klart og tydelig i § 9 i konkurranseloven. Hvis de hadde gått inn og gitt denne veiledningen, kunne de sagt at dette kan være ulovlig, eller de kunne vist til tidligere rettspraksis, hvis det finnes, og så kunne de sagt at de vil fraråde å gjøre dette. Det betyr ikke at Konkurransetilsynet i sin veiledning skal gi en «go»-ordre for noe som helst, men de kan i hvert fall advare mot at dette kan innebære å bryte loven, og, som sagt, vise til tidligere rettspraksis.

Jeg er glad for at vi også får flertall for at vi skal klargjøre overfor Konkurransetilsynet at veiledende virksomhet skal styrkes i dagligvarebransjen.

Det har vært en del diskusjon rundt det med vertikal integrasjon – maktkonsentrasjon nedover i verdikjeden. Vi vil ikke komme i en slik situasjon der samme aktør eier dagligvarebutikken, lastebilene, grossistene, leverandøren, produsenten osv. Hvis dette får utvikle seg, vil det få en uheldig virkning på konkurransen. Samtidig er vi ikke en kommuniststat og kan ikke regulere og forby alt vi ikke liker. Det viser seg også at den strukturen som de forskjellige kjedene har opparbeidet rundt grossist og distribusjon, er den mest effektive måten for dem å gjøre dette på. Det vil også igjen føre til at de kan holde prisene så lave som mulig, da marginene innenfor grossist og distribusjon er så lave at de knapt har råd til å kjøpe seg nye trucker.

Noen er ivrige etter å regulere kjedenes egne merkevarer og til og med forby dem. Det er viktig å passe på at markedet er åpent for alle. Vi kan ikke risikere et monopol eller duopol på sikt. Det med egne merkevarer er også en inngang for små aktører til å komme inn på markedet og bli en del av konkurransen. Derfor tror vi det å forby egne merkevarer vil være en feil retning å gå i.

Konklusjonen nå er at vi ikke er helt i mål. Jeg tror ikke de vedtakene vi fatter i dag, vil være alfa og omega for at vi får god konkurranse i dagligvarekjedene, men det er et langt, langt skritt på veien. Jeg forventer å se en forbedret konkurransesituasjon med de vedtakene vi fatter i dag. Det avhenger selvfølgelig av at Konkurransetilsynet skjønner Stortingets intensjon og følger opp dette aktivt i markedet. Vi forventer også at aktørene i bransjen spiller fair. Og vi kommer til, hele Stortinget, tror jeg, å følge nøye med på utviklingen videre – særlig på prisene ut til forbruker.

Saksordføreren var inne på at dette dreier seg om det daglige brød. «Korn det var brødet, korn eller ikke korn det var liv eller død», skrev Knut Hamsun i Markens grøde.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Da har representanten Morten Ørsal Johansen tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Presidenten ber om at Morten Ørsal Johansen blir stående ved talerstolen litt til.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:21:19]: Vi er sindige og rolige i Hedmark og Oppland, vi må unne oss en replikk i tillegg også, ikke bare løpe ned fra talerstolen med en gang, for dette er viktige temaer for våre innbyggere.

I Hedmark og Oppland – Innlandet – er næringsmiddelindustrien veldig stor, og det gjelder for øvrig i hele landet vårt. Hver femte industriarbeider jobber med produksjon av mat og drikke. I vår del av landet er det i hovedsak den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien som gjør at vi har stor verdiskaping, og at mange får sitt daglige brød ved å heve lønning, gå på arbeid og sørge for at vi andre har trygg mat – og deretter kjøpe seg korn, som Ørsal Johansen snakket om. Men vil ikke Fremskrittspartiets politikk for å fjerne tollvernet gjøre at det blir færre som har sitt daglige brød ved å produsere mat av den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien i Innlandet?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:22:19]: I motsetning til representanten Sandtrøen har jeg faktisk tro på at norsk landbruk kan være konkurransedyktig også på verdensbasis. Norsk landbruk er et effektivt landbruk, vi er et av de landbrukene i verden som har best innovasjon, og vi er det landbruket i verden som produserer den reneste maten. Hvis ikke dette kan være med og konkurrere med andre aktører, har representanten liten tro på det norske landbruket. Jeg tror at norsk landbruk er fullt på høyde med landbruket andre steder. Men så er jeg også klar over at norske forbrukere er meget kvalitetsbevisste, så om vi skulle få inn utenlandske aktører og i større grad utenlandske produkter, tror jeg den norske forbrukeren vil velge kvalitet framfor pris.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:23:15]: Det er i ferd med å bli en debatt om brød. Det daglige brød refererer til Skriften, som for øvrig nevner «brød» 466 ganger, så dette har vært viktig lenge. Brød er dessuten altfor dyrt, så vi får håpe at vi nå kan få bedre konkurranse i dagligvarebransjen.

Men to klargjøringer – jeg synes representanten var tydelig i sitt innlegg, men litt i forlengelsen av replikkvekslingen jeg hadde med Arbeiderpartiets representant: Det gjelder forslag nr. 1, som, slik jeg oppfatter representanten, er innenfor gjeldende regelverk, og innenfor lover som Konkurransetilsynet forholder seg til i dag, men også III, hvor Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Konkurransetilsynet at veiledende

virksomhet må styrkes i dagligvaresatsingen. Hvis jeg forsto representanten riktig, er også III å anse som, skal vi si, en vennlig dytt på Konkurransetilsynet for å gjøre mer av det de har anledning til å gjøre som de kanskje ikke har gjort hittil.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:24:13]: Vi er avhengige av brød – jeg er også veldig glad i smør og mjølk, så vi må ta med det i denne sammenheng.

Til spørsmålene fra Løvaas: Jeg kan svare bekrefte på begge. Når det gjelder forslag nr. 1, refererer det til § 11 i konkurranseloven, og det er den vi forholder oss til der, men det er da en skjerpelse eller en marsjordre til regjeringen om å be Konkurransetilsynet om å være mer tydelig på lovens intensjon.

Når det gjelder III, gjelder selvfølgelig det samme, det refererer til § 9 i konkurranseloven, og det er rett og slett at vi ber regjeringen styrke den muligheten og det grepet som Konkurransetilsynet har gjennom å veilede i dagligvarespørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [14:25:19]: Det å baka brød er jo ein del av næringsmiddelindustrien vår, saman med slakteri, meieri, osv. Noreg har ein ganske stor næringsmiddelindustri, mykje større enn i våre naboland der som ein samanliknar med befolkningsgrunnlaget. I Noreg har me, for næringer som er viktige, ofte eigne stortingsmeldingar der me går gjennom politikken samla. Her har me daglegvaremeldinga, som har sett på den bransjen, me har ei stortingsmelding om maritim industri til behandling, me har stortingsmelding om olje- og gassindustrien. Spørsmålet mitt er: Burde me ikkje ha ei eiga stortingsmelding om næringsmiddelindustrien, sånn at me kan få ein betre og meir målretta politikk for å stimulera til arbeidsplassar i næringsmiddelindustrien? Det er eit forslag som Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV har i saka her i dag, og som Framstegspartiet kan sikra fleirtal for. Vil Fremskrittspartiet det?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:26:21]: Nei.

Presidenten: Det vil ikke Ørsal Johansen, og da er replikkordskiftet over.

Geir Pollestad (Sp) [14:26:41] (leiar i komiteen): No er ikkje eg verken så lærd eller så knapp i forma som representanten Ørsal Johansen, men eg vil starta med verset «O du som metter liten fugl, velsign vår mat, O Gud». Det var det me song på skulen, og på den tida var kanskje verda så enkel. No vil eg fokusera litt på andre som bidreg til at me får mat på bordet.

I denne saka vert det veldig ofte vist ei litt krass haldning til daglegvarebutikkane. Det er viktig for oss å seia at det er tusenvis av dyktige tilsette i daglegvarebransjen. Det er mange engasjerte daglege leiarar, butikksjefar og

kjøpmenn som bidreg til at me har butikkar rundt om i heile landet. Dei har gjort ein fantastisk innsats under pandemien og sørgt for at det har vore mogleg for oss å få tak i mat. For mange har butikken òg vore éin av få møteplassar der dei kan sjå andre folk.

Det er mange bra folk i denne verdikjeda. Me har bønder, me har fiskarar, me har industriarbeidarar som bearbeider maten, og me har dei som transporterer maten. Det er ei enorm mengd menneske som jobbar innanfor bransjen, og det er ein ganske einestående og god bransje som me har all grunn til å vera stolte av. Difor er det så viktig, og det har vore så viktig for Senterpartiet, å få fram ei politisk sak som går igjennom heile næringskjeda – frå jord og fjord til bord. Og det er det me har til behandling i dag.

Det har vore viktig for Senterpartiet oppi dette å vera tydeleg på kva som er problemet: Kva er det som er problemet i denne verdikjeda for mat? Der er svaret vårt veldig enkelt: Det er at daglegvarekjedene har for mykje makt over dei andre aktørane. Daglegvarekjedene – me har tre av dei i Noreg – bestemmer for mykje, og dei får stadig meir makt. Senterpartiets utgangspunkt er at me ønskjer å snu den utviklinga. Me meiner at forbrukarar og produsentar har ei felles interesse i det som no skjer, og det er gledeleg at òg Høgre og Framstegspartiet no ser at det er behov for å gå inn og regulera næringa tydelegare. Eg veit ikkje kor mange gonger me har behandla lov om god handelsskikk og forslag om det før me fekk aksept for det. Så det har gått noko i rett retning, og det er bra. Men eg tenkjer og meiner det er viktig å vera klar over kva som er hovudproblemet som me skal løysa her.

Me sluttar oss til alle forslaga som regjeringa har i meldinga. Det er mykje som er beskrivingar, men det er ingen tiltak som me vil gå direkte imot.

Og så er eg glad for to ting: Det eine er at me klarer å danna ein del fleirtal i dag som vil ha betydning. Det andre er at Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV står saman om ei rekkje viktige tiltak som me kan jobba for, og som vil vera viktige fram mot valet.

For Senterpartiet har det òg vore viktig at me skal ha ei kunnskapsbasert tilnærming til dette. Det betyr at viss me ber om å få noko utgreidd, har me ikkje dermed sagt at me vil gå for det tiltaket, men me vil vita konsekvensen av det. På felt etter felt, anten det er integrasjon, oppsplitting eller eigne merkevarer, har me sagt: La oss greia ut alle tiltaka. La oss få kunnskap om alt – om frå ikkje å gjera noko til å gå for eit forbod, gå for ei oppsplitting av kjedene, gå for å splitte kjededistribusjonen. Me ønskjer å ha denne kunnskapen, for me vil ha klarleik i det handlingsrommet me har.

Det er òg viktig å gje forbrukarane meir innsikt i kva som skjer frå produsenten til varene er i butikken.

Kvar kjem prispåslaget? Kven er det som sit igjen med gevinsten? Det er jo eit paradoks at to av Noregs rikaste familiar lever av å selja maten. I ein marknad på 200 mrd. kr er det tre aktørar som sit og styrer fullt og heilt.

Så er det rørende vakkert når ein har lese ei innstilling og kjem mot slutten og det står at dette ikkje er eit punktum. Det er viktig, for det me gjer no, er eit fyrste steg på vegen. Det vil vera behov for å fylgja opp daglegvareverdikjeda vidare, og eg er glad for at alle partia signaliserer at det òg kan vera nødvendig med nye tiltak.

Med det vil eg ta opp forslaget som Senterpartiet står bak åleine, og dei forslaga me har saman med SV.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [14:32:06]: La meg starte med å si at jeg er veldig enig i mye av det som representanten Pollestad snakker om. Jeg er også veldig glad for at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står sammen i de sakene hvor vi ikke har fått brede flertall.

Men det er ett forslag som Senterpartiet står utenfor, og som de ikke har signalisert noe om de vil være med på eller ikke. Det kunne vært greit å høre litt om begrunnelsen for det. Jeg deler representanten Pollestads oppfatning av at maktkonsentrasjonen i dagligvarekjeden er problematisk, og at vi må ha god kontroll med det. Men det samme gjelder jo leverandørene. Når Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har et veldig tydelig forslag som går på at heller ikke dominerende leverandører må misbruke sin posisjon til å undertrykke den konkurransen som bør være der, nettopp for å få konkurranse mellom kjedene, skjønner jeg ikke helt hvorfor Senterpartiet stemmer imot det. Kan jeg få en begrunnelse fra Senterpartiet for hvorfor de ikke er med på det forslaget?

Geir Pollestad (Sp) [14:33:05]: Det kan ein godt få.

For det første: Dersom ein misbruker sin posisjon, vil det per i dag òg vera i strid med konkurranseloven. Det er det eine.

Så går det ein reell diskusjon der eg opplever at Arbeidarpartiets utgangspunkt er at ein ønskjer like innkjøpsprisar. Senterpartiet seier at det er nok kanskje å gå litt for langt. Me ønskjer ikkje urimelege forskjellar i innkjøpsprisane. Der har me litt ulik tilnærming. Så meiner eg at dette er svakt vurdert og utgreidd i sjølve meldinga. Det er derfor me har vårt forslag nr. 18, der

me ber regjeringa utgreia modellar for å avgrensa forskjellane i innkjøpsprisar i daglegvarebransjen.

Me er heller ikkje ueinige i prinsippet, men me er redde for at regjeringa skal påleggja kanskje spesielt mindre aktørar – no peiker me på dei dominerande, men òg mindre aktørar – ei for stor byrde ved å grunnge kvar pris. Difor ønskjer me å ha ei vurdering av dette frå regjeringa før me tek stilling til det.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:34:17]: Dette er litt i forlengelsen av representanten Aaslands spørsmål. For det forslaget som han refererer til, forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, SV og Arbeiderpartiet, ser det ut til ifølge ganske sikre kilder at flere vil tilslutte seg i løpet av debatten her i dag, og da er det kanskje kun Senterpartiet som står igjen utenfor det forslaget. Representanten var selv inne på viktigheten av bred og solid enighet her for at ting skulle kunne stå seg. Forslaget er også snarligt det som Senterpartiet var for i handelsnæringsmeldingen. Så jeg har lyst til å spørre representanten om de i løpet av debatten kan vurdere om de også skal bli med på det forslaget, slik at det blir enstemmig.

Geir Pollestad (Sp) [14:35:02]: Det er sjeldan at ein representant frå eit parti som ikkje er med på eit forslag, kjem opp og argumenterer for forslaget som representanten ikkje er med på. Eg vil igjen visa til vårt forslag nr. 18, som i innhald vil vareta mykje av det same.

Så vil det jo vera for gale dersom me skal ta frå både Trygve Hegnar og Dagens Næringsliv gleda av å skriva at Senterpartiet legg si beskyttande hand over Nortura og Tine. Det er som sagt ein kritikk som svir veldig. Men det er viktig å seia at òg dei store aktørane, som Orkla, Tine, Nortura osv., sjølv sagt skal underleggjast konkurranseloverns reglar, og at Konkurransetilsynet må følgja opp dei. Men når det gjeld denne grunnleggjingsplikta som eg oppfattar at dette i stor grad omfattar, ønskjer me ei breiare utgreiing av det før me ta stilling til kva for modell me vel. I hovudsak handlar det om å velja ei ubyråkratisk og effektiv løysing.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:36:10]: Egne merkevarer har jo i mange tilfeller bidratt til å redusere prisen for forbruker, og reduserte priser er absolutt å anse som til forbrukerens beste. Egne merkevarer er også en mulighet for små aktører til å kunne selge seg inn til enkelte kjeder med sine produkter for å få innpass og redusere etableringshindre.

Senterpartiet har sammen med SV et forslag om å se på mulighetene for å forby egne merkevarer. Det er jo i utgangspunktet et godt sosialistisk forslag. Kan representanten nevne noen andre vestlige land som har lignende forbud mot egne merkevarer?

Geir Pollestad (Sp) [14:36:57]: Dersom ein først skal leggja godviljen til, er det nok mykje her som ein frå ein høgreståstad kan skulda for å vera sosialisme, og det er nemleg at me har ein marknad som ikkje fungerer, som det er behov for å gå inn og regulera. Eg kjøper ikkje verkelegheitsbeskrivinga av at eigne merkevarer handlar om å gje forbrukarane billegare varer. No er det sånn at ein finn eigne merkevarer i stadig fleire prissegment – det er ikkje berre sånn at det er billegvarer. Me er bekymra for ei utvikling der ein bruker merkevarene til å krysssubsidiere inn sine eigne merkevarer, og at dei har eit konkurransefortrinn. Det handlar om at daglegvarekjedene då vil få innpass på leverandørsida.

Så meiner eg at me må ta stilling til kva for avgjerder me meiner er best for den norske daglegvaremarknaden. Vår tilnærming der har vore å seia: La oss greia ut både små og store tiltak for å få styring med EMV. For det er klart at den utviklinga som er no, ønskjer me å stoppa og snu. Me vil ikkje ha ei utvikling der ein omtrent berre har eigne merkevarer i butikkane.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:38:17]: Kvar dag blir vi bombardert med reklame, og noko av det vi kanskje blir aller mest utsett for, er reklame frå dei store kjedene: «Vi gjør Norge billigere.» «Vi gir oss aldri på pris.» «Nå kutter ... prisene igjen.» Dette blir pumpa ut til den store offentlegheita og fyller kvardagen vår, sånn at vi omtrent trur, til slutt, at her har vi nokre kjeder som faktisk bankar ned prisane for oss alle, at dei fungerer som Robin Hood for oss, at dei ordnar det sånn at vi kjem ut av det med billige råvarer.

Men sanninga er jo motsett. Dei siste tjue åra har vi sett ei utvikling der prisveksten på det ein kjøper i butikken, på norske matvarer, har auka mykje meir enn elles i Norden. Viss ein tar bort både toll, bestemte norske avgifter, pris, løn – viss ein justerer for det, ser ein at det framleis er rundt 15 pst. som ikkje kan forklarast. Da ligg svaret, som mange har påpeika her, og som sjølvsagt har blitt påpeika av både forskarar og aktørar i Noreg, i at vi ikkje har ein marknad som fungerer. Vi har ein marknad som sørgjer for at det er nokre få som tener på det, mens forbrukarane taper i form av auka prisar. Kall det kva du vil, men eigne merkevarer fører ikkje til lågare prisar. I løpet av den tida eigne merkevarer har auka, dei siste 15 åra – det har auka kolossalt – har samtidig prisen på matvarer auka. Forstå det, den som vil.

Når det gjeld kjøtdeigpakkar, er åtte av ti kjøtdeigpakkar eigne merkevarer. På brød, som blei nemnt her i stad, som er bra, er det knapt nokon frie, uavhengige aktørar igjen. Det er blitt til eigne merkevarer av aktørane sjølve. Altså: Det fører ikkje til auka konkurranse,

det fører til svekt konkurranse, og dei som tener på dette, er ikkje forbrukarane – dei taper på det. Og den andre sida som også taper på dette, som vi bl.a. har sett i tilfellet med kjøt gjennom Nortura, er bøndene sjølve. Det same ser vi bl.a. for fisk: Fiskarane mottar i dag under ein tidel av prisen som går ut i butikkane.

Så vi er i ein situasjon som er veldig alvorleg, og det har allereie fått praktiske konsekvensar. Ein ting er den overprisinga som forbrukarane møter i butikkane, men det får også praktiske konsekvensar for norsk jordbrukspolitikk. Nortura i Målselv står no i fare for å bli lagt ned. Og Nortura, veit vi, leverer i stor grad kjøtet sitt til dei store kjedene, og dei store kjedene har sine matvarelager sørpå. Difor vel ein å leggje ned Nortura i Målselv, som gjer at det ikkje lenger er eit mottak for kjøt i nord. Det betyr at Nord-Noreg blir ein rein råvareleverandør, rett og slett, der maten blir sendt sørpå til lagera der, og så kjem den eventuelt tilbake til Nord-Noreg. Sjølv om det faktisk lokalt blir skapt unike, lokale produkt, som så blir distribuerte i regionen, ser ikkje Nortura lenger noka framtid i å halde oppe vidare drift. Saka er under utvikling. Vi får håpe at vi får stoppa det, men effekten av monopoldanninga i matkjedene er rett og slett at det no blir bygd ned, og det er eit direkte angrep på jordbruket i viktige delar av landet. Denne kontrollen over grossistledd, distribusjon og eigne merkevarer har allereie gått for langt, så dei som ønskjer å sjå an korleis dette går, bør allereie no i alle fall begynne å vurdere forslaga til SV.

Eg vil gjere merksam på romartal V, som ein samla komité står bak. Der står det:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Konkurransetilsynet at de må være spesielt oppmerksomme på vertikal integrasjon og konsentrasjon av kjedemakt. Eigne merkevarer må ikke få en så dominerende stilling at de presser ut andre aktører og hindrer innovasjon.»

Det skjer allereie. Det har allereie i enkelte område gått så langt at det knapt er nokon frie, uavhengige aktørar igjen. Og da forstår eg ikkje kvifor fleire av partia her – det er berre to parti som står bak SV sine forslag – ikkje er med på berre å greie ut eit forbod, for å sjå på korleis ein kan avgrense eigne merkevarer.

Eg tar til slutt opp forslaga.

Presidenten: Da har representanten Torgeir Knag Fylkesnes tatt opp de forslagene han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [14:43:49]: Det er få bransjer vi er så avhengige av som de som produserer, distribuerer og selger maten vår. Daglig forholder vi oss til dagligvarer i butikkene vi kjøper dem i, og som et liberalt parti er Venstre opptatt av at forbrukerne skal ha størst mulig valgfrihet og utvalg når de kjøper maten. Vi øn-

sker et størst mulig vareutvalg, slik at folk har mulighet til å kjøpe de varene de selv ønsker.

Da er det avgjørende at så mange aktører som mulig får innpass i bransjen. Det er viktig å tilrettelegge for at de små og mellomstore produsentene slipper inn i butikkhyllene. Vi er ikke bare avhengige av de store aktørene som Orkla. Vi trenger også tilgang på honningen som produseres på taket på industribygget i bygda, eller den økologiske frilandsgrisebonden.

Venstre mener at en friere konkurranse er avgjørende for å fremme verdiskaping og innovasjon og for å motvirke maktkonsentrasjoner i dagligvarebransjen. Dessverre har vi ikke god nok konkurranse i dagligvaremarkedet i Norge dag. Vi har krevende konkurranseforhold og en svært konsentrert verdikjede for mat i Norge. Dette kommer til syne ved at vi har høyere priser og dårligere vareutvalg i Norge enn våre naboland har. Det er flere årsaker til det, men svekket konkurranse i bransjen er en av hovedforklaringene.

Vi har tre store aktører: NorgesGruppen, Reitan-gruppen og Coop, som har økt maktkonsentrasjonen gjennom sin vertikale integrasjon og oppkjøp og etablering av produsenter, grossister og distribusjon. Vi får stadig mer bruk av egne merkevarer, som kan gi lavere priser på enkelte varer for forbrukeren, men også et dårligere vareutvalg, mindre produktinnovasjon og ytterligere maktkonsentrasjon hos noen få aktører.

Jeg er glad for at et samlet storting i dag ber regjeringen sikre at Konkurransetilsynet har en enda tettere oppfølging med vertikal integrasjon og vertikale bindinger som kan skade konkurransen. Jeg mener også det er en selvfølge at merking av egne merkevarer skal være tydelig, at det klokkeklart framgår hvem de kjøper råvarer fra, om det er Tyskland eller Norge.

Det er for vanskelig å etablere seg som ny aktør i dagligvaremarkedet, og det er ikke alltid like lett å være kolonial eller Bunnpris i konkurranse med de tre største. Men jeg er glad for at de og mange grønnsakshandlere over hele Norge finnes, for de bidrar til mangfold og et variert utvalg som vi ikke nødvendigvis finner hos de største kjedene.

Heldigvis har det vært økende oppmerksomhet om konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet de siste årene. Det er gjort en rekke utredninger med sikte på å forbedre konkurranseforholdene. Vi har bedt Konkurransetilsynet styrke håndhevingen av konkurranseloven i dagligvarebransjen og tilført dem mer penger, slik at de kan prioritere dette arbeidet. At det fokuseres sterkere på bransjen, viser seg bl.a. gjennom at Konkurransetilsynet i desember varslet de tre store aktørene om overtredelsesgebyr for mulige brudd på konkurranseloven der samarbeid i forbindelse med prisjegervirksomhet kan ha gitt norske forbrukere høyere priser enn de burde

hatt. Vi har fått på plass en egen lov for handelsskikk og opprettet et eget dagligvaretilsyn. Selv om jobben neppe er ferdig og det er en stortingsmelding om dagligvarer vi i dag behandler, er det enda et skritt på veien mot å sikre konkurransen i markedet. Prisdiskriminering fra dominerende aktører er forbudt etter konkurranseloven, og jeg mener derfor det er bra at Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Konkurransetilsynet at tilsynet må legge til grunn at leverandører med en dominerende stilling har et særlig ansvar for å vise at forskjellene i innkjøpsbetingelser er saklig begrunnet og ikke skadelige for konkurransen. Dette betyr at man ikke skal kunne få stordriftsfordeler som følge av kvantumskjøp eller lignende, men at ulovlig prisdiskriminering må bekjempes. Prisdiskriminering utgjør en stor etableringshindring for nye aktører i markedet, og det er liten tvil om at man har en jobb å gjøre for å bedre konkurransen i dagligvarebransjen, slik at forbrukerne får et større utvalg i butikken og mulighet til å velge fra et bredere mangfold av varer til en god pris. Dagligvaremarkedet er et viktig skritt på veien, og jeg opplever at Stortingets arbeid med stortingsmeldingen har gjort at en god melding fra regjeringen er blitt enda bedre.

Så må jeg få lov til å si at jeg er godt fornøyd med signalene fra saksordføreren fra vår egen posisjon. Det kan hende at vi i løpet av denne debatten støtter forslag nr. 1, og jeg må si at jeg synes det høres veldig fornuftig ut fra Venstres ståsted.

Steinar Reiten (KrF) [14:48:37]: Stortingsmeldingen vi behandler i dag, tar opp et av de viktigste markedene i nordmenns liv, dagligvaremarkedet. Meldingen har reist en rekke problemstillinger vi næringspolitikere på Stortinget har gått grundig inn i. Samtidig er ikke dette et felt vi som næringskomité eller næringspolitikere kun følger ved behandling av denne type meldinger. Nei, dette er et felt vi kontinuerlig arbeider med, nettopp fordi et velfungerende dagligvaremarked er essensielt for folk.

Derfor vil jeg understreke at komiteen har merket seg en sak som VG publiserte den 25. september i fjor om dagligvarehandelen, matvarebørsen. Artikkelen tok utgangspunkt i en sammenligning av utsalgspriser på 91 vanlige dagligvarer i de tre lavprisselskapene Kiwi, REMA 1000 og Coop Extra. Testen viste at REMA og Kiwi hadde samme pris på 90 av disse varene. Forskjellen i sluttsummen for innkjøp av 91 dagligvarer hos de tre største dagligvarekjedene var helt ubetydelig. Varene fra Kiwi, REMA 1000 og Coop Extra kostet til sammen henholdsvis 3 519 kr, 3 520 kr og 3 534 kr. Det gir en prisforskjell for 91 dagligvarer mellom de to billigste kjedene på nøyaktig 64 øre.

Funnet er høyst interessant, og det reiser flere spørsmål. Hvordan kan dagligvarekjedene, til tross for betydelige variasjoner i innkjøpspriser fra leverandør-ene, operere med så like utsalgspriser? Er det da slik at fordelene med gunstige innkjøpsbetingelser faktisk kommer forbrukerne til gode? Dette er et tema som næringskomiteen og Stortinget vil følge nøye med på i tiden som kommer.

Et annet svært viktig tema omhandler dette med vertikal integrasjon eller bindinger i markedet. Eksempelvis kan det være bindinger mellom aktører på detaljist- og leverandørnivå eller eksklusivitetsavtaler mellom detaljister og leverandører. Jeg er glad for at regjeringen vil kartlegge omfanget av eksklusivitetsavtaler, med mål om å undersøke hvordan avtalene påvirker forbrukerne. Videre vil regjeringen også opprette et dagligvaretilsyn som skal håndheve loven om god handelsskikk, og ber Konkurransetilsynet styrke kontrollen når det gjelder forskjeller i innkjøpspriser.

At dagligvarekjedene også kontrollerer grossistledet, gjør det svært krevende for nye aktører å etablere seg, fordi dominansen i verdikjeden er for stor. Det er uheldig, all den tid Norge både ønsker og trenger nye små og mellomstore virksomheter også i dagligvarehandelen. Det ville gitt et relativt konsentrert markedsmangfold. Målet må være klart: Det er forbrukerne markedet er til for.

Vi vet at en del norske forbrukere som bor langs grensen til Sverige, har benyttet sin geografiske plassering til å handle dagligvarer der. Likevel har vi ikke i dag tilstrekkelig kunnskap om hvilke varer nordmenn grensehandler, og i hvilket omfang. Covid-19-pandemien og stengte grenser har aktualisert debatten ytterligere. Regjeringen ønsker bedre oversikt over grensehandelen og vil utrede muligheter for et grensehandelsbarometer. Stortinget gir i dag en klar marsjordre og ber regjeringen utarbeide et grensehandelsbarometer som en permanent ordning fra og med 2021. Det vil gi oss ny og varig innsikt og vil gjøre det enklere å treffe kunnskapsbaserte tiltak.

Merkur-programmet er en viktig distriktspolitisk sak. Vi ønsker at hele landet skal tas i bruk, og da er et velfungerende dagligvaremarked som strekker seg ut over hele landet, helt vitalt. Mennesker som bor i distriktene, skal ha god tilgang på matbutikker i sitt nærmiljø. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil gjennomføre en ekstern gjennomgang av programmet, og det er svært gledelig at et flertall i komiteen har stilt seg bak å styrke Merkur-ordningen. Vi mener at Merkur-programmet bør utvides slik at kiosker og bensinstasjoner i Distrikts-Norge som fører et variert tilbud av dagligvarer og tjenester, også kan få støtte gjennom ordningen.

Det som imidlertid ikke hører hjemme på bensinstasjoner, er salg av alkohol. Vi registrerer at Fremskrittspartiet fremmer forslag om en ytterligere liberalisering av alkoholpolitikken i samfunnet vårt ved å åpne for salg av alkohol på bensinstasjoner. Granavolden-plattformen er soleklar på det punktet: Regjeringen vil videreføre hovedlinjene i dagens politikk, noe som også blir understreket i meldingen. Alkoholloven har et soleklart formål. Målet er å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan innebære. Som ledd i det sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

Alkohol har ingenting i trafikken å gjøre, og har derfor heller ingenting på bensinstasjoner å gjøre. Å introdusere alkohol på bensinstasjoner ville være skadelig politikk. Det ville være et stort tilbakesteg for både trafikksikkerheten og folkehelsen. Jeg er glad for at et stort flertall vil stemme det forslaget ned. Vi ser igjen at Fremskrittspartiet blir stående alene med sin fri flyt-tilnærming i alkoholpolitikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [14:53:53]: Gjennom disse behandlingene knyttet til dagligvaremarkedet og reguleringen av dette følger Stortinget opp litt av det som var Steensnæs-utvalgets ambisjoner tilbake i 2011.

En av tingene som den gangen kanskje var mest urovekkende, var jo lukketheten, og makten og frykten som på en måte ble spredt i forhandlingene og i tilknytning til de ulike maktkonsentrasjonene i dagligvarekjedene. Det skriver en samlet komité om i merknadene. Vi skriver at det er for lite åpenhet og til og med mye frykt og usikkerhet mellom aktørene.

Men når vi forslår at regjeringen bør utrede og foreslå tiltak for å sikre mer åpenhet i verdikjeden for mat, stemmer Kristelig Folkeparti nei. Er det noen logikk i det?

Steinar Reiten (KrF) [14:54:53]: La meg først få understreke at Steensnæs-rapporten var veldig interessant og egentlig ganske skremmende på det punktet.

Nå har vi fått en lov om god handelsskikk, som skal ivareta akkurat de tingene representanten Aasland etterspør: åpenhet og transparens i forhandlingene mellom leverandørleddet og dagligvarekjedene. Jeg føler at det er ivaretatt gjennom at den nye loven nå begynner å virke, og at vi får et dagligvaretilsyn som skal følge opp det.

For øvrig ser jeg ikke bort fra at en før vi går til voting, kan få en vurdering av om det romertallsvedtaket eventuelt er noe vi kan gå inn i. Det skal vi komme tilbake til.

Terje Aasland (A) [14:55:48]: Jeg tror det er av betydning at vi står mest mulig samlet som storting i disse sakene.

Da gjelder det neste spørsmålet som går til representanten Reiten, som sånn sett har ansvarlig statsråd i Landbruksdepartementet, at vi i disse dager har fått opplyst at grøntsektoren er en samfunnskritisk funksjon og skal håndteres som det. Men i forslaget her er det en litt bredere del av grøntsektoren, egentlig hele næringsmiddelindustrien, som en ønsker en stortingsmelding i tilknytning til. Det er ikke minst et viktig forslag. Som vi har erfart gjennom det siste året, er det å ha trygg produksjon av mat, god produksjon av mat – at hele verdikjeden knyttet til matspekteret fungerer – viktig også i en krisesammenheng.

Ville det ikke vært klokt nå, ut fra det vi har erfart, å få nettopp en utredning i en egen stortingsmelding om næringsmiddelindustrien? Hvorfor støtter ikke Kristelig Folkeparti det forslaget?

Steinar Reiten (KrF) [14:56:54]: Regjeringen har jo varslet at en i etterkant av pandemien vil få en bred gjennomgang av hele beredskapssituasjonen i Norge, og det omfatter matleveranser og vår egen produksjon av mat innenlands.

Så har jeg forstått det slik at det er et spørsmål om kapasitet i departementene i en veldig presset situasjon – når en nå må håndtere koronakrisen fra dag til dag, med stadig nye krisepakker – og at det derfor per nå og på kort sikt ikke er aktuelt å starte arbeidet med en egen stortingsmelding om næringsmiddelindustrien. Det har jeg forståelse for.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Stortinget tar en pause i forhandlingene for å gå til votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går da til votering over sakene nr. 1–4 og nr. 9 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 2. februar 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Marit Arnstad om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen (Innst. 188 S (2020–2021), jf. Dokument 8:15 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Nils Kristen

Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til innstrammingar i konsesjonsloven og anna lovverk med eit mål om å styrka det lokale norske eigarskapet til skog og grunn i Noreg.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til ei lovendring som inneber at også sal av aksjeselskap som eig konsesjonspliktig areal, krev konsesjon.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendring for innføring av priskontroll på rene skogeiendommer, for å sikre spredt eierskap og mulighet for helhetlig forvaltning.»

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:15 S (2020–2021) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Marit Arnstad om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.56)

Votering i sak nr. 2, debattert 2. februar 2021

Innstilling frå næringskomiteen om Lov om endringar i deltakerloven og havressurslova (endringar i kvotesystemet) (Innst. 190 L (2020–2021), jf. Prop. 137 L (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringar i deltakerloven og havressurslova (endringar i kvotesystemet)

I

I lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst vert det gjort følgjande endringar:

§ 5 a tredje ledd skal lyde:

Kravet i første ledd gjelder ikke i den utstrekning det er gitt tillatelse som unntar fra første ledd i medhold av havressurslova § 23 b fjerde ledd.

Kapittel III Overskriften skal lyde:

Kapittel III Fiskeritillatelser og kvotefaktorer

§ 12 skal lyde:

§ 12 Fiskeritillatelse

Departementet kan gi forskrift om krav om tillatelse for å delta i fiske og fangst i bestemte fiskerier (fiskeritillatelse). Departementet kan fastsette en nærmere definisjon av de enkelte fiskeriene (deltakergruppene) som er underlagt et slikt krav om fiskeritillatelse, herunder hvilke arter de omfatter. Et fiskeri kan begrenses til å gjelde bestemte områder, fiske med bestemte redskaper og fartøy med en viss størrelse.

En fiskeritillatelse gis til fartøyets eier for ett bestemt fartøy. Tillatelsen kan gis for et bestemt tidsrom. Tillatelsen gir ikke rett til å benytte annet fartøy. Andre enn den fysiske eller juridiske person som innehar tillatelsen, kan ikke uten egen tillatelse drive fiske eller fangst med fartøyet.

Departementet kan gi forskrift om tildeling av fiskeritillatelse, også om villkår for tildeling. Ervervstillatelse må foreligge for at fiskeritillatelse skal kunne tildeles. Bestemmelsene i § 4 tredje ledd og §§ 7 og 8 gjelder tilsvarende for fiskeritillatelser.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Lukkede fiskerier

Departementet kan gi forskrift om at et fiskeri regulert med fiskeritillatelser etter § 12 skal være lukket.

Hvis et fiskeri er lukket, skal det ikke kunne foretas nytildeling av fiskeritillatelser uten etter særskilt beslutning fra departementet etter en vurdering ut fra lovens formål. Nye fiskeritillatelser i lukkede fiskerier skal lyses ut offentlig, med mindre særlige grunner tilsier at utlysning kan unnlates. Lukking av et fiskeri er ikke til hinder for at fartøy uten fiskeritillatelse kan delta i åpen gruppe i samme fiskeri, dersom slik åpen gruppe er opprettet i medhold av § 21.

Ved tildeling av nye fiskeritillatelser i forbindelse med lukking av et fiskeri med tidligere åpen deltakelse, kan det legges vekt på om fartøyet har fangstet et visst kvantum i det aktuelle fiskeriet i en nærmere angitt tidsperiode. Dersom fiskeriet før lukkingen var regulert

med fiskeritillatelser, faller disse bort når det tildeles nye fiskeritillatelser i forbindelse med lukkingen.

Ved åpning av en høstingsvirksomhet som tidligere ikke har vært tillatt, skal nye fiskeritillatelser i lukket gruppe lyses ut offentlig, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

§ 14 skal lyde:

§ 14 Erstatningstildeling av fiskeritillatelser i lukkede fiskerier

Departementet kan gi forskrift om at det i lukkede fiskerier kan tildeles fiskeritillatelse til fartøyeier for et bestemt fartøy til erstatning for tilsvarende fiskeritillatelse som oppgis, i følgende tilfeller:

- Fartøyeier skifter ut sitt gamle fartøy med et brukt fartøy eller nybygg (utskifting av fartøy).
- Fartøyeier kjøper eller overtar på annen måte fartøyet for fortsatt drift (overtakelse av fartøy for fortsatt drift).
- Fartøyeier eller eier av et annet fartøy oppgir tilsvarende fiskeritillatelse (flytting av driftsgrunnlag).

Departementet kan gi forskrift om tildeling av fiskeritillatelse etter første ledd, også om begrensninger i adgangen til slik tildeling, og om forhåndstilsagn om fiskeritillatelse etter første ledd bokstav a for et ubestemt erstatningsfartøy dersom fartøyet er forlist, eller fartøyet planlegges solgt uten at eieren har anskaffet nytt fartøy. § 9 gjelder tilsvarende når det er gitt slikt forhåndstilsagn.

Kvotefaktorer som er knyttet til fiskeritillatelse som oppgis etter første ledd, skal tildeles fartøyet som tildeles erstatningstillatelsen, og knyttes til denne. Tilsvarende gjelder ved forhåndstilsagn om fiskeritillatelse etter annet ledd. Departementet kan gi forskrift om slik tildeling av kvotefaktorer.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Kvotefaktorer

Departementet kan gi forskrift om at en kvoteregulert høstingsvirksomhet som omfatter ett eller flere lukkede fiskerier etter § 13, skal utgjøre en kvotefaktorgruppe. Kvotefaktorene i en kvotefaktorgruppe skal danne grunnlag for tildeling av kvoter til fartøy etter havressurslova § 12. Departementet kan i forskrift fastsette en nærmere definisjon av den enkelte kvotefaktorgruppen, for eksempel hvilke arter og områder den omfatter, og i forskriften gjøre etterfølgende endringer i definisjonen. Ved oppretting av ny kvotefaktorgruppe bestemmer departementet om de nye kvotefaktorene skal lyses ut offentlig.

Departementet skal fastsette et totalt antall kvotefaktorer for den enkelte kvotefaktorgruppen. Det totale antall kvotefaktorer for den enkelte kvotefaktorgruppe

pen kan bare endres ved særskilt beslutning fra departementet om å øke antall kvotefaktorer etter en vurdering ut fra lovens formål, og bare med virkning fra et nytt kvoteår. De nye kvotefaktorene skal lyskes ut offentlig med mindre særlige grunner tilsier at utlysning kan unnlates.

Kvotefaktorer kan tildeles fartøy med fiskeritillatelse i et lukket fiskeri som omfatter den aktuelle kvotefaktorgruppen. Kvotefaktorer som er tildelt et fartøy, skal være knyttet til en bestemt fiskeritillatelse som er tildelt fartøyet. Når det er stilt vilkår om at kvotefaktorer på et gitt framtidig tidspunkt ikke lenger skal være tildelt fartøyet (tidsbegrensning), kan departementet gi forskrift om anvendelsen av kvotefaktorene etter dette framtidige tidspunktet.

Departementet kan gi forskrift om tillatelse til overføring av kvotefaktorer mellom fartøy.

Departementet kan gi forskrift om tildeling av kvotefaktorer, for eksempel om en øvre grense på antall kvotefaktorer per fartøy i den enkelte kvotefaktorgruppen (kvotetak), fordeling av kvotefaktorene i en kvotefaktorgruppe i ulike fartøygrupper og vilkår for tildeling.

§ 16 og § 17 vert oppheva.

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Bortfall og tilbakekall av fiskeritillatelser mv.*

Enfiskeritillatelse faller bort dersom ervervstillatelsen for fartøyet bortfaller eller tilbakekalles. Departementet kan gi forskrift om anvendelsen av kvotefaktorer som er tilordnet fiskeritillatelsen som bortfaller eller tilbakekalles.

Bestemmelsene i § 10 om bortfall av ervervstillatelse og § 11 om tilbakekall av ervervstillatelse gjelder tilsvarende for fiskeritillatelse.

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Tilbakekall av alle fiskeritillatelser i et fiskeri mv.*

Departementet kan gjennom enkeltvedtak tilbakekalle allefiskeritillatelser i ett eller flere fiskerier.

Departementet kan også avgrense alle fiskeritillatelser i et fiskeri ved å endre definisjonen av fiskeriet i medhold av § 12 første ledd, for eksempel til et snevrere geografisk område eller til et mindre omfang av typer høstingsvirksomhet.

Departementet kan gi forskrift om anvendelsen av berørte kvotefaktorer ved tilbakekall eller avgrensning av fiskeritillatelser.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Begrensninger i adgangen til å delta i enkelte fiskerier*

Departementet kan gi forskrift om adgangen til å delta i et fiskeri hvor det ikke stilles krav om fiskeritillatelse i medhold av § 12, og til å delta uten fiskeritillatelse (åpen

gruppe) i et fiskeri hvor det ellers stilles krav om fiskeritillatelse. Det kan i forskriften blant annet stilles krav om at fartøyeieren, fartøyet fører eller høvedsmannen er registrert i *fiskermanntallet*, krav om tidligere deltakelse i det aktuelle fisket, krav til faglige og tekniske forutsetninger, herunder fartøy og utstyr, og krav til eiers og mannskaps behov for å kunne drive fiske.

Bestemmelser fastsatt etter første ledd kan begrenses til bestemte fartøystørrelser, bestemte redskaper, bestemte geografiske områder og bestemte tidsrom. For fangst av kongekrabbe kan det også skilles etter hvor fartøyeier er bosatt og hvor fartøyet er registrert.

Uten hinder av bestemmelser fastsatt i medhold av første ledd eller i medhold av kapittel III har personer som er bosatt i Finnmark, kommunene Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord og de områder med sjøsamisk innslag i resten av Troms og Nordland som Kongen fastsetter, rett til å fiske torsk, hyse og sei med konvensjonelle redskaper. Retten etter første punktum gjelder bare for den som står i fiskermanntallet og eier et merkeregistrert fartøy under 11 meter. Kongen kan ved forskrift fastsette at bestemmelser i første punktum også gjelder andre fiskerier.

§ 31 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 4, 5 a, 7 tredje ledd, 9, 12, 20, 21 og 24, straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år.

II

I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser vert det gjort følgjande endringar:

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Nasjonal kvote, disponibel kvote, restkvote mv.*

Departementet kan gje forskrift om eit største tillate uttak (nasjonal kvote) for viltlevande marine ressurser målt i kvantum, individ, haustingsdøgn eller andre innsatsfaktorar. Nasjonal kvote skal fastsetjast for bestemte tidsrom. Den nasjonale kvoten utgjør ei øvre grense for den totale mengda kvotar som kan tildelast etter paragrafen her og § 13.

Departementet skal for kvotefaktorgrupper oppretta i medhald av deltakerloven § 15 gje forskrift som set av ein del av nasjonal kvote til ein disponibel kvote som skal vere utgangspunkt for tildeling av kvotar til enkeltfartøy etter § 12 andre ledd. Den resterande delen av den nasjonale kvoten (restkvoten) kan i forskrifta mellom anna setjast av til open gruppe som er oppretta i medhald av deltakerloven § 21, ekstrakvoteordningar, sports- og rekreasjonsfiske og kvotar nemnde i § 13.

Departementet kan fastsetje at ein del av kvotane skal leverast til tilverking ved landanlegg i bestemte dis-

trikt (distriktskvote). Departementet kan *gje forskrifter* om fordeling av og vilkår for utnytting av distriktskvoten.

Departementet kan fastsetje at ein del av *kvotane* skal leverast til ein bestemt bruk eller i ein bestemt *tilstand*.

I område som er omfatta av deltakerloven § 21 tredje ledd skal det ved tildeling av kvotar av viltlevande marine ressursar, og ved andre former for regulering av desse ressursane, leggjast vesentleg vekt på samisk bruk og kva denne bruken har å seie for samiske lokalsamfunn.

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Kvotar for fartøy*

Departementet kan *gje forskrift om* kvotar for enkeltfartøy målt i kvantum, individ, haustingsdøgn eller andre innsatsfaktorar. Kvotane kan fastsetjast for visse tidsrom eller per tur og for ein bestand eller samla for fleire bestandar.

I kvotefaktorgrupper oppretta i medhald av deltakerloven § 15 skal kvoten for fartøyet minst utgjere kvotefaktorane tildelt fartøyet multiplisert med disponibel kvote fastsett i medhald av § 11 andre ledd og dividert med det totale talet på kvotefaktorar i gruppa. Dette er ikkje til hinder for at fartøy kan utveksle kvotar etter § 14, eller at kvoten kan reduserast i medhald av ordning for kvotefleksibilitet over årskifte fastsett etter første ledd.

Når verksemda fell inn under *deltakerloven*, kan kvoten berre haustast med fartøy som det er gjeve ervervs-løyve for, og som kan nyttast i *den aktuelle verksemda*.

Når verksemda ikkje fell inn under *deltakerloven*, kan kvoten tildelast til person eller føretak. Det kan setjast vilkår om registrering i eige register for slik tildeling. Departementet kan *gje forskrift om* registeret.

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Årleg kvoteutveksling*

Departementet kan gje forskrift om utveksling av årleg kvote mellom fartøy med ervervs-løyve etter deltakerloven kapittel 2. Departementet kan setje eit tak på kor stor kvote enkeltfartøy kan leige inn og ut kvart år, og fastsetje andre avgrensingar.

Departementet kan gje forskrift om gebyr på kvoteutveksling for å finansiere organiseringa av utvekslingsordninga. Skuldig gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 23 tredje ledd skal lyde:

For den som ikkje er norsk statsborgar eller likestilt med norsk statsborgar i medhald av *deltakerloven* § 5, gjeld omsetningsforbodet for fangst i § 22 *fjerde ledd andre punktum*.

§ 34 første ledd bokstavene g og h skal lyde:

- g) å ha om bord og bruke utstyr og dokumentasjon som sikrar kontroll med det kvantum som vert *hausta*
- h) utstyr og innretningar for å sikre trygg tilkomst ved kontroll av *fartøy*.

§ 49 skal lyde:

§ 49 *Utveksling av opplysningar mellom kontrollstyresmakter o.a.*

Personell i *departementet* og Fiskeridirektoratet kan utan hinder av teieplikt gje andre kontrollstyresmakter, politi eller påtalemyndighet opplysningar som har naturleg samanheng med oppgåvene deira etter lova her.

Teieplikt for personell i andre kontrollstyresmakter, politi eller påtalemyndighet hindrar ikkje at dei gjev *departementet* eller Fiskeridirektoratet opplysningar som er nemnde i første ledd.

Kongen kan fastsetje nærare forskrifter om utveksling av opplysningar etter denne paragrafen.

§ 51 andre ledd skal lyde:

Kongen kan fastsetje forskrift som forbyr fartøy som ikkje er norsk, jf. *deltakerloven* § 5, tilgang til norske indre farvatn, dersom vilkåra for å forbyr ilandføring av fangsten etter § 50 eller etter paragrafen her første ledd bokstav a, b eller f, er oppfylte.

§ 66 første ledd skal lyde:

Når det er nødvendig for gjennomføring av havforskning eller praktiske forsøk til utvikling av reiskapar, *fangstmetodar* og liknande, kan Fiskeridirektoratet gjere unntak frå føresegnar som er fastsette i eller i medhald av lova eller anna fiskerilovgjeving. Andre føresegnar i lova gjeld så langt dei høver.

III

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan fastsetje at dei enkelte føresegnene skal ta til å gjelde til ulik tid.

Forskrifter og enkeltvedtak gjevne med heimel i deltakerloven eller havressurslova før denne lova tek til å gjelde, skal framleis gjelde dersom dei ikkje strir mot denne lova eller mot forskrifter eller enkeltvedtak som vert fastsette etter at lova her tek til å gjelde.

Departementet kan gje forskrift om overgangsføresegnar.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 44 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.31)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.53)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 2. februar 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Elise Bjørnebekk-Waagen, Terje Aasland og Åsunn Lyngedal om krav til samfunnshensyn i offentlige anskaffelser (Innst. 186 S (2020–2021), jf. Dokument 8:151 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med de nødvendige forslag til endring av lov om offentlige anskaffelser for at miljø og klima vektlegges 50 pst. i offentlige anskaffelser.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:151 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Elise Bjørnebekk-Waagen, Terje Aasland og Åsunn Lyngedal om krav til samfunnshensyn i offentlige anskaffelser – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer i anskaffelsesloven § 4. Forslaget skal sikre at prinsippet om ivaretagelse av miljø-, sosial- og arbeidsrettslige forhold likestilles med gjeldende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvarhet og forholdsmessighet i offentlige anskaffelser.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.44)

Votering i sak nr. 4, debattert 2. februar 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils Kristen Sandtrøen, Else-May Norderhus, Terje Aasland, Tone Merete Sønsterud, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om opprydding av gruveforurensing i Folldal (Innst. 187 S (2020–2021), jf. Dokument 8:152 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Nils Kristen Sandtrøen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette oppryddingsarbeidet ved Folldal gruver og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021 med en konkret plan om hvordan dette skal gjennomføres og finansieres.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:152 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils Kristen Sandtrøen, Else-May Norderhus, Terje Aasland, Tone Merete Sønsterud, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om opprydding av gruveforurensing i Follidal – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.40)

Sak nr. 9 [15:08:49]

Referat

1. (221) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov 20. desember 2019 nr. 97 om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 59 (2020–2021))
 2. lov om endring i lov 20. desember 2019 nr. 100 om endring i a-opplysningsloven (Lovvedtak 60 (2020–2021))
 3. lov om endringer i midlertidig lov om innreise-restriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (krav om negativ covid-19-test for rett til innreise og bortvisning ved brudd på regler om innreisekarantene) (Lovvedtak 63 (2020–2021)) – er sanksjonert under 22. januar 2021
2. (222) Meddelelse om forskrifter fastsatt i medhold av smittevernloven § 7-12, jf. beredskapsloven § 3. Datert 29. januar 2021
Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (223) Tillegg til Prop. 72 LS (2020–2021) om endringer i midlertidig lov om kompensasjonssystem for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19 og endringer i statsbudsjettet 2021 under Arbeids- og sosialdepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien: permittering, dagpenger, særordning for lærlinger, kompensasjonssystem for selvstendig næringsdrivende og frilansere) (Prop. 75 S (2020–2021))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (224) Endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdeparte-

mentet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien) (Prop. 79 S (2020–2021))

Enst.: Sendes finanskomiteen, unntatt kap. 605, 634, 2541, 2650 og 2651, som sendes arbeids- og sosialkomiteen.

5. (225) Endringer i skadeserstatningsloven (kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning) (Prop. 73 L (2020–2021))
6. (226) Endringer i konkursloven og panteloven mv. (registrering av konkursåpning og legalpant for boomkostninger) (Prop. 74 L (2020–2021))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes justiskomiteen.
7. (227) Endringer i lovgjevinga som følgje av innføring av kjønnsnøytral tittel på fylkesmannen (Prop. 77 L (2020–2021))
8. (228) Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (integreringspakke II) (Prop. 78 L (2020–2021))
Enst.: Nr. 7 og 8 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (229) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med eksportkontroll av strategiske varer (Dokument 3:4 (2020–2021))
10. (230) Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT (Dokument 3:5 (2020–2021))
Enst.: Nr. 9 og 10 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
11. (231) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/2020 av 11. desember 2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2016/429 om smittsomme dyresykdommer og om endring og oppheving av visse rettsakter på dyrehelseområdet (dyrehelseforordningen) (Prop. 76 S (2020–2021))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
12. (232) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Lars Haltbrekken om å avlyse sentralt gitt eksamen våren 2021 (Dokument 8:98 S (2020–2021))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Man fortsatte behandlingen av

Sak nr. 5 [13:48:56]

Innstilling fra næringskomiteen om Daglegvare og konkurranse - kampen om kundane (Innst. 185 S (2020–2021), jf. Meld. St. 27 (2019–2020))

Statsråd Iselin Nybø [15:10:20]: Dagligvaremarkedet og hvordan det fungerer, har stor betydning for forbrukernes hverdag. Når det er sånn at for hver tusenlapp vi tjener, legger vi i snitt igjen en hundrelapp i matvarebutikken, sier det seg selv at matinnkjøp utgjør et stort beløp for de aller fleste. I Norge har vi høyere matvarepriser og mindre vareutvalg enn i våre naboland, og det er det flere grunner til, bl. a. spiller geografi, klima og spredt befolkning en rolle. Norge er et langstrakt land med de muligheter og de utfordringer det bærer med seg.

Konkurranseforholdene i dagligvarebransjen er utfordrende. Noen få aktører dominerer store deler av markedet, og det er vanskelig for nye aktører å etablere seg. Vi vet at begrenset konkurranse kan ha store negative virkninger, som bl.a. ineffektiv ressursbruk, høye priser for forbrukerne, mindre innovasjon. Når vi i stortingsmeldingen har foreslått tiltak, har vi lagt vekt på at de skulle komme forbrukerne til gode. For å oppnå dette, er det viktig at de virker positivt på konkurranseforholdene.

I 2018 ba vi Konkurransetilsynet om å styrke håndhevingen av konkurranseloven i dagligvarebransjen. Satsingen er et effektivt tiltak for å bedre konkurransen i markedet. Det fulgte også ekstra midler med denne satsingen. I revidert nasjonalbudsjett i 2019 ble Konkurransetilsynet tilført 6,5 mill. kr til det arbeidet. For 2020 ble det satt av 8,5 mill. kr, og vi har videreført satsingen for 2021. Regjeringen mener at effektiv konkurranse i denne bransjen er viktig for å ivareta forbrukernes interesser, og i meldingen har vi foreslått å gjøre denne satsingen permanent.

Innkjøpspriser har mye å si for lønnsomheten til aktørene i dagligvaremarkedet. Forskjeller i innkjøpspriser og hvilken effekt dette har for konkurransen, er det derfor mange og sterke meninger om, og det er jo lett å forstå. Forskjeller i innkjøpspriser er ikke forbudt i seg selv. Det er heller ikke uvanlig at ulike aktører i markedet oppnår ulike betingelser og ulike vilkår. Det er en del av den frie konkurransen. Resultatene fra Konkurransetilsynets kartlegging av innkjøpspriser viser imidlertid at det er til dels store forskjeller, og der disse forskjellene er konkurranseskadelige, er de forbudt etter konkurranseloven.

Regjeringen mener det er viktig å styrke kontrollen med innkjøpsprisene. Derfor har vi også tatt grep, bl.a.

vil årlige kartlegginger fra Konkurransetilsynet gjøre det enklere å avdekke konkurranseskadelige forskjeller i innkjøpspriser.

I meldingen har regjeringen også varslet at Konkurransetilsynet vil be om begrunnelse fra leverandører som opererer med store forskjeller i innkjøpsprisene.

Den 1. januar 2021 trådte lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden i kraft, og Dagligvaretilsynet ble opprettet. Direktør er nå tilsatt, og tilsynet er i gang med å forberede aktivitetene framover. Loven skal bidra til ryddige forhandlinger og mer forutsigbare avtaler mellom aktørene. Dagligvaretilsynet er nå i en oppbyggingsfase.

Næringskomiteen har trukket fram flere utfordringer i bransjen; disse handler om vertikal integrasjon, lite åpenhet, egne merkevarer. Dette er komplekse problemstillinger som innebærer til dels krevende vurderinger, og der vedtak kan få store konsekvenser. Det kan i verste fall føre til økte priser og mindre utvalg for forbrukerne. I meldingen er det derfor flere tiltak som handler om å skaffe seg kunnskap, sånn at vi kan iverksette flere og andre mer treffsikre tiltak på sikt.

Konkurranse er et middel for innovasjon og teknologiutvikling som kommer både kunder og næringen selv til gode. Konkurranse bidrar til å senke prisene på matvarer, og til at utvalget i butikkhyllene blir større og mer mangfoldig. Det er ikke minst viktig i dagligvarebransjen. Derfor er heller ikke regjeringens arbeid med dagligvarebransjen over med denne meldingen, det fortsetter med full styrke, men nå har vi tatt noen grep som jeg er helt sikker på at vil få positive konsekvenser. Vi vil derfor starte dette arbeidet på en helt annen plass enn vi gjorde da vi skrev denne meldingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [15:15:36]: Jeg er enig i næringsministerens uttalelse om at arbeidet med å følge opp dagligvaresektoren ikke er over med dette. Tvert om – det har så vidt startet, etter min mening.

Det er et viktig marked, det er et stort marked, og det betyr veldig mye for folk at de får både den kvaliteten, det mangfoldet og den prisen som er mest mulig riktig ut fra det som er situasjonen. Da er god konkurranse, sunn konkurranse, ganske vesentlig.

En av tingene som har vært diskutert mye, og som komiteen skriver samlet om, er tilgangen på grossist- og distribusjonstjenester, og at det bør skje på både like, konkurransedyktige og transparente vilkår. Vi mener det kan sikre en mer effektiv konkurranse, og vi ber nå om at regjeringen utreder reguleringer på dette området. Men vi sier også at det haster å komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak. Da er mitt spørsmål:

Når ser statsråden for seg at hun kan komme til Stortinget med en sak om dette?

Statsråd Iselin Nybø [15:16:36]: Nå tenker jeg at vi først skal vedta denne saken vi har i Stortinget i dag. Så må vi jobbe videre med de tiltakene vi selv har sagt vi skal følge opp, og også med det som Stortinget har lagt inn på toppen av det.

Vi er nå i en fase der vi har et dagligvaretilsyn som nå så vidt er oppe og går, og som på en måte skal bygge seg opp og også hjelpe oss i departementet ved å levere saker og faktagrunnlag til oss. Så nøyaktig når vi er i stand til å komme tilbake til de ulike punktene, må jeg komme tilbake til når vi har kommet et stykke lenger med behandlingen. Først og fremst har det jo handlet om å få denne saken gjennom i dag i Stortinget.

Terje Aasland (A) [15:17:25]: Da kan jeg forsikre statsråden om at jeg sender et skriftlig spørsmål allerede i løpet av dagen, og så regner jeg med å få et konstruktivt svar på det. Poenget er at når Stortinget og en samlet komité skriver at det haster å komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak på nettopp grossist- og distribusjonstjenestene, mener vi jo noe med det. Det er viktig at vi får det tilbake, og at vi kanskje ser dette i sammenheng med det som nå skjer. Det er jo det som har vært komiteens ønske.

En annen ting som ligger som et flertallsvedtak, er forholdet med grensehandel, som er en alvorlig problemstilling. Store verdier går over til svenskene gjennom handelen som foregår på grensen. Det har vært diskutert i mange, mange år, og en har aldri tatt tilstrekkelig tak for å prøve å gjøre noe med det. Nå ber Stortinget veldig tydelig om at en går gjennom dette og prøver å sikre konkurransekraften til norsk næringsliv. Der er i hvert fall min påstand at det haster, for det må skje i en sammenheng – før en åpner grensene fullt og helt igjen. En må se det i den sammenhengen og i det lyset, og det tror jeg også mange der ute forventer at vi kan gjøre.

Mitt spørsmål er: Kan næringsministeren ha en ambisjon om å legge fram en sånn type sak for Stortinget, sånn at vi får behandlet den i lys av det som nå har skjedd?

Statsråd Iselin Nybø [15:18:38]: Til starten av spørsmålet til representanten vil jeg si at jeg ikke er opptatt bare av å komme raskt tilbake til Stortinget, men av at vi har et kunnskapsgrunnlag å komme tilbake med, for det er jo like viktig for Stortinget at de får gode saker, som at de får saker. Vi må også gjøre en jobb for å klare å levere på det Stortinget ber oss om.

Når det gjelder grensehandel, skal vi selvfølgelig også samvittighetsfullt følge opp det som komiteen ber oss om å følge opp, og vi står i en veldig spesiell situasjon.

Vi har nå, for alle praktiske formål, stengte grenser. Vi har lagt bak oss et år der mange ser konsekvensene av redusert grensehandel. Ikke bare butikkene som ligger langs grensen, men også de som f.eks. produserer syltetøy på Vestlandet, opplever nå at de får økte salgstall nettopp fordi vi ikke har grensehandel.

Dette er selvfølgelig noe vi skal følge opp samvittighetsfullt.

Terje Aasland (A) [15:19:44]: Jeg vil understreke at det ikke først og fremst handler om bare å få bukt med grensehandelen, men det følger jo noe i konsekvensen av det som har skjedd i løpet av det siste året. Det er at dagligvarehandelen har sysselsatt mange flere. Det er mange tusen mennesker som nå har en jobb i dagligvarehandelen nettopp fordi grensene er stengt. Det samme gjelder for produsentene ute på gården, og det gjelder gjennom næringsmiddelindustrien.

Det å sørge for forutsigbarhet nå, betyr at Stortinget raskt må få en sak om nettopp grensehandelen. Da er min veldig tydelige oppfordring at det må skje raskt, at en tar med seg konsekvensene inn i de andre næringene som tydelig blir direkte berørt av dette, og at en klarer å opprettholde både jobber og sysselsetting ut fra det som er nåsituasjonen, gjennom denne prosessen.

Så det haster, og jeg håper at næringsministeren kan konstatere at hun vil bidra til at vi får dette sånn at vi kan behandle det på denne siden av sommeren.

Statsråd Iselin Nybø [15:20:44]: Jeg kan ikke stå her nå og si når vi kan klare å levere på det. Nå må vi følge opp de vedtakene Stortinget gjør i dag, og så får jeg komme tilbake til når vi kan følge opp de ulike aspektene i dette.

Det er flere ting Stortinget nå ber oss om å gjøre, og det er flere ting vi selv har sagt at vi ønsker å følge opp i lys av denne stortingsmeldingen. Jeg vil legge til at det med grensehandelsproblematikk også handler om avgifter. Det handler også om hvordan vi legger til rette for at folk handler i Norge, og at arbeidsplassene kommer her. Der har regjeringspartiene og Fremskrittspartiet et budsjettforlik, som kom senest for et par, jeg vil ikke si måneder, men uker siden, der dette er tatt med. Dette er nok en problemstilling som handler om både kunnskap, skatter og avgifter og konkret politikk framover.

Geir Pollestad (Sp) [15:21:46]: I arbeidet med meldinga har ein erfart at mange som har teke kontakt, har vore usikre og redde. Dei har sagt: Eg kan fortelja, men de må ikkje bruka namnet mitt, osv. Komiteen skriv at òg komiteen har opplevd ein bransje der det er vanskeleg å få folk til å snakka om forholda i verdikjeda, og der det er mykje frykt og usikkerheit mellom aktørane.

Det er ganske ille at situasjonen er slik, og at alle partia i komiteen følte at dei kunne slutta seg til ei slik ganske nedslåande skildring av situasjonen. Eg går ut frå at departementet og regjeringa har hatt kontakt med aktørar i bransjen. Mitt spørsmål er om statsråden deler oppfatninga om at det er ein fryktkultur, og at det er mykje usikkerheit i bransjen og mellom aktørar i bransjen?

Statsråd Iselin Nybø [15:22:40]: Jeg vil ikke bruke ordet fryktkultur, men det er en bransje som er veldig opptatt av konkurranse, som er veldig opptatt av likebehandling, og som er veldig opptatt av å få de samme mulighetene til f.eks. å snakke med meg som statsråd. Jeg har hatt flere møter med bransjen, og jeg har måttet passe på at jeg inkluderer alle. Det er en bransje som er var for den situasjonen de står i, det er jeg enig i, men «fryktkultur» har jeg ikke opplevd som beskrivende for bransjen.

Det skal være sagt at dette er et tema som har engasjert veldig sterkt i dagligvarebransjen. Et av de første oppslagene som kom da jeg tok over som næringsminister, var da noen i bransjen var ute og sa at det var en katastrofe, fordi de nok følte at de hadde kommet så godt i gang med dagligvaremeldingen og var usikre på hvordan det skulle bli med en ny statsråd. Men vi har hatt god dialog. Da vi la fram denne meldingen, opplevde jeg at den ble tatt godt imot av dagligvarebransjen, og at vi har funnet en god balanse.

Geir Pollestad (Sp) [15:23:45]: Eit av temaa som vert teke opp i meldinga, er grensehandel. Som det ganske rett er sagt, fokuserte ein i statsbudsjettet på ein del avgiftsomleggingar og grep for å redusera grensehandelen, noko som per no framstår som litt rart – eg skal ikkje kritisera det – når grensa er stengt. Litt av utfordringa er at den konkurransen som grensehandelen for så vidt har vore for dagligvarebransjen, jo ikkje er til stades.

Når Stortinget gjer vedtak om at ein skal redusera avgiftene, er det jo fordi ein er oppteken av at dette skal kome fram til forbrukarane. Ein har skrive fleire plassar her at ein er bekymra for at rabattar og andre ting ikkje kjem fram til forbrukarane, men vert liggjande igjen hjå kjedene. Då er mitt spørsmål: Kva har regjeringa gjort for å sikra at dei avgiftslettane som er gjevne i statsbudsjettet, faktisk gjev seg utslag i lågare prisar? Har ein nokon som helst kontroll med det?

Statsråd Iselin Nybø [15:24:48]: Det er en kurant problemstilling representanten peker på, som heller ikke Stortinget viser til en løsning for, nettopp fordi det er komplisert. Man kan ha en forventning, man kan uttrykke den forventningen, man kan følge med på prise-

ne og se hvordan ting regulerer seg, men det er vanskelig å følge opp, vare for vare, hvordan avgiftsnivået gir seg utslag i den konkrete prisen utad. Det kan vi ikke underslå, for det er kompliserte ting.

Når det gjelder den situasjonen vi står i nå, er det riktig, som representanten sier, at så lenge ingen kommer over grensen, er det heller ingen handel. Sånn sett gjennomfører vi nå på mange måter et storstilt eksperiment. Vi får erfaringer vi aldri hadde kunnet iverksette som tester i en normalsituasjon, så vi gjør oss noen viktige erfaringer, også for den politikkutviklingen som skal skje framover, i den situasjonen vi står i nå.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Neste taler er Tom-Christer Nilsen. Nei, beklager, neste taler er Nils Kristen Sandtrøen – deretter Tom-Christer Nilsen.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:25:48]: Aldri før har så konsentrert makt over maten gitt så få så stor profitt. Det er et stort problem Stortinget skal forsøke å løse nå når det er tre dagligvarekjeder i Norge som kan berike seg på både arbeidsplassers og oss som forbrukeres bekostning. Som i alle private monopol blir det slik at noen få kan hente ut stor profitt, som det er du og jeg som må betale for.

Det er arbeidsfolk og næringsdrivende i det ganske landet vårt som må betale denne kostnaden. Frustrasjonen er stor, enten det er arbeidere på industrigulvet som produserer potetgull, eller det er folk i traktoren som pløyer jorda og til slutt skal selge spekemat av kjekjøtt i den lokale butikken, men som aldri får muligheten til å tilby sine høykvalitetsprodukter til deg og meg.

Derfor er det for det første viktig å anerkjenne at det er bra at et samlet storting tar opp disse problemene – og det skulle jo egentlig bare mangle med de store maktkonsentrasjonene vi ser. For det andre tegner det seg et positivt bilde for tiden som kommer, særskilt hvis vi får et nytt stortingsflertall. Blant annet forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, går inn på distribusjon. Det er gjennom distribusjonsleddet, som ett av flere virkemidler, at dagligvarekjedene er i stand til å nekte produsenter hylleplass og for så vidt få opp priser som ikke ville vært likedanne i et marked med bedre konkurranse. Lov om god handelskikk markerte begynnelsen, dette er fortsettelsen, og stortingsvalget kan gi gjennomslaget for en bedre retning, der verdiene som skapes i matproduksjon og næringsmiddelindustri, faktisk fordeles på en bedre og mer rettferdig måte.

Dette opptar så store og varierte deler av befolkningen vår, enten det er matentusiaster som savner en lokal ost fra Møre og Romsdal, eller det er industriarbeideren som ser at arbeidet han gjør, ikke resulterer i at

produktet kommer fram. Her har vi en viktig og god sak å jobbe med på Stortinget. Derfor er det veldig bra at det står klart og tydelig i innstillingen at dette ikke er et punktum i dag, men at dette heller markerer fortsettelsen for det viktige arbeidet for arbeidsplasser, fordeling og trygg mat til hele befolkningen.

Presidenten: Da er neste taler Tom-Christer Nilsen.

Tom-Christer Nilsen (H) [15:29:35]: President! Nils Kristen, Tom-Christer – vi er høye og mørke begge to, av og til også utenfor det rent billedlige og utseendemessige. Jeg kan skjønne at det kan være litt vanskelig.

Jeg vil henvise til forslag VI. Dette forslaget har jeg ingen problemer med å skjønne de gode intensjonene i. Jeg har heller ikke noen problemer med å skjønne hvorfor Arbeiderpartiet blir litt bakpå når de skal argumentere for det, og i replikkordskiftet i praksis legger ansvaret på regjeringen for å løse den knuten de der ønsker å knyte.

Helt grunnleggende: Hva er årsaken til at noen driver butikk? Det ligger i selve ordet «butikk», det er faktisk å generere et overskudd og en fortjeneste. Dette er samfunnskritiske funksjoner, men det er et marked som dekker dette. Dagligvarehandel er handel og ikke en velferdsytelse – foreløpig iallfall.

Det betyr at insentivet for å gjøre noe, ja selve rasjonalet for en aktivitet, er å tjene på det. Da må en prioritere hardt de aktivitetene som gir resultater, enten gjennom omsetning eller avanse. Å legge til grunn at den rabatt man oppnår, skal gå direkte videre til kundene, kan vi synes er en god ting, men så ønsker en samtidig å sikre kundenes interesse med lavest mulig pris. Problemet er imidlertid at dersom det ikke er noen økonomisk interesse for detaljisten i å oppnå denne rabatten, vil en heller ikke legge innsats i å få den. Dersom alle rabatter skal videreføres direkte per bestemmelse, betyr det at det ikke er noe insentiv hos butikken for å skaffe rabattene, og da vil en heller ikke legge den innsatsen i det. Der ligger faren i dette.

Når en bruker begrepet «rabatt», blir det også litt uhåndterbart, for hva er en rabatt? Når er en pris rabattert? En rabatt er noe man får på en eksisterende pris, men her eksisterer det vanligvis ingen pris før forhandlingene er avsluttet, og heller ingen rabatt.

Resultatet kan meget vel bli at kundene opplever høyere priser fordi en har tatt bort det viktigste insentivet dagligvarehandelen har for å presse prisen ned eller å oppnå rabatten. Samtidig har noen butikker valgt å bruke slike rabatter eller oppnådd lavere pris til å fokusere på et sunnere kosthold, bl.a. ved å krysssubsidiere frukt og grønt og sjømat. Det ville ikke være mulig ved en slik bestemmelse.

Andre butikker opplever forskjellige priser på andre produkter, og for å konkurrere må en bruke gode innkjøpsbetingelser på én ting for å være konkurranse-dyktig på en annen ting, selv om man totalt sett oppnår samme prisnivå som konkurrenten. Men det kan en bare dersom en får lov til å styre i forhold til konkurransen på prisen forbruker opplever i butikken.

Det sikrer det viktigste her, at en tilpasser seg sånn at det faktisk er flere kjeder å velge mellom, og at ikke leverandøren gjennom rabatter kan styre markedet og konkurransen. Det siste er ikke noe mindre problematisk enn om detaljisten gjør det.

Vi har et ansvar for å ivareta hele verdikjeden, inkludert kunden. Da må vi være forsiktige med å fjerne de insentivene og mekanismene som bidrar til at alle delene av verdikjeden handler i tråd med kundenes interesser og i tråd med samfunnsøkonomisk effektivitet.

Sett fra mitt ståsted vil en faglig riktig tilbakemelding på en sånn bestilling som er i forslag VI, være at dette ikke er praktisk gjennomførbart eller ønskelig, verken for verdikjeden eller kunden.

Cecilie Myrseth (A) [15:33:07]: Butikken er viktig for oss alle. Det har betydning hva slags butikk du har i nærområdet ditt, og hva slags utvalg du får tak i, og prisen har betydning. Ikke minst er produksjonen viktig, enten du bor i byen eller i distriktet. Og det er viktig å ha tilgang på lokale produkter.

At konkurranseforholdene i dagligvaremarkedet har betydning, er vi alle enige om. At makten er blitt for konsentrert over tid, er vi også enige om, og det må vi gjøre noe med.

I realiteten styres dette av kun tre aktører, og det er jeg glad for at vi også skal gjøre noe med. Når det er sånn at kjedene eier eller styrer leddene fra fiskeren og bonden til prisen det gir, gir det verken bedre kvalitet eller pris til oss som forbrukere.

Arbeiderpartiet har lenge fokusert på utfordringer med makten i denne bransjen, og på vår vakt, under Stoltenberg II-regjeringen, satte man ned matkjedeutvalget i 2011, og vi fikk NOU-en Mat, makt og avmakt. Man satte også ned et utvalg for å se på behovet for en lov om god handelsskikk. Begge pekte på behovet for å iverksette tiltak, f.eks. loven om god handelsskikk. Men det tok altså over fire år før Solberg-regjeringen ville støtte det, og i løpet av de årene har også utviklingen gått i feil retning.

Jeg er glad for at vi har fått saken på bordet nå, og det er viktig at vi får fram hvor viktig dagligvarenæringen er for så mange andre næringer. Ikke minst har vi sett hvor viktig denne næringen har vært under pandemien, i den tiden vi er i nå. Det er mange som har arbeidsplassen sin tilknyttet denne bransjen.

Det nære er viktig. Den lokale butikken er viktig. Jeg har vokst opp i en rimelig liten kommune, i Lavan-gen. Der var det kun to butikker da jeg var liten. Det var butikken til ho Inger, og så var det butikken til han Per. Sånn var det. Og min første arbeidserfaring fikk jeg med å stable varer i hyllene hos ho Inger på tirsdager etter skolen.

Butikken er så mye mer enn dette også. Det er jo der «gamlingene» – jeg vet ikke om det er et parlamen-tarisk ord å bruke – samles. De samles på butikken for å drikke kaffe på formiddagen, og nå henter man også posten der. Det er avgjørende viktig at det holdes liv i den ene butikken som finnes.

Derfor er jeg så glad for at vi også skal utvikle Mer-kur-programmet for å sikre at vi har butikker i de små samfunnene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [15:36:31]: Fra Frem-skrittspartiets side har vi i behandlingen av dagligvare-meldingen fokusert på å forbedre konkurransen mel-lom aktørene i alle ledd. For Fremskrittspartiet har mål-et i behandlingen av dagligvaremeldingen vært å sørge for rammebetingelser som gir lavere priser og større ut-valg for forbrukerne. Fremskrittspartiet har hatt forbru-kerens beste som rettesnor, og søkt løsninger som gir mer valgfrihet for forbrukeren.

Dagligvarebransjen domineres av store aktører både i kjedeleddet, hos grossist og på leverandørsiden. Det har sine fordeler, men kan skape noen utfordringer. Derfor er det viktig og gledelig at de fleste av våre for-slag får flertall i Stortinget og vil bidra til å bedre kon-kurransen og redusere etableringshindre. Å gå tilbake til en situasjon med uavhengige småkjøpmenn er ver-ken mulig eller ønskelig, men samtidig må vi ta vare på mangfoldet og på nisjeproduktene. Det bør ikke være et mål at alt skal masseproduseres.

Fremskrittspartiet vil at det fortsatt skal være slik at folk kan satse på å lage mat og drikke som kan selges i lokalbutikken. I forbindelse med behandlingen av dag-ligvaremeldingen besøkte jeg en lokal produsent av kjøttvarer som lager bl.a. servelat, bayonneskinke og ulike pølsetyper – populære produkter i nærmiljøet. Men utfordringen var å få innpass i butikkene. Selv om de lokale kjøpmennene gjerne ville ta inn produktene, var inntrykket at kjedene de var tilknyttet, var lite vil-lige til å ta inn produkter fra lokale og mindre produ-senter. Det kveler lokalt næringsliv og lokalt initiativ. Det er heller ikke til forbrukernes beste.

Dagens forbrukere er kvalitetsbevisste. De ønsker varer med en historie og kjøper gjerne kortreist mat. Det er helt ok at vi har Gilde og First Price, men vi må

også gi muligheten til småprodusentene, som aldri kommer opp på samme produksjonsskala.

Derfor er det bra at vi i lag med Arbeiderpartiet og Senterpartiet får gjennomslag for at vi skal ivareta et mangfold av leverandører. Stortingsflertallet er enige om at det er viktig at lokale kjøpmenn som er tilknyttet kjedene, har anledning til å ta inn produkter også fra lokale og mindre produsenter. Vi ber også regjeringen sørge for at såkalte lojalitetsavtaler mellom kjeder og lokale kjøpmenn ikke kan bindes opp til 100 pst. lojali-tet. Det vil etter vår mening gjøre det lettere for lokale kjøpmenn å velge å ta inn flere lokale produsenter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:39:37]: Ein av dei tinga som er interessant med denne debatten, er at det er sosialistane som er dei som er mest opptatt av fri konkurranse, mens frikonkurranseapostlane ikkje er så opptatt av fri konkurranse lenger. Så ting er snudd på hovudet i denne saka, må eg seie.

Vi veit jo allereie – matmaktutvalet blei nemnt, utgreiingar som tidlegare er gjorde, er nemnde – at dagens system for verdikjeda når det gjeld mat, rett og slett er rigga for nokre få og ikkje for dei mange. Det monopolet vi har tillate at matkjedene i dag har, har ført til høgare prisar, det har ført til dårlegare utval – rett og slett dårlegare mangfald av varer i hyllene. Det svekkjer produsentar og leverandørar, og det svekkjer bønder og fiskarar. Dei det styrkjer, er ikkje kjøpmenn rundt omkring. Ser ein på f.eks. Rema 1000 og Norges-gruppen, er det ikkje kjøpmennene rundt omkring som stikk av med noka fortjeneste her. Nei, det er sentralled-det, det er eigarane av desse kjedene. For slik er fran-chise bygd opp, at det er dei som er på toppen, som sit igjen med gevinsten, og dei som sit med byrda og utfor-dringa, er franchisetakarane. Så det er stort sett taparar i dette, bortsett frå nokre få, som figurerer på topp 10-lista over dei aller, aller rikaste i landet.

Det eg trur det er stor tilslutning til i befolkninga, er at vi i verdikjeda for mat skal ha ein konkurransesitua-sjon som kjem heile befolkninga til gode, og som styr-kjer det arbeidet som har skjedd over dei siste 20 åra på lokalmat. Lokalmatbevegelsen er heilt avhengig av å få innpass i kjedene, og når 98 pst. av marknaden er styrt av tre store aktørar, som i tillegg skvisar ut lokale pro-dusentar frå å kome inn i butikkane, seier det seg sjølv at der er det om ikkje eit glastak, så eit tak for å kome seg inn. Så den fantastiske naturen vi har, som kan pro-dusere nokre av dei beste råvarene som finst i heile verda – dette kjem ikkje til uttrykk, fordi vi har tillate at tre store, dominante kjeder skal ha både vertikal og horisontal kontroll over maten vi kjøper i butikken.

Så registrerer eg at enkelte ikkje vil følgje SVs linje og gå langt for å gjere noko med dette, og eg registrerer

at nokre berre ønskjer å greie ut ulike forhold. Noko er på plass, vi har kome nokre steg på vegen, men vi er langt unna å ta folket ordentleg på alvor.

Geir Pollestad (Sp) [15:42:55]: Det vert snakka om vertikal integrasjon og horisontal integrasjon. Det vert snakka om EMV, grossist, distribusjon og priskalkylar, lov om god handelsskikk og Merkur. Det er ein jungel av stammespråk me har forvilla oss inn i, folkens.

Men kva er det denne saka eigentleg handlar om? Jo, ho handlar om at når folk går i butikken og skal ha 1 liter Tine H-mjølk, for dei som likar slikt, kor stor del av dei 20 kronene ein betaler for mjølka, går til bonden som får kua, som mjølkar kua, og som leverer mjølka? Kor stor del går til meieriet som hentar mjølka, som tappar mjølka, og som køyrer mjølka til butikken? Kor stor del ligg igjen hos kjedene for å selja mjølka? Det veit me ikkje, for det er hemmeleg.

Det handlar om kvifor det er slik på min lokale Obs-butikk at tre pakker Coop-kjötdeig kostar 50 kr, eller ofte tre for 100 kr, medan Gilde-kjötdeigen rett ved sida av kostar 71 kr for ei like stor mengde vare. Er det slik at ein betaler omtrent dobbelt så mykje inn for Gilde-kjötdeigen som ein gjer for Coop sin eigen, eller er det noko her som ikkje fungerer?

Denne saka handlar om at når ein går i f.eks. Kiwi- eller Spar-butikken og finn Folkets kjötdeig, må ein ha med lupe for å sjå om kjötet i dag er tysk eller norsk. Me i Senterpartiet vil at folk skal veta kor kjötet er frå. Det same er det dersom ein kjøper elgkarbonade, Folkets elgkarbonade med norsk elg. Dei har måtta putta tysk ku inn i den same elgkarbonaden. Det vil me at forbrukarane skal få god informasjon om. Det handlar om at me ikkje ønskjer at Eldorado skal kopiera Tine sin vaniljesaus. Er det å lura auga til forbrukarane? Ein lurar jo ikkje tunga til forbrukarane.

Det handlar om at når butikkane har fire stykke 200 gram sjokolade til sal for 100 kr, er dei snille som sel sjokolade til oss med tap, eller er gevinsten vanlegvis så enorm at dei har råd til å gjera dette? Svara på dei spørsmåla får me aldri veta, for det er hemmeleg.

Alle kan forstå kvifor kjöt kanskje kan vera dyrare i Noreg enn i Sverige, men kvifor er det slik at avokado er dyrare i Noreg enn i Sverige? Det kan i alle fall ikkje vera norske bønder sin feil.

Denne saka handlar om korleis det er å vera forbrukar i Noreg. Det handlar også om arbeidsplassen til dei som jobbar i butikken, men ikkje minst til dei som jobbar i næringsmiddelindustrien, og dei som til sjuande og sist er primærprodusentar av denne maten.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [15:46:14]: Jeg skal starte med et par stemmeforklaringer. Vi har hatt en god debatt i dag – jeg skal komme tilbake til den. Når det

gjelder forslag nr. 1, som det har vært litt debatt om, kan jeg meddele at regjeringspartiene går inn i det, og som en følge av det trekker vi forslag nr. 11.

Videre kommer regjeringspartiene også til å stemme for I og III.

Så har jeg lyst til å takke for en veldig god debatt og en veldig viktig debatt. Jeg synes også forrige taler, representanten Pollestad, var innom mye av det som er viktig, nemlig at dette handler om veldig mange. Det handler om arbeidsplasser. Det handler om produsenter. Som jeg var inne på i hovedinnlegget mitt: Det handler om alt fra bonden og fiskeren til råvareimportøren, til næringsmiddelindustrien, til handlerne og kjøpmennene – tusenvis av folk som har innkommet sitt fra dette, og hele befolkningen som får maten de skal ha på bordet, både trygg mat og etter hvert forhåpentligvis mat til riktig pris.

Det er mange begrep, og det er mange faktorer. Det er grensehandel. Det er avgiftspolitik. Det er landbrukspolitikk. Det er kostnadsnivå. Det er konkurranse situasjon. Det er bransjeglidning. Det er maktkonsentrasjon. Det er vertikal integrasjon. Det er tilgang på lokaler. Det er egne merkevarer. Det er distribusjon. Det er geografi. Det betyr også, som flere har vært inne på, at det er en grunn til at det står i denne meldingen at dette ikke er et punktum. Det er vel snarere et kolon, for dette er et område som kommer til å kreve og fortjener politisk oppmerksomhet og myndighetsoppfølging i mange, mange år fremover.

Så vil jeg bare knytte en kort kommentar til representanten fra SVs nærmest automatiske konklusjon om at hvis noen har blitt rike, har det skjedd noe galt. Det er sånn akkurat nå at verdens rikeste mann for øyeblikket heter Elon Musk og driver med bil. Det er ikke manglende konkurranse i bilbransjen som har gjort at han har blitt rik. Det er fordi han er veldig god. Så det går an å bli rik uten at man har gjort noe galt, eller at konkurransen ikke er god nok.

Når det er sagt, er vi enige om at i denne bransjen er ikke konkurransen god nok. Derfor er denne meldingen og oppsummeringen når vi voterer over dette på torsdag, et kolon.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [15:48:43]: Som jeg var inne på i mitt forrige innlegg, er det gledelig at Fremskrittspartiet har fått flertall for de fleste av sine forslag i denne meldingen, men det er ett forslag som vi fortsatt står helt alene om. Det er å tillate salg av øl på bensinstasjoner. Det har ikke noe å gjøre med liberalisering av alkohollovgivningen, men det har å gjøre med likebehandling. Dagligvarebutikker som har lov til å selge alkohol, har også anledning til å sette opp bensinpumper og ladestasjoner. Samtidig har bensinstasjoner ikke lov

til å selge alkohol, fordi de etter alkoholforskriften «i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter». Det gir bensinstasjonene en klar konkurranseulempe.

Fremskrittspartiet foreslår derfor å oppheve alkoholforskriftens § 3-4, som forbyr kiosker og bensinstasjoner å søke salgsbevilling på lik linje med dagligvarebransjen. Det er et forslag som de fleste moderne partier burde støtte, fordi det gir likebehandling. Senterpartiet burde også støttet det, fordi bensinstasjoner og kiosker er et viktig tilbud til folk ute i distriktene. Inntektene fra alkoholsalget vil gjøre disse mer konkurransedyktige og vil kunne gi folk i distriktene billigere matvarer og et bedre vareutvalg.

Så må jeg få uttrykke glede over at en samlet komité ønsker et grensehandelsbarometer og ber regjeringen legge fram en egen sak for å redusere grensehandelen og sikre konkurransekraften til norsk næringsliv. Det vil vise hvor stort omfanget virkelig er. Det er veldig gledelig at en samlet komité under pandemien har fått øynene opp for de mulighetene som kan være til å skape arbeidsplasser i Norge, dersom en klarer å redusere grensehandelen. Det varmer et fremskrittspartihjerte, og jeg håper Stortinget samtidig kan være med og redusere avgiftsnivået betydelig. Fremskrittspartiet har klart å få gjennom betydelige avgiftskutt på grenseutsatte varer og håper på å redusere avgiftsnivået ytterligere.

Avslutningsvis vil jeg kommentere forslaget fra Senterpartiet og SV, om et forbud mot egne merkevarer, også kalt EMV. Det er overraskende at SV og Senterpartiet vil forby dagligvarekjedene å selge egne merker i egne butikker. Butikkene skal ved lov være pålagt å bare selge merkevarer fra TINE, Nortura, Prior, Stabburet og andre etablerte produsenter. Jeg er veldig glad for at forslaget ikke får flertall i salen, for Fremskrittspartiet mener det blir bedre konkurranse på både pris og kvalitet når kjedene selger egne merker som utfordrer de etablerte merkevarene. Jeg er også veldig glad for at Fremskrittspartiet får flertall for å bedre merkingen av EMV-ene med produsent og produktenes opprinnelsesland, sånn at forbrukerne kan gjøre opplyste valg.

Vi jobber for en dagligvaremelding til forbrukernes beste.

Terje Aasland (A) [15:52:07]: Jeg vil også takke for debatten og for at det blir enda flere brede løsninger på viktige forslag. Det synes jeg er bra. Det viser at det har vært en konstruktiv diskusjon gjennom komiteens arbeid, og det har vært en konstruktiv utvikling fra Steensnæs la fram sin utredning i 2011 og fram til nå. Det er jeg glad for, for hovedspørsmålene er fremdeles:

Hva tjener kundene, hva tjener konkurransen, og hva bygger opp den sunne, gode utviklingen i dagligvaremarkedet? Det er de tre spørsmålene som det er viktig å svare på. Det er ikke noe endelig svar som blir gitt her, men jeg tror det er farlig å ha en svart-hvitt-innngang til dette, som jeg føler litt at SV har, med veldig konkrete, bombastiske løsninger.

For utgangspunktet er, selv med de tre kjedene, at dagligvaredistribusjonen – dagligvaresystemet, dagligvareområdet i Norge – egentlig fungerer ganske bra. Når vi nå har vært gjennom en krise, har den vist at den fungerer. Vi har butikker stort sett over hele landet, omtrent samme priser, god kvalitet og forholdsvis likt vareutvalg. Det er forholdet, men det betyr ikke at alt er såre vel. Derfor er det viktig å fortsette arbeidet med dagligvaremarkedet og sørge for at det er kunden som er i fokus, at vi styrker konkurransen og sørger for at vi gjennom vedtak ikke hindrer positiv utvikling i et helt og viktig dagligvaremarked.

Opplyste kunder er en viktig oppgave. Jeg er enig i at merking er særdeles viktig, og jeg tror varer som ikke er godt nok opplyst og godt nok merket, ikke vil bli tatt godt imot av kundene etter hvert, for det blir mer og mer fokus på det. Dominerende aktører som misbruker sin posisjon, har egentlig ikke noe i dagligvaremarkedet å gjøre. Vi ønsker å eliminere det forholdet. Åpenhet er særdeles viktig. Innsyn i og forståelse av hvordan dette fungerer, er viktig i denne sammenhengen. Stortinget har påpekt det, og vi gjør noe med det. At ulike produsenter og ulike aktører sikres adgang til markedet, er viktig.

Mye har skjedd fra 2011 og fram til i dag, men mye må skje også etter at vi er ferdig med denne behandlingen. Jeg er veldig glad for at det er så brede løsninger rundt så mange viktige forslag, for nettopp å styrke kundens posisjon i dagligvaremarkedet.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:54:41]: Framstegspartiet, der har vi eit parti! I ein merknad i innstillinga står det svart på kvitt at dei er veldig opptatt av fri konkurranse og minst mogleg regulering. Så innrømmer dei at her fungerer ikkje konkurransen, her må ein regulere. Så er dei med på forslag som går på å ramme inn eigne merkevarer på ein eller annan måte – det er eigentleg ingen som veit konsekvensane av det vedtaket som eit samla storting til slutt kjem til å gå inn for – men dei rår frå å greie ut eit forbod mot eigne merkevarer.

Om Framstegspartiet hadde vore opptatt av forbrukarane, om Framstegspartiet hadde vore opptatt av

folk flest, ville dei i alle fall vore med på å greie ut eit forbod mot eigne merkevarer. Det er ikkje det at ein skal forby First Price, men at kjedene ikkje skal kunne eige den typen merkevarer, nettopp for å få større konkurranse på leveransane. Sånn vil vi få lågare prisar, sånn vil det vere ein prispolitikk for folk flest, men det har altså ikkje Framstegspartiet til hensikt å gjennomføre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:55:50]

Interpellasjon fra representanten Åsunn Lyngedal til næringsministeren:

«I Europa satses det på produksjon av battericeller. Etablering av slik produksjon anses som avgjørende for lavere utslipp og oppbygging av ny industri. Batteriproduksjon på egen jord er et strategisk spørsmål for Europa som i 2017 hadde under 1 pst. av verdens produksjon. Markedet for batterier i Europa har doblet seg siden 2018 og McKinsey har anslått at det vil tidoble seg fram til 2030. SINTEF mener battericelleproduksjon kan gi 10 000 nye arbeidsplasser i Norge. FREYR i Mo i Rana planlegger en battericellefabrikk som vil sysselsette 2 500 personer, og Gjelsten/Agder Energi har varslet en investering på 20 mrd. kroner i batteriproduksjon. Våre naboland bruker offentlige muskler for å bygge en batteriindustri.

Hvilke virkemidler mener regjeringen er de viktigste for å få etablert battericelleproduksjon i Norge, og hva er regjeringens politikk for å tiltrekke seg investeringer innen industrien?»

Åsunn Lyngedal (A) [15:57:07]: Bakgrunnen for interpellasjonen om satsing på battericelleproduksjon i Norge er todelt. For det første har jorden vår et akutt og stort behov for at vi forurenser mindre og forbruker mindre av dens ressurser. For det andre har Norges handelsbalanse svekket seg de siste åtte årene.

Vi trenger noe nytt å leve av etter som inntektene fra olje og gass går ned. De siste tallene fra SSB viser at vi i 2020 hadde knappe 10 mrd. kr i overskudd på utenrikshandel, inklusiv petroleumseksport. Hvis man ser bort fra inntektene fra olje og gass, var underskuddet i 2020 312 mrd. kr. Vi vet at inntektene fra olje og gass skal gå ned, og det haster å omstille norsk næringsliv. Arbeiderpartiet er ikke alene om å mene det, NHO-rapporten «Neste trekk» påpeker at Norge har behov for 250 000 nye arbeidsplasser de neste årene. Samtidig er det slik at Norge kan industri, og industri i Norge gir lavere utslipp enn hvis man har den samme industrien i de fleste andre land. For den som har besøkt et industrianlegg i Kina eller i Russland, er dette synlig bare med

det blotte øye. Vi vet at myndighetskrav til utslipp til miljø, sammen med CO₂-avgift, har gitt en ren norsk industri. Dyktige fagarbeidere, som i stor grad har vært organisert, har bidratt med sin kreativitet til å forbedre arbeidsoperasjoner i bedrifter landet rundt hver dag. Det har gjort Norge til et av landene i verden med høyest produktivitet og mest rasjonelle arbeidsprosesser.

Behovet for omstilling i grønn retning – og verdens beste industrinasjon – borger for at vi burde satse på batteriverdikjeden. Rapporten «Grønne elektriske verdikjeder» peker nettopp på batteriverdikjeden som en stor mulighet for Norge. Det samme gjør Prosess 21.

Som jeg har skrevet i interpellasjonen, er batteriproduksjon på egen jord et strategisk spørsmål også for Europa, som i 2017 hadde under 1 pst. av verdens produksjon. Samtidig er det en enorm markedsmulighet for Norge, fordi markedet for batterier i Europa har doblet seg siden 2018, og McKinsey har anslått at det vil tidobles fram til 2030. SINTEF mener at battericelleproduksjon kan gi 10 000 nye arbeidsplasser i Norge. Med Europas Green New Deal og satsing på sirkulærøkonomi, sammen med Joe Bidens Clean Energy Transition Plan, vil markedet for battericeller vokse enormt.

Interpellasjonen fokuserer på battericelleproduksjon, men Norge har store muligheter langs hele verdikjeden, fra utvinning av råstoffene som brukes i produksjonen, til celleproduksjon, sammenstilling av batteriene og ikke minst noe av det aller viktigste: resirkulering.

Presidenten refererte veldig riktig initiativene som er nevnt i interpellasjonen, bl.a. FREYR. I tillegg kjenner vi nå til Beyonder og Morrow, og det siste er at 82 kommuner har meldt sin interesse for å få lov til å være vertskommune for Equinor, Hydro og Panasonic initiativ til å bygge battericellefabrikk. Jeg ser at min lokalavis mener at kommunen Narvik kanskje kommer til å være med i finalen når de 82 skal vurderes.

Som næringspolitiker i Nordland var det FREYRs planlagte etablering i Mo i Rana som vakte min interesse for denne typen industri. De mener at de skal skape 2 500 arbeidsplasser i Mo i Rana, og det er utrolig viktig for Nordland. Nord-Norges sterkeste industri-miljø ligger i Mo Industripark i Mo i Rana og vil gi utmerkede samarbeidsmuligheter for FREYR. Det er overskuddskraft i regionen, og den produksjonen de planlegger her, er ikke gjort noe annet sted i verden i kommersiell skala. De henter inn kapital, og nå rett før helgen kom nyheten om at 7,5 mrd. kr fra investorer er på plass. Det har jeg lyst til å gratulere FREYR med, for det er ingen selvfølge at man klarer å hente inn slik kapital til ny industrisatsing. Den støtten de har fått fra

norske myndigheter så langt, er 9 mill. kr fra Innovasjon Norge, og så har de søkt Enova.

Det bringer meg over til politikk og rammebetingelser for å skape ny industri i Norge. Hva sier rapporten «Grønne elektriske verdikjeder», hva sier Prosess 21, og hva sier Battery Norway, som er under dannelse? De sier: Det er viktig at regjering og storting uttaler at dette er noe de vil satse på. Industrien ber oss om å sette tydelige og ambisiøse mål. Det vil gjøre at initiativene til etablering vil bli positivt mottatt, og det betyr noe for tillatelsesprosessene. I tillegg sier de at det er viktig at Norge legger til rette for konkurransedyktige finansielle støtteordninger. Det påpekes at den første fullskala etableringen må motta statstilskudd, og at piloter som skal verifisere teknologien, må motta støtte. I tilfellet med FREYR: Det hadde vært lettere for dem å skaffe kapital ved statlig investeringsstøtte, som hadde avlastet risikoen. Nye næringer krever annen avlastning enn kjent teknologi, kjente næringer. Ber de om nye programmer? Nei, det gjør ikke industrien. De sier: Se helheten i virkemiddelapparatet, samarbeid gjerne på tvers, gi oss ett kontaktpunkt. Men vi må inn med større støttegrad.

Batteriproduksjonen vil gi en stor eksportmulighet, og Arbeiderpartiet har derfor foreslått i sitt budsjett for 2021 at GIEK-Eksportkreditt skal kunne bidra til etablering av grønn industri uten at det foreligger en aktuell eksportkontrakt, men på bakgrunn av at det foreligger en mulighet for å bygge ny eksport. Det gjør de med sitt tilsvarende instrument i Sverige. Vi mener også at vi faktisk kan bruke kraftgarantiordningen for å bidra til at batteriprodusenter får lavere pris og garantier for sine kraftforpliktelser.

Hva gjør verden rundt oss? Kina er verdens største produsent, og der kan jeg love at de bruker både statlig eierskap, statlige midler og alt som skal til. Men hva gjør EU? European Battery Alliance spiller en stor rolle og deltar aktivt i EUs store satsing på IPCEI batteriproduksjon, Important Project of Common European Interest. Det innebærer at prosjektene kan få støtte utover statsstøtteregulativet fordi det er store og strategisk viktige prosjekter for flere land. EU har lansert to IPCEI-er for batteri, og nummer to kom i forrige uke, for 2,9 mrd. euro fra landene. Verdien – sammen med det som private skyter inn – er på 12 mrd. euro. IPCEI nummer én utgjorde 8,2 mrd. i sum og fikk 3,2 mrd. fra det offentlige.

Norge deltar ikke i IPCEI for batteriproduksjon. Det mener Arbeiderpartiet at vi burde ha gjort, med vårt store omstillingsbehov. Men når vi velger ikke å gjøre det, må vi satse statlige virkemidler på andre måter. Vi må så, og så må vi sikre rammeverk og skatteregler som gjør at vi kan høste når den nye industrien tjener pen-

ger. Slik tenkte Arbeiderpartiet da vi bygde ut vannkraften, slik la vi til rette da vi fant oljen, og vi får sterk større fra næringslivet i at dette er det viktig å gjøre for å sikre verdiskaping og arbeid for framtiden.

Hva gjør de i Sverige? I Skellefteå bygger Northvolt opp en gigafabrikk, og den har fått 165 mill. svenske kroner i støtte, herunder 30 mill. i regional midler. Dessverre er det slik at regionale utviklingsmidler i stor grad er borte fra fylkeskommunene, og de regionale investeringsmidlene i Innovasjon Norge falt til en tredjedel for fire år siden, fra 150 mill. kr til 50 mill. kr. Det gjør det vanskelig å støtte f.eks. battericelleproduksjon i Mo i Rana.

I Finland har regjeringen lansert et program på 450 mill. euro.

Når både EU og våre naboland legger strategier, bruker finansielle og offentlige muskler, er det en fare for at Norge kan bli hengende etter. Jeg vil hevde at det er behov for en koordinert innsats og kraft når Norge skal bygge en ny eksportindustri. Så mitt spørsmål, som jeg avslutter interpellasjonen med, er: Hvilke virkemidler mener regjeringen er de viktigste for å få etablert battericelleproduksjon i Norge, og hva er regjeringens politikk for å tiltrekke seg investeringer i denne nye industrien?

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Iselin Nybø [16:07:19]: Først vil jeg si takk til representanten for at hun tar opp et veldig aktuelt og spennende tema som er viktig for den framtidige industrien i landet vårt.

Regjeringen bidrar til den grønne omstillingen. Vi ønsker å stimulere til grønn vekst som får utslippene ned, og som sikrer og skaper grønne arbeidsplasser. Regjeringens mål er at vi skal være en ledende industri- og teknologinasjon. Industrien er helt sentral i en grønn omstilling. Økende elektrifisering er en del av den grønne omstillingen, og batterier er en viktig del av en grønn omstilling med elektrifisering på en rekke områder.

Bruken av batterier øker raskt og med stadig nye anvendelsesområder. Etterspørselen etter batterier øker over hele verden. Økt etterspørsel etter batterier og batteriteknologi gir muligheter for norsk industri, og derfor er det positivt å kunne slå fast at det nå blir arbeidet med spennende prosjekter i norsk industri flere steder i landet, i en verdikjede for batterier.

Norge har etter min vurdering et godt utgangspunkt for å kunne bli en del av en framvoksende battericelleindustri. Vi har en stor prosessindustri som er av de ledende i verden på mange områder. Prosessindustrien produserer allerede metaller og materialer som vil være

viktige i en batteriproduksjon. De har kompetanse, og de utvikler teknologi i verdensklasse.

Norge har tunge teknologiske forsknings- og innovasjonsmiljøer. Det gjelder både i industrien selv og i instituttsektoren. Et eksempel på det er SINTEF, et viktig teknologisk kompetansemiljø som jobber dedikert med å se på muligheten for mer effektive batterier.

Produksjon av batterier vil naturlig nok kreve mye kraft. Tilgang på fornybar og rimelig kraft er et konkurransefortrinn i Norge. I over 100 år har Norges fornybare ressurser lagt grunnlaget for kraftintensiv prosessindustri, og i årene mot 2040 forventer Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE, et kraftoverskudd i Norge på mellom 14 og 21 TWh.

Norge ligger allerede langt framme i elektrifisering av tunge sektorer, og vi skal videre på det området både på land og til havs. Elektrifisering av veitransport er et av de mest effektive tiltakene for å oppnå klimamålene. Gjennom målrettet politikk har vi i Norge oppnådd verdens høyeste andel av batteridrevne biler, og vi har konkrete mål for videre elektrifisering av transportsektoren.

Norsk maritim sektor leder an i utviklingen og implementeringen av batterier om bord i fartøy på verdensbasis, og dette er et resultat av en konkret og villet politikk og har allerede bidratt til etablering av batteriproduksjon for maritim sektor i Norge.

I regjeringens stortingsmelding om morgendagens maritime næring, som vi nylig la fram, og som jeg tror representanten selv viste til i en tidligere debatt i dag, peker vi bl.a. på at 26 fergesamband er blitt elektriske i løpet av 2020, og at dette antallet vil øke til rundt 70 i 2022. Miljøkrav i offentlige fergeanbud har vært en viktig pådriver for nettopp den utviklingen.

Regjeringen har styrket virkemidler som skal bidra til grønn vekst i industrien og i næringslivet. Nysø Klima-investeringer kan investere i bedrifter som utvikler ny, klimavennlig teknologi, og er styrket ytterligere av regjeringen. Enova er et annet eksempel på et virkemiddel som gjør betydelige investeringer i grønn industrivirk-somhet og teknologiutvikling.

Investering i forskning og innovasjon er en motor for bærekraftig vekst og gir oss styrke i møte med de store samfunnsutfordringene. Innenfor næringsrettet forskning og innovasjon vil de generelle virkemidlene som forvaltes, ikke minst av Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva, være relevante for etablering av battericelleproduksjon. I statsbudsjettet for 2021 ble det bevilget 333 mill. kr til den nye virkemiddelpakken for grønn omstilling: Grønn plattform. Dette er en plattform som er etablert sammen med Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva, hvor noe av tanken er å kunne løfte hele verdikjeder, bl.a. innenfor batterier.

Vi har flere tunge industriklynger i landet som er viktige i arbeidet med framtidig verdiskaping og grønn omstilling. Regjeringen bidrar til å støtte klynge-samarbeidet i industrien. Klyngen Arctic Cluster Team, som har vært med i det nasjonale klyngeprogrammet Arena siden 2017, ble nettopp tatt opp i eliteserien Arena Pro. Det er en klynge hvor ikke minst det nevnte industri-miljøet i Mo i Rana inngår, og som bl.a. jobber aktivt med nye, grønne verdikjeder, hvor muligheter innenfor elektrifisering og batterier er av det som blir framhevet.

Eyde-klyngen, i en helt annen del av landet, er et såkalt NCE, og Eyde-klyngen har gitt viktige bidrag innenfor forskning og kompetanse som har bidratt til å realisere investeringen i en ny batterifabrikk i Arendal.

Gjenbruk av batterier vil være en del av en samlet verdikjede for batterier. Vi har allerede sett interessante eksempler på industribedrifter i Norge som har startet virksomhet innenfor gjenvinning av batterier. Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn og sirkulær økonomi som utnytter ressursene bedre. En nasjonal strategi om sirkulærøkonomi vil etter planen legges fram denne våren.

Regjeringen ønsker å ha et godt samspill med industrien i arbeidet med grønn omstilling, og det skjer på ulike måter. Vi har etablert det strategiske samhandlingsforumet Prosess21 for å ha god kontakt med industrien om sentrale spørsmål i en grønn omstilling og reduksjon av klimagassutslipp. Batterier og produksjonsmuligheter på dette området er absolutt et tema i arbeidet til dette samhandlingsforumet.

Det offentlige legger til rette for næringsvirksomhet og investeringer først og fremst gjennom gode og generelle rammevilkår. Gjennom offentlig finansierte utdanningsinstitusjoner sørger det offentlige for godt utdannet arbeidskraft. Tilgang på og overføring av kompetanse er helt sentralt i utviklingen av denne typen industri.

God infrastruktur bidrar til effektiv transport. Det gjør at næringslivet blir mer produktivt. Et prinsipielt forankret skattesystem med brede grunnlag og lave satser legger til rette for god utnyttelse av arbeidskraft og investeringer i næringslivet. Regjeringen har gjennom sju år prioritert skatte- og avgiftsendringer som fremmer økonomisk vekst og legger til rette for grønn omstilling. Industri og næringsliv trenger forutsigbare og gode rammevilkår, for det fremmer investeringer, det reduserer risiko, og det kan øke lønnsomheten i nye og etablerte virksomheter.

Vi ønsker å ha nær kontakt og samarbeid internasjonalt om viktige spørsmål innenfor grønn omstilling og industriutvikling. Det gjelder ikke minst i Europa, hvor EU har en sentral ramme for sitt arbeid gjennom European Green Deal. Norge støtter fullt ut EUs arbeid

med European Green Deal. EUs vekststrategi er i tråd med norske ambisjoner, og norsk industri er tett integrert i europeisk industri. EU har også etablert den europeiske batterialliansen og arbeider for at virksomheter i hele verdikjeden for batterier skal kunne finne sted i Europa.

Norge har, med en avansert industri og sterke kompetansemiljøer, et godt utgangspunkt for å ta en sterk posisjon i en helhetlig verdikjede for battericeller. Vi har en unik tilgang til store, fornybare kraftressurser, og regjeringen fremmer ny, grønn virksomhet gjennom en rekke konkrete virkemidler som støtter grønn industriomstilling og ny virksomhet. Det er derfor gledelig å slå fast at det nå blir jobbet med helt konkrete prosjekter i industrien for å etablere ny virksomhet innenfor verdikjeden av batterier.

Åsunn Lyngedal (A) [16:17:00]: Jeg takker for svaret. Jeg så at det ble litt oppmerksomhet rundt interpellasjonen i Finansavisen. De var opptatt av at når det er fire mulige etableringer på gang i Norge, skal vi ikke da være fornøyd? Er vi nødt til å gjøre noe mer som land for å tiltrekke oss slik industri? Det er kanskje opplagt at jeg mener at vi bør gjøre det, fordi vi har naturressursene, og fordi vi har det store behovet for nye arbeidsplasser for fremtiden.

Jeg er blitt kjent med Invest in Norway, som er den lille delen av Innovasjon Norge som skal drive med å få utenlandske større selskaper til å ha lyst til å etablere seg i Norge – akkvisisjon, som det noen ganger kalles. Det er fire–fem personer, en liten enhet, og jeg tenker vel at en av de tingene vi kunne ha gjort, var å styrke dem for å tiltrekke oss produksjon av denne typen.

Jeg er enig i at kompetanse, den brede FoU – forskning og utvikling – som vi er gode på i Norge, infrastrukturen vår og et samfunn med små forskjeller selvfølgelig er viktig. Men jeg tror jeg har vært tydelig i interpellasjonen på at jeg egentlig ønsker meg noe mer, fordi dette er en industri som ikke bare skal få det som alle andre industrier eller næringer har tilgang til, men det er en industri som burde få en særlig oppmerksomhet fra staten. Jeg skulle ønske meg at man kunne sette tydelige mål for Norge, mål for hvor mye vi har lyst til å satse innenfor denne industrien. Når man ikke har deltatt i IPCEI for batteriproduksjonen – og det er veldig usikkert om det blir flere, om det er mulighet til å delta i det – tenker jeg at man får prøve å finne andre måter å kunne gi investeringsstøtte på, for det er utrolig vanskelig for så store industriprosjekter som dette. Ikke engang Grønn plattform kan bidra med investeringsstøtte til så store prosjekter. Jeg oppfatter at der er det gitt mest til tidligfaseprosjekter, FoU-prosjekter.

Så hører jeg det gjentatt at skattesystemet som tar ned formuesskatten, skal være næringsfremmende. Det finnes det vel ingen rapporter som har kunnet fastslå at det er, og Finansdepartementet ga vel til og med uttrykk for, i 2016, at det ikke var noen tegn på at det fungerte sånn, siden kapitalmarkedet i Norge fungerer såpass bra. Det er et paradoks at vi i Norge har brukt veldig mye offentlige penger, unnlatt å ta merverdiavgift, unnlatt å ta avgifter fra elbiler, mens det ikke har skapt industri i Norge. Jeg tror det er viktig at vi, når vi skal bruke statlige muskler, finner fram til områder der vi har muligheten til å skape næring og arbeidsplasser i Norge.

Statsråd Iselin Nybø [16:20:02]: Jeg synes at Finansavisen har et poeng, for det er jo langt å foretrekke at vi får private investorer på banen når vi skal investere i store, viktige og framtidige industriprosjekter i dette landet. Det er selvfølgelig også et dilemma hvis vi fra politisk hold skulle gå inn og si at vi støtter ett prosjekt foran et annet prosjekt. Som representanten også tok opp i sitt innlegg, er det mange spennende prosjekter på gang her, og felles for dem er at de har en del kapital i ryggen. Det er derfor vi har disse brede virkemidlene våre, det er derfor vi har et virkemiddelapparat som kan gjøre konkrete vurderinger for oss, nettopp fordi vi fra politisk hold i så måte ikke kan gå inn og plukke vinere.

Når det gjelder Invest in Norway, er jeg helt enig. Det å tiltrekke seg også utenlandsk kapital for å investere i Norge er et gode. Vi har en annen kapitalstruktur, eller eierstruktur, i dette landet enn mange av de andre landene vi sammenligner oss med, og mange ganger fra denne talerstolen, og ikke minst fra partiet som representanten representerer, blir det med eierskap fra utenlandske aktører sett litt ned på. Jeg mener at det er positivt om vi også kan tiltrekke oss utenlandsk kapital til å være med i store prosjekter som dette, ikke minst fordi det ikke bare har norsk interesse. Det er en felles europeisk interesse, ikke minst i et sikkerhetsperspektiv, å kunne stå for en større del av batteriproduksjonen vår selv.

Så nevner representanten formuesskatt. Jeg vil understreke at jeg ikke tok opp formuesskatt. Jeg snakket om det generelle skatte- og avgiftsnivået, som jeg mener er viktig for å legge gode rammer for private bedrifter.

Til slutt en kommentar til det som representanten tar opp, dilemmaet med elbilpolitikken vår: Vi er jo blant de landene i verden som har lyktes best med å få elbiler på veiene, og det har vi i stor grad gjort gjennom skatter og avgifter, vi har stimulert til at folk velger det miljøvennlige alternativet. Det er bra, og det er en suk-

sesshistorie. Vi har riktignok ikke store deler av den produksjonen selv, men når vi har instrumenter som f.eks. Nysnø, altså når vi har måter å gå inn med kapital på i spennende framtidige industriprosjekter, så bredder vi ut de mulighetene vi har som stat til også å være inne på eiersiden – ikke direkte, men da gjennom Nysnø.

Jeg mener at det totalt sett her skjer veldig mye spennende, og jeg synes det er så kjekt å se at i hele landet legger de nå til rette for ny og framtidig industri.

Ruth Grung (A) [16:23:15]: Jeg må si det er veldig kjekt at Stortinget kan debattere noe som er topp aktuelt, for det mobiliseres egentlig langs hele kysten for å konkurrere om å etablere batteribedrifter. Da blir det viktig, når det kommer en ny type grønn industri – som kanskje ikke er helt grønn, men i alle fall er fremtidsrettet, vi trenger batterier – at vi i større grad ser på hvordan virkemiddelapparatet, myndighetenes rolle, regelverk, osv., kan spille på lag.

Bare fra mitt fylke, Vestland, tror jeg det er ti aktører bare til den siste søknaden, og det er veldig naturlig at de er langs hele kysten, der vi har tilgang på kraft. Men så leste jeg i Bergens Tidende i dag, at Corvus, som har etablert seg på egen hånd, men med støtte fra det offentlige, har inngått samarbeid med Toyota, hvor de bruker batteriteknologien fra bil og overfører det til skipsteknologi. De har planer om å produsere batterier til 400 skip i løpet av et år. I tillegg vil Corvus flytte sitt hovedkontor fra Canada til Bergen, og det representerer et betydelig antall arbeidsplasser. Så da er det en sammenheng mellom det man har gjort innenfor biler – elektriske biler, som Toyota og svære internasjonale selskaper, som nettopp kommer til Norge på grunn av teknologien, og bygger opp under den industrien – og maritim sektor, der vi har fortrinn, og der vi kan skape flere arbeidsplasser. Det er veldig bra, og det er et viktig steg nærmere grønn skipsfart.

Så er det en annen side ved saken, og det er at det er knapphet på de stoffene vi bruker i batteriproduksjonen. Der bør også Norge ta en lederposisjon, knyttet til bærekraft. Det går både på ombruk og på produksjon av stoffer, men det går også på at vi er mer bevisste på å bygge opp en mineralindustri når vi har så bra kontroll både på arbeidsforhold og på hvordan vi skal bruke ressursene våre. Da er det gledelig at byggeindustrien ønsker å bruke batterier fra biler til å installere i hus, sånn at de batteriene som ikke er ferdig oppbrukt, helt fint kan brukes til å lade opp energi i hus, enten fra sol eller fra andre kilder. Det er også veldig bra at avfallsindustrien blir koblet inn, sånn at man kan ta ut disse stoffene så de ikke går videre ut i naturen. Så det er viktig å se tingene i en sammenheng.

Den største utfordringen er tilgang på kraft. Det er litt spesielt i Norge, energiland nummer én, der vi er vant til å ha energi, og der vi trodde at vi til enhver tid skulle ha rikelig tilgang på kraft. Det er flere områder – deler av Nordland, Haugalandet og bergensområdet – som mangler kraft til alle planene de har, inklusiv batterifabrikk. Da er det utrolig viktig, og der har staten en rolle, å klare å prioritere infrastruktur, sånn at vi får kraften dit vi ønsker å etablere den.

Det er helt avgjørende for Arbeiderpartiet at vi bruker kraften for å få mest mulig verdiskaping i Norge, mest mulig sysselsetting, og gjerne eksportverdier knyttet opp mot denne industrien og det vi utvikler videre. Da har vi en mulighet til å ta en global posisjon – det er vi vanligvis gode til, vi er flinke til å samarbeide på tvers – men vi må også finne de nisjene som gjør at vi klarer å knytte det opp mot batteri, sånn som vi har gjort det innenfor store deler av eksportindustrien tidligere.

Så har jeg erfart at kanskje det som er den største hemskoen for å få omstilling, er den silotenkningen vi har i Norge. Det gjelder for bransjer, men det gjelder ikke minst for departementer – og kanskje også for komiteer – det å se ting i en sammenheng. For med ny økonomi er det nye forretningsideer som må utvikles, og det er nye verdikjeder. Man må også se på myndighetenes rolle – enten det er på innkjøp, på regelverk eller på virkemiddelapparatet og hvordan det innrettes. Å klare å sy dette sammen tror Arbeiderpartiet er helt avgjørende framover. Så jeg håper at vi kan være nysgjerrige, lære og være litt søkende og fleksible når det gjelder de behovene som dukker opp, for omstilling går fort, og det er veldig gledelig, men da må vi være på underveis.

Geir Pollestad (Sp) [16:28:15]: Det har vore ein lang dag med mange debattar, så det kan fort vera at ein føler seg litt utlada. Men me toler ein diskusjon om industribygging og batteriproduksjon òg.

Det er viktig å få ny industri til Noreg. Eg er så fornøgd med at eg opplever at Senterpartiets syn på industribygging har fått meir tilslutning. Tidlegare var mantraet at politikarar ikkje skal plukka næringar. Eg trur eg hørde næringsministeren sa det her òg. Det er veldig gamaldags tenking og veldig gamaldags tilnærming til industripolitikk. Eg er glad for at LO og NHO støttar ein meir aktiv næringspolitikk, og nemleg meiner at me skal ha ein meir målretta og aktiv næringspolitikk.

Så må me understreka kva som er fortrinna til Noreg. God tilgang på kraft skal, er, og må alltid vera eit konkurransefortrinn for Noreg. Me må ikkje gjera det til eit problem at me har mykje og billeg kraft i Noreg. Me skal ha mykje og billeg kraft i Noreg, og me skal ha

nasjonal styring over den krafta. Og me skal bruka den krafta til å byggja industri.

Så trur eg at det er lurt å lære av feila våre. Ein industri som me har bygd, der ein kan seia alt er gjort feil, er vindmølleindustrien. Me har ikkje norsk eigarskap, me har utanlandsk eigarskap. Lokalsamfunna får omtrent ingen ting igjen – det burde dei ha fått. Og dei vindmøllene som vert sette opp, er nokon andre enn dei som både politikarar og lokalbefolkning opplever at dei har sagt ja til i konsesjonsprosessen. Då vert det bråk. Ein kan vera ueinig i mykje, men eg trur dei fleste er einige om at i vindmølledebatten er det bråk. Det må me lære av så me ikkje gjer same tabben for andre typar industriar.

Det er, som det har vore sagt her, mange kommunar som drøymmer om å få sin eigen batterifabrikk. Trass i det er det viktig at ein lokalt stiller krav, at ein forstår at det produktet som ein skal gi frå seg, har ein verdi, at det er kommunane som er den sterke parten, og at det ikkje er dei som kjem og vil ha bygd fabrikk som skal få diktera vilkåra og få sett norske kommunar opp mot kvarandre til å underby kvarandre om kven som kan stilla færrest krav.

Me må ta vare på natur og miljø når me utviklar desse fabrikkane. Ein skal ikkje leggja desse fabrikkane på dyrka mark. Me må ha ein ærleg kommunikasjon overfor lokalbefolkninga: Ein vil sjå ein batterifabrikk, han vil ikkje forsvinna, han vil vera synleg – det vil vera eit inngrep. Det må me vera ærlege om.

I innlegget sitt var næringsministeren inne på dette med miljøkrav i offentlege ferjeambod. Ja, det er eit veldig godt eksempel, men nei, det var eit veldig dårleg eksempel, for for få av desse ferjene er bygde i Noreg. Ein altfor stor del av dei er ikkje ein gong bygde i EU, dei er bygde utanfor EU. Senterpartiet meiner at me må gå gjennom dei krava me stiller, og sjå om me kan gjerast ting for at fleire skal verta bygde i Noreg.

Som interpellanten var inne på; handelsbalansen er bekymringsfull. I møte med det bekymringsfulle vil eg åtvara mot det fordummande. Høgre har ei veldig stor kommunikasjonsavdeling på Stortinget, og dei har ei stor kommunikasjonsavdeling i partiet sitt. Dei har lagt ut på Facebook i dag følgjande plakat: Høyre: Skape mer. Venstresiden: Skatte mer. Dette var så bra at representanten Kårstein Eidem Løvaas under debatten fant det verdt å dela denne statusen. Så bra sagt synest han det var, men det er rett og slett fordummande.

Høgre snakkar om formuesskatten. Om dei hadde meint halvparten av det dei sa om den skatten, burde dei har fjerna han no når dei har statsministeren.

Senterpartiet ønskjer å byggja opp ein ny industripolitikk, og me ser at etter valet er det eit handlingsrom for å få på plass ein ny industripolitikk, der me

bruker verkemidla i samanheng, der me brukar eigarskap, der me brukar privat og statleg kapital saman, der me ser på avgiftspolitikken, der me har målretta verkemiddel inn mot bransjar som me ha trua på, der me legg til rette for å skapa arbeidsplassar på norske naturressursar. Det er det som vil verta det viktigaste for oss framover. Eg ønskjer alle kommunar som drøymmer om eigen batterifabrikk, lykke til, men hugs: Still krav, ver tøffe – dette skal de leva med lenge.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:33:22]: Eg tenkte eg skulle begynne med eit globalt perspektiv. Vi er midt i ein pandemi, og dette har ført til enorme krisepakker verda over. Det er anslått at desse ulike krisepakkene retta inn mot næring og industri er på rundt 87 000 mrd. kr globalt. Det som er interessant for dei som har analysert dette, er at desse krisepakkene har ei veldig tydeleg grøn innretning. I Vest-Europa er det anslått at ein bruker 30 gongar meir enn heile Marshall-hjelpa, gjort om til kroner i dag, på gjenoppbygginga. Og når det gjeld den europeiske satsinga Green Deal, er 37 pst. av heile den pakka retta inn mot klimaformål, pluss at ingen prosjekt som gir vesentleg skade på klima og miljø, kan bli finansiert over Green Deal. Ein er altså utelukka frå dette.

I USA har Joe Biden nettopp kome med si pakke – 17 000 mrd. kr. Det er rundt 3 pst. av BNP. Til samanlikning: Dersom Noreg skulle brukt 3 pst. av BNP, ville vi hatt satsingar i år på 650 mrd. kr. Noreg er altså ingen offensiv stat i denne samanhengen.

Det som pregar oss, er at vi har ei skattesubsidiering av petroleum, som blei forsterka i vår, og som har gjort at det regjeringsoppnemnde utvalet Noreg mot 2025 meiner at desse subsidiane forseinkar omstillinga av olje- og gassindustrien. Vi har altså sørgt for ein aktivitet no, men det vil svekkje oss ganske dramatisk i tida som kjem.

Noreg driv eigentleg på med ei grå gjenreising. Arbeidarpartiet og Senterpartiet har deltatt aktivt i å sørge for det saman med regjeringa. Det er ei stor tabbe, samtidig som det går industrielle lokomotiv forbi oss i høg fart. Projects of Common Interest, PCI, er ein invitasjon frå EU der statane i EU og EØS-området kan bli med, og der er det allereie gått to «batteritog» som Noreg ikkje har deltatt i. Det som er interessant med PCI, er at det opnar opp for å få eit unntak frå statsstøtteregleverket slik at ein kan ha ein direkte statleg finansieringspott. Det er ikkje berre avgrensa til batteri, det er også andre typar «tog» som går der. Men Noreg deltek ikkje der, noko som vil føre til at land som Sverige – eit naboland, som er med på desse prosjekta, har vore med i begge rundane og satsar knallhardt på grøn energi osv. – vil bli ein mykje meir interessant stad å

investere enn det Noreg er. Vi sørgjer altså for både ei skattesubsidiering som undergrev det grønne skiftet, og vi deltek ikkje i dei prosjekta som gjer at vi kan opne opp for grønne prosjekt, som batteriproduksjon. Det er også andre spanande prosjekt innanfor den europeiske paraplyen som vi heller ikkje er med i, som industrialliansen European Clean Hydrogen Alliance.

Aktiv, grøn industripolitikk er den nye vinen. Det er også bakgrunnen for at vi i SV har lagt fram eit stort prosjekt som vi har kalla Grønn ny deal, og som etter kvart får namnet Folkets grønne skifte, som nettopp handlar om å ta tilbake den aktive industripolitikken for å skape omstillingar. Da kan ein ikkje fortsetje med å ha ei grå satsing, som tendensen er no, og som er stikk i strid med det som skjer elles internasjonalt. Eg trur at vi grev vår eiga industrigrav – for å seie det slik – dersom vi fortset med å tru at å gi ein så stor plass til petroleumsbransjen gjennom budsjetta våre og skattesubsidieringar er vegen inn i det grønne skiftet. Det er ingenting som tyder på det. Regjeringas eigne ekspertar seier at det er det motsette som skjer, og at det som skjer her hos oss, undergrev spanande prosjekt som batteriproduksjon.

Det som er interessant med batteriprosjekt – som er ein del av dei prosjekta vi har tatt til orde for i Grønn ny deal – er at verdas behov for batteri eksploderer. Vi ser det som skjer på land, at all transport skal elektrifiserast og få batteri, men også det som skjer på havet, der vi har ei betydeleg rolle i å utvikle framtidens skipstransport, ein grøn maritim sektor. Og vi har sol, vind og den typen ting, energi som må brukast med ein gong eller må lagrast. Så her er det enorme moglegheiter for eit land som Noreg, som har både mineralførekomstar, mykje kraft osv. Men ingenting stort kjem til å skje dersom vi ikkje er litt betre enn naboland og andre land til å leggje forholda til rette for denne typen industri.

Ketil Kjenseth (V) [16:38:36]: Takk til interpellanten for en viktig debatt.

Jeg tar ordet også fordi jeg representerer energi- og miljøkomiteen, og det er mange spørsmål her som angår den komiteens arbeidsfelt. Jeg skal komme litt inn på det.

Dette representerer litt av det grønne skiftet vi allerede står i, og det er morsomt å få være med på den omstillingen som nå skjer, å være så tett på det. Dette har kommet veldig tett på mange kommuner, og vi ser den interessen som det er rundt omkring for å legge til rette. Så har de jo fått seg et lite, grønt sjokk der ute, for kravet fra Panasonic, Hydro og Statkraft er bl.a. at det skal minst 1 000 mål til for å bygge batterifabrikk. I hvert fall i mine nabokommuner, rundt Gjøvik, Raufoss, Toten, sier man kanskje: Vi har 250 mål oppå

der – det er ingen som har vist noen særlig interesse for det på en stund, men det går en kraftlinje der.

Vi var heldigvis tidlig ute og begynte å koordinere aktørene, og i dag har de tre kommunene i fellesskap kommet fram med tre tomtealternativer. Det viser at man må legge seg litt frampå her for å være med i – kall det – et kappløp, som nå er på gang.

På den annen side, hva hvis 175 kommuner skulle bygge ut 1 000 mål areal litt over natta? Vi snakker om en klimautfordring, men vi snakker også om en naturkrise, så det er ikke alle arealer vi skal bygge ned, det hører også med i denne diskusjonen. Men det er veldig bra det som nå skjer, at man kartlegger arealer: Hva er det man har av potensial, hva skal man bruke eller ikke bruke de arealene til?

Jeg har opplevd gjennom disse månedene som man har blitt med på dette grønne kappløpet om batterifabrikker, at Innovasjon Norge er rustet for å være med på dette. De har gått i forkant, i hvert fall i innlandet, har brukt Team Norway-satsingen godt og har ressurser å sette inn og kan være med på den kartleggingen. Noen aktører spør om en datasenteretablering på kanskje 2 000 mål, man skal ha det så isolert som mulig, mens andre aktører spør om noe som er i nærheten av universitet eller høyskole, av etablert infrastruktur, av etablert produksjon, så det er et bredt spekter i den kravspekken som aktørene stiller. Der opplever jeg at Innovasjon Norge er rigget for å være med på dette, har kontakt med aktørene der ute, for dette er også en stor eksportsatsing: dra kapital til Norge og dra aktører til Norge som vil etablere seg her.

Testsentre er allerede godt utbygd, og på noen områder er det faktisk bare Norge som har en del elektriske testsentre å tilby, eller vindmøllesatsing eller vindsatsing, som flere har kommet til Vestlandet bl.a. for å gjennomføre.

Så er det infrastrukturen oppi dette, for det er klart at det er betydelig kraft som skal til. Det betyr også at det er en infrastruktur som skal fram. Og det nettet må da være på plass. Det er også en del av avklaringen knyttet til hvilke arealer vi skal bruke. Det er ikke gjort over natta å bygge ut den nettkapasiteten som trengs, og den effekten som det er behov for, for noen av de aller største etableringene. Derfor er det viktig at det også er nasjonale aktører med på denne planleggingen.

Det gjelder også innenfor IKT-sektoren, der det er bits og bites som skal fram. Den kapasiteten må jo også være der, så også det kompetansemiljøet er viktig. Datasenteretableringer er også en del av dette. I tillegg er infrastrukturen på forskning og utvikling virkemiddelapparatet, og med den grønne plattformen er vi godt rigget for dette i Norge. Den menneskelige kapitalen, humankapitalen, er noe av grunnen til at mange

ser til Norge, i tillegg til at vi har stabilt demokrati, men vi har også stabile leveranser og kapasitet på den infrastrukturen.

Så var Senterpartiet innom sin industribygging. Vel, jeg vil jo si at det er en politikk som for tiden er litt som en dårlig innstilt tv-antenne, det er veldig vanskelig å forstå hvor Senterpartiet vil. Den ene dagen bruker de politiske virkemidler, den andre dagen skal det være opp til andre aktører å drive det fram. Vi har akkurat tatt tilbake kontrollen over vindmølleutbygging i Norge, etter at Senterpartiet satte det ut på vilt anbud. Det fikk noen konsekvenser som gjorde at vi nå har måttet tre inn og stoppe. Så det er tydeligvis ikke alle svar meningsmålingene fanger opp.

Arne Nævra (SV) [16:43:54]: Jeg synes dette er et veldig spennende tema og vil takke interpellanten for å ta opp denne interpellasjonen. Det er utrolig spennende, og jeg må si at vi kunne hatt en interpellasjon for hver av de satsingsområdene som egentlig vil ta over etter at oljekranene gradvis må skrus igjen der ute på sokkelen.

Min kollega, representanten Knag Fylkesnes, nevnte noen av dem – hydrogen, det kan kanskje være flytende vindturbiner, vindkraft, det kan være automati, vi er enormt store på det. Det er mange satsingsområder.

Så er jeg veldig glad for at også lederen i miljøkomiteen var oppe på talerstolen og hadde en del poenger her – det er noen men som vi må tenke over. Det hadde også representanten Pollestad, som sjelden snakker om miljø – han nevnte miljøet. Det var faktisk et tankevekkende innlegg fra Senterparti-representanten.

Vi skal være litt forsiktige, vi skal ikke gå i samme fellen som vi har gjort når det gjelder vindkraft på land. Det er arealkrevende områder som kreves – det ble nevnt av siste taler – og man snakker ofte om 1 000 mål. Vi har sett hvordan det nå nesten blir en slags kanniballisme med tanke på å få disse til sitt sted. Det kan være sunt, men man skal være klar over arealbruken.

Og så tror jeg man etter hvert må begynne å sette opp et slags hierarki over hva slags industri vi synes er bra: Gir det nok arbeidsplasser, gir det nok eksportinntekter, hvor mye kraft brukes, osv.? Så kom med en fasit! Kanskje er dette fantastisk.

Så er det et moment som jeg ikke har hørt har vært nevnt her i salen, og som jeg synes skulle vært brakt på banen. Det er nærmest for meg og interessant å spørre statsråden – jeg ser hun står på talerlisten her – om hun kunne svare på spørsmålet om etiske vurderinger når det gjelder batteriproduksjon, og hvor mye det nå er inne i regjeringens betraktningene på denne sektoren. Vi kjenner f.eks. veldig godt til Amnesty's engasjement, rundt at 70 pst. av kobolten vel kommer fra Kongo, og

vi vet hva som skjer der. Vi kjenner også til at lavkoboltbatterier er på vei, og det kan være andre alternative kilder til batteriene, men dette er et utrolig viktig spørsmål. Jeg tror den som klarer å posisjonere seg også her, ikke bare på billig kraft og arealer, men på at man har en etisk forsvarlig batteriproduksjon, og at man også har en miljømessig forsvarlig batteriproduksjon, kanskje vil vinne den konkurransen. For det er ikke noen vits i å slå i hjel et miljøargument med et annet, eller at det går på bekostning av noe annet.

Så jeg vil rett og slett spørre næringsministeren om det, om hun kan svare ut dette med etiske betraktninger i regjeringa og hvilke tanker hun har rundt det.

Åsunn Lyngedal (A) [16:47:14]: Takk til alle som har valgt å delta i denne debatten. Jeg tror det er viktig.

Statsråden sa i sitt innlegg at staten ikke skal plukke vinnere. Jeg tror det framgår av interpellasjonen at jeg mener at staten skal plukke vinnere noen ganger, gå inn særlig og satse fordi man vil et sted med en industri, og man ønsker å oppnå både grønn omstilling og mange arbeidsplasser.

Det er ikke sånn at når vi plukker vinnere, skal vi gjøre det blindt. Representanten Nævra var inne på det. Jeg tror det antallet jobber som ligger her, er utrolig viktig, for Norge trenger ifølge NHO 250 000 nye arbeidsplasser for å erstatte dem som skal bort fra olje og gass. Husk at da statsministeren vi har i dag, ble statsminister, hadde vi et eksportoverskudd på 250 mrd. kr. Nå er vi nede på 10 mrd. kr. Olje og gass går ned og skal videre ned. Snart handler vi for mer enn det vi selger for, og det går ikke an.

Når det gjelder å skape og skatte, tror jeg det er noe av «cluet». Når vi skal bygge nye industrier, må vi lage rammebetingelser som er gode. Vi må bygge oppunder at det skapes verdier, men vi må sørge for at samfunnet får tilbake, sånn at vi kan ha den gode kompetansen, sånn at vi kan ha den gode infrastrukturen, sånn at vi kan ha det gode samfunnet som Norge er. Det er jo faktisk sånn at det er skatten som gir oss muligheter til å skape det gode Norge, det er ikke bare noe vi betaler.

Jeg er selvfølgelig enig i at staten ikke må fortrenge privat kapital. Det vil alltid være en blanding av offentlig og privat kapital. Det er ikke sånn at Arbeiderpartiet ikke liker privat kapital, men jeg tenker at statlig eierskap har vist seg formålstjenlig ved flere korsveier i Norges historie, som når vi bestemmer oss for å danne Equinor, som når vi danner Statkraft. Det er heller ikke det som har vært hovedpoenget mitt her, men risikoavlastning i form av hjelp med investering når det er ny teknologi, når det er ukjent.

Det er faktisk også sånn at Norge har kobolt på egen jord, og det er ikke sånn at vi skal la andre land

med veldig dårlige arbeidsforhold stå for den utvinnin-
gen alene. Jeg tror resirkulering blir en utrolig viktig del
av strategien. Jeg ønsker meg fortsatt at det settes tyde-
lige strategiske mål for satsing på en batteriverdikjede i
Norge.

Statsråd Iselin Nybø [16:50:11]: Vi har en aktiv nær-
ringspolitikk i dette landet. Vi legger til rette gjennom
gode rammevilkår for betydelige investeringer i indus-
trien vår, ikke minst når det kommer til batteriindustri-
en. Det syns jeg er bra, det syns jeg er spennende. Vi sat-
ser på forskning, vi satser på innovasjon, vi har sentrale
virkemidler for å bidra til grønn vekst i industrien og i
næringslivet vårt. Vi har et virkemiddelapparat som er
en tung medspiller til bedriftenes grønne satsinger, og
som er med på å legge grunnlaget for det nyskapende
og nye Norge. Nok en gang vil jeg trekke fram Grønn
plattform, som er en helt ny måte å jobbe på, som ser
hele kjeden under ett, der Forskningsrådet, Innovasjon
Norge og Siva er sammen om det.

Det ble tatt opp et spørsmål om dette med etikk. Til
det er det for det første å si at det ikke går an å svare på
det i et sluttinnlegg. Det er et stort og komplekst spørs-
mål som nesten krever sin egen interpellasjon, for her
jobbes det på ulike fronter, og det er mange svar som
må inngå i det. Barne- og familiedepartementet jobber
videre med det vi har i Granavolden-plattformen knyt-
tet til etikk og menneskerettigheter og egen lovregule-
ring på det.

Jeg snakket i mitt innlegg om behovet for gjenbruk,
resirkulering av batterier, sirkulærøkonomi og hvordan
vi må legge til rette for det. Interpellanten selv tok opp
dette med mineralnæringen. Vi har en stor mineralnæ-
ring i dette landet, ikke minst i det fylket som interpel-
lanten selv er fra, der det er viktig å legge til rette for en
grønn, bærekraftig utvinning av viktige mineraler også i
vårt eget land. Det er viktige verdier, og det er viktige
arbeidsplasser. Her er det mange ting som må virke
sammen for at vi skal få det beste ut av den produksjo-
nen som skjer i Norge, og som kanskje også i større grad
kan skje her.

Så vil jeg si at regjeringen har en offensiv og grønn
næringspolitikk. Jeg vil benytte anledningen til å
minne representanten Knag Fylkesnes på at det er Stor-
tinget som har vedtatt den store pakken til petroleum i
fjor. Regjeringen la fram noe helt annet enn det som ble
vedtatt. Gjennom det regjeringen la fram, viser Venstre
hva vi kan få til sammen med Høyre når det gjelder
grønn omstilling og balansen mellom petroleum og det
grønne skiftet. Vi viste at vi får til mer med Høyre enn
det SV klarte å få Arbeiderpartiet med på da den pak-
ken skulle landes.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 6 ferdig.

Sak nr. 7 [16:53:25]

*Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomi-
teen om Representantforslag fra stortingsrepresentan-
tene Stein Erik Lauvås, Sverre Myrli og Kirsti Leirtrø om
at Statens vegvesens trafikkstasjon på Mysen i Indre Øst-
fold opprettholdes (Innst. 189 S (2020–2021), jf. Doku-
ment 8:41 S (2020–2021))*

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommu-
nikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:
3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til med-
lemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli
gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter
innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som
måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte tale-
tid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Aage Jegstad (H) [16:54:23] (ordfører for sa-
ken): Vi lever i en tid da mange tjenester digitaliseres.
Dette gjelder også i samferdselssektoren. I budsjettpro-
posisjonen for 2019 påpekte regjeringen at det er be-
hov for å modernisere trafikant- og kjøretøyområdet
gjennom et godt og tilgjengelig tilbud for brukerne,
samtidig som effektiviseringsmålene som er satt for
etaten nås. Det overordnede målet er å etablere ny tje-
nesteleveransemodell og tjenestetilbud for framtidige
behov. Tidshorizonten er innen utgangen av 2024.

Stadig flere tjenester kan tilbys mer effektivt og mer
større grad av tilgjengelighet over digitale plattformer
og internett, og uten krav til fysisk frammøte. Et eksem-
pel er omregistrering av bil ved bruk av PC eller mobil.
Det siste er etablering av elektronisk førerkort, som ble
lansert i 2019.

Alle endringene har som formål å gjøre det enklere,
rimeligere og raskere for brukeren å benytte seg av Sta-
tens vegvesens tjenester. Det blir dermed færre og færre
som har behov for å møte på trafikkstasjonen. Dette
blir ytterligere forsterket gjennom nye verktøy som til-
bys de forskjellige bransjene.

Tjenesteleveransemodellen har gjennom flere år
vært gjenstand for forandring. Det har i hovedsak
skjedd gjennom at oppgavene er overlatt til private
aktører, og at brukerne selv utfører oppgavene i Statens
vegvesens selvbetjeningsløsning. Periodisk kjøretøy-
kontroll, førerkortproduksjon og førstegangsregistre-
ring av kjøretøy er eksempler på at private i dag utfører
mange av de oppgavene Statens vegvesen gjorde tidli-
gere. Ni av ti førstegangsregistreringer gjøres i dag av
bilforhandlerne ved at Statens vegvesen tilbyr verktøy
som setter dem i stand til det. Staten vurderer dette
som både raskere, sikrere og billigere for forhandlerne.

Til tross for at det er godt belegg for at antall tjenester som krever fysisk frammøte er sterkt redusert, og vil bli ytterligere redusert, er flertallet i komiteen opptatt av at endringene i strukturen for trafikkstasjonene må skje gradvis og i nært samarbeid med næringslivets behov. Her er også avstand et moment. Mange steder har virksomheter som driver med kjøretøyrelatert virksomhet, etablert seg i nær tilknytning til trafikkstasjonene.

Et annet forhold er behovet for muligheten til å kjøre opp på motorsykkel uten å måtte kjøre uforholdsmessig langt. Flertallet peker på at dagens tilbud med kjøregårder ved de enkelte trafikkstasjoner er av avgjørende betydning, ikke bare for oppkjøring på motorsykkel, men også for selve opplæringen.

I forslaget understreker flertallet at en eventuell strukturendring ikke må gjøres før en har på plass gode løsninger som gjør at behovet for fysisk oppmøte er varig redusert og ikke får store negative konsekvenser for folk og næring.

Det første som slår en når en leser innstillingen, er de mange forslagene fra opposisjonen: 73 forslag i alt – alle likelydende. Merknadene deres avslører at dette er en opposisjon som velger å gå baklengs inn i framtiden.

Kirsti Leirtrø (A) [16:57:30]: De siste dagene innlegg i media fra regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har vært merkelige. Den 28. oktober 2018 ga samferdselsminister Dale følgende bestilling til Vegdirektoratet:

«(...) Ny tjenesteleveransemodell og -struktur innebærer en reduksjon i antall tjenestesteder, personell og omlokalisering av tilbud. Økonomiske konsekvenser skal inngå i vurderingen. Det tas sikte på at omstillingsplan skal være besluttet og nødvendige omstillingstiltak påbegynt senest innen 1. juni 2020. Som ledd i effektiviseringsarbeidet bes det om en særlig vurdering av hvilke oppgaver som helt eller delvis kan utføres av private aktører, eksempelvis oppgaver knyttet til avvikling av førerprøver og kurs knyttet til utvikling av førerkompetanse e.l.»

I tillegg har Statens vegvesen hele veien vært utsatt for kutt – kutt utover ostehøvelkuttene.

Denne bestillingen og påfølgende rapporter har medført at mange dyktige ansatte har sluttet. Hvem ville ikke gjøre det hvis arbeidsplassen din ble foreslått nedlagt gang etter gang?

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger bedt regjeringen om at omorganiseringer og reduksjon av tilbud i distriktet bør være behandlet i Stortinget. Vi har hele tiden vært imot en nedlegging av viktige tilbud både til næringsliv og til innbyggere. Vi er ikke imot effektive og nye metoder som gjør tjenestene mer tilgjengelige for

folk, men da må de kunne brukes til å gjøre tjenestene enda bedre, ikke dårligere, for oss i distriktet.

Det er nå mange steder lange ventetider for oppkjøring fordi det mangler sensorer – og dette lenge før pandemien, selv om den ikke har gjort det enklere. Det har vært sånn i flere år nå.

Når jeg snakker med næringsliv og ansatte, viser det seg at nedleggingen og svekkelsen av tilbudet allerede er godt i gang. Vi fremmer derfor, sammen med Senterpartiet og SV, 73 likelydende forslag om at hver enkelt trafikkstasjon opprettholdes med de funksjonene og tjenestene trafikkstasjonen hadde før pågående omorganisering.

Så er vi glade for at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i denne saken og med våre forslag benytter anledningen til å stoppe opp litt.

Dermed er disse forslagene tatt opp.

Presidenten: Da har representanten Kirsti Leirtrø tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [17:00:42]: De siste dagene har vært en selsom opplevelse i merksnodigheter der man altså har registrert representanter som har vært misfornøyd fordi de kanskje ikke selv fikk skryt for saken, og var kjempemisfornøyd med vedtaket. Jeg synes man skulle være strålende fornøyd når man sørger for å sikre et godt tilbud til alle over hele landet. Det har vært utgangspunktet til Fremskrittspartiet.

Vi har ønsket å se på forenkling, hvordan man kan gjøre ting enklere. Det har vært utgangspunktet til Fremskrittspartiet. Vi har sørget for at man nå får førerkortet sitt direkte inn på mobilen. Det er bra. Vi har gjennom diskusjoner med regjeringspartiene også sørget for at man ikke lenger skal behøve å reise og fysisk vise hver eneste bil som skal registreres, fordi det skal komme på plass en løsning slik at det kan gjøres digitalt. Det er på samme måte som man før måtte reise med hver eneste bil til Biltilsynet for å få utstedt dokumentene – nå får man gjort det elektronisk. Det er å være framoverlent. Dessverre sitter Arbeiderpartiet helt musestille og ser bakover og ønsker at alt var sånn som det var før. Det gjør ikke Fremskrittspartiet.

I tillegg er denne saken ganske spesiell, for Fremskrittspartiet hadde et forslag i Stortinget som presidentskapet, med visepresidentene til Arbeiderpartiet, sørget for å stoppe, som gikk på et videre forslag. Det Arbeiderpartiet foreslår, det vi behandler i dag, er egentlig én trafikkstasjon, for Fremskrittspartiets visepresident var mer romslig og sørget for at vi skulle få denne saken til behandling i Stortinget. Det er vi glad for.

Det er fra Fremskrittspartiets side et ønske at vi skal være framoverlent, vi skal se på nye muligheter, men vi

skal sørge for å opprettholde tjenester som gjør at folk ikke skal reise langt, at man ikke skal risikere ikke å få utført flere av tjenestene. Derfor har også tjenestetilbudet for MC, både opplæring og førerprøven, vært viktig for Fremskrittspartiet å sikre, og det er vi glad for at vi nå har fått til, sammen med regjeringspartiene. Det er på samme måte når det gjelder oppkjøring for bil. Vi har vært opptatt av å sikre at det skal være gode løsninger for folk flest, og det er det man nå gjør, fram til man får på plass nye, bedre løsninger som gjør at behovet ikke er der.

Jeg trodde faktisk at man var opptatt av å være framoverlent, men også av å ha et tjenestetilbud som var til det beste for brukerne og kundene – at man ikke fysisk skal måtte reise og vise bobilen, men kan gjøre det elektronisk, slik man gjør med bilen. Det burde være en kjempeforbedring for veldig mange i næringslivet, som bruker mye tid på den typen ting. Det er det det handler om, men vi må ha løsningene på plass først, før vi kan gjøre det. Nå er ikke løsningene på plass, og da er Fremskrittspartiet opptatt av å ha gode løsninger som sikrer at folk i hele landet skal kunne bruke disse tjenestene, for her er det monopol tjenester.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Siv Mossleth (Sp) [17:04:07]: Takk til komiteen for godt samarbeid i denne saken.

De siste årene har regjeringspartiene med Høyre og støttepartiet Fremskrittspartiet i spissen jobbet jevnt og trutt med forslag om å legge ned Statens vegvesens trafikkstasjoner. Like lenge har lokalsamfunn i hele landet protestert mot forslagene om nedleggelse. For Høyre og regjeringa har det gått sport i å høre på konsulenter i stedet for å lytte til folk. Gjentatte utredninger fra regjeringas konsulenter skulle ende opp med å effektivisere og modernisere bort tilbudet på trafikkstasjonene.

I fjor sommer konkluderte Høyre og regjeringa med at tilbudet på en rekke trafikkstasjoner rundt omkring i hele landet måtte legges ned. Regjeringas forslag ville ført til at folk måtte reise lenger for å kjøre opp til motorsykkkel, kjøre opp til lastebil, fornye førerkort eller utføre andre tjenester på sin lokale trafikkstasjon. Mange steder i landet har virksomheter som driver med kjøretøy og annen kjøretøyrelatert næringsvirksomhet, etablert seg i umiddelbar nærhet til trafikkstasjoner, bl.a. for å sikre kort vei for kjøretøy som må enkeltgodkjennes ved fysisk oppmøte. Eksempelvis må bl.a. bobiler, de fleste traktorer, tilhengere og andre tunge landbruksmaskiner vises fysisk, i tillegg til ombygde varebiler og karosseri for lastebiler.

Senterpartiet har hele tida advart mot regjeringas forslag om nedleggelse av trafikkstasjoner. Vi har sagt at offentlige tjenester som trafikkstasjoner bør være nær folk i hele landet, sånn at det er kortest mulig reisevei uansett hvor man bor. Senest i oktober i fjor tok vi opp saken, da vi la fram et forslag i Stortinget for å stanse reduksjonen i tjenestetilbudet på Statens vegvesens trafikkstasjoner. Dessverre stemte regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ned dette forslaget fra Senterpartiet.

Ved avgivelsen ble det kjent at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ser ut til å ha snudd 180 grader. De vil likevel ikke legge ned trafikkstasjonene – i hvert fall ikke ennå. Nå vil de i stedet «avvente planlagte nedleggelser eller reduksjoner av tjenestetilbud ved trafikkstasjonene». Hva som skjer med trafikkstasjonene, er nå helt i det blå, men vi vet at usikkerheten rundt stasjonene er stor. Regjeringa og støttepartiet Fremskrittspartiet har tidligere vist en iver etter å sentralisere stadig flere tjenestetilbud, bl.a. politi og tingretter. Det er derfor ganske tydelig at hvis Høyre og regjeringa får fortsette i samme spor, vil også trafikkstasjonene bli sentralisert.

Arne Nævra (SV) [17:07:26]: Som det har vært sagt noen ganger fra meg her på talerstolen: Departementets underliggende etater svever ikke i noe politisk vakuum – og i hvert fall ikke i denne saken. De styres etter en politisk linje, etter statsrådets og regjeringas mål. Dette målet har vært utallige omorganiseringer, som i stor grad har ført til nedleggelser og sentraliseringer. Det er uomtvistelig. Jeg kan få lov til å nevne politireformen, kommunesammenslåingene, nedlegging av tingretter og passkontorer, krymping av Posten, frislepp av drosjenæringen osv., osv. Så kommer altså dette forslaget om nedleggelse av utallige trafikkstasjoner. Alt sammen virker som det skal: utarming av bygdene og sentralisering, boligpress og andre problemer i byene.

Dette har i tillegg til sentralisering ført til usikkerhet og frustrasjon for mange tusen ansatte. Vi har møtt mange av dem og fått innspill fra dem, ikke minst fra transportsektoren.

Og så tenk på vegsektoren. Tenk bare på nedleggingen av sams vegadministrasjon, overføringen av fylkesveger til fylkeskommunen, reformer i Statens vegvesen, distriktsavdelinger til divisjonsavdelinger, etablering av Nye Veier osv.

Så er det ganske utrolig: Regjeringa legger opp til endret organisasjonsform og skaper grunnlaget for etatens forslag om utallige nedleggelser av vegstasjoner. Så registrerer de altså en lokal motstand og den kompakte motstanden fra rød-grønn opposisjon, og ser selvfølgelig at Fremskrittspartiet ser at dette er spennende, det

er opposisjon i folket. Da henger Fremskrittspartiet seg på. Så ser man at det blir et annet flertall i salen, som er gryende, og snur altså da i ellevte time – dvs. det kom noen signaler litt før, på sommeren i fjor, for en del av trafikkstasjonene. Maken! Dette er en underlig affære.

Jeg må nok smile lite grann av representanten Hoksrud, som mener at han nærmest har reddet trafikkstasjonene – nærmest reddet trafikkstasjonene! Så vidt jeg har registrert, har de hatt et par statsråder før sittende statsråd, og så vidt jeg har erfart, har det kommet, som også representanten Siv Mossleth sa, et oppdrag om å utrede dette, og det har kommet rapporter – alt på Fremskrittsparti-statsrådenes vakt.

Hvilke grep kan vi da ta for å hindre sentralisering, sånn at folk ikke trekker til byen, og gi folk et tilbud der de bor? Jo, da kan vi nettopp si nei til sånn galskap som det er å legge ned trafikkstasjoner. Det er sånne ting som skaper denne sentraliseringen. Det er nok en spiker i kista til norsk bygdedød. En spiker her og en spiker der blir en hel spikerpakke, nok til en hel kiste.

Presidenten: Presidenten er i tvil om ordet «galskap» er å anse som et godt parlamentarisk uttrykk, men skal la det passere, for så vidt.

Jon Gunnes (V) [17:10:48]: Representanten Arne Nævra er i hvert fall morsom å høre på, det skal være sikkert, selv om det kanskje er noen uparlamentariske begrep.

Jeg mener at den setningen i forslaget til flertallet fra komiteen, som består av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – og jeg siterer: «Eventuelle strukturendringer skal ikke gjennomføres før man har på plass gode løsninger som gjør at behovet for fysisk oppmøte er varig redusert (...)» – den sier egentlig alt om hva vi har lært siden denne saken ble lagt fram i 2018. Jeg innrømmer at vi var mye mer optimistiske på akkurat det med «varig redusert» den gangen den ble lagt fram. Det skal jeg ærlig innrømme. Det har vi ikke klart på beste måte, verken når det gjelder forventninger eller kanskje også når det gjelder hvordan vi trodde teknologien kunne hjelpe oss med dette.

Det har vært noen skjær i sjøen når det gjelder lovverk og slikt også, og det kan hende at man må komme tilbake til å gjøre dette mer effektivt. For eksempel har man i dag en EU-kontroll for privatbiler som fungerer utmerket. Kanskje går det an å tenke nye ting når det gjelder dette med næringstransportbilene, som gjerne er ombygget og må kontrolleres. Det er kanskje der vi har merket mest frustrasjon ute hos brukerne, at de nå skulle måtte kjøre flere mil og lange avstander for å kunne kontrollere sine kjøretøy.

I tillegg, til Bård Hoksrud: Ja, vi fikk førerkortet vårt på mobiltelefonen, men det ble ikke noe mindre trafikk

på trafikkstasjonen av det. Det var akkurat mindre behov for å møte opp på trafikkstasjonen vi trodde dette skulle medføre. Så kan det hende at vi har vært litt utålmodige med Statens vegvesen når det gjelder at dette ikke var saker som skulle løses med en gang. Man la opp til et langt tidsperspektiv for det. Jeg tror dagens vedtak er helt på sin plass nå. Vi må være enda sikrere på at det blir varig reduserte behov for hver enkelt trafikkstasjon og den tjenesten, gjennom digitaliseringen og andre måter å gjøre det på. Først da kan vi gjennomføre en slik reform.

Statsråd Knut Arild Hareide [17:13:55]: Betre organisering og ny teknologi gir oss muligheter til å jobbe smartare og tilby bedre og raskere tenester til folk og næringsliv. Som ein del av dette er Statens vegvesen inne i ei stor omstilling for å fornye og forbedre etaten. Målet er bedre tenester til innbyggjarane og meir veg for pengane, samtidig som etaten er pålagt innsparingskrav.

Statens vegvesen har dei seinare åra fokusert sterkt på utvikling av digitale tenester og sjølvbeteningsløsningar, og dei har levert godt. I dag kan mange av tenesene Statens vegvesen leverer, gjennomførast på mobil eller pc heime frå eiga stove. Dette gir betre tilbod òg for brukarane, som i dei fleste tilfella vil føretrekkje ikkje å møte opp på ein trafikkstasjon for f.eks. å få omregistrert bilen sin. Regjeringa har derfor tidlegare vedtatt ei reform av trafikant- og køyretøyområdet. Hensikta har vore at reforma skal vere gjennomført innan utgangen av 2024. Reforma skal leggje til rette for framtidsretta, brukarorienterte og effektive tenester gjennom digitale løysingar og ny tenestemodell. Denne delen av reforma fortset.

Trafikant- og køyretøyområdet tilbyr tenester knytte til førarkort og køyretøy som er etterspurde i heile landet. Det er framleis slik at nokre av dei tenesene krev at ein møter opp fysisk. Førarprøva er eit godt eksempel på ei slik teneste. Det er derfor òg avgjerande at folk får tilgang til dei tenesene dei treng, og at dei i størst mogleg grad skal vere nær folk. Folk skal kunne bu og jobbe i heile landet. For i større grad å vareta lokale omsyn blei det derfor gjort justeringar samanlikna med forslaget frå Statens vegvesen, noko som innebar at dei fleste stadene som var føreslått lagde heilt ned, likevel blir oppretthaldne, og at tenester som f.eks. førarprøva for MC, skulle vidareførast fleire stader enn det forslaget frå Vegvesenet la opp til.

Denne saka har vekt stort engasjement mange stader i landet. Trafikant- og køyretøytenesene er svært viktige for mange, og det er ikkje vanskeleg å forstå dette engasjementet i mange lokalmiljø.

Innstillinga frå komiteen viser eit stort engasjement for denne tematikken òg på Stortinget. Eg oppfatar

tar at det er einigheit om å be regjeringa avvente vidare endringar i tenestestruktur. Delar av reforma som omhandlar ny tenestestruktur for trafikkstasjonane, skal dermed no avventast. Eg vil no ha vidare dialog med Statens vegvesen for å sjå korleis me best mogleg kan ta arbeidet med reform av trafikk og køyretøy vidare sjølv utan endringar i strukturen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kirsti Leirtrø (A) [17:17:08]: Statsråden har fått denne saken i fanget ferdigtygd ganske mange ganger og med effektiviseringskrav som mål. Jeg har lyst til å ta opp en problemstilling som blir varslet i denne omorganiseringssaken. Sensorer sier at der de tidligere var veldig opptatt av trafikksikkerhet, hadde samarbeid med politiet og jobbet tverrfaglig med trafikksikkerhet som mål, har de nå i omorganiseringen tegn fått jobb kun som sensorer, og det er en av grunnene til at de slutter.

Ventetiden på førerkort er blitt veldig lang, opptil et halvt år enkelte plasser, og undertegnede har stilt spørsmål om det. Spørsmålet til statsråden blir: Hvilke tiltak kan statsråden iverksette for at de som skal kjøre opp, får det tilbudet når de trenger det?

Statsråd Knut Arild Hareide [17:18:12]: Det er jo ofte sånn at dette med effektiviseringskrav blir sett på som noko negativt, men eg trur det er nødvendig for offentlege etatar. Eg har lyst til å gi skryt til Statens vegvesen for at dei har greidd effektiviseringskrava sine, og det er bra.

Så spør representanten om noko veldig viktig, om korleis me f.eks. skal vareta trafikksikkerheita. Da har eg lyst til å seie at signal om at trafikksikkerheita blir nedprioritert, ikkje er signal eg liker, og det vil eg sjå på. Det er viktig at det ikkje skjer, og at ein ikkje gir sensorar inntrykk av det. Så ja, me skal effektivisere, me skal gjere ting betre, men det skal ikkje gå ut over trafikksikkerheita. Noko av målet me har med desse tenestene, er jo at me skal kunne gjere ting annleis, men me må behalde kvaliteten. No registrerer eg at strukturen ligg fast, men me skal likevel prøve å gjere tenestene betre, f.eks. gjennom digitalisering.

Kirsti Leirtrø (A) [17:19:14]: En av de viktigste tjenestene er jo at innbyggerne får førerkort. Førerkortet er noe man tar bare én gang, så folk opplever bare at ventetiden er der akkurat der og da, og så stiller de ikke krav igjen etterpå, men Arbeiderpartiet mener det er en viktig jobb å sørge for at innbyggerne får de tjenestene de trenger, når de trenger dem, og dette er det enkelt å gjøre.

I forslaget til vedtaket som nå blir fattet, står det «avvente». Spørsmålet blir da: Hvordan vil denne prosessen nå gå videre? Kan de ansatte være trygge på at de har jobb der de er? Eller hvor lenge vil dette vare før det kommer varsel om nedlegging av en trafikkstasjon nå?

Statsråd Knut Arild Hareide [17:20:10]: Eg svarte ikkje på det med tida for å ta førarkort. Det er eit viktig spørsmål som representanten Leirtrø tar opp. Ein veit sjølv at når ein er 18 år, er sjølv ei veke lang tid. Eg har lyst til å seie at Statens vegvesen har gjort ein ganske god jobb. Me opplever koronatida, der nettopp ventetida blir veldig lang – dei har greidd å ta ho ned. Det å ha fokus på at me får ventetida ned, er viktig på dette området, for det er naturleg nok føringar som me ønskjer og skal gjere noko med.

Nå seier me at strukturen ligg fast, og da jobbar me med innhaldet, korleis me kan gjere tenestene betre, korleis me kan sikre digitalisering. Poenget er at når me har gjort den delen av jobben, når me har sikra betre tenester, vil ein kome tilbake til strukturen. Men eg opplever at det oppdraget eg har fått her frå Stortinget, er å få tenestene betre, og så når det er gjort, får ein eventuelt kome tilbake til struktur.

Bård Hoksrud (FrP) [17:21:26]: Jeg vil takke statsråden for samarbeidet rundt dette. Når vi nå beholder trafikkstasjonene, er det sånn at mange kunder og brukere som skal dit, opplever at det nesten er en festning. Det er nesten verre å komme seg inn på en trafikkstasjon enn det er å komme seg inn i Norges Bank. Det er nesten det vanskeligste stedet for vanlige folk å komme inn. Jeg skjønner at det er pandemi osv., men det må altså være mulig for vanlige folk å kunne komme inn på en trafikkstasjon uten at man skal måtte gjøre en masse for å klare å få det til.

Det hadde vært interessant om statsråden kunne si noe om hvordan han ser på det at Statens vegvesen som sagt nesten er en liten stat i staten – det er veldig utfordrende – og om han også kunne si litt om når han tror det kan komme en digitaliseringsløsning for bilforhandlere som gjør at man kan få godkjent bilene uten at man må møte opp fysisk på trafikkstasjonen. Det er klart at det ville betydd mye, og konsekvensen ved nedleggelser ville jo vært at mange måtte reist kanskje en time eller to for å vise hver eneste bil. Dessverre vil ikke Arbeiderpartiet være med på forslaget om å sikre det på en god måte, men det ønsker i hvert fall Fremskrittspartiet, og det kunne vært greit om statsråden ville si noe om det.

Statsråd Knut Arild Hareide [17:22:33]: Eg kan kanskje starte med å svare på det siste først. I Stortinget ligg det eit oppmodingsvedtak som går på nettopp det-

te med å få til forenkla godkjenningsordningar for bular. Ein del av det ansvaret ligg hos Finansdepartementet, faktisk det meste av det, og sjølv om det kunne ha vore freistande å ha vore både finansminister og samferdselsminister samtidig, er det ikkje sånn, så der må eg jobbe saman med finansministeren nettopp for å sjå på gode løysingar på det området.

Så er eg opptatt av det representanten Bård Hoksrud også tar opp: Me ønskjer å ha tilgjengelegheit for trafikkstasjonane. Det er gjort eit betydeleg arbeid no knytt til korona og smitterestriksjonar. Me stengde i realiteten landet ned, og da blei det tatt ned veldig mykje på kort sikt. Så har me vore opptatt av å sikre å ta det opp igjen. Da skal det skje innanfor smittevernregelgjeving, men eg vil sjølvstundt sjå på at me får størst mogleg openheit.

Siv Mossleth (Sp) [17:23:54]: Selvbetjening og digitalisering er regjeringas mantra i dag, men vi er ikke helt der at folk, inkludert ungdom, kan kjøre opp i en egen simulator koplet til hjemme-PC eller til mobilen. Heller ikke er vi der at bobiler, traktorer og tilhengere kan vises via webkamera. Men vi vet at det trengs mange flere kontroller, eksempelvis for å hindre juks i tungtransporten, og trafikkstasjonene kan ha en viktig rolle her.

Jeg har lyst til å spørre ministeren om når han ser for seg at ungdom kan kjøre opp digitalt, f.eks. til traktor, eller når bestefar kan vise bobilen via Teams. Eller er kanskje forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV en bedre løsning?

Statsråd Knut Arild Hareide [17:24:53]: For eksempel dette med bular: Det er ofte dei som sel bular, som må vise fram bilane, og eg håper at det ikkje tar for lang tid før me slepp å dra innom trafikkstasjonen med bular. Dette er seriøse aktørar som driv godt. Det meiner eg det bør jobbast for.

Me har sett kva slags digital revolusjon me har vore gjennom her – tenk om nokon hadde sagt til meg for eitt år sidan at òg me i denne salen skulle bli så gode digitalt som me har blitt det siste året. Så her kan det skje ganske mykje, f.eks., som representanten Mossleth peiker på, med webkamera – godkjenning av eksempelvis traktorar på den måten. Her trur eg det er fleire moglegheiter. Statens vegvesen har vist evne til nettopp å jobbe godt digitalt, så her trur eg det er mange moglegheiter, og det er dei moglegheitene eg ber Statens vegvesen no jobbe godt med vidare.

Siv Mossleth (Sp) [17:25:53]: Takk for svaret. Senterpartiet vil ha trafikkstasjoner nær folk i hele landet, og dette venteforslaget fra regjeringa og Fremskrittspartiet er veldig mye svakere og usikkert enn opposi-

sjonens forslag. Det virker som om dette er noe som er spesialdesignet for ikke å legge ned trafikkstasjoner i et valgår, at det er derfor regjeringa går med på dette.

Jeg har lyst til å stille et helt konkret spørsmål ut fra den virkelige verden. Regjeringa hadde, i starten iallfall, ingen bekymringer for å pålegge et menneske i Finnmark som skulle kjøre opp til MC, 15–16 timers reisevei for oppkjøring. Synes ministeren at det er en ok avstand til en trafikkstasjon, og at det er en tjeneste nær folk?

Statsråd Knut Arild Hareide [17:26:58]: Det kom eit forslag frå Statens vegvesen som nettopp gjekk på dette med MC, og då me såg på det forslaget, valde me faktisk å sjå bort frå det faglege rådet me fekk frå Statens vegvesen, og leggje MC-opplæring og moglegheit til det nærare folk, fordi me synest det er viktig at det er i nærleiken.

Eg har sjølv vakse opp i Distrikts-Noreg. Eg trur nok at tilbodet på ein del av desse stasjonane har vore minst like godt i Distrikts-Noreg som i ein del av byområda i Noreg. Det kan me vere bevisst, men det er òg ein fordel som har vore for Distrikts-Noreg som me er opptatt av å vareta.

Me går ikkje vidare med strukturendringar no. No er det innhaldsmessige føringar me jobbar vidare med, og her har eg og Statens vegvesen fått ein marsjordre om å jobbe vidare med digitalisering og sjå på den typen betre løysingar. Når me har greidd det, kan me kome tilbake til struktur, men det vil naturleg nok ta noka tid.

Arne Nævra (SV) [17:28:13]: Jeg vil peke på at sånne nedleggelser som har blitt foreslått, får langt større ringvirkninger enn det vi kanskje først tenkte på, at arbeidsplasser går tapt, og at man rett og slett ikke får kjørt opp. Hvis man tar et sted som Sauda: Der er det f.eks. en landslinje på videregående skole for yrkessjåføropplæring. De er helt avhengig av den etablerte ambulerende løsningen for oppkjøring der. Om den forsvinner, vil landslinja på videregående skole forsvinne. Så spørsmålet mitt til statsråden er: Tror han at det forslaget som nå foreligger som flertallsforslag her i salen – flertallsvedtak, ser det ut til – vil gjøre at også den ambulerende tjenesten er sikret?

Statsråd Knut Arild Hareide [17:29:04]: Ja, det meiner eg. Så trur eg òg det er viktig å forstå at når me frå staten si side vurderer den typen endringar, må me ikkje berre sjå på kva som er staten si rekning, me må òg sjå på rekninga for folk der ute som må dra lenger, og for bedrifter som må reise lenger. Samtidig må me heller ikkje gå i den fella at ingen endringar skal vere ei moglegheit.

Eg la merke til at representanten Arne Nævra nemnde Posten. Posten er eit eksempel på eit selskap som har vore i omstilling nesten kontinuerleg i 20 år og har gjort det på ein ganske imponerende god måte. Eg jobba sjølv i Posten heime på postkontoret på Rubbestadneset. Det forsvann for 15 år sidan, men paradoksalt nok trur eg at dei som bur i heimbygda mi, er meir fornøgde med posttilbodet i dag, fordi det er i nærleiken av butikken, det er lengre opningstid, og ein bruker Posten mindre i dag enn ein f.eks. gjorde for 20 år sidan.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ole André Myhrvold (Sp) [17:30:25]: De ulike variantene av regjeringen Solberg har de siste årene gjort det til sin paradegrein å sentralisere en rekke tjenester under dekke av effektivisering og digitalisering. Effektivisering for dem som har fått tjenestene lenger vekk, har det vært lite snakk om.

I dag snakker vi om trafikkstasjoner. Gjennom flere år har regjeringen kommet med en rekke forslag som innebærer nedleggelse av trafikkstasjoner og reduksjon av tilbudene hos disse. Ved hjelp av innleide konsulenter har regjeringen brukt masse penger og ressurser på å utrede uten at løsningene har kommet på plass, noe vi også har fått bekreftet i dag.

Like ofte som regjeringspartiene har lagt fram sine alternative forslag om sentralisering av trafikkstasjonene, har Senterpartiet protestert, nettopp fordi regjeringens forslag om sentralisering av trafikkstasjoner føyer seg inn i rekken av forslag som fører til dårligere tjenester for folk rundt om i landet. Jeg er neppe alene om å ha fått mange henvendelser fra folk og næringsliv som ble bekymret da forslaget om nedleggelse av trafikkstasjonene ble lagt fram.

Som representant fra Østfold har det gjort inntrykk å se det lokale engasjementet, også fra regjeringspartienes representanter, som har blitt vist for trafikkstasjonen på Mysen. Innbyggere og næringsliv har protestert, gått i fakkeltog, hatt underskriftsaksjoner og tverrpolitiske aksjoner. Et tydeligere signal om at denne regjeringen ikke er på linje med innbyggerne og næringslivet, får vi ikke. Det står også i motstrid til lovnadene fra Høyre om at store kommuner skulle få lov til å beholde statlige tjenester. Det slo iallfall ikke til i Indre Østfold, om vi skal ta utgangspunkt i regjeringens opprinnelige forslag.

Når regjeringspartiene nå legger fram forslag om å avvente planlagte nedleggelser eller reduksjon av tjenestetilbudet ved trafikkstasjonene, er det grunn til midlertidig lettelse. Men vi må ikke glemme at denne kampen må fortsette. Regjeringens utsettelse av sine

planer om nedleggelse minner oss om behovet for en ny regjering som velger å se hele landet, se folk og se næringslivets behov. Det betyr en ny regjering med Senterpartiet fra og med høsten, som kan stå som en garantist for at viktige tjenester som trafikkstasjonene ikke legges ned, men utvikles til beste for folk og næringsliv i hele landet.

Stein Erik Lauvås (A) [17:33:09]: Joda, det var stor ståhei og full jubel fra Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet i Indre Østfold i lokalaviser og på sosiale medier for noen dager siden. Faktisk ganske mange dager før komiteen avga sin innstilling, sto det å lese at nå reddet de trafikkstasjonen på Mysen. Da tenkte jeg og mange med meg at det var bra. Jeg var til og med i ferd med å trykke «liker» på innlegget fra Høyre-representantene i Indre Østfold og tenkte at nå har det ordnet seg, og det skal de ha skryt for.

Men det var jo ikke sånn. Trafikkstasjonen på Mysen var ikke reddet. Høyre-regjeringen og Fremskrittspartiets dødsdom over trafikkstasjonen – og trafikkstasjonene – består. Avlivingen skal bare avventes litt, slik det står i innstillingen. Man skal «avvente», står det. Trafikkstasjonene og tilbudet til næringsliv og innbyggere er fremdeles plassert i stolen. Høyre og Fremskrittspartiet skal bare «avvente» med å slå på strømmen – antagelig ikke fordi strømmen er dyr for tiden, for det er den jo, men fordi det er et valg snart.

Fremskrittspartiet og Høyre har altså skjont at de har en dårlig sak, og nå skal de prøve å redde seg selv fra seg selv, for dette er et eget forslag, som det har vært nevnt her tidligere i dag, som de har kommet med, og så har de forstått at det slo så dårlig an at nå må de prøve å redde sitt eget skinn ved å si at de ikke skal legge ned disse trafikkstasjonene nå, de skal bare avvente det litt. Men legges ned skal de. Det er et premiss i det forslaget som regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i dag kommer til å stemme for.

Dette er bare nok en spiker i kista til distriktspolitikken. Høyre-regjeringen og Fremskrittspartiet forstår ikke distriktene. De sentraliserer, og de legger ned. Tingretter og skattekontor er nevnt her. Ja, de la til og med ned hele Østfold og flyttet det inn i en konstruksjon som de kalte Viken, og som ingen egentlig skjønner vitsen og poenget med å ha.

Derfor mener jeg helt og fullt at Arbeiderpartiets forslag, der det bare slås fast at tilbudet på både Mysen trafikkstasjon og andre trafikkstasjoner skal bestå – punktum, ingen usikkerhet og ingen tvil – er det aller beste forslaget for disse trafikkstasjonene og tilbudene der. Men det blir det med Fremskrittspartiets stemmer dessverre ikke flertall for i denne sal.

Helge Orten (H) [17:36:26] (komiteens leder): Jeg må innrømme at det er litt fascinerende å høre måten forslaget vårt blir tolket på. Det vi er opptatt av når det gjelder trafikkstasjonene, er å fortsette det gode arbeidet Statens vegvesen allerede har vært i gang med i flere år, med å utvikle dette tilbudet til beste for innbyggerne rundt omkring i det ganske land.

Når det snakkes om sentralisering: For en tid tilbake solgte jeg en bil. Da satt jeg i min egen stue sammen med kjøper av den bilen og omregistrerte og solgte den i løpet av 5 minutter. Det var en oppgave man måtte reise inn til en trafikkstasjon for å løse tidligere. Det er nettopp en sånn type utviklingsgrep det er viktig at vi fortsetter med, fortsetter å flytte tilbudet over til hver enkelt, så man kan løse det fra sin egen stue, istedenfor at man må møte opp en spesiell plass for å få løse den oppgaven. Noe stort nærmere enn det går det vel ikke an å komme. Å kalle det sentralisering syns jeg er en spesiell beskrivelse. Det er nettopp en sånn type ting vi må fortsette å ha et trykk på. Jeg opplever at Statens vegvesen i dette tilfellet har gjort en god jobb over mange år nettopp med å utvikle det tilbudet på trafikkstasjonene. Det ønsker vi å fortsette med. Ergo kan vi heller ikke, etter min oppfatning, låse oss inn i en evigvarende struktur.

Jeg har lyst til å utfordre opposisjonen, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, lite grann på de 73 forslagene de foreslår i denne saken – ett forslag for hver enkelt trafikkstasjon, som skal videreføres med de funksjoner og tjenester trafikkstasjonen hadde før pågående omorganisering. Betyr det at vi skal avlyse enhver tilbudsforbedring som gjør at det endrer noe på den funksjons- og oppgavesammensetningen som er på den trafikkstasjonen? Er det slik at verden skal stå bom stille med disse 73 forslagene helt til Stortinget skal ha en ny sak der man eventuelt skal vedta en eller annen ny funksjon? Jeg mener det blir nesten å hermetisere og, som representanten Jegstad sa, kanskje gå litt baklengs inn i framtida, rett og slett fordi vi ser at vi er nødt til å være i en konstant utviklingsmodus. Folk må få lov til å kunne få et bedre tjenestetilbud når det ligger til rette for det.

Men vi sier også i vårt forslag at vi mener det er for tidlig nå å gjøre noen vesentlige strukturgrep fordi vi ikke har kommet langt nok i den tilbudsforbedringen. Det er det som står i vårt forslag. Det mener jeg er en reell måte å håndtere det på, en måte som også gjør at vi fortsatt kan være i en konstruktiv utviklingsmodus når det gjelder disse trafikkstasjonene, men at vi nå ikke gjør noen endringer i tilbudsstrukturen og strukturen for øvrig, rett og slett fordi vi må komme oss et hakk lenger i å forbedre tjenestetilbudet til folk. Da kan vi heller ta en ny vurdering av det.

Kirsti Leirtrø (A) [17:39:44]: Først til representanten Orten: Det folk ute reagerer på, er at de må kjøre milevis for å få tatt førerkort eller milevis for å få tatt den nødvendige halvårslige kontrollen. Forslaget til mindretallet dreier seg om det, at vi skal være garantert et likeverdig tilbud også i distriktet, og ikke kaste kostnadene over på den som skal kjøre opp, eller på næringslivet. Det er like viktig for næringslivet å slippe å kjøre disse antall milene.

Fremskrittspartiet sier at deres forslag ble avvist av presidentskapet. Det er ikke så rart. De har hatt fire anledninger tidligere til å stemme for enten Arbeiderpartiets eller Senterpartiets forslag. Senest ved behandlingen av trontalen stemte Fremskrittspartiet imot de forslagene vi nå har fremmet, med noen endringer.

I forslag nr. 8 har vi et tilleggssforslag vedrørende situasjonen i Sauda. Der var de veldig glade 1. juli fordi det ble varslet at den ambulerende oppkjøringen for førerkortklassene C, CE og D skulle bestå. Senere har de fått beskjed om at deres tilbud blir nedlagt.

Jeg har vært to ganger i Sauda og sett på den viktige jobben skolen gjør for transportbransjen. Vi mangler 30 000 sjåfører i Norge, og vi mangler spesielt bussjåfører. I Sauda lærer de opp elevene til det som møter sjåførene når de kjører i Distrikts-Norge: smale og svingete veier. De leverer godt, og denne linjen betyr veldig mye for skolen, for Rogaland og for fylkeskommunen.

Nå har heldigvis statsråden trukket tilbake varslet om nedlegging, og for oss er det viktig at både fylkeskommunen, skolen, de ansatte og Sauda nå kan få trygghet for at tilbudet skal bestå og utvikles. Som sagt: Transportbransjen mangler 30 000 sjåfører, så vi kan ikke legge ned det som fungerer bra.

Sverre Myrli (A) [17:42:30]: Jeg reagerte på samme måte som Lauvås fortalte at han reagerte, da jeg så medieopplegget fra regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, hvor de nå påsto at de hadde reddet en rekke trafikkstasjoner. Det var veldig bra, tenkte jeg, men stor var skuffelsen da vi så forslaget i komitéinnstillingen fra de samme partiene. Nei – de har ikke reddet trafikkstasjonene, det står ikke noe om å sikre noen trafikkstasjoner eller å ikke legge ned, det står «avvente planlagte nedleggelser». Hvis en har fått dødsdommen og venter på henrettelsen, og så blir dommen utsatt noen måneder, er en jo ikke reddet. Kanskje det er en hjelp og bra i noen måneder, men en er ikke reddet. Og sånn er det her også. Det er ingen trafikkstasjoner som er reddet.

Så er alle enige om at det er bra med ny teknologi. Helge Orten pratet om at han hadde sittet i stua da han omregistrerte en bil. Det er veldig bra. Alle er for det. Det er ikke det det er snakk om, men mye av tjenestene må en gjøre fysisk på trafikkstasjonen. Jeg tror det tar

lang tid før en kan kjøre opp digitalt. En må møte opp på en trafikkstasjon. Det er det det er snakk om.

Og det var altså Fremskrittspartiet som satte i gang dette. Svart på hvitt fikk Statens vegvesen i oppdrag fra samferdselsminister Dale å omstrukturere ved bl.a. å legge ned trafikkstasjoner. Det går det ikke an å prate seg bort fra, uansett hvor høyt en hever stemmen.

Dette skapte stort engasjement, og jeg må si at tilbakemeldingene var unisone: Folk var motstandere av dette lokalt, i tillegg til kommuner, regionråd og andre. Næringslivet var imot det. Transportbedrifter, trafikk-skoler og kjøreskoler var veldig imot det. Ungdom som skulle ta førerkort, var kraftig imot nedleggelse av trafikkstasjonene. Og de ansatte i Statens vegvesen var bekymret for kompetanseflukt, som vi også hørte Kirsti Leirtrø så fint beskrive. Dette var rett og slett dårlige forslag fra Fremskrittspartiet og regjeringen.

Derfor hadde det vært på sin plass om vi i dag kunne fått vedtatt at nedleggelsene skal stoppes. Det gjør vi ikke. Det blir ikke flertall for de forslagene Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har lagt fram. I stedet selger regjeringspartiene og Fremskrittspartiet dette som at de har reddet trafikkstasjonene, men de har altså bare avventet nedleggelsene noe.

Siv Mossleth (Sp) [17:45:55]: Senterpartiet vil ha trafikkstasjoner nær folk i hele landet. Vi vil opprettholde trafikkstasjonene på Mysen, i Ørsta, i Sauda, på Stord, i Arendal, på Tynset, på Leknes, i Narvik, på Fauske, i Bodø, i Brønnøysund, i Sandnessjøen, i Mosjøen, i Rana, på Finnsnes, i Lakselv, i Kirkenes, i Steinkjer osv. Det er i alt 73 trafikkstasjoner jeg kunne ha nevnt.

Jeg tok ordet for å presisere at selv om dette venteforslaget fra regjeringa og Fremskrittspartiet kanskje er spesialdesignet for å slippe å legge ned mange trafikkstasjoner i valgåret, er det litt bedre enn ingenting. Det er et veldig svakt og usikkert forslag, og det er faktisk vanskelig å si at det er et ørlite skritt i riktig retning, i og med at det bare er et venteforslag. Usikkerheten tror jeg er veldig stor, og det er utrolig negativt. Det er grunnen til at Senterpartiet avstår fra å stemme subsidiært for Fremskrittspartiet og regjeringas forslag. Vi mener at vårt forslag, som vi har fremmet sammen med Arbeiderpartiet og SV, er et så mye sterkere forslag at det er det som må stå igjen som det eneste alternativet for oss.

Men til høsten er det valg, og da blir det opp til velgerne om de fortsatt vil ha sentralisering med høyre-regjeringa, eller om de vil ha lokale tjenester med Senterpartiet. Vi er garantisten for tjenester nær folk.

Terje Halleland (FrP) [17:48:09]: Dette har vært en merkelig sak å sitte i salen og følge. Jeg trodde dette var en gladsak. Jeg har oppfattet det sånn at vi ikke skal legge ned trafikkstasjoner i Norge. Jeg trodde det var in-

tensjonen til både opposisjonen og nå Fremskrittspartiet og regjeringen. Maken til sutring! Jeg trodde vi skulle være glade. Det er nesten så jeg blir litt bekymret for hva som hadde skjedd hvis en ikke hadde fått flertall. Da måtte det blitt sutring, da! Arbeiderpartiet opptrer akkurat som om de har eierskap til å opprettholde eller legge ned trafikkstasjoner i dette landet.

Vi må ta inn over oss at vi er i en verden som endrer seg. For Fremskrittspartiets del har vi vært bekymret spesielt for det behovet næringslivet har for en desentralisert struktur på trafikkstasjonene våre. Vi må se på konsekvensene, og vi må ta inn over oss at det kan ha stor betydning for mange at vi opprettholder trafikkstasjonene.

Når verden endrer seg for oss andre, trenger selvfølgelig ikke SV bekymre seg for det, for de har jo mer eller mindre en målsetting om å stoppe all utvikling. Men samfunnet må og skal være effektivt. Når vi legger opp til endringer, er det veldig viktig at vi kjenner til konsekvensene for næringslivet og for personene.

I Rogaland berørte denne prosessen både Dalane og Sauda. Det er ingen tvil om at dette fikk store konsekvenser. Jeg er veldig glad i dag for at vi kan sikre at disse stasjonene fortsatt blir opprettholdt, før vi kjenner til alle konsekvensene, og at en får kompensert for eventuelle konsekvenser ved bortfall av stasjonene. For Sauda med sin yrkessjåførutdanning ville en sånn flytting få store konsekvenser. Det ser for Sauda betydelig bedre ut i dag. Det er jeg veldig glad for, og så synes jeg det er veldig kjedelig at jeg er en av få som synes det er veldig bra.

Tor André Johnsen (FrP) [17:51:08]: Jeg må si jeg reagerte veldig sterkt på innlegget til representanten Lauvås. Snakk om å se spøkelser ved høylys dag, og snakk om å drive med skremmelsespropaganda! Det var en voldsom retorikk. Jeg kan berolige representanten fra Østfold med at trafikkstasjonene kommer til å bestå, og Mysen trafikkstasjon kommer til å bestå så lenge folk flest har bruk for den og behov for den. Men det er overraskende at Lauvås tydeligvis fortsatt ønsker å opprettholde trafikkstasjoner som ingen bruker og ingen har bruk for – det er i hvert fall sånn man kan tolke innlegget og retorikken til Lauvås.

Det som er hele poenget her, er at det kan bli teknologisk endring, en teknologisk utvikling som virkelig gjør at man kan få tjenester hjem der man bor, for å bruke Senterpartiets retorikk, og ikke bare hjem der man bor, men hjem i stua si, hjem i sofaen sin, hvor man sitter ved pc-en og får løst alle oppgaver man trenger. Man kan typegodkjenne bobiler, som Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for, så man slipper å reise fra Mysen til Sarpsborg, eller hvor man må reise hen,

for å få godkjent en bil. Når det blir en forenkling som virkelig gjør hverdagen enklere for folk flest, er det kanskje ikke behov for alle de trafikkstasjonene. Da er det kanskje tillatt å tenke litt nytt og annerledes, og da bør det også være tillatt å se på strukturen, slik som regjeringen har gjort.

Men i påvente av at disse endringene er gjennomført, og i påvente av at man kan få et bedre tilbud til brukeren, for det er det som er poenget, å få et bedre tilbud til folk flest – og vi har sett at vi ikke er der ennå – har Fremskrittspartiet vært tydelig på at trafikkstasjonene skal bestå. Og vi har aldri sagt, slik som Lauvås prøver å framstille det, at vi skal legge ned de og de trafikkstasjonene. Det er et faglig forslag basert på krav om innsparinger og effektivisering av Vegvesenet og etaten. Det er ganske uansvarlig hvis vi som politikere ikke krever at store offentlige etater med tusenvis av ansatte skal omstille seg og effektivisere, at de skal fortsette å drive sånn de alltid har drevet, uten noe krav til å tenke nytt og annerledes og effektivisere – se litt framover. Det er rett og slett uansvarlig. Men jeg forstår at Arbeiderpartiet ønsker å drive sånn, og da forstår jeg også hvorfor Arbeiderpartiet trenger å øke skatter og avgifter for både folk flest og de såkalt rike, som de er så flinke til å gjenta gang på gang i media. For hvis man skal finansiere alle de ulønnsomme prosjektene og alle tiltak som folk flest ikke har bruk for, må skattene økes vesentlig.

Men vi er veldig glad for at trafikkstasjonene nå består. Vi er veldig glad for at folk flest kan fortsette å få et tilbud på de trafikkstasjonene som er der. Og det skal vi i Fremskrittspartiet sørge for fortsetter også i framtiden, så lenge det er behov for det, så lenge folk flest bruker dem, og så lenge det er et marked der ute, for å si det på den måten.

Nils Aage Jørgstad (H) [17:54:17]: For å forklare noe av årsaken til forslaget, innstillingen vi fremmer: Hvis man leser rapporten fra Statens vegvesen – og det er jo litt viktig – som ligger til grunn for den saken som er til behandling, kan man lese at Statens vegvesen selv trekker opp en lang rekke alternative løsninger for hvordan dette kan gjøres. Blant annet trekker de fram dette med at i stedet for at man skal kjøre inn til trafikkstasjonen for å ta førerkort for tunge kjøretøy, kan man gjøre det på videregående skole, der man får utdanningen sin. Hvis man må kjøre mange mil, kan man møte på et bestemt sted mye nærmere der man bor, og så kan man gjøre det der. Noe av utfordringen Vegvesenet reagerer på, er at mange steder er ikke trafikkforholdene slik i dag – det har de aldri vært og kommer aldri til å bli – at de holder en nødvendig kvalitet for å slippe disse ut i trafikken i andre deler av landet, hvor det er mye større

trafikk. Det er noen kvalitetskrav som er i ferd med å innhente oss.

Når bobilene kommer bort, blir det altså en ny oppgave som eventuelt overføres til andre. Jeg ser ikke at det er sentralisering hvis man legger ned trafikkstasjonen i Drøbak, jeg kan gjøre de samme oppgavene fra mitt kontor – eller fra stua, jeg er pensjonist. Det er ikke sentralisering, det er jo mye mer lettvtint for meg. Jeg er nede på trafikkstasjonen hvert femte år for å levere helseattesten, for jeg har førerkort i tung klasse, og hvert femte år går jeg til legen, får legeattest, reiser ned til Drøbak, står i kø, leverer attesten så de kan se at den er riktig utfylt. Så må jeg ta et bilde – og så får jeg førerkortet tilsendt. Dette er en av de tingene som Statens vegvesen påpeker som mulig å gjøre mer rasjonelt.

Og så ser vi at bare ni av ti nyregistrerte biler møter på trafikkstasjonen. Det gjøres digitalt av bilforhandleren.

Vi har en skole i Vestby som alle ordførere i Vestby siden 1964 har prøvd å legge ned, en grendeskole som til slutt hadde 32 elever, den var fådelt. Det var ikke mulig å legge den ned – bortsett fra nå, nå kom man til det punktet hvor foreldrene tok elevene hjem, ut av skolen og til den skolen som var mye mer moderne og ga mye bedre tilbud. Da var det ikke behov for den. Jeg tror det er sånn med offentlige tjenester også, vi skal være til stede der folk bor, men vi må også kunne tenke at vi kan gjøre det på en annen måte enn vi har gjort i alle år.

Jon Gunnes (V) [17:57:29]: Denne debatten begynner å bli litt som jeg husker fra for 50 år siden, jeg er så gammel at jeg husker sånne debatter. Det var vekselen eller telefonsentralen, det var mange som ønsket å ha det, for man hadde det rundt omkring i landet. Vi har vel forbigått den ganske mange ganger, alle sitter med mobiltelefonen og har direktekontakt, også om en sitter i stortings salen.

Jeg må si at jeg hadde faktisk trodd og forventet av det ble subsidiær stemmegivning i dag – eller på torsdag. Jeg hører man er veldig kritisk til ordet «avvente», men det er akkurat det at verden går framover. Hvis man leser vårt forslag, står det:

«eksempelvis som følge av digitalisering, og som ikke får store negative konsekvenser for folk og næringsliv.»

Det er jo akkurat det som er hele poenget; vi hadde kommet noe for kort i forhold til de forventningene vi hadde. Det er det vi må løse sammen med Statens vegvesen. Det er en klar melding at statsråden skal tilbake til Statens vegvesen og si at vi forventer noe mer.

Når det gjelder den saken som vi egentlig diskuterer, Mysen trafikkstasjon, er det ingen som har foreslått å legge ned Mysen trafikkstasjon. Det var å ta bort noe

av tilbudet som var der, fordi det forhåpentligvis ikke var behov for å ha det der lenger. Det var hele meningen med å se på om trafikkstasjonene og tjenestene kunne innrettes på en annen måte. Men vi visste også da helt klart at Mysen trafikkstasjon også hadde tjenester som ikke kom til å legges ned på noen år.

Men kanskje om 50 år – refererer til vekselen og telefonsentralen – er det ikke sikkert behovet er der. Men det vet jeg ikke om jeg får oppleve.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [18:00:21]: Mysen trafikkstasjon er ikke bare viktig for folk i Østfold; den er viktig for Stortinget også. Representanten Gunnes har rett i at debatten startet der, men det har blitt noe som det er veldig vesentlig at vi diskuterer på en skikkelig måte. Her har det vært mye uklarhet og vingling fra høyrepartienes og Fremskrittspartiets side.

Staten skal være folks venn og bidra til at folk får lettere og bedre liv. Overordnet sett har vi de siste årene sett altfor mye av at det tvert imot har blitt sårn at det er byråkratisering, sentralisering og privatisering av det som skal være helt vanlige og opplagte tjenester som hver enkelt innbygger i Norge skal ha tilgang til, uansett hvor man bor i landet. Jeg har litt spøkefullt, men også med litt alvor, sagt at det kan ikke være sårn at ungdommen vår skal måtte ha tilgang på privatfly for å få førerkort. Det illustrerer at det er store avstander, og at skjevheter oppstår som kostnader av høyreregjeringens sentralisering.

I Danmark går heldigvis sosialdemokratiet motsatt vei. Der har de fått en ny innenriksminister, som sier at desentralisering er kjernesosialdemokratisk fordi det er fordeling av makt og muligheter. Det bidrar også til at staten er på lag og er grasrotorientert, i stedet for at man sitter fjernt unna med millionlønninger.

Denne saken illustrerer ikke bare et viktig prinsipp når det gjelder trafikkstasjonene. Vi ser at denne feile politikken også går igjen f.eks. i forbindelse med jernbanereformen, hvor tilbudet til folk svekkes, og familier må betale mer for togbillettene for å reise, mens direktørene sitter igjen med de pengene som går over budsjettet til ekstra millionlønninger.

Derfor må vi sette ned foten og si: Nok er nok! Nå er det vanlige folks tur. Det er på tide at tjenestene er tilgjengelige der ungdom og eldre er. Og de eldre er jo de som er aller mest glad for at Arbeiderpartiet, sammen med de andre rød-grønne partiene, virkelig står opp for hver enkelt av de 73 stasjonene, for de sitter ikke nødvendigvis på telefonen, sårn som representanten Gunnes sier. Det er faktisk ganske mange i befolkningen vår som verken har tilgang til eller bruker internett og mobiltelefoni på samme måte som vi i denne salen gjør. Det er dem vi skal hjelpe. Det er derfor vi er veldig

engasjerte i denne saken, for vi vet at det betyr mye for folk. Derfor kommer stortingsvalget til å handle om at det må være vanlige folks tur – på felt etter felt.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Stein Erik Lauvås (A) [18:03:36]: Jeg ble beskyldt for å både sutre og drive med skremsepropaganda. Jeg tror det var et par andre karakteristikkere også som kom, som jeg ikke fikk med meg helt i farta. Men det er helt tydelig at det er taktikken. Når vi pirker på Fremskrittspartiet og høyreregjeringen når de faktisk gjør noe de angrer på, og som de forsto ikke ble bra, forsøker de å redde sitt eget skinn. Og når vi pirker på dem og forteller at det er slik det henger sammen, er de best i klassen til å drive med egen sutring og direkte feilinformasjon. For det var nettopp å legge ned Mysen trafikkstasjon og en rekke andre Fremskrittspartiet og høyreregjeringen i utgangspunktet ønsket å gjøre. Men så fikk de kalde føtter, eller hva de nå fikk, for de skjønnte at dette ble folk forbanna på. De skjønnte at folk ble forbanna når de ble fratatt tilbudet i sitt nærmiljø, i sitt lokalsamfunn, og skjønnte at Fremskrittspartiet og høyreregjeringen sendte regningen til vanlige folk, for de måtte bruke timer, ta halve og hele dager fri fra jobben for å reise og få utført ting som man måtte møte opp for å få gjort.

Da de skjønnte det, forsøkte de å slippe unna. Dødsdommen, for å kalle det det, over trafikkstasjonen på Mysen, med det vedtaket flertallet, altså Fremskrittspartiet og regjeringspartiene, her har kommet fram til, står fast. De skal bare vente litt med å skru ut den siste sikringen i skapet før de flytter hele greia til Ski, eller hvor det nå var de skulle flytte det. Det er det som er realitetene med det vedtaket som ligger her i dag. Man skal bare avvente den planlagte nedleggingen av f.eks. Mysen trafikkstasjon.

Fremskrittspartiet og Høyre driver en ren demontering av tilbudene til næringslivet og lokalbefolkningen ute i distriktene. Vi har nevnt andre eksempler før her i kveld, som tingretter og skattekontor. Nå diskuterer vi trafikkstasjoner. Da sentraliserer man, og så sender man altså regningen av gårde til vanlige folk. Det er det man faktisk gjør, og det er dessverre det Fremskrittspartiet i dag sørger for at det er et flertall for å fortsette å gjøre.

Vi kan bare slå fast at Fremskrittspartiet som stødig støttehjul for regjeringen står fast. Fremskrittspartiet kunne sørget for et ryddig opplegg for Mysen trafikkstasjon og andre trafikkstasjoner her i kveld. Det velger de altså ikke å gjøre, og det er synd for tilbudet i distriktet, det er synd for innbyggerne som trenger disse tjenestene nær der de bor.

Bård Hoksrud (FrP) [18:06:53]: Representanten Myrli snakket om høy utestemme fra talerstolen, og han er vel ikke helt borte han heller. Vi kan vel i grunnen ta hverandre i hånden begge to, og kanskje siste taller også. Vi kan ta hverandre i hånden alle tre, når det gjelder denne saken og å prate høyt.

Men jeg må si noe til historiefortellingen til Arbeiderpartiet om hva som skjedde rundt dette representantforslaget. Det er greit å ha med seg at det var én trafikkstasjon Arbeiderpartiet ville redde da de la fram forslaget sitt i denne salen. Det Fremskrittspartiet har vært opptatt av, er å sørge for at vi får gode tjenester til innbyggerne. Men jeg skjønner at man liksom ønsker å sitte helt musestille og håpe at alt skal være sånn som det har vært. Jeg tror ingen vil tilbake til den tida da man måtte reise på trafikkstasjonen hvis man hadde en ny bil, og vise bilen. Man måtte reise på posten og betale, og så måtte man reise bort og vise kvitteringen før man fikk vognkortet. Nå får man faktisk gjort det på nettet. Det er fantastisk bra for de aller, aller fleste, og jeg tror de føler at det er enda nærere å kunne sitte hjemme i stua si og fikse dette uten at man behøver å reise til en trafikkstasjon eller et annet sted. Jeg skjønner at Arbeiderpartiet vil ikke, vil ikke og vil ikke. De sa nei til å være med på å sørge for at man skulle kunne få registrert bobilen sin uten at den måtte vises fysisk på en trafikkstasjon.

Det er også morsomt – for man er liksom så opptatt av alle disse sentraliseringsreformene – at det er Arbeiderpartiet og Senterpartiet i Telemark som legger ned den videregående skolen i Seljord i Telemark. Det er midt i fylket, og jeg tror de aller fleste vil definere det som et distrikt i Telemark, men det er et fantastisk bra sted. Men de partiene legger altså ned den videregående skolen. Det må vel være en sentralisering, for det betyr at elevene ikke skal kunne fortsette å gå på videregående skole der.

Til Senterpartiet, som prater om at vi skal være opptatt av vanlige folk, penger og lavere skatter og avgifter: Ja, i Telemark så bøtter de på med eiendomsskatt, som påfører vanlige folk med helt vanlige hus ekstra utgifter. Sånn er det. Men det er klart at når man skal opprettholde alt og alt skal være sånn som det har vært, til evig tid, så kan det hende at det blir sånn.

Men over til det vi gjorde, og det Fremskrittspartiet har vært opptatt av: Vi var på Mysen og pratet med dem som drev der, og om vi ikke hadde fått regjeringen med på å ta de grepene som en nå gjør når det gjelder bobiler, så måtte man reise i én time hvis det ble nedlagt på Mysen. Det var en grusomt dårlig idé. Derfor tar vi de grepene vi nå gjør – fordi vi er opptatt av kundene og brukerne og best mulig tjenester til dem, og vi skal sikre at de skal kunne få de tjenestene over hele landet.

Vi er derfor også opptatt av å sikre de eldre, som ikke kan bruke de digitale tjenestene, og da må vi faktisk fortsette å opprettholde noen av de tjenestene videre, også oppkjøring osv. Derfor tar vi det grepet vi tar nå, og sørger for at det blir som det er i dag.

Presidenten: Representanten har gode intensjoner, men med omsyn til smittevernet vil presidenten tilrå at disse tre ikkje tek kvarandre i hendene akkurat no.

Tor André Johnsen (FrP) [18:10:19]: Jeg må si at jeg forstår rett og slett ikke helt innleggene eller retorikken til Arbeiderpartiets representanter. Det minner meg litt om tom retorikk i litt Donald Trump-aktige floskler.

Jeg er litt usikker på om representanten Lauvås egentlig hørte etter hva jeg sa i stad. Han har i hvert fall framført budskapet sitt to ganger, i to innlegg: at vi redder vårt eget skinn, at vi har fått kritikk for at vi snur, og at vi vingler etter hva vi har fått kritikk for.

Hvis noen skal kritisere noen, burde Arbeiderpartiet kritisere sine egne ordførere, for det eneste vi har gjort, er det samme som mange Arbeiderparti- og også Senterparti-ordførere faktisk gjør rundt i hele landet. I budsjettforhandlinger kommer de gjerne med generelle føringer til administrasjonen: De skal ha kutt, de skal ha innsparinger, men så kommer administrasjonen med f.eks. innsparinger og kutt på helse og eldre, og da sier politikerne nei, der skal vi ikke kutte.

Det er det samme som har skjedd i denne saken. Vi har bedt om kutt og innsparinger, så har det kommet kutt, og vi har fått klare tilbakemeldinger fra folk. Den fantastiske bilforhandleren på Mysen, som har forretningen sin vegg i vegg med trafikkstasjonen, og som jeg regner med at representanten Lauvås har vært og besøkt, var veldig tydelig på at hvis de mister trafikkstasjonen der, må han bruke nesten et dagsverk på hver eneste bil han skal registrere. Det har vi kommunisert tydelig til samferdselsministeren, og vi har fått positiv tilbakemelding på det. Vi har også tatt opp og fått vedtatt på Stortinget at visingen av hver enkelt bil skal opphøre. Jeg håper at samferdselsministeren kan få framskyndet det ganske raskt, for det er nettopp å gi bedre tilbud, bedre service og bedre tjenester til folk.

Representanten Sandtrøen har nå forlatt salen, men han snakker om sentralisering og privatisering. Det er den tomme retorikken som gjentas gang på gang fra venstresiden. Det er litt artig da å nevne at i Tynset ville faktisk trafikkstasjonen blitt styrket hvis denne reformen hadde blitt gjennomført slik den var foreslått. Det blir den ikke. Så har vi etablert helsearkivet. Dagens regjering, med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, har, da Fremskrittspartiet var med, etablert Norsk helsearkiv på Tynset med 50–60 arbeidsplasser. Og vi har eta-

blert Nye Veier på Hamar. Så at vi driver med sentralisering – det var en retorikk som representanten Sandtrøen brukte – stemmer i hvert fall ikke for Hedmarks del. Vi har heller flyttet ut statlige arbeidsplasser til Hedmark i stedet for å flytte dem inn til Oslo.

Når det gjelder direktørlønner – det var også en påstand fra Arbeiderpartiet og Sandtrøen – har jeg lyst til å minne om at den direktøren som tjente mest av alle i statlige selskap da vi kom i regjering i 2013, var NSB-sjefen. Der var lønnsnivået, med pensjoner og alle godtgørelser, ca. tre ganger så høyt som det vi la oss på da vi ansatte Nye Veier-direktøren.

Jeg ser fram til at regjeringen sørger for bobileffektivisering med registreringer, så vi slipper å vise bobiler, og da er det også flere som får tjenester nær der de bor, hos bilforhandlerne.

Arne Nævra (SV) [18:13:34]: Jeg var egentlig på vei ut av salen. Jeg synes kanskje det hadde vært like greit. Men så var det de to siste talene, fra representanten Johnsen og representanten Hoksrud, som gjør det skvær umulig å sitte stille i salen.

Jeg har ganske mange ganger her fra talerstolen etterlyst en viss politisk redelighet i denne historiefortellingen, og jeg må si at det er fullstendig fraværende her. Hvis politisk redelighet hadde vært en art, hadde den vært rødlistet. Så jeg må si at dette er trist å se.

Det er greit å selge ting som gode saker, at man har stemt for det, at man fremmet det. Men når det gjelder historiefortellingen – når man har ombestemt seg, man har stått for noe annet før, eller ikke fått til noe før, men så snur man, og så stemmer man da for et forslag som er populært – kunne man kanskje presentere det som at man altså har snudd i saken. Det hadde vært flott. Det hadde gitt kredibilitet, og det hadde kanskje også gitt noen flere stemmer, hadde jeg håpet. Men sånn er altså ikke politikkenes vesen, og det beklager jeg veldig.

Jeg har lagt merke til det flere ganger. SV har også hatt forslag her tidligere, i samferdselssaker, der vi har hatt statsråder fra Fremskrittspartiet, det har i hvert fall vært to av dem som jeg kunne telle, som har stemt imot og gått imot. Blant annet skjedde det da vi diskuterte kabotasje: Ja da, vi trengte digitalt transportregister. Det er jo deilig at Fremskrittspartiet har blitt frigjort og er utenfor regjering. Det er også flott at de stemmer for SVs forslag nå, jeg er veldig glad for det, men det presenteres hver gang som en seier for Fremskrittspartiet når de da snur i saker – en merkelig historiefortelling.

Så jeg etterlyser dette gang etter gang – vi får håpe at man er litt obs på det kanskje. Og så håper jeg inderlig at noen også sier det til meg hvis jeg gjør det samme, så jeg blir gjort oppmerksom på det. Da skal jeg prøve å

ta det til etterretning, hvis jeg har en slik historiefortelling som Fremskrittspartiet driver med. Det er trist å se.

Sverre Myrli (A) [18:15:53]: Til regjeringspartienes talere som er så bekymret, skal jeg komme med en erkjennelse: Hvis vi kommer dit at ingen trenger å møte opp på en trafikkstasjon for å få utført noen tjenester, at ingen møter opp på trafikkstasjonene og de ansatte der sitter dag etter dag, uke etter uke, uten en eneste besøkende, da vil det være riktig å legge ned trafikkstasjonene. Men vi er ikke der. Det er stort behov for trafikkstasjonene, noe jeg redegjorde for i det første innlegget mitt.

Så må jeg si til Jon Gunnes: Jo, Mysen trafikkstasjon var foreslått nedlagt, fullstendig. Hvis han tar seg bryet med å lese forslaget fra Statens vegvesen til Samferdselsdepartementet i rapporten fra mai 2019, vil han se at det står: Mysen trafikkstasjon anbefales lagt ned fra 2023.

Det var svaret fra Statens vegvesen på den bestillingen Fremskrittsparti-statsråden ga om å kutte antall trafikkstasjoner.

Så skjønner jeg litt mer etter dagens debatt. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet sender ut pressemelding, og går ut i avisene, om at de ikke skal legge ned trafikkstasjoner, men talere her i dag har jo argumentert varmt for nedleggelse. Vi andre er nærmest blitt latterliggjort fordi vi ikke vil legge ned trafikkstasjoner. «Avvente planlagte nedleggelser» – ja, da vil de jo legge dem ned. De skal bare vente litt. Johnsen brukte til og med begrepet «i påvente». Ja, da skjer det jo. Er det ikke da mer ærlig å si at ja, vi skal legge ned trafikkstasjoner, men vi skal bare vente lite grann.

Det regjeringspartiene burde bekymre seg mer over enn forslagene og innleggene fra opposisjonen, er hvordan denne regjeringen behandler, og har behandlet, Statens vegvesen – en viktig etat for vegutbygging, for kollektivtrafikk, for å ta i bruk ny teknologi og for arbeidet med trafiksikkerhet og med å få ned antall trafikkulykker, en etat som opplever kraftige kutt under denne regjeringen, og som mister svært mange ansatte. Dette burde regjeringen og regjeringspartiene virkelig være opptatt av og gjøre noe med.

Jeg gjentar det jeg sa i mitt første innlegg: Forslaget fra regjeringen om å legge ned et stort antall trafikkstasjoner møtte unison motstand, enten det var i Drøbak, i Sauda, i Lakselv eller andre steder der jeg har vært på besøk.

Så vil jeg helt til slutt si: Hvis det er så vanskelig å registrerer bobiler som Fremskrittspartiets talere har gitt uttrykk for her i dag, begriper jeg ikke hvorfor Fremskrittspartiet ikke gjorde noe med det da de hadde

samferdselsministeren og finansministeren i nesten sju år.

Nils Aage Jørgstad (H) [18:19:19]: Jeg tenkte jeg skulle takke for en god debatt. Jeg vil også gjerne påpeke at når representanten Nævra trekker vår redelighet i tvil, synes jeg han går langt utover grensene for parlamentarisk ordbruk. Jeg innbiller meg at alle som sitter her, har den samme hensikten, nemlig å gjøre det best mulig for landet vi representerer, her og nå. Nævra har nå gått ut av salen, men han får lese referatet.

Det som ligger i forslaget, er det som jeg var inne på. Jeg synes at Statens vegvesen i denne saken har gjort en veldig god jobb. Statens vegvesen digitaliserer og sier at målet er å digitalisere så langt det lar seg gjøre. Så har de noen forslag til hva man kan gjøre der man ikke kan digitalisere nok. De peker bl.a. på at det er enkelte grupper som ikke kan forventes å følge med i det digitale systemet. Da sier de at de må finne andre løsninger, hvor man kan samarbeide på tvers, med kommuner og fylker, for å gi disse nødvendig hjelp til å ha trygghet når det gjelder å forholde seg til det digitale systemet. Det gjelder ikke bare i denne saken, men også i mange andre saker.

Det vi har satt fingeren på da, er at mange av de gode tiltakene som Statens vegvesen setter i gang, er tiltak som ligger framover i tid, og da er det for tidlig å ha en stor reduksjon av antallet trafikkstasjoner. Men utviklingen går i retning av at mye mer blir digitalisert. Det tror jeg egentlig at alle er glade for. Jeg begynte å tenke på den vanlige bruker av trafikkstasjoner, og hvis det er meg, er jeg der hvert femte år, for jeg må ha legeattest. Hvis det er kona mi, er hun der annet hvert år, for hun har hjerteproblemer. Neste uke skal vi oppheve helsekravet for gamlinger, så da behøver jeg ikke å dra til trafikkstasjonen i det hele tatt.

Den vanlige mann i gata bruker ikke dette hver dag eller ofte. Men det som er viktig, er at når man skal ta førerkort, da bruker man det. Da må det være et tilbud i nærheten. Noe av problemet med bobiler, er at de er skreddersydde. De er ikke firkantede. Mye av påbyggingen av bobiler skjer i Norge etter at man har fått bilen til landet. Det gjør det kanskje ekstra vanskelig med bobiler, men vi vil klare å løse det også.

Vi skal ha et tilbud til folk av det de trenger nå, men hva vi kaller det, og hvordan vi skal gjennomføre det, kan vi snakke om i framtiden.

Presidenten: Presidenten synest no at bubilar ser veldig firkanta ut (munterheit i salen).

Statsråd Knut Arild Hareide [18:22:31]: Eg vil også takke for ein god debatt, men eg har lyst til å understreke at regjeringa aldri har føreslått å leggje ned Mysen

trafikkstasjon. Ja, me reduserte tilbodet. No legg me det på is. Det blir ingen strukturendringar, og me ser på innhaldet. Det går me i gang med med ein gong, saman med Statens vegvesen.

Men Sverre Myrli synest nesten synd på Statens vegvesen – når me har meir enn dubla vegløyvingane på sju år. Me har fått Nye Vegar også. Eg vil seie at det har vore ein innovasjon og ei fornying også for Statens vegvesen. Det er litt som då TV 2 kom. Då blei NRK betydeleg betre, og det er eigentleg akkurat det same me har sett for vegutbygging.

I dag har Statens vegvesen større, fleire og meir spennande prosjekt enn nokon gong. Også på denne delen jobbar dei utruleg godt med digitalisering og innovasjon, og dei har levert på effektiviseringskravet som me allereie har sett.

Så er det jo slik at ein del av dei som jobba der, har gått til fylka, men det var fordi fylka fekk 45 000 km med fylkesvegar i 2010 og har ansvar for det. Det er også naturleg at dei har tilsette som følgjer det opp. Eg opplever at det er eit veldig godt samarbeid mellom fylka og Statens vegvesen etter den overgangen. Eg opplever ein offensiv etat som det er ingen grunn til å synast synd på.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [18:24:23]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven m.m. (endringer om funksjonelt skille for nettforetak) (Innst. 183 L (2020–2021), jf. Prop. 25 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [18:25:23] (komiteens leder og ordfører for saken): Ja, saken om selskapsmessig og funksjonelt skille har pågått i Stortinget sikkert over lang tid, men det ble i hvert fall gjort vedtak tilbake i mai i 2016. Vi har i tiden siden det hatt en overgangsordning.

I 2018 var det så en diskusjon om størrelser og hvem som skulle bli omfattet av et funksjonelt skille. Regjeringen fikk da i mandat å utrede et antall på

30 000 og flere. Regjeringen kommer nå tilbake – eller kom tilbake rett før jul – og foreslår 10 000. Det er det regjeringspartiene går for. Det er ulike syn i denne saken. Noen ønsker at det fortsatt skal være 100 000, og noen ønsker at det skal være 0.

Det er uansett viktig i en bransje som er i stor endring, og overfor kundene, at det er likest mulig vilkår. Når man driver en monopolvirksomhet, som nettforetakene er, er det viktig at man har likest mulig vilkår. På kraftselskaper har vi en struktur som begynner å bli opp mot 100 år gammel, og i likhet med kommunestrukturen er det av og til behov for endringer. Vi har også ny teknologi som gjør at det er mulig å drifte på en annen måte. Vi ser at vi i Norge har fått nettselskaper og kraftselskaper som har rundt en million abonnenter, så teknologi skaper også nye muligheter.

Noen hevder at det er kostnadsdrivende å skulle forholde seg til byråkratiet som det skulle medføre å ha et funksjonelt skille, men med dagens teknologi og muligheter er det vanskelig å se begrunnelsen for det. Da er nøytralitet viktig, at det ikke er gjennomgående representasjon, og at en ikke kan kryssubsidiere.

Regjeringens forslag er altså at vi reduserer risikoen for uforholdsmessige byrder ved at fritaket gis for bare dem som har færre enn 10 000 abonnenter.

Presidenten: Skal representanten ta opp forslag?

Ketil Kjenseth (V) [18:27:52]: Beklager, president, det begynner å bli langt på dag. Representanten skal ta opp det forslaget vi står inne i.

Presidenten: Da har representanten Ketil Kjenseth teke opp det forslaget han refererte til.

Ruth Grung (A) [18:28:11]: Arbeiderpartiet ser ingen grunn til at Norge skal ha strengere regler enn Europa. EU har satt grensen ved 100 000 nettkunder fordi det for små selskaper vil være unødig byråkratisk og fordyrende for kundene. Det er argumentene til EU, og dem støtter vi.

Norge har allerede strenge krav til juridisk og økonomisk separasjon for å fremme konkurranse og sikre nøytralitet for nettselskapene. Et funksjonelt skille vil hindre samdrift og ressursutnyttelse mellom nettvirksomheten og den øvrige virksomheten.

Regjeringen har ikke vurdert eiernes styringsrett. Lovforslaget griper direkte inn i eiernes styringsrett. Bransjen er dominert av lokale offentlige eiere, og Arbeiderpartiet ser ingen grunn til å begrense eiernes mulighet og rett til å styre selskapene i tråd med lokale mål.

Mange lokale energiselskaper er innovative og har vært tidlig ute med å investere i infrastruktur med auto-

matiske måle- og styringssystemer og bredbånd. Økt byråkrati og økte kostnader vil svekke denne muligheten framover. De lokale energiselskapene bidrar også til god forsyningssikkerhet. Lokal tilstedeværelse av mennesker og materiell gir rask retting av eventuelle strømbrudd. De representerer også viktige lokale, attraktive kompetansearbeidsplasser.

Norge har i dag trolig et av verdens best fungerende nettsystemer og høy leveringssikkerhet. Energiselskapene har et klart fokus på å redusere kostnader og forbedre kvaliteten, og mange mindre selskaper ligger høyt på NVEs effektivitetsmålinger. Det er bl.a. et resultat av et velfungerende marked, sterk konkurranse med mange aktører og svært lave marginer på kraftsalg til sluttbrukere.

Arbeiderpartiet mener en utvikling mot svært få selskaper vil være uheldig for kundene og for konkurransen. Erfaringene fra f.eks. Storbritannia viser at kundene ikke er fornøyd med få og store leverandører.

Vi kan ikke se at det er dokumentert at større selskaper driver energiforsyning bedre enn små og mellomstore selskaper. Store selskaper har lav nettleie fordi de har stor kundekonsentrasjon og lite nett per kunde, ikke nødvendigvis fordi de driver spesielt godt. Det vi vet sikkert, er at et funksjonelt skille vil føre til mer ineffektiv drift og betydelige kostnadsøkninger, som kundene til slutt må dekke. Konsolidering bør skje ut fra selskapenes egne vurderinger om hva som tjener kundene best, ikke med regler som påfører unødvendige ekstrakostnader.

Arbeiderpartiet ser ingen grunn til at norske virksomheter skal ha strammere og mer kostnadsdrivende regler enn EU, og mener at grensen bør være på 100 000 nettkunder, akkurat som ellers i EU. Da vil 31 flere nettforetak enn i regjeringens forslag slippe å innføre et funksjonelt skille.

Aase Simonsen (H) [18:31:22]: Proposisjonen som er til behandling i dag, har sitt opphav i det arbeidet som ble utført av Reiten-utvalget tilbake i 2014, der anbefalingen var å innskjerpe reglene for å sikre nettselskapenes nøytralitet og for å hindre at den store graden av integrasjon mellom monopolvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet, som var dagens bilde på den tiden, ikke måtte stå i veien for en mer hensiktsmessig nettstruktur.

Selv om det er bare seks år siden, var altså ingen nettselskaper eiermessig skilt fra produksjon eller kraftsalg på den tiden, og selskapene drev med mye i tillegg til nett. Det var lett å se at en slik organisering for framtiden ville kunne by på utfordringer. Det kunne hindre spesialisering, og det ville kunne skape problemer knyttet til nøytralitet og kryssubsidiering. Med den

framtiden man så for seg med stadig mer elektrifisering, og med de behov og nødvendige forsterkninger som måtte til i nettet med det, meldte bekymringene seg om hvorvidt små selskaper ville klare å tiltrekke seg nok og viktig kompetanse. Dette dreier seg om samfunnssikkerhet og vår evne til å møte en stadig mer elektrifisert hverdag for framtiden.

I dag har alle nettselskaper krav om selskapsmessig skille, og debatten om funksjonelt skille har vært en levende diskusjon i lengre tid. Det er viktig at vi nå endelig får fastslått hvor mange abonnenter som skal til for at et funksjonelt skille skal etableres. Vi ser at de store aktørene i bransjen for lengst har sett at dette er veien å gå, og de har tilpasset seg dette i organisasjon og form. De mindre selskapene har hatt denne uforutsigbarheten hengende over seg, og jeg tror at en slik uforutsigbarhet nok er langt mer krevende å forholde seg til enn en beslutning som gir dem grunnlag for hvordan selskapet skal organiseres i årene framover.

Vi i Høyre håper nå at det blir ro omkring denne diskusjonen, som har bølget fram og tilbake, og med det starten på det som ligger framfor oss, ikke minst at de beslutningene som blir tatt her i dag, står seg over tid, og at ikke selskapene opplever seg som kasterboller i et politisk spill der reversering og omkamper får prege bildet. Det er ingen tjent med, aller minst selskapene selv, som nå trenger å bruke kreftene på å utvikle selskapene og ikke bruke tiden på evige omorganiseringer.

Terje Halleland (FrP) [18:34:10]: Samfunnet vårt står foran en stor omstilling, og kraftsektoren er ikke noe unntak, snarere tvert imot. Skal vi lykkes framover, er det mange bransjer og sektorer som må både samarbeide og yte optimalt. Vi skal elektrifisere mye framover, og det skal flyttes mye kraft rundt omkring. Til det trenger vi solide selskaper med kunnskap, kompetanse og ikke minst kapital.

Rundt oss har vi organisert oss så effektivt som mulig, og derfor har vi også monopolsituasjoner på mange områder. Kraftlinjer er et av dem. Som samfunnet i liten grad er tjent med to parallelle veibaner, vannforsyning eller renovasjon, er vi i like liten grad tjent med å ha flere konkurrerende nett. Det er samfunnsøkonomisk lurt, men det følger også med et stort ansvar når vi legger opp til sanne ordninger. En monopolsituasjon kan fort bli en situasjon hvor en ikke lenger ser innovasjon, effektivisering, kunnskapsinnhenting eller forståelse for at en trenger utvikling og vekst.

Så er det nå engang sånn at noen klarer alltid å levere, skille seg positivt ut og levere gode resultater. For disse er det alltid beklagelig å få et unødvendig pålegg, men dessverre – det finnes flere andre selskaper som ikke gjør det.

Et skille mellom selskaper som produserer kraft, og dem som leverer nett, er helt naturlig. Skal vi få en effekt ut av det, mener Fremskrittspartiet at det også er helt naturlig at en skiller på personer som skal utføre arbeidet. Vi har sett lignende situasjoner i renovasjonsbransjen, da offentlig eide selskaper plutselig skulle begynne å ta inn næringsavfall, hvor de selv bedyret at de klarte å skille monopoldelen fra konkurransedelen. Mange selskaper gjorde nok også det, men det skapte situasjoner som ikke var bra, og sånn vil vi ikke ha det.

Vi ser heldigvis mange fusjoner i dag. Jeg tror det er både viktig og rett. Vi ser store selskaper slå seg sammen, vi ser mindre selskaper slå seg sammen med større selskaper, og vi ser også at det er mange som har valgt å samarbeide. Jeg er overbevist om at dette vil være en god utvikling, og ser få grunner til at vi skal skille regelverket ut fra størrelsene på selskapene.

Fremskrittspartiet fremmer derfor forslag om at et funksjonelt skille skal gjelde alle selskapene, men vi oppnår antakelig ikke flertall for dette. Vi kommer subsidiært til å støtte en grense på kravene til funksjonelt skille – at de skal gjelde for nettforetak som har flere enn 10 000 nettkunder. Dermed tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Terje Halleland har teke opp det forslaget han refererte til.

Ole André Myhrvold (Sp) [18:37:29]: Det norske nettet består av både små og store aktører. For tre år siden vedtok Stortinget å sette grensen for funksjonelt skille ved 30 000 abonnenter. Den gangen sto Senterpartiet sammen med bl.a. Kristelig Folkeparti. Den gang sa Kristelig Folkepartis Tore Storehaug det ganske godt fra denne talerstolen:

«Det er nokre som seier at i tilnærminga vår til EU-direktiv blir vi meir katolske enn paven.»

Videre sa Storehaug at han mente at «dei må basere seg på gode, forretningsmessige løysingar, og ikkje på unødvendig byråkrati.» Etter det har Kristelig Folkeparti dessverre gått i regjering, og vi har fått regjeringens omkamp i dag, hvor man ønsker å redusere denne grensen fra 30 000 til 10 000 abonnenter. Det er smått meningsløst.

Det vil skape ytterligere byråkrati og fordyrende ledd som igjen vil belastes kundene. Det er heller ingen grunn til at Norge skal ha strengere regler enn Europa for øvrig. Det er allerede i dag strenge krav til juridisk og økonomisk separasjon for å fremme konkurranse og sikre nøytralitet for nettselskap. Det finnes ingen kjente brudd på disse grunnleggende prinsippene. Regjeringens forslag er i praksis en teoretisk løsning på et ikke-eksisterende problem. Et funksjonelt skille vil hindre samdrift og ressursutnyttelse mellom nettvirksomhe-

tene og den øvrige virksomheten. I praksis vil dette særlig ramme små og mellomstore selskap, som vil måtte utvide styre og administrasjon. Som representanten Halleland fra Fremskrittspartiet sa, fikser selskapene det godt selv hvis de har behov for fusjon eller samarbeid. Hvorfor Fremskrittspartiet skal byråkratisere dette med lovpålegg overfor selskapene, er smått uforståelig.

Sånn vi ser det, har regjeringen heller ikke vurdert eiers styringsrett. Et funksjonelt skille av selskap vil medføre at eier ikke lenger vil kunne disponere sine ressurser på en optimal måte. Lovforslaget griper dermed urimelig inn i eiernes styringsrett. Vi snakker her om en bransje som domineres av lokale eiere, samvirkeforetak og kommunale foretak, hvor det er stort samsvare mellom kundenes og eiernes interesser og derfor ikke grunn til å begrense eiernes mulighet og rett til å styre selskapene i tråd med lokale mål. Det er greit å minne om at de samme selskapene i dag skal ha et funksjonelt skille, mens man tidligere i dag i dagligvaredebatten ikke ville ha et regnskapsmessig og administrativt skille mellom kjede og grossistledd, en bransje som er mye mer maktkonsentrert enn det denne bransjen er. Dette er reint ideologisk. Det er en kamp for å samle det norske nettet i flest mulig store selskaper.

Tore Storehaug (KrF) [18:40:37]: Dette er ei sak som går langt tilbake, som flere av representantene før meg har vore inne på, og der Stortinget har fatta lovvedtak som gjer at gjeldande lov i dag har ei grense på 0. Det har vore tydeleg gjennom heile denne stortingsperioden at det har vore eit fleirtal som har ønskt å setje den grensa noko høgare enn det, noko Kristeleg Folkeparti òg meinte då lova blei vedteken tilbake i 2015.

No har vi forhandla på Granavolden, og vi har kome fram til eit kompromiss der den grensa no blir sett til 10 000. Det meiner eg er ei god løysing, og det er ei god løysing fordi ein då klarar å halde dei to tankane ein skal ha, i hovudet på same tid. På den eine sida har vi sørgt for eit regelverk som gjer at reguleringane og reglane som nettselskapa skal følgje, i større grad er like, og som gjer at det er ein større grad av likebehandling. På den andre sida tek vi inn over oss den situasjonen som er særnorsk, nemleg at det er mange små selskap, og at i selskap som har få kundar og låg omsetning, blir det eit krav om funksjonelt skilje. Det vil vere ei uforholdsmessig stor ulempe. Då har vi kome fram til eit kompromiss, og eg synest det er eit godt kompromiss, som også gjer at den lova som gjeld i dag, blir endra, dersom vi får fleirtal for det. No er det varsla sekundær støtte til det. Det meiner eg er bra, og det vil gjere at vi endar opp med eit regelverk som også tek inn over seg den situasjonen som fleire små selskap står i.

Det er ei god løysing, og eg er glad for at dei forslaga no ligg an til å få fleirtal.

Statsråd Tina Bru [18:42:30]: Dette er forhåpentligvis siste kapittel i en lang historie – der regjeringens mål hele tiden har vært å gjøre endringer til beste for norske strømkunder. Fordi nettselskapene er monopoler og kundene ikke har mulighet til selv å velge leverandør, er det ekstra viktig å sørge for at nettselskapene drives med mest mulig effektivitet.

De siste årene har vi sett at flere mindre nettselskap har slått seg sammen i større enheter. Dette skaper ofte stordriftsfordeler, som igjen gir lavere nettkostnader til fordel for kundene. Det mener jeg er positivt. Større nettselskap vil også være bedre rustet til å ta i bruk nye teknologiske og markedsbaserte løsninger som kan bidra til bedre og billigere tjenester for kundene. Samtidig er det viktig å understreke at regjeringen ikke har fremmet et forslag om krav til at nettselskaper skal fusjonere. Dette bestemmes fortsatt av nettselskapene og deres eiere.

Regjeringen har heller ikke lagt skjul på at det funksjonelle skillet vil kunne gi økte kostnader for de enkelte energiselskapene på kort sikt. Imidlertid vil stordriftsfordeler og økt effektivitet gi besparelser over tid. Forslaget om funksjonelt skille har skapt mye debatt. Regjeringen foreslår nå endringer i reglene for det funksjonelle skillet, slik at kravet kun gjelder selskap med flere enn 10 000 unike kunder. Dette vil skåne de aller minste nettselskapene, som slipper kostnadene ved å gjennomføre et slikt skille.

Endring møter som regel motstand, og det har vi sett også i denne saken. Jeg er likevel ikke i tvil om at det er riktig å gjennomføre disse endringene, og at en nedre grense på 10 000 kunder også er et fornuftig politisk kompromiss. Jeg er derfor svært overrasket over at Arbeiderpartiet velger å lytte mer til nettselskapene enn til strømkundene når de foreslår en grense på 100 000 kunder. Inspirasjonen til dette forslaget har Arbeiderpartiet funnet i et EU-direktiv, men realiteten er at den norske selskapsstrukturen er helt annerledes enn den europeiske, og at en slik grense i praksis nuller ut hele formålet med lovendringen.

Jeg håper derfor at flertallet i Stortinget vil slutte seg til en grense på 10 000 kunder – en grense som både ivaretar strømkundene og sikrer unntak for de aller minste nettselskapene.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [18:45:05]: Det viser seg at Norges nettselskapsstruktur ikke er så unik i europeisk sammenheng, for både Tyskland, Østerrike, Frankrike, Finland og Sverige har omtrent tilsvarende sammenset-

ning som det vi har i Norge, med mange små selskaper og selvfølgelig en del store. Det har sikkert vært litt av begrunnelsen for at EU har ment at grensen bør settes til 100 000 nettkunder og ikke til 10 000.

Spørsmålet er: Finnes det noen dokumentasjon på at dagens selskaper har drevet med krysssubsidiering, misligholdt eller misbrukt regelverket, eller noe annet negativt knyttet til det de reelt sett har gjort, utover det at en del har litt mindre størrelse enn de syv aller største?

Statsråd Tina Bru [18:45:56]: Hovedårsaken til at Arbeiderpartiet foreslo denne grensen på 100 000, er at de i utgangspunktet ikke ønsket det funksjonelle skillet, i motsetning til Høyre og regjeringspartiene, som har ønsket dette helt tilbake til 2016, da vi behandlet dette for første gang. Da gikk Arbeiderpartiet imot alt. Nå le-ner de seg heller på EU og 100 000, men kjernen er at de ikke ønsker dette.

Vi ønsker det fordi vi mener det er bra for strømkundene, og at det på sikt også vil bidra til at flere får billigere nettleie og et mer effektivt strømmnett. Sann sett er ikke det så overraskende. Men setter man grensen på 100 000, vil dette kravet kun omfatte seks selskap. Med andre ord: Da er det det samme som nesten ikke å ha det, og jeg er ikke enig i det.

Hvis vi tenker tilbake på historikken, når man etterspør dokumentasjon, finnes det rapporter, bl.a. fra NVE, som viser at de selskapene som har organisert seg på denne måten, også tilbyr en bedre pris til sine kunder og drives mer lønnsomt.

Ruth Grung (A) [18:46:56]: Det er helt rett at vi har store selskaper. I min region har vi bl.a. BKK, som er stort. Men vi har også lyttet til de mindre selskapene, som vi ser driver veldig bra ut fra sine lokale forhold – så vi har et mangfold.

Arbeiderpartiet er opptatt av positiv konkurranse og innovasjon, for er det for få selskaper, bidrar det til mindre konkurranse og mindre innovasjon. Dette er en balansegang. Men Arbeiderpartiet mener at det ikke er dette tiltaket som er det viktigste. Vi er positive til konsolidering, men ikke under tvang.

Nå har vi registrert at Fremskrittspartiet subsidiært vil støtte og sannsynligvis gi flertall for forslaget om en grense på 10 000. Hvor lang tid vil de berørte selskaperne få til å tilpasse seg endringene, og hvilket tidspunkt vil endringene gjelde fra?

Statsråd Tina Bru [18:47:44]: Stortinget vedtok jo kravet om selskapsmessig og funksjonelt skille allerede i 2016. Det har vært en overgangsordning, og man varslet at det skulle tre i kraft 1. januar 2021, så selskapene har hatt svært god tid å tilpasse seg den endringen som

kommer. Så hadde man det som skjedde i 2018, med unntaket på 30 000. Granavolden-plattformen i 2019 har også gitt en klar forventning om at dette kom til å komme. Høringsnotatet vi sendte ut sommeren 2020, ga heller ingen grunn til å forvente at det kom til å settes noe høyere punkt enn 10 000. Det er det som har ligget til grunn, og mange har også tilpasset seg det. Så jeg er ikke bekymret for at selskapene ikke har hatt god nok tid. Dette tror jeg kommer til å løse seg helt fint.

Ruth Grung (A) [18:48:29]: Men regjeringspartiene er i alle fall vanligvis opptatt av forutsigbarhet, og ulike flertall som har beveget seg fram og tilbake, er ikke ensbetydende med forutsigbarhet. Betyr det at så fort vi vedtar dette på torsdag, skal det iverksettes? Hva blir datoen?

Statsråd Tina Bru [18:48:50]: De som i dag har færre enn 10 000 kunder, har kunnet søke om dispensasjon i påvente av hva som skulle skje, men når dette nå blir vedtatt, er det det som vil gjelde.

Terje Halleland (FrP) [18:49:19]: Jeg tror statsråden og jeg er mer enige i sak enn hva som egentlig framkommer i forslaget til vedtak. Jeg tror vi er enige om at vi vil skille selskapene som produserer kraft, og de som disponerer nett, fra hverandre, og at et skille også skal gjelde personer. Men selv om det er formålstjenlig med et slikt skille, ser vi at det er en del negative konsekvenser som blir dratt fram ved de mindre selskapene – for det første at de har mangel på kompetanse og kunnskap og ikke minst kapital. Men om flertallet nå får det som de vil, vil jo gjerne de mindre selskapene få pålagt større kostnader. Er det da slik at statsråden er bekymret for at innstillingen differensierer på konkurransekraften til næringslivet, avhengig av hvor de er etablert?

Statsråd Tina Bru [18:50:27]: Jeg satt og hadde det hyggelig med referatet fra forrige gang vi hadde denne debatten i salen, tilbake i 2015, da Tord Lien var statsråd. Da husker jeg at statsråd Tord Lien var veldig tydelig på at man var fullstendig klar over at dette kunne føre til økte kostnader for de minste. Det er selvfølgelig ikke noe man ønsker, men man tror likevel at dette vil gi bedre løsninger på sikt. Tord Lien la den gang ikke la skjul på – han sa det helt åpent og tydelig – at han ikke så det som en ulempe dersom dette førte til at flere slo seg sammen, og at det ga bedre tilbud til kundene. Det skal heller ikke jeg motsette meg, men det er altså ikke det vi stiller krav om her, og det er ikke det som er hensikten. Hensikten er det som representanten Halleland veldig godt gjorde rede for i sitt eget innlegg i saken i stad.

Ole André Myhrvold (Sp) [18:51:16]: Statsråden sa at dette ville gi besparelse og effektivitet på sikt. Meg

bekjent driver også en del av de mindre nettselskapene veldig effektivt og er blant de mest effektive i landet i sine kategorier. Vi ser vel også at når det gjelder beredskap og brudd, er det ofte slik at det er færre brudd i de små selskapene enn det er i de store.

Så spørsmålet er: Hvor skal denne besparelsen og effektiviteten skje? Skal det skje på beredskapssiden? Er det slik at man i framtiden skal belage seg på å få flere brudd og lengre brudd, eller er det slik at man skal spare inn på lønnssekretærene og de administrative kostnadene i selskapene?

Det ble også sagt her at de små selskapene ikke har mulighet til å være innovative og ta i bruk ny teknologi. Meg bekjent var de små selskapene like tidlig ute med AMS-teknologi som de store.

Så hvor skal denne besparelsen og effektiviteten tas?

Statsråd Tina Bru [18:52:36]: Først vil jeg bare si at jeg er fullstendig klar over og også enig i at det er mange små selskaper som er gode på dette. Det er ikke slik at alle er helt like, eller at alle gjør akkurat det samme. Det finnes både gode og mindre gode eksempler på hvordan man driver.

Men kjernen i denne saken handler jo ikke om kostnader og pris, det handler om strømkundene, og det er der vi skiller lag med Senterpartiet. Vi står her på siden med strømforbrukeren. Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg har stått i denne salen og vi har hatt debatter om bekymringer for strømpris, som akkurat nå, f.eks., da strømprisen er veldig høy, men det er vanligvis ikke det som er bekymringen. Stort sett er bekymringen prisen på nettleien, at den er høy, og hvordan vi skal få ned den. Dette er et grep for å bidra til det, bidra til lavere nettleie rundt omkring i hele landet. Når man spør om hvor man skal hente inn kostnadene, er jo dette et mer effektivt virkemiddel enn f.eks. å ha omfattende tilsyn og kontroll for å sikre den nøytraliteten som selskapene er nødt til å ha for at alle kunder i hele landet skal ha et likt tilbud og ha samme vilkår.

Ole André Myhrvold (Sp) [18:53:37]: Det er nett-opp strømkunden som også er vårt anliggende her. Det er sånn at disse selskapene stort sett er samvirkeforetak eller eid av kommunale virksomheter. Det betyr at det er en lokal forankring. Så vidt jeg vet, er det veldig mange av disse, enten samvirkeforetakene eller kommunene, som har tatt beslutninger om å beholde mindre selskap nettopp fordi man anser at den lokale beredskapen er bedre, kjennskapet til linjennettet er bedre. Det er også i strømkundens tjeneste at man unngår brudd.

Så nok en gang: Hvor skal den effektiviteten tas? Er det sånn at statsråden synes det er greit at vi får hyppi-

gere brudd og lengre brudd, eller er det på andre områder vi skal finne effektivitet ved større selskaper?

Statsråd Tina Bru [18:54:27]: Reiten-utvalget er egentlig noe av det som er grunnen til at dette kom i utgangspunktet tilbake i 2015. De pekte på dette som en utfordring. Produktivitetskommisjonen har gjort det samme, og det finnes også utallige NVE-rapporter som viser det samme – at det er bedre drift i de selskapene som er større og har gjennomført et slikt skille. Det er det dette handler om.

Så nevnte jeg i stad bl.a. at dette handler om at i stedet for å føre omfattende tilsyn er man sikret det gjennom å ha et funksjonelt skille. Vi skal investere enorme beløp i nettet vårt i framtiden. Jeg har også i denne salen, eller for å være helt korrekt kanskje i svar på skriftlige spørsmål, svart på bekymringer om at regionale nettselskap ikke investerer nok i å vedlikeholde nettet, f.eks. Vi er opptatt av å passe på at vi ikke havner i en situasjon der man skyver kostnadene for andre deler av virksomheten over på det som skal være å finansiere nettet og ha det som hovedformål. Det er det som er grunnen til denne lovendringen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [18:55:47]: Jeg vil oppsummere denne debatten og først av alt takke Fremskrittspartiet for en oppklarende opplysning om at de vil stemme subsidiært for 10 000.

Så til litt av historien bak debatten vi har her i dag. Dette handler også om at det har vært stilt spørsmål ved om det er krysssubsidiert, om det er ukultur, i en bransje som opp gjennom tiden kanskje har vært litt lite gjennomslukt. Det er nok å nevne investeringer i teater- og kulturselskaper utenfor Norges grenser.

Vi kan også gå til diskusjonene vi har om hvem som skal råde over alternativene til strømmettet, rør som også kan distribuere vann til oppvarming, bioenergi. Der interesser kommer i konflikt, er det gunstig å ha et funksjonelt skille for å skille person, sak og interesse så langt som mulig og hensiktsmessig. Det ligger også bak diskusjonene vi har her i dag. I sin svarreplikk nå nevnte statsråden kontroll og tilsyn, som også drar ressurser – NVE har også vært en stor del av debatten om dette.

Jeg synes Arbeiderpartiet og Senterpartiet går høyt på banen når det gjelder å forsvare de aller minste aktørene. En nevner ikke at mange av de minste aktørene også er dem som forholdsmessig sett har størst kraftinntekter, og som sånn sett har ressurser til å vedlikeholde. Det er bra. Det er ikke den diskusjonen vi har

i så stor grad i dag, men når en viser til 100 000 i EU, er det ikke helt sammenlignbart. Norge har uforholdsmessig mange og små selskaper.

Det andre forholdet er at Hafslund og Eidsiva har slått seg sammen til Elvia og nå har én million nett-abonnenter. Det er i et område hvor Senterpartiet og Arbeiderpartiet har politisk flertall og ikke har brydd seg fylla med det. Hvis en hadde vært så bekymret for de store, ville det vært naturlig at en hadde brydd seg litt mer med det og ikke latt det skje uten noen som helst politisk oppmerksomhet om det – hvis smått alltid er best.

Det sier meg noe om at Hafslund og Eidsiva – Elvia – ser noen muligheter, og jeg synes også vi skal være med dem på å se etter de mulighetene blant flere. Som representanten Halleland var inne på: Vi skal ha mye grønn kraft ut til mye ny, grønn industrialisering, men også fram til forbrukere som har stadig større behov for grønn energi i hverdagen.

Aud Hove (Sp) [18:59:04]: Det er då rart at regjeringa i det meste av andre saker støttar seg på eller skuldar på EU for å innføre endringar, men når det gjeld denne saka, nei, då skal vi få eit mykje strengare og meir byråkratisk regime enn EU har, og som næringa ikkje yn-sker.

Kvifor det? Jau, departementet grunngjev det med at nettføretaket skal opptre nøytralt, det skal vere føresetnad for like konkurransevilkår som vil bidra til ein velfungerande kraftmarknad og effektiv konkurranse. Men blir det verkeleg meir effektiv konkurranse om det som ein konsekvens av dette blir langt færre nettselskap?

Eg må kommentere at det med dokumentasjon av misleghald trur eg ikkje statsråden svara på, spørsmålet

blei stilt her rett no. Det er i dag strenge krav til juridisk og økonomisk separasjon for å fremje konkurranse og sikre nøytralitet. Vi har allereie eit eige regelverk for å sikre nøytralitet for nettselskap, i tillegg til det generelle som gjeld for all næringsverksemd. Når det ikkje er, så vidt eg veit, kjende brot på desse grunnleggjande prinsippa for bransjen og avgjerdene om funksjonelt skilje, er dette i praksis ei teoretisk løysing på eit ikkje-eksisterande problem.

Vi i Senterpartiet ynskjer både kraft- og nettselskap som skal sikre innbyggjarane våre og næringslivet straum i stikkontaktar, og det gjer dei i dag. Noreg har i dag eit av verdas best fungerande nettsystem og høg leveringssikkerheit. I min oppvekst lengst nord i Gudbrandsdalen blinka ljuset då naboene starta mjølkemas-kina, og primusen stod støtt lett tilgjengeleg i tilfelle straumen skulle gå. Slik er det på ingen måte i dag.

Trua regjeringa har på at store selskap og stordrift støtt er best og billigast, kjem også til syne i denne saka. Dette funksjonelle skiljet vil bli både byråkratisk og fordyrande, noko eg trudde dagens regjering ville unngå i det meste. Nei, dette er eit vikarierande argument for å få ei samanslåing av selskap i bransjen, og vil ein ikkje, så skal ein.

Eg må nesten kommentere at representanten Kjen-seth seier at Arbeidarpartiet og Senterpartiet er ukritiske eller berre lar det som skjer i Eidsiva, skje. Då vil eg minne representanten om at Senterpartiet stemde imot samanslåinga av Eidsiva og Hafslund E-CO. Noko av grunnen var nettopp dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til debatten i sak nr. 8.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 19.02.

